รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

Development of a Process to Change Teachers' Misconception in Using Portfolio for Elementary School Student Assessment

โดย

กมลวรรณ ตังธนกานนท์

ธันวาคม 2561

สัญญาเลขที่ RSA5880029

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

Development of a Process to Change Teachers' Misconception in Using Portfolio for Elementary School Student Assessment

กมลวรรณ ตังธนกานนท์
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา” นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และต้นสังกัด ได้แก่ สำนักบริหารวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาให้สัมภาษณ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบครูทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและดำเนินการทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 .วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 2. พัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3. ตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาจำนวน 454 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบที สถิติทดสอบไคสแควร์ ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยจากผลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โดยภาพรวม ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ ครูมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก

2. กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ผลการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

3. คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of the present research and development study were (a) to examine teachers' misconceptions and their current performance in using portfolio for elementary school student assessment, (b) to develop a process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment, and (c) to examine the effectiveness of the developed process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment. Participants consisted of two groups. The first group, 454 elementary school teachers, was for the examination of teachers' misconceptions and their current performance in using portfolio for elementary school student assessment. The second group for the examination of the developed process effectiveness were divided into two subgroups, i.e., (a) the experimental group of 20 elementary school teachers which participated in the developed process, and (b) the control group of 20 elementary school teachers which did not participate in the developed process. Research instruments were questionnaire and manual for changing teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics, i.e., frequency, percentage, mean and standard deviation, as well as inferential statistics, i.e., t-test, and Chi-square test. Qualitative data from an interview were analyzed by using content analysis, and analytic induction.

Results were summarized as follows:

1. Overall, teachers had misconceptions on nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Teachers implemented the four main steps of student portfolio assessment [i.e., (a) planning for the portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products] at a medium to high level.

2. The developed process to change teachers' misconception in using portfolio for elementary school student assessment consisted of four main steps, i.e., (a) self-analysis, (b) identification of the differences between the reasonable concepts and the pre-existing concepts, (c) understanding of the reasonable concepts, and (d) changing the misconception. Based on the experts' opinions, Quality of the components in the developed process was in a high to highest level.

3. Teacher score on the use of portfolio for elementary school student assessment after the participation in the developed process was statistically higher than that before the participation at the .01 level. After the participation, the numbers of teachers implementing the four main steps of student portfolio assessment were statistically different among each implementation level at the .01 level. There were more teachers implementing the four main steps in a high level, comparing to those in a medium and low levels. Teachers who participated in the developed process significantly had higher score on the use of portfolio for elementary school student assessment than those who did not participated at the .01 level.

บทสรุปผู้บริหาร

การปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการสอนและการเรียนรู้ และการปฏิรูปการวัดและประเมินผลเป็นนโยบายที่ประกาศขึ้นหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในด้านการปฏิรูปการวัดและประเมินผล สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประเมินหลากหลายวิธีนอกเหนือจากการประเมินแบบประเพณีนิยม(traditional method) ดังจะเห็นได้จากมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียน นอกจากนั้นยังกำหนดให้สถานศึกษาสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมควบคู่ไปกับการทดสอบด้วย โดยดำเนินการควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษานำมาใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวิธีการต่างๆ ในการประเมินตามสภาพจริงสามารถดำเนินการได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องรอให้กิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงก่อน เหมือนเช่นการประเมินแบบประเพณีนิยมทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสภาพ จุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองก่อนสิ้นสุดการเรียนการสอน นักการศึกษาและครูจำนวนมากไม่ยอมรับการประเมินแบบประเพณีนิยมที่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินแบบประเพณีนิยมไม่เอื้อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ออกมาได้อย่างเต็มที่ และครูเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่ช่วยลดจุดอ่อนในเรื่องการขาดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ หลากหลายด้านที่ได้จากการเรียนรู้ออกมาได้ (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพจริงหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ เข้าใจและทักษะต่างๆ นอกจากนี้ การประเมินตามสภาพจริงยังเป็นวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริงอีกด้วย (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543; ทิศนา แขมมณี, 2545)

แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ (learning portfolio) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะที่ซับซ้อนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549 ;Benson & Barnett, 1999; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006a) ซึ่งสอดรับกับแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง แฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ คุณลักษณะ ความสามารถ เจตคติ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แฟ้มสะสมงานสามารถสะท้อนความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของผู้เรียน รวมถึงสะท้อนภาพรวมของความสามารถและทักษะในด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น แฟ้มสะสมงานจึงเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) และประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) ได้ด้วย

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานคือกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญญา สุทธิพงศ์, 2543; ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006b), แรงจูงใจใฝ่

สัมฤทธิ์ (ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ประกอบ กรณีกิจ, 2544) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Marianne & Denise, 2010) ความเชื่อมั่นในตนเอง (ยุพา เวียงกมล, 2542) และความคิดสร้างสรรค์ (ปวีณา สุจริตธนารักษ์, 2548) นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานยังประกอบด้วยขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ตนเองและตระหนักในจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือก ขั้นตอนการสะท้อนกลับต่อผลงาน (Danielson & Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005) ตลอดจนขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงาน (Priest &Rober, 1998 as cited in McMullan, 2006) แฟ้มสะสมงานยังเป็นเสมือนสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนด้วย (Kingore, 1995)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปขึ้นกับรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ดังนั้นกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานจึงมีลักษณะยืดหยุ่นในการนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; De Fina, 1992; Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม ,2543; สุวิทย์ มูลคำ, 2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544) พบว่า ขั้นตอนสำคัญและจำเป็นที่เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เสนอไว้สอดคล้องกันมี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานในประเทศไทยเริ่มได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้ในสถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะหลังช่วงการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภัทราวดี มากมี (2543) ได้ศึกษาสภาพการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูของสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2542-2551) หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในช่วงสั้นๆ พบว่า โดยภาพรวม ครูใช้แฟ้มสะสมผลงานในทุกขั้นตอนเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ครูยังมีความเข้าใจในความหมายของแฟ้มสะสมงานยังไม่ชัดเจน เช่น ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของนักเรียนนำไปสู่การบรรจุชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในแฟ้มสะสมงาน (เดลินิวส์, 2542) นอกจากนี้ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012) ได้ศึกษาเจตคติและความต้องการจำเป็นของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2552-2561) พบว่า ครูมีเจคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานแต่มีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้ง งานวิจัยของ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2014) ยังได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า แม้ว่าครูจะใช้แฟ้มสะสมงานทุกขั้นตอนในระดับปานกลาง แต่ปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และงานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเสริมสร้างทักษะของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดทำคู่มือสำหรับครูเกี่ยวกับขั้นตอน หลักฐานและเครื่องมือการ

ประเมินผลที่จำเป็นในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยมโนทัศน์เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบ (อทิตยา สำราญอินทร์, 2553; Zirbel, 2004) หากบุคคลมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) เกี่ยวกับเรื่องใดหรือสถานการณ์ใดแล้ว บุคคลนั้นจะมีความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือตีความสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือแตกต่างจากความเป็นจริงที่ได้รับการยอมรับในทางวิทยาศาสตร์ (ศิริเดช สุชีวะ, 2537; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552) และอาจส่งผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติในสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นได้ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะเป็นการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของบุคคลในเรื่องนั้นๆ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ได้ถูกต้องต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติในเรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนควรมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยดำเนินการศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา แล้ววิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาต่อไป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 2. เพื่อพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม 2 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ส่วนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ แล้ว ยังได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาและได้กระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงาน

เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ถูกต้องต่อไปซึ่งจะส่งผลให้ครูดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ใช้แฟ้มสะสมงานสำหรับเก็บผลงานทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว หรือเก็บเพียงแบบฝึกหัดที่นักเรียนทำในรายวิชาต่างๆ

2. ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูมักจะจำกัดรูปแบบการนำเสนอผลงานในทุกส่วนของแฟ้มสะสมงาน เช่น กำหนดรูปแบบของคำนำของแฟ้มสะสมงานนักเรียนเหมือนกันทุกคนทั้งห้อง หรือสารบัญของนักเรียนทุกคนเหมือนกันทั้งหมด

3. ครูเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานควรใช้เฉพาะวิชาที่มีการสร้างผลงานขึ้นมาอย่างชัดเจนเท่านั้น เช่น วิชาศิลปศึกษา วิชาภาษาไทย เป็นต้น ในรายวิชาที่ไม่มีผลงานโดยตรงก็ไม่จำเป็นต้องมีแฟ้มสะสมงาน เช่น วิชาดนตรีศึกษา

การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

1. ครูไม่ได้นำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไปใช้ ทั้งในลักษณะของการประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ (formative assessment) เพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน และในลักษณะของการประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ในกรณีที่แฟ้มสะสมงานสะท้อนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ครูไม่สามารถประมวลผลและแปลความหมายคะแนนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ไม่สามารถนำผลการประเมินในลักษณะพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้พัฒนานักเรียนต่อไปได้

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1. ครูไม่มีการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้ตั้งแต่ก่อนจัดการเรียนการสอน จึงไม่ได้เชื่อมโยงการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเข้ากับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร และไม่ได้จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติหรือสร้างชิ้นงานขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การประเมินผลงานและแฟ้มสะสมงานไว้ครูจำนวนหนึ่งพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกไม่ถูกหลักการและไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากคำบรรยายคุณภาพงานในแต่ละระดับของผลการประเมินมีความเป็นปรนัย และไม่ครอบคลุมลักษณะและคุณภาพของงานตามสภาพจริง

3. ครูไม่ได้ชี้แจง ตกลง และทำความเข้าใจร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงานและเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ระหว่างการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

การเก็บรวบรวมผลงาน

1. การเก็บรวบรวมงานในแฟ้มสะสมงานต้องใช้แฟ้มเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในการบรรจุงาน
2. ครูให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานทุกชิ้นที่นักเรียนทำหรือสร้างขึ้น เนื่องจากครูไม่ทราบว่าควรจะเก็บรวบรวมผลงานใดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ของนักเรียนต่อไป
3. ครูมักจะให้นักเรียนเก็บแต่แบบฝึกหัดที่ทำหรือผลงานเท่านั้นในแฟ้มสะสมงาน เนื่องจากเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บรวบรวมผลงานการปฏิบัติงานและสร้างชิ้นงานต่างๆ เท่านั้น ไม่มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการทำงาน จึงไม่ได้ใช้แฟ้มสะสมงานในการเก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนกระบวนการทำงาน

การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน

1. ครูไม่ได้ให้นักเรียนคัดเลือก และสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองได้สร้างขึ้นมา ทำให้ขาดการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์งานของตนเองและครูมักจะนำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไปวางรวมกันไว้หลังห้องโดยที่ไม่ได้ชักนำให้นักเรียนทบทวนแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ
2. ครูเข้าใจว่าครูเป็นผู้เลือกผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียนแทนที่จะให้นักเรียนเป็นผู้เลือกผลงานของตนเอง
3. ในกรณีนักเรียนประถมศึกษา ครูให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองสร้างโดยให้นักเรียนเขียนสะท้อนในบันทึกปลายเปิด นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนสะท้อนต่อผลงานได้ เช่น นักเรียนไม่สามารถถอดบทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือสร้างผลงานชิ้นนั้นได้ นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการทำงานต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

1. ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนที่สะท้อนผ่านผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยครูมักจะให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเสริมแรงในลักษณะการให้คำชมเชย เช่น ดีมาก สวยแล้ว หรือข้อมูลย้อนกลับแบบให้การยืนยัน คือ การบอกนักเรียนว่างานมีความถูกต้องหรือไม่เท่านั้น ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่กระตุ้นนักเรียนเพื่อการพัฒนา รวมถึงไม่ได้ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ให้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลงานของนักเรียน
2. นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์งานของตนเอง และประเมินงานของเพื่อนได้ นักเรียนประเมินงานในแฟ้มสะสมงานโดยไม่ได้พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูกำหนด ตลอดจนไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขผลงานต่างๆ ได้ด้วย ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝน และครูก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนไม่เห็นตัวอย่างของวิพากษ์งานอย่างมีคุณภาพ
3. ในกรณีที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูขาดการชักนำให้นักเรียนทบทวนและพิจารณาข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เกี่ยวข้องแหล่งต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่ได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานและผลงานต่างๆ
4. ครูเข้าใจว่าในขั้นตอนการปรับปรุงผลงานเป็นขั้นตอนที่นักเรียนเพียงแค่วาดรูประบายสีหรือตกแต่งผลงานและแฟ้มสะสมงานของตนเองให้สวยงามเท่านั้น ไม่ได้เป็นการปรับปรุงผลงานโดยใช้ผลการวิพากษ์กระบวนการทำงานและผลงาน ตลอดจนผลการสะท้อนความคิดความรู้สึกของงานมาใช้ในการปรับปรุงผลงาน

5. ในการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน ครูจำนวนหนึ่งประเมินปริมาณของชิ้นงานว่ามีจำนวนตามที่กำหนดให้นักเรียนจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานหรือไม่ โดยไม่ได้พิจารณาคุณภาพของชิ้นงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูทั่วประเทศในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสำรวจ พบว่า โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ รองลงมาคือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้วครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู รองลงมาคือ หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ เมื่อพิจารณาครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนในมโนทัศน์เดียวกันทั้งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก ใน 4 ขั้นตอนดังกล่าวของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมรองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานและขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการปฏิบัติของครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางแบบวัดซ้ำ (two-way repeated measured analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครู 2 กลุ่มดังกล่าวในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ตัวแปรอิสระคือ กลุ่มครู (ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) และตัวแปรวัดซ้ำได้แก่ การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ขั้นตอนดังกล่าว พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูทั้ง 2 กลุ่มในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(1,452) = 8.94$, $p<.01$) แต่พบว่าค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์อิทธิพลอย่างง่าย (simple effect) ต่อไป พบว่า ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานมากกว่าครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนั้น ครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างกลุ่มครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยวิเคราะห์ด้วยสถิติทีแบบกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (independent-sample t-test) ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในกิจกรรมย่อยๆ ของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน พบว่า ครูในสองกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในบางกิจกรรมย่อยของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ได้แก่ กิจกรรมการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอนกิจกรรมการกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียนกิจกรรมการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน กิจกรรมการกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอและกิจกรรมการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ

2. ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในบริบทต่างๆ ทำให้ได้ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สองการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่

คลาดเคลื่อน จากนั้นผู้วิจัยได้ร่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และครูแกนนำใช้ในการพัฒนาครูให้มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงและประเมินผลงาน ทั้งนี้หลักการที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาใช้หลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ของ Posner และคณะ (1982) และโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model)ของ She (2004)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูตามกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อไป

ผู้วิจัยพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง

ขั้นการวิเคราะห์ตนเองนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการสะท้อนคิดต่อตนเอง

1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ ทั้งผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง เป็นขั้นตอนที่ให้ครูนำผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและผลการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากขั้นตอนที่แล้วมากำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนั้นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

ขั้นการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้างทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนที่ครูระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

ขั้นการสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นขั้นตอนการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูทั้งหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนสภาพและปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับเพื่อนครูที่ใช้แฟ้มสะสมงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ขั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานโดยใช้ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยน

มโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาดำเนินการไปตามขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง 1.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ประกอบด้วยกิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ทีคลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวม โดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **1.2 ขั้นตอนย่อยการสะท้อนคิดต่อตนเอง** ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม 2.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยกิจกรรมการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และกิจกรรมการทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง ในขั้นตอนย่อยนี้ให้นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ

ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **2.2 ขั้นตอนย่อยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม** กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง 3.1 ขั้นตอนย่อยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเป็นการให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครู เช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **3.2 ขั้นตอนย่อยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไข** กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน 4.1 ขั้นตอนย่อยการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้ โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้ คือ แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **4.2 ขั้นตอนย่อยการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน** กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือ กิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยวิเคราะห์

เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวม โดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ และสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แล้วสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนคือตั้งแต่ก่อนภาคการศึกษาจนสิ้นสุดภาคการศึกษา อย่างน้อย 1 ภาค โดยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี และขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนแล้วจนกระทั่งสิ้นสุดภาคเรียน

ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนย่อย 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียนเช่นเดียวกัน ในขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ขั้นตอนย่อย 3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ขั้นตอนย่อย 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนย่อย 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการในช่วงระหว่างเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงปลายภาคเรียน ระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มตั้งแต่มีนโยบายให้ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและให้เวลาครูในการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวตลอดจนช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ครูในเรื่องดังกล่าวด้วย

2. ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนั้น ครูควรมีความกระตือรือร้นอยากพัฒนาตนเองในเรื่องการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักการ

3. เพื่อครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้และโรงเรียนเดียวกัน จะต้องมีความสนใจในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและมีความกระตือรือร้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

ผลการตรวจสอบคุณภาพการกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมชัดเจนของหลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความสอดคล้องของขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และความเหมาะสมของลักษณะของบุคลาการที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ส่วนประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้หลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ในช่วงก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูทุกคนที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยเมื่อพิจารณาคะแนนผลการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้

แฟ้มสะสมงานรวมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ มโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์ด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ในช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ มีครูที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงจำนวน 10 คน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 คน และปฏิบัติในระดับต่ำจำนวน 7 คน ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับสูง

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ และปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ และปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง

ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ สูงกว่าคะแนนมโนทัศน์ของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

ผลการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผลที่เกิดกับครูคือ การได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ทำให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมงานตลอดจนเข้าใจในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่ละขั้นตอนด้วย โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน นอกจากนี้ หลังจากที่ครูมีความรู้

ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการและการนำผลการประเมิน แฟ้มสะสมงานไปใช้แล้ว ครูสามารถนำขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) มาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย ทำให้ครูเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ชัดเจนและละเอียดขึ้น ครูสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถประเมินนักเรียนตามความสามารถและสภาพจริงได้ดีขึ้นอีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์ นอกจากนี้ ครูยังใช้แฟ้มสะสมงานเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความผลการเรียนรู้ และความก้าวหน้าของนักเรียน ส่วนผลที่เกิดกับนักเรียนคือ ผลที่เกิดกับนักเรียน เป็นผลสืบเนื่องหลังจากที่ครูสามารถนำขั้นตอน 4 ขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนก็ได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสะท้อนคิดต่อตนเอ สามารถวิพากษ์และประเมินตนเองและเพื่อนได้อย่างถูกต้องและตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น นักเรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างดียิ่งขึ้นด้วย ตลอดจนทำให้นักเรียนความสนใจมุ่งมั่นต่อการเรียนมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับการเสริมแรงจากผลการประเมินจากแหล่งผู้ประเมินที่หลากหลาย ทั้งนี้ครูรายงานว่าจากการพิจารณาผลการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานที่ประเมินหลายครั้ง โดยภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ของครูทั่วประเทศเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งพบว่ามโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ รองลงมาคือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้วครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู รองลงมาคือหากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเช่น ศึกษานิเทศก์ ควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนดังที่ได้กล่าวข้างต้นเพื่อให้ครูมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

2. ในการนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ไปใช้ ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอนหลัก ขั้นตอนย่อย รายละเอียดกิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยน

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้บุคลากรที่เข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติ หลักการ และกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และสามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		ข
บทคัดย่อภาษาไทย		ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		ง
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		จ
สารบัญ		ธ
สารบัญตาราง		บ
สารบัญแผนภาพ		ฝ
บทที่		
1	**บทนำ**	**1**
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	คำถามวิจัย	3
	วัตถุประสงค์การวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**6**
	ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้	6
	ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปรับเปลี่ยน	26
	ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	35
3	**วิธีดำเนินการวิจัย**	**38**
	ระยะที่ 1 การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	38
	ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	51
	ระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	53
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**58**
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	58
	ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	93
	ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	110

5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 145
สรุปผลการวิจัย 146
อภิปรายผลการวิจัย 153
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 164
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 165

รายการอ้างอิง 166
ภาคผนวก 173
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 174
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม 176
ภาคผนวก ค แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในระยะที่ 1 178
ภาคผนวก ง รายชื่อทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ 185
ภาคผนวก จ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในระยะที่ 3 187
ภาคผนวก ฉ คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์ 192
ภาคผนวก ช Output ที่ได้จากโครงการ 259
ภาคผนวก ซ Manuscript ที่อยู่ระหว่างรอผลการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ 261
ภาคผนวก ฌ รายงานสรุปการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 286
ผู้วิจัย 292

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2.2	ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม	19
2.3	ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ	20
2.4	ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
3.1	จำนวนครูที่สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง	39
3.2	ตารางวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ประถมศึกษา	40
3.3	ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์/เนื้อหาที่ต้องการสอบถามในแบบสอบถามและความเหมาะสมของข้อคำถาม	42
3.4	ค่าสัมประสิทธ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม	50
3.5	จำนวนครูในกลุ่มที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามกลุ่มสาระและระดับชั้นที่สอน	54
3.6	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น	55
3.7	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น	56
4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	80
4.2	เจตคติของครูทั่วประเทศต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	83
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม และจำแนกตามการได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	85
4.4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนของกลุ่มครูที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้	89

ของนักเรียน

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.5	ขั้นตอน กิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	100
4.6	ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	105
4.7	ผลการตรวจสอบคุณภาพคู่มือกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	106
4.8	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	111
4.9	เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	112
4.10	ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	114
4.11	ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	118
4.12	ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	120
4.13	เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	121
4.14	ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	123
4.15	ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	126
4.16	ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	128
4.17	ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ	129

ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.18	ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	131
4.19	รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	133
4.20	จำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	138
4.21	ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น	139

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
4.1	การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มครูที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	92
4.2	ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	96

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการสอนและการเรียนรู้ และการปฏิรูปการวัดและประเมินผลเป็นนโยบายที่ประกาศขึ้นหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในด้านการปฏิรูปการวัดและประเมินผล สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประเมินหลากหลายวิธีนอกเหนือจากการประเมินแบบประเพณีนิยม(traditional method) ดังจะเห็นได้จากมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียน นอกจากนั้นยังกำหนดให้สถานศึกษาสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมควบคู่ไปกับการทดสอบด้วย โดยดำเนินการควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษานำมาใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวิธีการต่างๆ ในการประเมินตามสภาพจริงสามารถดำเนินการได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องรอให้กิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงก่อน เหมือนเช่นการประเมินแบบประเพณีนิยมทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสภาพ จุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองก่อนสิ้นสุดการเรียนการสอน นักการศึกษาและครูจำนวนมากไม่ยอมรับการประเมินแบบประเพณีนิยมที่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินแบบประเพณีนิยมไม่เอื้อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ออกมาได้อย่างเต็มที่ และครูเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่ช่วยลดจุดอ่อนในเรื่องการขาดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ หลากหลายด้านที่ได้จากการเรียนรู้ออกมาได้ (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพจริงหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ เข้าใจและทักษะต่างๆ นอกจากนี้ การประเมินตามสภาพจริงยังเป็นวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริงอีกด้วย (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543; ทิศนา แขมมณี, 2545)

แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ (learning portfolio) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะที่ซับซ้อนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549 ;Benson & Barnett, 1999; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006a) ซึ่งสอดรับกับแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง แฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ คุณลักษณะ ความสามารถ เจตคติ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แฟ้มสะสมงานสามารถสะท้อนความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของผู้เรียน รวมถึงสะท้อนภาพรวมของความสามารถและทักษะในด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น แฟ้มสะสมงานจึงเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) และประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) ได้ด้วย

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานคือกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญญา สุทธิพงศ์, 2543; ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006b), แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ประกอบ กรณีกิจ, 2544) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Marianne & Denise, 2010) ความเชื่อมั่นในตนเอง (ยุพา เวียงกมล, 2542) และความคิดสร้างสรรค์ (ปวีณา สุจริตธนารักษ์, 2548) นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานยังประกอบด้วยขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ตนเองและตระหนักในจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือก ขั้นตอนการสะท้อนกลับต่อผลงาน (Danielson & Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005) ตลอดจนขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงาน (Priest &Rober, 1998 as cited in McMullan, 2006) แฟ้มสะสมงานยังเป็นเสมือนสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนด้วย (Kingore, 1995)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปขึ้นกับรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ดังนั้นกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานจึงมีลักษณะยืดหยุ่นในการนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; De Fina, 1992; Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม ,2543; สุวิทย์ มูลคำ, 2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544) พบว่า ขั้นตอนสำคัญและจำเป็นที่เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เสนอไว้สอดคล้องกันมี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานในประเทศไทยเริ่มได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้ในสถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะหลังช่วงการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภัทราวดี มากมี (2543) ได้ศึกษาสภาพการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูของสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2542-2551) หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในช่วงสั้นๆ พบว่า โดยภาพรวม ครูใช้แฟ้มสะสมผลงานในทุกขั้นตอนเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ครูยังมีความเข้าใจในความหมายของแฟ้มสะสมงานยังไม่ชัดเจน เช่น ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของนักเรียนนำไปสู่การบรรจุชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในแฟ้มสะสมงาน (เดลินิวส์, 2542) นอกจากนี้ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012) ได้ศึกษาเจตคติและความต้องการจำเป็นของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2552-2561) พบว่า ครูมีเจคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานแต่มีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้ง งานวิจัยของ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2014) ยังได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า แม้ว่าครูจะใช้แฟ้มสะสมงานทุกขั้นตอนในระดับปานกลาง แต่ปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และงานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการ

ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเสริมสร้างทักษะของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดทำคู่มือสำหรับครูเกี่ยวกับขั้นตอน หลักฐานและเครื่องมือการประเมินผลที่จำเป็นในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยมโนทัศน์เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบ (อทิตยา สำราญอินทร์, 2553; Zirbel, 2004) หากบุคคลมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) เกี่ยวกับเรื่องใดหรือสถานการณ์ใดแล้ว บุคคลนั้นจะมีความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือตีความสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือแตกต่างจากความเป็นจริงที่ได้รับการยอมรับในทางวิทยาศาสตร์ (ศิริเดช สุชีวะ, 2537; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552) และอาจส่งผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติในสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นได้ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะเป็นการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของบุคคลในเรื่องนั้นๆ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ได้ถูกต้องต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติในเรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนควรมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยดำเนินการศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา แล้ววิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ แล้ว ยังได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาและได้กระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ถูกต้องต่อไปซึ่งจะส่งผลให้ครูดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

คำถามวิจัย

1. มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างไร
2. กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาควรเป็นอย่างไร
3. กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

2. เพื่อพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม 2 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

ประชากรในการวิจัย คือ ครูประถมศึกษาที่ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แฟ้มสะสมงาน หมายถึง สิ่งที่ใช้บรรจุหลักฐานหรือผลงานที่แสดงถึงผลการเรียนรู้และ/หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

การใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง การนำแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการสะท้อนความก้าวหน้าหรือพัฒนาการ และผลการเรียนรู้สรุปรวมของนักเรียน

มโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นไปตามหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย มโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ไม่ถูกต้องแตกต่างจากหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้วัดได้จากแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนที่ครูนำมาใช้เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน วัดได้จากแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน หมายถึง ชุดของขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี ขั้นตอนที่สาม สร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน หมายถึง คุณภาพของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พิจารณาจากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนก่อนและหลังการเข้ารับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และความคิดเห็นของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้เครื่องมือในการวิเคราะห์และสารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูประถมศึกษาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้

2. ได้กระบวนการและคู่มือการใช้กระบวนการสำหรับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่เหมาะสมซึ่งบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำไปใช้ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูประถมศึกษาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ในระหว่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และได้รับการพัฒนามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาในครั้งนี้ แบ่งการนำเสนอมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปรับเปลี่ยน และตอนที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้

มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 9 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของแฟ้มสะสมงาน ความมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน ประเภทของแฟ้มสะสมงาน ลักษณะของแฟ้มสะสมงาน ส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานการประเมินแฟ้มสะสมงาน การประเมินแฟ้มสะสมงาน ข้อดีและข้อจำกัดของแฟ้มสะสมงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้

1.1 ความหมายของแฟ้มสะสมงาน

มีผู้ให้ความหมายแฟ้มสะสมงานไว้มากมายซึ่งความหมายที่ได้มีผู้นิยามมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ แฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งที่ใช้รวบรวมหรือบรรจุหลักฐานหรือผลงานซึ่งสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถเจตคติ ทักษะ ความพยายาม ความก้าวหน้า และพัฒนาการที่แท้จริงของเจ้าของแฟ้มสะสมงานในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีระบบ (Arter& Paulson, 1991; Bird, 1990)

นอกจากนี้ Hamm และ Adams (1991) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539)ยังให้ความหมายเพิ่มเติมว่าแฟ้มสะสมงานมีความหมายมากกว่ากล่องบรรจุผลงานของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนเพื่อชักนำผู้เรียนให้มาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันจากผลงานที่ตนเองเลือกขึ้นมา หรือผลงานที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนนำเสนออันเป็นหนทางนำไปสู่การรู้จักคิดและเพิ่มพูนศักยภาพในการเรียนต่อไปในอนาคต นอกจากนี้แฟ้มสะสมงานยังเป็นสิ่งเชื่อมโยงครูและเด็กให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เนื่องจากการเก็บรวบรวมและคัดเลือกผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนจะอยู่ภายใต้การดูแลแนะนำของครู (บุญเชิด ภิญอนันตพงษ์, 2540) ในขณะที่สุวิทย์ มูลคำ (2543)ได้เพิ่มเติมว่าแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนจะเน้นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) มากกว่าการประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation)ดังนั้นแฟ้มสะสมงานจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องโดยทั้งผู้เรียน และครูต่างมีความเข้าใจร่วมกันและตรงกัน

อย่างไรก็ตาม โกวิท ประวาลพฤกษ์ (2541) ได้ให้ความหมายแฟ้มสะสมงานไว้ 3 ลักษณะ คือ (1) เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน หรือผลการทำงานของเจ้าของแฟ้มสะสมงานนั้นแล้วจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ อาจจะเก็บเป็นแฟ้ม เป็นกล่อง เป็นกระเป๋า แฟ้มสะสมงานเป็นภาพสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (2) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานเพื่อประเมินความสำเร็จของผู้เรียนที่สูงกว่าการเก็บเป็นคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างงานหรือการแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงาน (3) เป็นการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) และการประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) ที่คำนึงถึงการทำงาน (กระบวนการทำงาน) และผลงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง สิ่งที่ใช้บรรจุหลักฐาน หรือผลงานที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถ เจตคติ ทักษะ ความพยายาม ความก้าวหน้า และพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียนด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆด้าน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีระบบ มีจุดมุ่งหมายในการเลือกผลงาน เกณฑ์การประเมินผล และสะท้อนความคิดในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเป็นหนทางให้ผู้เรียนรู้จักคิดและเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ต่อไปได้ และแฟ้มสะสมงานสามารถใช้เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวมได้

1.2 ความมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน

ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานนั้นมีความมุ่งหมายคือ (ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540; พรรณวลัย คีรีวงศ์วัฒนา, 2542)

1.เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเอง ประเมินผลการเรียนรู้ หรืองานที่ทำว่าประสบผลสำเร็จในระดับใด ระบบการจัดทำเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่อง ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับครูในการประเมินกระบวนการเรียนรู้

2.เพื่อให้ครูผู้สอนได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่ามีความสามารถในการเรียนรู้ ความเจริญก้าวหน้าพัฒนาการ หรือผลงานตลอดเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3.เพื่อให้ผู้ปกครองและครูติดต่อสื่อสารกันในการวางแผน แก้ปัญหา และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

ในการจัดประเภทของแฟ้มสะสมงานนั้น นักการศึกษาได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงานโดยทั่วไปในการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล โดยคำนึงถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้ (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ, 2540; อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์, 2541; สุวิทย์ มูลคำ, 2543)

1. แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล (personal portfolio) เป็นแฟ้มรวบรวมผลงานที่แสดงถึงความสามารถ ผลงานต่างๆของเจ้าของแฟ้ม ซึ่งประกอบด้วย 1.1 แฟ้มสะสมงานรวมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น กิจกรรมที่ชอบ ภาพ งานอดิเรก ครอบครัว แนวคิด คติประจำใจ การวางแผนชีวิต เป็นต้น และ1.2 แฟ้มสะสมงานที่ดีที่สุด เป็นแฟ้มที่ประกอบด้วยชิ้นงานที่ครูผู้สอน หรือผู้เรียนร่วมกันเลือกหรือผู้เรียนเลือกเอง โดยเลือกเฉพาะชิ้นงานที่ดีที่สุดที่เป็นตัวแทนพฤติกรรมแสดงความก้าวหน้า หรือพัฒนาการของผู้เรียนเอง

2. แฟ้มสะสมผลงานทางวิชาการ (academic portfolio) เป็นแฟ้มรวบรวมผลงานทางวิชาการที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถหลังจากผ่านการเรียนรู้หรือผลงานที่พัฒนาขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ประกอบด้วย 2.1 แฟ้มสะสมงานสำหรับให้ระดับคะแนนในแต่ละรายวิชา 2.2 แฟ้มสะสมงานแบบบูรณาการ เป็นการสะสมงานด้วยการบูรณาการผลงานจากการเรียนรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง มองเห็นภาพทั้งหมดของตัวผู้เรียนเอง 2.3 แฟ้มสะสมงานกลุ่ม เป็นแฟ้มสะสมงานที่นักเรียนร่วมกันพัฒนา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันการนำความสามารถที่แตกต่างกันมาร่วมกันสร้างสรรค์งานกลุ่ม เพื่อการอยู่ร่วมกัน เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมโรงเรียน กิจกรรมของชุมชน 2.4 แฟ้มสะสมงานหลายชั้นเรียน เป็นแฟ้มสะสมงานการเรียนจากหลายชั้นเรียนเช่นชั้นปีที่1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นภาพการพัฒนาของตนเองในช่วงปีที่ผ่านๆมา 2.5 แฟ้มสะสมงานที่เป็นความหลากหลายทางสติปัญญา 8 ด้าน

ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (multiple intelligent) ของ Howard Gardner คือด้านความสามารถทางการใช้ภาษา ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านเนื้อหามิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการเข้ากับผู้อื่น ด้านการวิเคราะห์ตนเอง และด้านความเข้าใจธรรมชาติ โรงเรียนจะต้องหาวิธีการที่มั่นใจได้ว่านักเรียนมีความต้องการและความสามารถที่หลากหลายในด้านรูปแบบการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จได้อย่างไร 2.6 แฟ้มสะสมงานของชั้นเรียน เป็นแฟ้มสะสมงานที่เป็นกิจกรรมรวมของผู้เรียนทั้งชั้น เช่น คำขวัญ ภาพถ่ายห้องเรียน เป้าหมาย เพลง กิจกรรม กีฬา ละคร ฯลฯ 2.7 แฟ้มสะสมงานของโรงเรียน เป็นแฟ้มสะสมงานที่เป็นกิจกรรมร่วมของนักเรียนทั้งโรงเรียน 2.8 แฟ้มสะสมงานของจังหวัด เป็นแฟ้มสะสมงานที่เป็นกิจกรรมร่วมของครูทั้งจังหวัด

3. แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาชีพ (professional portfolio) ประกอบด้วย 3.1 แฟ้มสะสมงานการสมัครเข้าศึกษาต่อ ประกอบด้วย คะแนน กิจกรรม คำรับรองเป็นต้น 3.2 แฟ้มสะสมงานเกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอน ประกอบด้วย แผนการสอน หนังสืออ่านประกอบการประชุม ข้อมูลป้อนกลับของครูพี่เลี้ยง เป็นต้น 3.3 แฟ้มสะสมงานของครู ประกอบด้วย รางวัลคำติชม จดหมายจากผู้เรียน หรือผู้ปกครอง เอกสารต่างๆ เป็นต้น และ 3.4 แฟ้มสะสมงานของผู้บริหาร ประกอบด้วย หลักฐานแสดงให้เห็นความเป็นผู้นำ ยุทธศาสตร์การประชุม การวางแผน นวัตกรรม เป็นต้น

แต่แฟ้มสะสมงานในบริบทห้องเรียนนั้น เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรอบรู้ ทักษะต่างๆ ความรู้ และทัศนคติ ผลงานของผู้เรียนแต่ละคนในแฟ้มสะสมงานจึงถือเป็นสิ่งประดิษฐ์ ในบริบทห้องเรียนนั้น แฟ้มสะสมงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องสะท้อนจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน แฟ้มสะสมงานสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (Pearson Education Development Group, 2001) คือ

1. แฟ้มสะสมงานที่เน้นกระบวนการ (process oriented portfolio) แฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะบอกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับพัฒนาการ หรือการเจริญเติบโตของผู้เรียน เนื้อหาในแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะแสดงถึงกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ ตลอดจนแบบร่างงาน (drafts) การสะท้อนกระบวนการการเผชิญกับอุปสรรคต่างๆในการทำงานด้วย แฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะบรรจุผลงานของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้นระหว่าง และสิ้นสุดการทำงานในหน่วยการเรียนรู้นั้น เช่น เรื่องสั้นที่ประกอบด้วย 3 ร่าง คือ ร่างแรก ร่างที่ปรับปรุงใหม่หลังจากที่ได้รับการสะท้อนผลซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับจากครูผู้สอนและเพื่อน และร่างสุดท้าย ผู้เรียนสามารถที่จะเสนอแนะและติชมผลงานเหล่านี้ได้ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ได้หลักฐานที่แสดงถึงว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างไร ส่วนในวิธีการอื่นๆ เช่น การเขียนหรือการประชุมระหว่างผู้ปกครองและครู ผู้เรียนจะสามารถสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ได้นั้น กล่าวคือผู้เรียนจะระบุว่าทักษะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผู้เรียนจะชื่นชมในความสำเร็จของตนเอง และจะกำหนดสิ่งที่ท้าทายที่จะทำต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

โดยทั่วไปแฟ้มสะสมงานที่เน้นกระบวนการ จะใช้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งสนใจที่พัฒนาการและการเจริญเติบโตของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าที่จะพิจารณาการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะต้องสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูผู้สอนด้วย

2. แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิต (product oriented portfolio) แฟ้มสะสมงานประเภทนี้เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนโดยจะพิจารณาเลือกผลงานที่ดีที่สุด วัตถุประสงค์ของการใช้แฟ้มสะสมงานประเภทนี้คือการสะท้อนถึงคุณภาพและความสำเร็จมากกว่าสะท้อนถึงกระบวนการซึ่งทำให้บรรลุผลสำเร็จในการทำแฟ้มสะสมงานประเภทนี้ ผู้เรียนจะต้องเก็บสะสมผลงานตั้งแต่ต้นจนจบ และเมื่อถึงเวลาผู้เรียนจะต้องเลือกสิ่งที่ผู้เรียนได้ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นซึ่งเป็นตัวแทนของงานที่มีคุณภาพมากที่สุด

ในการเลือกผลงานของผู้เรียนบรรจุลงในแฟ้มสะสมงานสามารถทำได้หลายวิธี กล่าวคือ ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน หรือครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดขอบเขตกว้างๆไว้ว่าแฟ้มสะสมงานควร

จะบรรจุสิ่งใดเข้าไปบ้าง และสิ่งที่บรรจุควรมีคุณภาพเป็นอย่างไร เช่น ครูในวิชาคณิตศาสตร์กำหนดว่าแฟ้มสะสมงานจะต้องบรรจุหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้มโนทัศน์เรื่อง ค่าเฉลี่ยมัธยฐาน และฐานนิยม ครูอาจจะกำหนดด้วยว่าผลงานต้องได้คะแนนเท่าใดขึ้นไปจึงจะยอมรับได้ว่ามีคุณภาพสำหรับบรรจุได้ในแฟ้มสะสมงานได้แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิตจะมีประสิทธิภาพในการแสดงถึงความรับผิดชอบของผู้เรียนในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพ และโดยทั่วไปแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะให้ผู้เรียนได้สะท้อนตนเอง (self-reflection) ซึ่งมักจะเป็นการเขียนว่าเพราะเหตุใดผู้เรียนจึงเลือกผลงานแต่ละชิ้นมาเป็นชิ้นที่ถือว่าดีที่สุด

แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิตมักจะใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเกรดเฉลี่ยของผู้เรียนและคะแนนสอบของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษานั้น เป็นผลสุดท้ายที่เน้นที่สิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ และผู้เรียนในระดับชั้นนี้มีทักษะการคิดในระดับที่สูงกว่า สามารถเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตนเองได้อย่างชาญฉลาดและยังสามารถสะท้อนตนเองได้อย่างลึกซึ้งด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่มีแฟ้มสะสมงานแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกระดับ ดังนั้นในการเลือกใช้แฟ้มสะสมงาน ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงรูปแบบการสอน และวัฒนธรรมของโรงเรียนด้วย

องค์ประกอบประการสุดท้ายที่ควรจะต้องมีในแฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ชนิดที่กล่าวมาก็คือการจัดแสดงต่อสาธารณะ (public exhibition) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อน ครู ผู้ปกครอง หรือสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน และผู้เรียนในการนำเสนอผลงานทั้งหมดหรือบางส่วน โดยในบางกรณี ผู้เรียนหรือกลุ่มของผู้เรียนก็ต้องนำเสนอแฟ้มสะสมงานเหมือนการแสดงในนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ หรือในบางกรณีผู้เรียนก็จะพัฒนาบางส่วนของแฟ้มสะสมงานให้ลึกซึ้งขึ้น โดยสะท้อนความสนใจในวิชาหรืออาชีพต่างๆของผู้เรียนแต่ละคน การจัดแสดงแฟ้มสะสมงานนี้มีความสำคัญอยู่ที่การหล่อหลอมหรือก่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้เรียนและชุมชน เมื่อแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนถูกประเมินและวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้อื่นจะเป็นการทำให้กระบวนการทั้งหมดมีความตรงมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนมุ่งสนใจที่คุณภาพของงาน และเป็นการนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ปกครอง ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

1.4 ลักษณะของแฟ้มสะสมงาน

ลักษณะสำคัญของแฟ้มสะสมงานผู้เรียน มีดังนี้ (Bird, 1990; Wiggins, 1989;Wolf, 1989; ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์, 2540)

1. มีการแสดงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กล่าวคือ ครู หรือทั้งครูและผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความคาดหวังก่อนเริ่มต้นพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตน

2. มีการบูรณาการ กล่าวคือ เป็นการผสมผสานบูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชาการที่ได้จากการเรียนในห้องเรียนกับประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากภายนอกห้องเรียนเช่นครูที่สอนเทคนิคการเขียนเรื่องสั้นอาจสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พบปะ สนทนา หรือสัมภาษณ์นักเขียน แล้วบันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแฟ้มสะสมงาน

3. มีแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (multisources) เอกสาร หรือหลักฐานต่างๆในแฟ้มสะสมงานต้องได้มาจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้การประเมินผลผู้เรียนมีความเที่ยงตรงแม่นยำมากที่สุด และสามารถตัดสินความสามารถของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม

4. สะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงโดยจะต้องมีการเชื่อมโยงกันโดยตรงระหว่างสภาพการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริงในห้องเรียนกับหลักฐานในแฟ้มสะสมงาน

5. เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นพลวัต ข้อมูลจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้สามารถตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง การเจริญงอกงาม และพัฒนาการผู้เรียนได้ทุกระยะเวลา และมีความต่อเนื่อง

6. สะท้อนบุคลิกภาพความเป็นเอกลักษณ์จากความเป็นเจ้าของโดยผู้เรียนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน การรู้จักการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ แฟ้มสะสมงานของผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นการสร้างสรรค์ที่โดดเด่นและมีความเฉพาะตัว เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้เลือก ผลงานและประเมินผลตนเอง

7. นำไปใช้ได้ในหลายจุดประสงค์ เอกสารหรือหลักฐานในแฟ้มสะสมงานผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้มากกว่าหนึ่งจุดประสงค์หรือมากกว่าหนึ่งวิชา และใช้ได้ทุกระดับชั้น เช่น ใช้สนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้โอกาสผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินผลงานซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ แฟ้มสะสมงานยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทผู้เรียนในการริเริ่มหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาด้วย และจุดประสงค์อีกประการหนึ่งที่สำคัญของการใช้แฟ้มสะสมงาน คือครูผู้สอนสามารถใช้ประเมินความสำเร็จของการสอนของตนได้ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอนต่อไป

1.5 ส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน

แฟ้มสะสมงานประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้ (Cole et al., 2000; Barton &Collin, 1997; ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ,2540)

1. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่บอกว่าแฟ้มสะสมงานนั้น จะใช้เพื่ออธิบาย หรือเพื่อวัดสิ่งใดซึ่งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะเป็นแนวทางสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จแท้จริงเพียงใด โดยทั่วไปจะมีจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานคือ

1.1 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้จากการสะท้อนความคิดในงานของตนเอง และพัฒนาตนเอง

1.3 เพื่อประเมินความรับผิดชอบของครูจากความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. เนื้อหา ประกอบด้วย หลักฐาน หรือแนวทางต่างๆตามความเป็นจริงที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยแสดงถึงจุดมุ่งหมายส่วนตัว ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เนื้อหาที่ควรจะมีในแฟ้มสะสมงานประกอบด้วย5 ส่วน คือ (1) ชิ้นงานที่ผู้เรียนคัดเลือก (2) การสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน (3) จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (4) ตัวอย่างในระหว่างเรียนและช่วงสุดท้าย (5) ตัวอย่างหลักฐานที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม หรือการเจริญเติบโตของผู้เรียน

งานวิจัยของ Barton และ Collin (1997) พบว่ามีหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน มี 4 ประเภท ได้แก่

2.1 เอกสารและผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น แบบฝึกหัด การบ้าน เป็นต้น

2.2 เอกสารหรือผลงานที่แสดงถึงงานที่ผู้เรียนทำนอกห้องเรียน เช่น การสัมภาษณ์ โครงการพิเศษ เป็นต้น

2.3เอกสารที่ครูและผู้เกี่ยวข้องใช้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน เช่น แบบบันทึกการสังเกตของครู แบบบันทึกของผู้เรียน เพื่อนในชั้นเรียน ผู้ปกครอง และการสอบในลักษณะต่างๆ เป็นต้น

2.4 เอกสารที่ผู้เรียนเตรียมขึ้นเฉพาะบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

กล่าวได้ว่าสิ่งที่นำมาใส่ไว้ในแฟ้มสะสมงานควรจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

3. การกำหนดเวลา เป็นการวางแผนว่าจะให้ผู้เรียนประเมินแฟ้มสะสมงานเมื่อไร และประเมินด้วยวิธีการใด โดยสิ่งที่จะต้องถูกนำมากำหนดก็คือ

3.1 การประเมินตนเอง เป็นการให้ผู้เรียนประเมินแฟ้มสะสมงานของตนเองว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

3.1.1กำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการตรวจสอบผลงานโดยครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งนิยมกำหนดให้อยู่ในรูปคะแนนรูบริก (scoring rubric)

3.1.2 สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการตรวจสอบผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น แบบสำรวจรายการ บันทึกต่างๆ

นอกจากนี้ การประเมินด้วยกระบวนการดังกล่าว ผู้เรียนอาจจะประเมินตนเองด้วยวิธีการต่อไปนี้ คือ (1) การจดบันทึกการเรียนรู้ (learning logs) เช่นการแก้ปัญหา การสังเกต การบรรยาย (2) การจดบันทึกความคิดเห็นแบบสะท้อนกลับ (reflective journals) คือการให้ผู้เรียนเขียนแผนการเรียน การสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการเรียน บันทึกการสังเกตจากการเรียน การรวบรวมประสบการณ์ ซึ่งการเขียนบันทึกความคิดเห็นช่วยให้ผู้เรียนทราบจุดเด่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และ (3) การกำหนดจุดมุ่งหมายระยะสั้น และระยะยาว จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

3.2 การสะท้อนความคิดเห็น เป็นการแสดงความรู้สึก และการให้คะแนนผลงาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนพิจารณาการเรียนรู้ของตนเอง อันเป็นการใช้ความคิดในขั้นสูง

4. การประเมินแฟ้มสะสมงาน เป็นการประเมินความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานกับหลักฐานต่างๆในแฟ้มสะสมงาน จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการใช้แฟ้มสะสมงานคือการประเมินอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เพื่อให้การให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างครูกับผู้เรียนควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาตลอดภาคเรียน การตัดสินแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนแต่ละคนจะเน้นที่ผลการวัดความก้าวหน้าในการเรียน มาตรฐานการวัดที่ดีที่สุดควรจะเกิดจากการตกลงกันระหว่างครูกับผู้เรียน การประเมินแฟ้มสะสมงานขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างแฟ้มสะสมงานของชั้นเรียนคือส่งเสริมนิสัยในการประเมินตนเอง หรือเพื่อวัดและติดตามความก้าวหน้าในการเรียน

1.6 กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

จากการศึกษากระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานหรือการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน พบว่า การจัดทำแฟ้มสะสมงานมีหลายขั้นตอนและสามารถกำหนดได้หลายแนวทางขึ้นกับความเหมาะสมของลักษณะงานที่เก็บสะสม ซึ่งมีผู้นำเสนอขั้นตอนที่แตกต่างกันหลายแนวทาง ในที่นี้ ผู้วิจัยนำเสนอขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานที่มีผู้นำเสนอไว้เป็นจำนวนมากขั้นตอนที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Burke, Forgarty และ Belgrad (1994), Haertel (1991; อ้างถึงใน ประกอบ กรณีกิจ, 2544) และสุวิทย์ มูลคำ (2543)ได้กำหนดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์ไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์และประเภทของแฟ้มสะสมงาน (project purpose) เป็นขั้นที่ครูจะต้องพิจารณาจุดประสงค์ที่ใช้แฟ้มสะสมงาน และตัดสินใจว่าจะใช้แฟ้มสะสมงานชนิดใด

2. รวบรวมและจัดการชิ้นงาน (collect and organize) โดยครูผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมวางแผนกันว่าจะเก็บชิ้นงานอย่างไร และจะต้องออกแบบเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้จัดระบบชิ้นงานของเขา

3. เลือกชิ้นงาน (select) โดยจะต้องเลือกเนื้อหาและชิ้นงานที่จะบรรจุในแฟ้มสะสมงาน ซึ่งครูและผู้เรียนอาจจะร่วมกันคัดเลือกชิ้นงานบางส่วนจากชิ้นงานทั้งหมด ในขั้นนี้สามารถใช้กฎแห่งการเพิ่มคุณค่า (value-added up principle) ในการคัดเลือกผลงาน กล่าวคือ เริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนเลือกผลงานที่คิดว่าดีที่สุด และตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานมากที่สุดเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานเป็นหลักฐานที่ถือว่ามีคุณค่าอันดับหนึ่ง จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกผลงานอันดับที่สอง พร้อมกับพิจารณาว่าหากรวบรวมผลงานชิ้นนี้ไว้ในแฟ้มสะสมงานแล้ว จะทำให้เกิดคุณค่าอะไรเพิ่มขึ้นอีกบ้าง หากประเมินว่ามีคุณค่าเพิ่มขึ้นในแง่มุมใหม่ก็เก็บสะสมไปในแฟ้มสะสมงาน หากไม่มีคุณค่าก็ไม่ควรเก็บ ปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนครบทุกชิ้นงาน หรือจนผู้เรียนเห็นว่ามีหลักฐานชิ้นงานที่มากพอจะตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานแล้ว

4. สร้างสรรค์ผลงาน เป็นการถ่ายทอดความสามารถการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสะท้อนถึงบุคลิกภาพ (interject personality) และความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนแต่ละคน

5. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชิ้นงาน (reflect metacognitively) ผู้เรียนจะต้องตรวจสอบชิ้นงาน โดยผู้เรียนต้องให้เหตุผลของการเลือกชิ้นงานต่างๆเข้ามาบรรจุในแฟ้มสะสมงาน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเริ่มรู้จักคิดไตร่ตรองด้วยตนเอง เป็นการสะท้อนวิธีการทำงาน ความรู้สึก ความต้องการ และอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะทำงานของผู้เรียน

6. ตรวจสอบความสามารถของตนเอง (inspect to self-assess) ผู้เรียนจะได้ตรวจสอบแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินตนเอง และประเมินชิ้นงานของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด พบจุดเด่นจุดด้อยหรือข้อควรปรับปรุงอะไรบ้าง เพื่อที่จะสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและแก้ไขให้สมบูรณ์

7.ประเมินค่าผลงาน (evaluate) เป็นการให้ระดับคะแนน โดยพิจารณาจากเกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) ที่กำหนดล่วงหน้าตามหัวข้อการประเมิน โดยครูผู้ประเมินจะพิจารณาผลการประเมินตนเองของผู้เรียนประกอบด้วย นอกจากนี้การประเมินจะต้องเน้นที่ความก้าวหน้าของผลงานของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าเปรียบเทียบผลงานของผู้เรียนกับกลุ่ม

8. สร้างความสัมพันธ์ (connect conference) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ครู และผู้ปกครองได้มีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อการตัดสินใจได้

9. ทำให้มีคุณค่า (นำเข้าและเอาออกชิ้นงาน) (inject/eject to update) โดยการปรับเปลี่ยนผลงาน นำงานบางชิ้นเข้าแฟ้มสะสมงานและเอางานบางชิ้นออก เพื่อทำให้แฟ้มสะสมงานใหม่ และทันสมัย

10. ขั้นประชาสัมพันธ์ผลงาน (respect accomplishment) การจัดแสดงแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมจัดแสดงนิทรรศการด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการยอมรับคุณค่าของแฟ้มสะสมงานด้วยความภาคภูมิใจ

อย่างไรก็ตาม การจัดทำแฟ้มสะสมงานสามารถทำได้หลายรูปแบบ เนื้อหาสาระ และจุดมุ่งหมาย (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2539; กรมวิชาการ, 2539)ดังนั้นการพัฒนาแฟ้มสะสมงานและการนำไปใช้ปฏิบัติจริงจึงมิได้มีวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว แต่มีแนวโน้มการจัดทำได้หลายหลายวิธี แล้วแต่จุดมุ่งหมายของแต่ละชนิดและสามารถปรับเปลี่ยนไปตามการศึกษาได้ ซึ่งมีการเสนอขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้ 3 ขั้นตอนบ้าง 6 ขั้นตอนบ้าง (กมลวรรณ ตังธนากานนท์, 2557)

กรณี 3 ขั้นตอนเป็นแนวทางที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับผู้เริ่มจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานกรณี 3 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นรวบรวมชิ้นงาน (collect) ขั้นเลือกชิ้นงาน (select) และขั้นข้อมูลสะท้อนกลับ (reflect) ส่วนกรณี 6 ขั้นตอนเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องการขยายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ให้ละเอียดยิ่งขึ้น ขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานกรณี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการกำหนดโครงการ/จุดประสงค์ (project) ขั้นรวบรวมชิ้นงาน (collect) ขั้นเลือกชิ้นงาน (select)ขั้นข้อมูลสะท้อนกลับ (reflect)ขั้นทำให้สมบูรณ์ (perfect) และขั้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (connect)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยจำนวน 9 ฉบับ (De Fina, 1992;Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม, 2543; สุวิทย์ มูลคำ,2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544) ซึ่งได้นำเสนอขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้หลายแนวทาง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2.1 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	De Fina (1992)	Burke et al. (1994)	Epstein (2001)	Pearson EduDev Group (2001)	ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ(2540)	อมรรัตน์ พันธ์งาม 2543)	สุวิทย์มูลคำ (2543)	สพฐ. (2552)	สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2544)	รวม
1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
2. เก็บรวบรวมผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3. คัดเลือกผลงานและจัดระบบผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	8
4.สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงาน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
5. ตรวจสอบความสามารถของตนเอง		✓			✓		✓			3
6. ปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	✓	✓			✓	✓	✓	✓		6
7. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน	✓	✓					✓		✓	4
8. ปรับเปลี่ยนผลงาน		✓			✓		✓			3
9. นำเสนอแฟ้มสะสมงาน		✓			✓		✓	✓		4
10. นำผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานไปใช้ประโยชน์	✓		✓	✓		✓			✓	5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารตามตารางที่ 1 สรุปเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยจำนวน 7 ฉบับ เสนอขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมการครูและนักเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้เข้าใจจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล และขั้นตอนต่างๆ ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ยกเว้นเอกสารของ Epstein (2001) และเอกสารของ Pearson Education Development Group (2001) ซึ่งไม่ได้เสนอขั้นตอนนี้ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ เอกสารและงานวิจัยที่เสนอขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมงานได้เสนอรายละเอียดเพิ่มเติมในขั้นตอนนี้ด้วย กล่าวคือ อมรรัตน์ พันธ์งาม (2543) ได้เสนอรายละเอียดในขั้นตอนนี้เพิ่มเติมเป็นขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายและทิศทางของแฟ้มสะสมงาน ซึ่งเป็นการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของแฟ้มสะสมงาน ส่วนชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) และสุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้เสนอรายละเอียดของขั้นตอนแรกไว้เช่นเดียวกับเอกสารและงานวิจัยอื่นๆแต่เรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยทุกฉบับนำเสนอขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงานเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่นักเรียนจัดเก็บผลงานทั้งหมดที่ทำและสร้างเข้าไว้ในแฟ้มของตนเอง แฟ้มที่จัดทำขึ้นในขั้นนี้เป็นแฟ้มสะสมงาน (working folder) ซึ่งใช้รวบรวมผลงานชิ้นต่างๆ ให้เป็นระบบ การจัดผลงานต่างๆ ให้เป็นระบบสามารถจัดเก็บได้หลายวิธี คือ จัดเก็บตามลำดับ วัน เวลาที่สร้างผลงาน จัดเก็บตามลำดับความยากง่ายและความซับซ้อนของผลงาน จัดเก็บตามความสามารถพิเศษและพรสวรรค์ จัดเก็บตามหัวเรื่องที่ต้องการนำเสนอ และจัดเก็บในลักษณะผสมผสานโดยนำวิธีการต่างๆ ข้างต้นมาจัดในแฟ้มเดียวกัน โดยผลงานที่รวบรวมไว้ต้องเป็นสิ่งที่สามารถจัดเก็บได้ เช่น งานเขียน เทปบันทึกเสียง แบบสังเกต แบบบันทึกต่างๆ แบบรายงาน แผ่นดิสก์คอมพิวเตอร์ ภาพถ่าย ภาพวาด แบบฝึกหัด เป็นต้น

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการคัดเลือกและจัดระบบผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยแต่ละฉบับนำเสนอขั้นตอนการคัดเลือกและจัดระบบผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนคัดเลือกผลงานดีเด่นหรือผลงานชิ้นเอกที่แสดงถึงความเข้าใจ ความสามารถหรือความชำนาญของนักเรียนไป จัดทำแฟ้มสะสมงานดีเด่น (portfolio)ซึ่งเป็นแฟ้มที่เก็บรวมรวมผลงานต่างๆที่คัดเลือกมา โดยคัดเลือกผลงานอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล แล้วจัดระบบผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นอย่างเป็นระบบ เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ได้เสนอว่าการจัดระบบผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นขึ้นกับจุดประสงค์ของวิชาหรือโครงงานที่นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งเค้าโครงของแฟ้มสะสมงานดีเด่นที่เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ได้เสนอไว้ ประกอบด้วย ส่วนนำหรือข้อมูลทั่วไป ส่วนเนื้อหาหรือหลักฐานต่างๆ และส่วนสนับสนุนหรือส่วนสรุป ยกเว้นในงานวิจัยของอมรรัตน์ พันธ์งาม (2543)ซึ่งไม่ได้เสนอขั้นตอนนี้ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ De Fina (1992) ได้เสนอขั้นตอนการจัดระบบผลงานไว้เท่านั้น และไม่ได้เสนอให้มีการคัดเลือกผลงานในแฟ้มสะสมงาน ในขณะที่ ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) และสุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้แยกขั้นตอนการจัดระบบผลงานออกจากการคัดเลือกผลงานด้วย โดยชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ(2540) ได้เสนอขั้นตอนการจัดระบบแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนที่ถัดจากขั้นตอนการคัดเลือกผลงาน ส่วน สุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้เสนอขั้นตอนการจัดระบบแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนขั้นการนำเสนอผลงาน

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยจำนวน 8 ฉบับนำเสนอขั้นตอนการสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงาน โดยเสนอเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการคัดเลือกชิ้นงาน ขั้นตอนนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง (metacognition) ในการสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่องานชิ้นที่เลือก ซึ่งทำให้นักเรียนตระหนักและรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเอง และเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเองอย่างไม่เป็นทางการด้วย ซึ่งในการแสดงความคิดเห็นนั้นเอกสารและงานวิจัยทุกฉบับได้เสนอให้นักเรียนตอบคำถามนำของครู โดยเขียนบันทึกสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงานหรือให้นักเรียนเขียนตอบแบบสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงานที่เลือก โดยคำถามที่ใช้จะเป็นคำถามที่ให้นักเรียนระบุถึงเหตุผลที่เลือกผลงานชิ้นนั้นเป็นผลงานชิ้นเอก จุดเด่นจุดสำคัญของผลงาน และแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้ผลงาน ชิ้นนั้นดีขึ้น ในขณะที่เอกสารเพียง 1 ฉบับ คือเอกสารของ De Fina (1992) ไม่ได้นำเสนอขั้นตอนดังกล่าวนี้ไว้ แต่นำเสนอว่าในขั้นประเมินผลงาน นักเรียนที่เป็นผู้สร้างผลงานควรมีโอกาสได้ประเมินผลงานหรือกระบวนการทำงานของตนเอง ซึ่งจะทำให้ได้สะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนเองออกมาได้

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการตรวจสอบความสามารถของตนเอง พบว่า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ฉบับ ได้แก่ Burke et al. (1994)ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) และสุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้เสนอขั้นตอนการตรวจสอบความสามารถของตนเองเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน โดยเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวได้ระบุรายละเอียดในขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นตอนที่นักเรียนตรวจสอบความสามารถของตนเองในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆในการเรียนรู้ โดยเฉพาะจุดเด่นและจุดด้อยของผลงานและกระบวนการทำงาน โดยพิจารณาแฟ้มสะสมงานดีเด่นที่ได้เลือกรวบรวม ผลงานชิ้นเอกไว้อย่างเป็นระบบในช่วงเวลาต่างๆ เพื่อได้ใช้ข้อมูลต่างๆที่ค้นพบมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองและงานต่างๆให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในขั้นนี้ ได้แก่ แบบสำรวจรายการ แบบบันทึกการทำงาน แบบประเมินตนเอง เป็นต้น ซึ่งแบบประเมินตนเองนั้นมักจะประเมินกระบวนการคุณลักษณะ และพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการประเมินผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ De Fina (1992) Burkeet al. (1994) ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) สุวิทย์ มูลคำ (2543) อมรรัตน์ พันธ์งาม (2543) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินผลงานเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน โดยชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2540) ได้เสนอขั้นตอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำเสนอผลงาน ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลงานของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนเอง เพื่อน และครูผู้สอนประเมินผลงานชิ้นเอกในแฟ้มสะสมงานดีเด่น ประเมินแฟ้มสะสมงานดีเด่นโดยรวมที่นักเรียนจัดทำขึ้น และประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนหรือปฏิบัติงานด้วย โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่ครูและนักเรียนได้ตกลงร่วมกัน และหลังจากที่นักเรียนได้ทราบผลการประเมินของตนเองทั้งพฤติกรรมการทำงาน และผลการประเมินผลงานแล้ว นักเรียนนำข้อมูลย้อนกลับที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงตนเองและผลงานต่อไป

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ De Fina (1992) Burke et al. (1994) สุวิทย์ มูลคำ (2543) สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2544) ได้เสนอขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงานไว้เป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน โดยในขั้นตอนดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้มีโอกาสในการอธิบาย อภิปราย รับข้อเสนอแนะ และฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานที่นักเรียนสร้างหรือทำ ซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาผลงาน กระบวนการทำงาน และกระบวนการเรียนรู้ของ

ตนเองให้ดียิ่งขึ้นได้ รูปแบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงานอาจเป็นการสนทนาตัวต่อตัวระหว่างนักเรียนกับครู การส่งแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้ผู้ปกครอง หรือการจัดประชุมในโรงเรียน โดยประเด็นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนกันจะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาผลงานและการทำงานของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นไป นอกจากนี้ De Fina (1992) ได้เสนอรายละเอียดในขั้นตอนนี้เพิ่มเติมว่า ในการประเมินผลงานและแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ประเมินผลงานหรือแฟ้มสะสมงานของนักเรียนควรทำหน้าที่เป็นเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้แก่นักเรียนโดยการพูดคุย ติชม และเสนอแนะนักเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการปรับเปลี่ยนผลงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ Burke et al. (1994) ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) และสุวิทย์ มูลคำ (2543) ได้เสนอขั้นตอนการปรับเปลี่ยนผลงาน โดยขั้นตอนดังกล่าว เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่นักเรียนได้พิจารณาผลงานที่คัดเลือกไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น แล้วปรับเปลี่ยนผลงาน ดังกล่าวโดยใช้หลักการของการเพิ่มคุณค่า โดยนำผลงานหรือหลักฐานเข้าหรือออกเพื่อให้ผลงานทันสมัยกว่าเดิมและแสดงถึงระดับความสามารถทางการเรียนรู้ขั้นที่สูงกว่ามาเก็บไว้แทนที่ผลงานหรือหลักฐานเดิมที่ด้อยกว่าเพื่อการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

เมื่อพิจารณาขั้นตอนการนำเสนอแฟ้มสะสมงาน พบว่า เอกสารและงานวิจัย 4 ฉบับได้แก่ Burke et al. (1994) ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ (2540) สุวิทย์ มูลคำ (2543) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้เสนอขั้นการนำเสนอแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนนี้เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ชื่นชมความสำเร็จของนักเรียนร่วมกันโดยแฟ้มสะสมงานที่นักเรียนจัดแสดงเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง มีความก้าวหน้า ความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆพัฒนาไปได้ในระดับใด

สำหรับขั้นตอนการนำผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานไปใช้ประโยชน์ พบว่าเอกสารและงานวิจัย5 ฉบับ ได้แก่ De Fina (1992) Epstein (2001) Pearson Education Development Group (2001) อมรรัตน์ พันธ์งาม (2543) และสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธน์ (2544)ได้นำเสนอให้ครูนำผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานไปใช้ประโยชน์ ทั้งเพื่อปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน และการตัดสินกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยชี้ให้เห็นว่าการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานจะมีความสมบูรณ์เมื่อมีการนำผลการประเมินที่ได้จากการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานไปใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ยังพบว่าเอกสารและงานวิจัยบางฉบับเสนอขั้นตอนในกระบวนการจัดทำ แฟ้มสะสมงานซึ่งไม่พบรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนดังกล่าวในฉบับใดเลย ได้แก่เอกสารของ Burke et al.(1994) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนการสร้างสรรค์และตกแต่งผลงาน หลังจากขั้นตอนการคัดเลือกและจัดระบบผลงาน ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของตนเองโดยการออกแบบและตกแต่งผลงานที่นักเรียนสร้างหรือทำขึ้น รวมทั้งออกแบบตกแต่งหน้าปกแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวสำหรับเจ้าของแฟ้มสะสมงานนั้น สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรธน์ (2544) เสนอขั้นแนะนำการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพิ่มเติมขึ้น ส่วน Epstein (2001) ได้เสนอขั้นตอนสุดท้ายเพิ่มเติมคือ ขั้นเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริงด้วย

โดยสรุปแล้ว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแฟ้มสะสมงาน 9 ฉบับ พบว่า เอกสารทั้ง 9 ฉบับเสนอขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ส่วนขั้นตอนสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันเล็กน้อย เอกสารและงานวิจัยบางฉบับเรียกชื่อของขั้นตอนบางขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปหรือเพิ่มรายละเอียดในขั้นตอนนั้นๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ขั้นตอนสำคัญที่เอกสารและงานวิจัยทั้ง 9 ฉบับนำเสนอ

ร่วมกันมากกว่า 5 รายการ แสดงดังผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 1 คือ ขั้นตอนวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

1.7 การประเมินแฟ้มสะสมงาน

การประเมินแฟ้มสะสมงานไม่สามารถให้คะแนนในลักษณะเดียวกันกับการให้คะแนนจากแบบสอบได้ เนื่องจากการประเมินแฟ้มสะสมงานซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนั้นจะต้องอาศัยการตัดสินของผู้ประเมินหรือผู้สอน ดังนั้นปัญหาในเรื่องความเที่ยงและความตรงของคะแนนที่ได้จากการตัดสินของผู้ประเมินจึงเกิดขึ้น นักประเมินจึงได้คิดวิธีการประเมินและสร้างเกณฑ์ในการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานขึ้น วิธีการประเมินและเกณฑ์ในการประเมินแฟ้มสะสมงานมีรายละเอียดดังนี้

1.7.1 วิธีในการประเมินแฟ้มสะสมงาน

การประเมินแฟ้มสะสมงานหรือการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเบื้องต้นใน3 วิธีนี้ (Randall และคณะ,1987 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540; Kuhs, 1994 อ้างถึงใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544)

วิธีที่หนึ่ง การประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นในแฟ้มสะสมงานแล้วหาค่าเฉลี่ย โดยทำการประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นในแฟ้มสะสมงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) แล้วนำคะแนนมารวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยออกมาเป็นคะแนนรวมของแฟ้มสะสมงานทั้งแฟ้ม

วิธีที่สอง การประเมินตามองค์ประกอบหรือสมรรถภาพ หรือตามมิติของงาน โดยทำการแยกวิเคราะห์ชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานตามจุดมุ่งหมาย หรือมิติของงาน โดยการให้คะแนนแยกไปตามจุดมุ่งหมายหรือสมรรถภาพที่ต้องการวัด ในการประเมินแฟ้มสะสมงานจะใช้วิธีนำหลักฐานหรือชิ้นงานจากแฟ้มสะสมงานทีละชิ้น แล้วให้คะแนนตามสมรรถภาพที่หลักฐานหรือชิ้นงานนั้นแสดงออกหรือสื่อถึง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละสมรรถภาพที่สร้างขึ้นมาเฉพาะสมรรถภาพนั้น ทั้งนี้ชิ้นงาน 1 ชิ้น อาจจะได้รับการประเมินมากกว่า 1 สมรรถภาพได้ หลังจากนั้นจึงนำคะแนนมาคิดค่าเฉลี่ยในแต่ละสมรรถภาพ

วิธีที่สาม การประเมินแฟ้มสะสมงานโดยรวม โดยมองภาพรวมของแฟ้มสะสมงานทั้งหมด วิธีการนี้แตกต่างกับ 2 วิธีแรก กล่าวคือ วิธีนี้จะไม่ให้คะแนนชิ้นงานเป็นรายชิ้น แต่จะให้คะแนนแฟ้มสะสมงานรวมทั้งฉบับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะ เช่น การจัดระบบ ชิ้นงาน ความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ความครบถ้วนของชิ้นงาน คุณภาพของชิ้นงาน ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

Paulson (1990, อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินแฟ้มสะสมงานดังนี้

1. ตรวจสอบดูหลักฐานหรือชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานแต่ละชิ้น โดยพิจารณาถึงคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มีการตอบสนองจุดประสงค์ มีการสะท้อน และมีการรับรอง

2. พิจารณาดูเนื้อหาของแฟ้มสะสมงานว่าบรรลุจุดมุ่งหมาย และผู้เรียนมีความก้าวหน้าไปตามแนวทางที่จุดมุ่งหมายกำหนดไว้หรือไม่ หากพบว่าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายหรือยังไม่เกิดความก้าวหน้า ผู้สอนควรพิจารณาว่าผู้เรียนควรเพิ่มหลักฐานหรือชิ้นงานอะไรในแฟ้มสะสมงานอีกซึ่งผู้สอนควรกระทำเป็นรายบุคคลเฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาทักษะและความสามารถของตนเองได้

1.7.2 เกณฑ์ในการให้คะแนนผลงาน

เกณฑ์ในการให้คะแนนผลงานของผู้เรียนที่นิยมนำมาใช้กับการประเมินแฟ้มสะสมงานนั้น นิยมเรียกกันว่า “เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก(scoring rubric)” เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (scoring rubric) เป็นระดับที่แสดงลักษณะหรือความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงาน ซึ่งใช้สำหรับการให้คะแนนในการประเมิน หรือตัดสินความสำเร็จของผลงานหรือผลการปฏิบัติงาน เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกนี้จะมีคำอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะที่สะท้อนถึงคุณภาพในแต่ละระดับผลการประเมินกำกับไว้ตั้งแต่ระดับสูงหรือดีมากจนถึงระดับต่ำหรือต้องปรับปรุง เกณฑ์การให้คะแนนหรือรูบริกสามารถช่วยแก้ไขการประเมินทักษะซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นอัตนัย (subjectivity) ได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเที่ยงที่เพิ่มขึ้นในการให้คะแนน (Jonsson, & Svingby, 2007; Pearson Education Development Group, 2001; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์,2544; กมลวรรณ ตังธนกานนท์,2547, 2549, 2557) นอกจากนี้ ในบริบทการประเมินในชั้นเรียนเกณฑ์การให้คะแนนยังช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจได้ตรงกันว่าการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับหรือได้มาตรฐานเป็นอย่างไร (Schamber & Mahoney, 2006; Panadero & Jonsson, 2013) เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการกำกับตนเองของผู้เรียน และตลอดจนทำให้ผู้เรียนได้ทราบขอบเขตของสิ่งที่ผู้สอนจะประเมิน ซึ่งเป็นการลดความวิตกกังวลของผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้ (Kuhl, 2000; Wolters, 2003) เกณฑ์การให้คะแนนมี 2 ประเภท คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric)

1.7.3 ประเภทของเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก

เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric)

1.7.3.1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) เป็นเกณฑ์ที่พิจารณาภาพรวมของชิ้นงานที่ประเมินว่ามีลักษณะอย่างไร เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายลักษณะโดยรวมของชิ้นงานที่ประเมินลดหลั่นตามระดับคุณภาพจากสูงสุดถึงต่ำสุดเนื่องจากเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมนี้สร้างจากหลักการพื้นฐานที่ว่าการประเมินคุณภาพของสิ่งต่างๆ ควรต้องพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของสิ่งนั้นจะดีกว่าการพิจารณาเป็นมิติหรือองค์ประกอบแต่ละด้านของสิ่งที่มุ่งประเมินโดยเกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้มักจะพิจารณาลักษณะเด่นหรือลักษณะจำเป็นของสิ่งที่ประเมิน (Johnson, Penny, & Gordon, 2009)เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมเหมาะสมกับการประเมินผลขนาดใหญ่ (large-scale assessment) ที่มีผู้รับการประเมินจำนวนมาก และการประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) ซึ่งใช้สำหรับตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2.2 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2557)

แบบประเมินการเขียนเรียงความ

ชื่อ-นามสกุล .....ระดับชั้น.....

วัน เดือน ปี..... ครูผู้สอน/ผู้ประเมิน.....

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณภาพของเรียงความของนักเรียนมากที่สุด

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์
ดีเยี่ยม	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนอจำนวนมาก ● วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล ทำให้การนำเสนอเนื้อหามีความสมบูรณ์ ● ใช้คำ และภาษาที่มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ ตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความอย่างสม่ำเสมอ
ผ่าน	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนออย่างพอเพียง ● วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล การนำเสนอเนื้อหาบกพร่องเล็กน้อย ● ใช้คำ และภาษาที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความ
ควรปรับปรุง	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิด แต่อาจไม่ตรงกับประเด็นที่เขียน ● วางลำดับเนื้อหาได้ยังไม่ค่อยสมเหตุสมผล การนำเสนอเนื้อหาขาดความสมบูรณ์ ● การใช้คำ และภาษาบกพร่องบ้าง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความเล็กน้อย
ไม่ผ่าน	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดเพียงเล็กน้อย ขาดความคงเส้นคงวา ● วางลำดับเนื้อไม่สัมพันธ์กัน ● การใช้คำ และภาษาบกพร่อง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน ● ไม่ได้เขียนตามหลักการเขียนเรียงความ

1.7.3.2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric) มีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานโดยพิจารณาคุณภาพของชิ้นงานเป็นรายองค์ประกอบหรือรายมิติเกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายคุณภาพของชิ้นงานเป็นรายองค์ประกอบลดหลั่นตามระดับคุณภาพตั้งแต่สูงสุดถึงต่ำสุด และถ้าองค์ประกอบหรือมิติที่พิจารณามีน้ำหนักไม่เท่ากันก็สามารถกำหนดน้ำหนักไม่เท่ากันให้เกณฑ์เหล่านั้นได้ตามความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบเหมาะสมกับการประเมินความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (formative evaluation) ซึ่งต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อการพัฒนาผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้ในการประเมินมักจะใช้เวลานานกว่าเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมเนื่องจากความซับซ้อนในการพิจารณาองค์ประกอบของสิ่งที่ประเมินเป็นรายมิติ

ตารางที่ 2.3 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (ปรับจาก สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544)

ทักษะการฟัง		ทักษะการพูด	
ระดับ	แฟ้มสะสมงานมีหลักฐานแสดงสิ่งต่อไปนี้	**ระดับ**	แฟ้มสะสมงานมีหลักฐานแสดงสิ่งต่อไปนี้
4	เข้าใจสิ่งที่ฟังทุกเรื่อง จดบันทึกสิ่งที่ฟังครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้ถูกต้อง เข้าใจผู้พูดอย่างดี	4	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์ถูกต้อง สื่อความหมายได้ครบถ้วน ทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่องอย่าง สม่ำเสมอ
3	เข้าใจสิ่งที่ฟังทุกเรื่อง จดบันทึกสิ่งที่ฟังครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้อง เข้าใจผู้พูดพอใช้	3	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์ถูกต้อง สื่อความหมายได้ครบถ้วน ทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่องบางครั้ง
2	เข้าใจสิ่งที่ฟังบางเรื่อง จดบันทึกได้ครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้บางเรื่อง เข้าใจผู้พูดเพียงเล็กน้อย	2	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์บางคำไม่ถูกต้อง สื่อความหมายผิดพลาดเล็กน้อย ขาดการทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่อง
1	เข้าใจสิ่งที่ฟังบางเรื่อง จดบันทึกได้สาระและไม่ครบถ้วน ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้บางเรื่อง ไม่เข้าใจผู้พูด	1	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดผิดไวยากรณ์เล็กน้อย ใช้คำศัพท์ที่ไม่ถูกต้องบ่อย สื่อความหมายในการพูดไม่ชัดเจน ขาดการทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่อง
0	หลักฐานไม่สมบูรณ์	0	หลักฐานไม่สมบูรณ์

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ทักษะการอ่าน		ทักษะการเขียน	
ระดับ	แฟ้มสะสมงานต้องมีลักษณะดังนี้	**ระดับ**	แฟ้มสะสมงานต้องมีลักษณะดังนี้
4	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียน	4	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสำกดคำถูกต้อง พัฒนาสำนวนเขียนสม่ำเสมอ
3	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียนไม่ ครบถ้วน	3	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสะกดคำถูกต้อง พัฒนาสำนวนเขียนบ้างเล็กน้อย
2	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ค่อนข้างถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ไม่สมบูรณ์ เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียนเพียง เล็กน้อย	2	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและค่อนข้างได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสะกดคำผิดพลาดเล็กน้อย ขาดการพัฒนาสำนวนเขียน
1	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ไม่ครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านผิดพลาดเล็กน้อย ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของเรื่อง ผู้เขียน	1	ขาดจุดประสงค์ในการเขียนและเนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนไม่ถูกต้อง จัดระบบการเขียนไม่ชัดเจนยากต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และคำผิดพลาดมาก ขาดการพัฒนาสำนวนเขียน
0	หลักฐานไม่สมบูรณ์	0	หลักฐานไม่สมบูรณ์

1.7.4 การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก

ขั้นตอนในการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกมีดังนี้ (Pearson Education Development Group, 2001; Relearning by Design Inc, 2000; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544; ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์และคณะ, 2540)

1. กำหนดเนื้อหา มโนทัศน์ หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมินซึ่งอาจจะกำหนดเป็นมิติต่างๆของสิ่งที่จะประเมินหรือลักษณะเด่นของจุดประสงค์การเรียนรู้ก็ได้

2. ระบุประเภทของเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

3. ระบุรายการพฤติกรรม คุณลักษณะของผลงาน หรือสิ่งที่บ่งชี้ที่แสดงถึงการบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้หรือมิติที่ต้องการประเมิน

4. คัดเลือกรายการพฤติกรรม คุณลักษณะของผลงาน หรือสิ่งบ่งชี้ที่สำคัญที่สามารถวัดและตัดสินได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือมิติที่ต้องการประเมิน

5. นำรายการที่คัดเลือกไว้มาจัดมาจัดลำดับความสำคัญและกำหนดคุณภาพในแต่ละระดับ

6. บรรยายคุณภาพของเกณฑ์การประเมินในแต่ละรายการหรือแต่ละมิติ โดยใช้ภาษาที่ชัดเจน

1.8 ข้อดีและข้อจำกัดของแฟ้มสะสมงาน

ข้อดีและข้อจำกัดของแฟ้มสะสมงานสรุปได้ดังนี้ (อมรรัตน์ พันธ์งาม, 2543; วิโรจน์ รอดเด็น, 2542)

1.8.1 ข้อดีของแฟ้มสะสมงาน

1. แฟ้มสะสมงานจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเอง กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาตนเองในหลายๆด้าน เช่น ทักษะการปฏิบัติงาน ความพยายาม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บอกเหตุผลที่เลือกชิ้นงานแต่ละชิ้นมาบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนเกิดความชื่นชมในผลงานของตนเอง

2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้วิจารญาณในการตัดสินใจเพราะในการที่ผู้เรียนจะเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตนเองบรรจุลงในแฟ้มสะสมงานนั้น ผู้เรียนจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนและมีเหตุผล

3. การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานจะทำให้ผู้เรียนได้ทำงานได้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

4. แฟ้มสะสมงานทำให้ครูทราบถึง ความรู้ ทักษะ พัฒนาการ ความสนใจ ความถนัดทัศนคติ และความสามารถของผู้เรียนได้ ซึ่งการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจากแฟ้มสะสมงานจะสามารถประเมินได้ตามสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งดีกว่าการประเมินจากแบบสอบเพียงอย่างเดียว

5. ในกรณีที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินแฟ้มสะสมงาน จะทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับอย่างกว้างขวาง และสามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนาทักษะในด้านต่างๆให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

6. แฟ้มสะสมงานจะช่วยเชื่อมโยงกระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลเข้าด้วยกัน

1.8.2 ข้อจำกัดของแฟ้มสะสมงาน

1. การประเมินแฟ้มสะสมงานอาจมีความเที่ยง ความยุติธรรม และความเป็นปรนัยน้อยกว่าการประเมินที่มีเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่แน่นนอน เช่นแบบสอบ

2. ในการประเมินแฟ้มสะสมงาน ครูจะต้องกำหนดเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งในทางปฏิบัติทำได้ยาก เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับในระดับต่างๆของเกณฑ์ และในการสร้างเกณฑ์การประเมินยังใช้เวลาค่อนข้างมากด้วย

3. เมื่อเปรียบเทียบกับการประเมินโดยการสอบด้วยแบบสอบ การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานจะทำให้ผู้เรียนเสียเวลาในการเก็บสะสมงาน ซึ่งต้องมีจำนวนมากพอ และสะท้อนถึงความรู้และทักษะของผู้เรียนด้วย

4. การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานยังไม่เป็นที่ยอมรับต่อผู้ปกครองเท่ากับการประเมินโดยใช้แบบสอบ

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

รายละเอียดของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีดังนี้

Tangdhanakanondและ Wongwanich (2012) ได้ศึกษาเจตคติของครูต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา และประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานซึ่งครูใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พิจารณาจาก 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำ

แฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนต้นและครูผู้สอนระดับประถมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งหมดจำนวน 242 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ครูมีเจตคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูมีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่าครูมีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมากที่สุดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน รองลงมาคือ ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตามลำดับ

Ocak และ Ulu (2009) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อการใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้ระยะเวลาการศึกษา 2 ภาคเรียน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกศึกษาปีที่ 5 จำนวน 197 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 178 คน ครูผู้สอนจำนวน 37 คน และผู้ปกครองจำนวน 92 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนชนิดมาตรประมาณค่าแบบ Likertผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเห็นไม่แตกต่างกันต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องมากเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีความเห็นเป็นไปในทางบวกต่อการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีความเชื่อว่าการใช้แฟ้มสะสมงานมีบทบาทสำคัญต่อการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน และพบว่านักเรียน ครู และผู้ปกครองรู้สึกมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเนื่องจากนักเรียน ครู และผู้ปกครองมีความเห็นว่านักเรียนสามารถรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วยการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนสามารถขจัดความกังวลต่อการสอบ และสามารถประเมินงานของตนเองได้เมื่อใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้

Wolfe, Chiu และ Reckase (1999) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของครูมัธยมศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน โดยสอบถามครูก่อนและหลังจากที่ครูเข้าร่วมในระบบ PASSPORT ซึ่งเป็นระบบที่มุ่งพัฒนาทักษะของครูในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการพัฒนาครูในเรื่องกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้หลักสูตรเป็นฐานในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การให้คะแนนและการรายงานคะแนนผลการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ระบบดังกล่าวนี้ถูกออกแบบมาสำหรับพัฒนาครูในการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนแต่ละคนที่ครูในระบบ PASSPORT สอน จะได้พัฒนาแฟ้มสะสมงานสำหรับวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งในการจัดทำแฟ้มสะสมงานดังกล่าวครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะผลงานที่คาดหวังสำหรับประเมินผลในแฟ้มสะสมงาน รวมถึงเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองคัดเลือกผลงานในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรมาบรรจุในแฟ้มสะสมงานด้วย การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูมัธยมศึกษาจำนวน 14 โรงเรียนในสังกัดรัฐบาลและเอกชนในภูมิภาคต่างๆ จำนวน 10 มลรัฐในประเทศ

สหรัฐอเมริกา ที่เข้าร่วมในระบบ PASSPORT เป็นระยะเวลา 9 เดือน ซึ่งครูในกลุ่มดังกล่าวเป็นครูที่รับรู้ว่าตนมีอุปสรรคในด้านศักยภาพในการประเมินผู้เรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในเรื่องศักยภาพในการประเมินผู้เรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานก่อนและหลังเข้าร่วมดำเนินการในระบบ PASSPORT ผลการวิจัยพบว่า ความกังวลของครูเกี่ยวกับอุปสรรคด้านศักยภาพของตนเองในการประเมินนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานมีเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากครูมีประสบการณ์น้อยในการประเมินนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานนอกจากนี้ ครูรับรู้ว่าการพัฒนาและให้คะแนนแฟ้มสะสมงานเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลามากกว่าการประเมินแบบประเพณีนิยม แต่ครูรับรู้ว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานและการต่อต้านของผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนมีน้อยลง

Mitchell (1994) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลและอาจารย์ที่มีต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาผดุงครรภ์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนพยาบาลในวิชาผดุงครรภ์จำนวน 24 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาผดุงครรภ์โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์อาจารย์พี่เลี้ยงในวิชาดังกล่าวจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพบว่านักเรียนพยาบาลมีความเห็นในทางลบต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาผดุงครรภ์ นักเรียนพยาบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าแฟ้มสะสมงานไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น และเห็นว่าต้องใช้เวลามากในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน อย่างไรก็ตาม นักเรียนพยาบาลมีความเห็นว่าแฟ้มสะสมงานสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีมากถ้าใช้นักเรียนได้อุทิศเวลาในการจัดทำแฟ้มสะสะสมงาน ในส่วนนักเรียนที่มีความคิดเห็นทางบวกเห็นว่าแฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือที่พัฒนาการเรียนรู้เนื่องจากการจัดทำแฟ้มสะสมงานทำให้นักเรียนต้องอ่านมากขึ้น

งานวิจัยของ Hoeft (1993)เรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาจำนวน 5 คน และผู้เรียนของครูในกลุ่มดังกล่าวคนละ 8 คน งานวิจัยนี้พิจารณาการส่งข้อมูลที่อธิบายถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า แฟ้มสะสมงานช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและรู้จักการประเมินผลงานของตนเองเพื่อประมวลผลงานของตนลงในแฟ้มสะสมงานได้ การใช้แฟ้มสะสมงานยังเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูให้กลายมาเป็นนักวิจัยและนักประเมินมากขึ้น และการใช้แฟ้มสะสมงานยังทำให้ผู้ปกครองเข้าใจความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

งานวิจัยของ Hillyer (1993) เรื่อง ผลกระทบของแฟ้มสะสมงานที่มีต่อการประเมินพัฒนาการการอ่านของตนเองของผู้เรียนเกรด 2 การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเกรด 2 จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 32 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ สังเกต ประชุมเพื่อให้ตกลงกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และเก็บรวบรวมงานตลอดปี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานส่งผลต่อความสามารถของผู้เรียนในการประเมินตนเอง และการประเมินตนเองยังทำให้ผู้เรียนได้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนต่อไปได้

งานวิจัยของ Crowley (1993) ได้ศึกษาการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการประเมินผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้รู้คุณค่าของวิชาคณิตศาสตร์ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้มีความคิดเชิงคณิตศาสตร์และมีเหตุผล งานวิจัยนี้ได้นำแฟ้มสะสมงานมาใช้เพื่อแสดงความสามารถและศักยภาพของผู้เรียน โดยประมวลผลงานหรือหลักฐานต่างๆ เช่น ตัวอย่างงานเขียนเกี่ยวกับความสามารถทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนเอง วิธีการแก้ปัญหาที่ท้าทายความสามารถ ภาพถ่ายผลงานผู้เรียน ลงไปในแฟ้มสะสมงาน ผลงานดังกล่าวสามารถสะท้อนถึงความสามารถและความพยายามของผู้เรียนได้ชัดเจน นอกจากนี้

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า แฟ้มสะสมงานยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และบ่งชี้จุดแข็งของผู้เรียนมากกว่าจุดอ่อน ซึ่งเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้เรียน และหากนำแฟ้มสะสมงานมาใช้โดยวางแผนเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน รู้จักตนเอง รู้จักการทำงานเป็นขั้นตอน และเห็นคุณค่าของการประเมินมากขึ้นด้วย

ดำรง กรเกศกมล (2544) ได้ศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์โดยมีจุดประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ตลอดจน ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานระหว่างครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 323 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ชายและครูผู้หญิงมีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานทุกเรื่อง ครูผู้ชายและครูผู้หญิงมีปัญหาในการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการให้นักเรียนสร้างผลงานด้วยการปฏิบัติจริง การให้นักเรียนเก็บสะสมผลงานอย่างเป็นระบบ การให้นักเรียนได้ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงผลงานในแฟ้มสะสมงานให้เป็นปัจจุบัน การให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานของตนเอง การให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานซึ่งกันและกัน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานของนักเรียน การให้นักเรียนนำข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนางาน การประชุมระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน การใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จในการสอนของครู การตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน และการจัดนิทรรศการแฟ้มสะสมงานนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลงานโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินร่วมกันระหว่างครูนักเรียน การให้นักเรียนสร้างผลงานด้วยการปฏิบัติจริง การให้นักเรียนสร้างผลงานที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน การให้นักเรียนเก็บสะสมผลงานอย่างเป็นระบบ การให้นักเรียนเลือกเก็บผลงานด้วยตนเอง การให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานของตนเอง และของเพื่อนนักเรียน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นและประเมินผลงานของนักเรียน การให้นักเรียนนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนางาน การจัดประชุมระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน การใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนเป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จในการสอนของครู การตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของการประเมิน การใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลระหว่างภาคและการประเมินผลปลายภาค และเรื่องการจัดนิทรรศการแฟ้มสะสมงาน เมื่อจำแนกตามเพศและประสบการณ์การสอนพบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยเหมือนกันทุกเรื่อง เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการนำแฟ้มสะสมงานไปใช้ได้ดีกับห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนน้อย

จงกล ขันทอง (2543) ศึกษาความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานของครูสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 300 คน ด้วยแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบวัดเจตคติ

ต่อการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการศึกษา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับปานกลาง ครูที่มีอายุ ประสบการณ์การสอน และกลุ่มวิชาที่สอนต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานดีกว่าครูที่มีอายุ 41-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี มีเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 5-15 ปี และมากกว่า 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุคนธ์ทิพ สำเนียงดี (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จากประชากรครู 660 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามความรู้และแบบวัดเจตคติต่อการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับดีมาก ครูที่มีเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานอยู่ในระดับดี ครูมีอายุ ประสบการณ์สอน และจำนวนครั้งที่เคยเข้าอบรมต่างกัน มีความรู้และเจตคติต่อการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้และเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความรู้และเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงานมีวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในลักษณะของการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาความคิดเห็นและเจตคติต่อใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการวิจัยเชิงทดลองที่นำแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียน ยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาและพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปรับเปลี่ยน

มโนทัศน์เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปรับเปลี่ยนในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ปัจจัยที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

นักวิชาการได้กำหนดคำว่า “concept” ไว้หลายคำ ทั้งมโนทัศน์ สังกัป และความคิดรวบยอด ในการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยจะใช้คำว่า “มโนทัศน์” ทั้งนี้ นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความหมายมโนทัศน์ไว้ว่าเป็นความคิดความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งสามารถอธิบายด้วยคำสั้นๆ ได้โดยมโนทัศน์เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบ (อทิตยา

สำราญอินทร์, 2553; Zirbel, 2004) ดังนั้น มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) จึงหมายถึง ความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือตีความสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือแตกต่างจากความเป็นจริงที่ได้รับการยอมรับในทางวิทยาศาสตร์ (ศิริเดช สุชีวะ, 2537; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552) การที่บุคคลมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมีแนวโน้มส่งผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติในสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นได้

2.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอาจมาจากสาเหตุหลายประการ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้ 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรก คือ วุฒิภาวะและประสบการณ์ ปัจจัยที่สอง คือ วัฒนธรรม และปัจจัยสุดท้าย คือ ภาษาและสัญลักษณ์

สำหรับปัจจัยด้านวุฒิภาวะและประสบการณ์ การทำความเข้าใจมโนทัศน์ต่างๆ มักเกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะหรือพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล นอกจากนี้ Hawkins และ Pea (1987) เสนอว่าโดยทั่วไปแล้วบุคคลจะสร้างความรู้ของตนเองเป็นพื้นฐานโดยความรู้ต่างๆ ที่สร้างขึ้นได้จากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมรอบตัว ทั้งทางภายภาพ และทางสังคม หรือสิ่งที่ได้ประสบพบเห็น ดังนั้น บุคคลจึงแปลความหมายปรากฏการณ์ต่างๆ ตามการรับรู้ ซึ่งไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ หรืออาจเกิดจากครูผู้สอนที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องนั้นๆ ทำให้บุคคลนั้นมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนไปด้วย วุฒิภาวะก็จัดอยู่ในปัจจัยด้านนี้ด้วย

สำหรับปัจจัยด้านวัฒนธรรม บุคคลมีแนวโน้มที่จะเกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนไปตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ความเชื่อตามบรรพบุรุษหรือผู้อาวุโส หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น หรือได้รับคำอธิบายที่ไม่เป็นรูปธรรม ทำให้บุคคลนั้นสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นเป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและยึดถือปฏิบัติตามโนทัศน์นั้นต่อไป

ส่วนปัจจัยด้านภาษาและสัญลักษณ์ ในสถานการณ์ที่บุคคลต้องเรียนรู้สัญลักษณ์ใหม่ๆ หรือนำภาษาที่ตนเองใช้หรือคุ้นเคยมาปะปนกับการเรียนรู้หรือการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์นั้นๆ นอกจากนี้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอาจเกิดจากการที่บุคคลได้เรียนรู้จากสื่อหรือเอกสารต่างๆ ที่ใช้ภาษาไม่ชัดเจนหรือให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ก็ทำให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับมโนทัศน์นั้นได้เช่นกัน

2.3การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

วิธีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมีหลากหลายวิธี แต่ละวิธีมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนของการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม วิธีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนสามารถจำแนกออกเป็น 2 วิธีหลัก ได้แก่ วิธีการที่ไม่เป็นทางการ และวิธีการที่เป็นทางการ (ศิริเดช สุชีวะ, 2538)

2.3.1 วิธีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแบบไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการค้นหาข้อบกพร่องของผู้ถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการอย่างง่าย เช่น การสังเกต การสอบถามเป็นรายบุคคล และการตรวจผลงาน วิธีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในกลุ่มนี้จะมีลักษณะไม่มีแบบแผนที่แน่นอน

2.3.1.1 การสังเกตและการสอบถามเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการที่ใช้กันในระยะแรก วิธีการนี้ผู้วิเคราะห์จะสังเกตผู้ถูกวิเคราะห์ และตั้งคำถามเพื่อสอบถามผู้ถูกวิเคราะห์เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คาดว่ามีความคลาดเคลื่อน วิธีการสังเกตและสอบถามจะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าผู้วิเคราะห์มีความชำนาญในเนื้อหาหรือมโนทัศน์ที่ต้องการวิเคราะห์ มีทักษะในการสังเกตและการสอบถามเป็นอย่างดี ผู้วิเคราะห์มีความใกล้ชิดกับผู้ถูกวิเคราะห์ และกลุ่มผู้ถูกวิเคราะห์ เช่น มีผู้ถูกวิเคราะห์มีจำนวนไม่มาก

2.3.1.2 การตรวจผลงาน เป็นวิธีการที่ให้ผู้ถูกวิเคราะห์สร้างผลงาน หรือทำแบบฝึกหัด ซึ่งอาจให้แสดงวิธีคิด วิธีทำ หรืออธิบายขั้นตอนการคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ต้องการวิเคราะห์ จากนั้น ผู้วิเคราะห์นับความถี่ของวิธีคิดที่ไม่ถูกต้อง โดยอาจจะเรียงลำดับวิธีคิดที่ผิดจากความถี่ที่พบ วิธีการนี้จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าผู้วิเคราะห์มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหรือมโนทัศน์ที่ต้องการวิเคราะห์ และกลุ่มผู้ถูกวิเคราะห์เช่น นักเรียนมีจำนวนไม่มาก เช่นเดียวกันกับวิธีการสังเกตและการสอบถามเป็นรายบุคคล

2.3.2 วิธีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแบบเป็นทางการ เป็นการค้นหาข้อบกพร่องของผู้ถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการที่เป็นระบบและมีแบบแผน เช่น การใช้แบบสอบ การใช้ดัชนีบ่งชี้ความผิดปกติของแบบแผนคะแนนการตอบ การใช้วิธีการของ Tastsuoka และการย้อนรอยกระบวนการคิด

2.3.2.1 การใช้แบบสอบ แบบสอบที่ใช้ในการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นวิธีการที่นิยมใช้มากในวงการการศึกษา ซึ่งแบบสอบที่ใช้ก็คือแบบสอบวินิจฉัย (diagnosis test) นั้นเอง แบบสอบวินิจฉัยนี้เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องของผู้ถูกวิเคราะห์ในด้านวิชาการและด้านจิตใจลักษณะสำคัญของแบบสอบวินิจฉัย คือ เนื้อหาของแบบสอบมีความเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถหาสาเหตุของข้อพบพร่องเพื่อปรับปรุงบกพร่องดังกล่าวได้ต่อไป และระดับความยากตั้งแต่ .65 ขึ้นไป (สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552)

2.3.2.2 การใช้ดัชนีบ่งชี้ความผิดปกติของแบบแผนคะแนนการตอบ วิธีการนี้ใช้ดัชนีบ่งชี้ความผิดปกติของแบบแผนคะแนนการตอบ โดยหากแบบแผนคะแนนการตอบของผู้ถูกวิเคราะห์แตกต่างจากแบบแผนคะแนนการตอบที่สมบูรณ์มากเพียงใดก็แสดงว่ามีความผิดปกติของแบบแผนคะแนนการตอบมากเท่านั้น ดัชนีสำคัญที่ใช้ในวิธีการนี้ คือ ดัชนีชี้เตือนของ Sato ดัชนีอิงทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบรายข้อของ Harnisch และ Tastsuoka วิธีการนี้มีข้อจำกัด คือ ดัชนีดังกล่าวจะบ่งชี้ได้เพียงว่าแบบแผนคะแนนการตอบนั้นมีความผิดปกติหรือไม่ อย่างไร แต่ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าความผิดปกตินั้นมาจากรูปแบบการคิดแบบใด

2.3.2.3 การใช้วิธีการของ Tastsuokaวิ ธีการนี้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการประเมินกฎ Tastsuoka (1987 อ้างถึงใน ศิริเดช สุชีวะ 2537) ได้เสนอว่าวิธีการนี้ทำได้โดยการตรวจสอบแบบการคิดของผู้ถูกวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาจากแบบแผนคะแนนการตอบของแต่ละคน โดยเริ่มจากการสำรวจและวิเคราะห์แบบการคิดที่ไม่ถูกต้องที่เป็นไปได้ทั้งหมดในมโนทัศน์หรือเนื้อหานั้นๆ โดยแบบแผนคะแนนการตอบแต่ละแบบจะถูกแทนด้วยจุดในเวกเตอร์สเปซสองมิติระหว่างค่าดัชนีบ่งชี้ความผิดปกติและค่าคะแนนรวม ซึ่งจะบ่งบอกถึงความใกล้ไกลของแบบแผนคะแนนการตอบของผู้สอบกับแบบการคิดแบบต่างๆ วิธีการนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ แบบแผนการตอบมีแบบการคิดจำนวนหนึ่งที่เมื่อตรวจคำตอบและให้คะแนนแบบ 0-1 แล้วจะให้แบบแผนคะแนนการตอบที่เหมือนกันทุกประการทำให้ไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่านักเรียนใช้แบบการคิดแบบใด อีกทั้งการคำนวณค่าต่างๆ เช่น ค่าดัชนีชี้เตือนมาตรฐานหมายเลข 4 ค่าความสามารถตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ค่าการตัดสินใจแบบเบยส์ มีความซับซ้อน และต้องใช้วิเคราะห์คนจำนวนมากเท่านั้น

2.3.2.4 การย้อนรอยกระบวนการคิด วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เสนอโดย ศิริเดช สุชีวะ (2537) โดยอาศัยพื้นฐานจากแนวคิดการประเมินกฎ (rule assessment approach)ซึ่งเสนอว่า แบบการคิดของคนจะเกิดขึ้นจากความเข้าใจของตนเอง การเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่เคยประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา หากบุคคลมีแบบการคิดที่ผิดโดยเข้าใจว่าสิ่งนั้นถูกต้องแล้ว ก็มีแนวโน้มที่จะใช้แบบการคิดนั้นในการแก้ปัญหาเสมอ และแบบการคิดที่ผิดก็อาจจะสามารถให้คำตอบที่ถูกต้องได้ในบางกรณีในการแก้ปัญหา วิธีการย้อนรอยกระบวนการคิดซึ่งเป็นวิธีวินิจฉัยแบบการคิดที่ผิดจากชุดคำตอบโดยตรงเป็นการสืบย้อนไปถึงวิธีการคิดของนักเรียน โดยสังเกตร่องรอยคำตอบ โดยเริ่มต้นจากการสำรวจและวิเคราะห์แบบการคิดที่ไม่ถูกต้องที่เป็นไปได้ทั้งหมดในเนื้อหาหรือมโนทัศน์นั้น แล้วสร้างข้อสอบปลายเปิดชนิดเติมคำตอบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิง

พฤติกรรม แล้ววินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนโดยการเปรียบเทียบชุดคำตอบของนักเรียนกับชุดคำตอบของแบบการคิดแบบต่างๆ โดยตรง การดำเนินการด้วยวิธีการนี้จะย้อนรอยกระบวนการคิดในข้อสอบทั้งชุดและมีกระบวนการยืนยันว่าผู้ถูกวิเคราะห์ใช้แบบการคิดหรือไม่รอบคอบ หรือเดาสุ่ม วิธีการนี้แก้ไขข้อจำกัดของวิธีการของ Tastsuoka กล่าวคือ เป็นวิธีการที่ง่ายในการนำไปใช้ การคำนวณไม่ยุ่งยากซับซ้อน และไม่ต้องใช้ในการวิเคราะห์คนจำนวนมาก

2.4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ได้เริ่มมีการศึกษาและกล่าวถึงค่อนข้างมากในทางการสอนวิทยาศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากเอกสารและงานวิจัยของ Fulmer (2013) และ Pimthong, Yutakom, Rodrangka, Sanguanruang, Cowie, และ Cooper (2012) เป็นต้น ต่อมาก็มีผู้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในด้านอื่นๆ มากขึ้น เช่น มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ (อาทิตยา สำราญอินทร์, 2553;ศิริเดช สุชีวะ, 2537) มโนทัศน์ทางสุขศึกษา (Johnson &Sinatra, 2013) มโนทัศน์เกี่ยวกับการสอนและการจัดการเรียนรู้ (Ho, Watkins & Kelly, 2001) มโนทัศน์ทางการวิจัย (ศิริวรรณ แก้วฟอง, 2549) มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (สุกัญญรัตน์ คงงาม,2552) เป็นที่น่าสังเกตว่าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์นำเสนอเพียงแนวคิดหรือหลักการในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ เท่านั้น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ยังไม่ได้นำเสนอกระบวนการหรือขั้นตอนที่ชัดเจนในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่างๆ

แนวคิดในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมีหลากหลายแนวคิด แนวคิดส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนความรู้และความคิด หรือเป็นการปรับเปลี่ยนในด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) ของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ Ozdemir และ Clark (2007) ได้สังเคราะห์แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งเน้นการปรับเปลี่ยนในด้านพุทธิพิสัย ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนทฤษฎี (knowledge-as-theory) และกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนองค์ประกอบย่อย (knowledge-as-elements)

2.4.1 กลุ่มที่มีแนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนทฤษฎี เชื่อว่ามโนทัศน์ของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นเสมือนทฤษฎีส่วนบุคคลที่เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ เฉพาะของบุคคลนั้น บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมหรือปรับจากทฤษฎีส่วนบุคคลไปเป็นทฤษฎีที่สมเหตุสมผลและได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ได้โดยการปรับเปลี่ยนดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสติปัญญาของบุคคลแบบขนานใหญ่ (revolutionary change) ผ่านกระบวนการต่างๆ แนวคิดที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในกลุ่มนี้มีดังนี้

2.4.1.1 แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Posner และคณะ Posner, Strike, Hewson และ Gertzog (1982) ได้เสนอแนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการดูดซับและการปรับโครงสร้างทางปัญญา (assimilation and accommodation) ในการสร้างมโนทัศน์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivist theory) ของ Piaget Posner และคณะ (1982) เสนอว่าหากมโนทัศน์ที่บุคคลมีนั้นสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ บุคคลนั้นก็จะรู้สึกว่าไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของตน หรือแม้ว่ามโนทัศน์ที่บุคคลนั้นมีอยู่ในปัจจุบันจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ บุคคลนั้นอาจจะปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของตนเองในระดับหนึ่ง หรือที่ Carey (1985) เรียกว่าเป็นการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาแบบอ่อนแอ (weak restructuring) ซึ่งหมายถึงบุคคลนั้นมีการดูดซับมโนทัศน์ (assimilation) แต่ไม่มีการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (accommodation) ของตน ซึ่งไม่ถือเป็นการ

ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่สมบูรณ์ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอย่างสมบูรณ์ต้องเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความไม่พึงพอใจในมโนทัศน์ที่มีอยู่ก่อนและต้องการที่จะมีมโนทัศน์ใหม่ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นมโนทัศน์ที่เข้าใจได้ง่าย (intelligible) ประการที่สอง เป็นมโนทัศน์ที่สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ (plausible) และประการที่สาม คือ เป็นมโนทัศน์ที่มีประโยชน์ (fruitful) สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่เกิดจากความไม่พอใจต่อมโนทัศน์เดิมที่มีอยู่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่สมบูรณ์ ซึ่ง Carey (1985)เรียกการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในลักษณะหลังนี้ว่าการปรับโครงสร้างทางสติปัญญาแบบหยั่งราก(radical restructuring) ดังนั้น การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามแนวคิดของ Posner และคณะจึงต้องพยายามทำให้เกิดเงื่อนไข 3 ประการดังกล่าวในบุคคลนั้นระหว่างกระบวนการเรียนรู้ในมโนทัศน์ที่ต้องการปรับเปลี่ยนนั่นเอง

2.4.1.2 แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Carey Carey (1991) เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ต่างๆ สามารถเกิดขึ้นได้หากผ่านกระบวนการ 3 กระบวนการ ได้แก่ การแทนที่ (replacement) การแยกความแตกต่าง (differentiation) และการรวมตัวกัน (coalescence) ในกระบวนการแทนที่มโนทัศน์หนึ่งจะเข้าแทนที่มโนทัศน์หนึ่งเมื่อมโนทัศน์ทั้งสองนั้นมีความแตกต่างกัน และการแทนที่มโนทัศน์หนึ่งด้วยมโนทัศน์หนึ่งจะเหมือนกระบวนการที่มโนทัศน์ใหม่ถูกเขียนทับมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม สำหรับกระบวนการแยกความแตกต่างนั้น เป็นกระบวนการที่มโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมถูกแยกเป็นสองหรือหลายๆ มโนทัศน์ใหม่ ส่วนกระบวนการรวมตัวกันจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับกระบวนการแยกความแตกต่าง กล่าวคือ มโนทัศน์ย่อยๆ ในเรื่องเดียวกันถูกนำมารวมกันเป็นมโนทัศน์เดียว นอกจากนี้ Carey (1991)ยังได้เสนอว่าหากบุคคลนั้นได้รับความรู้หรือข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ ตลอดจนได้รับประสบการณ์หรือได้รับการสอน บุคคลนั้นก็จะค่อยๆ แทนที่มโนทัศน์เดิม ด้วยมโนทัศน์ใหม่ที่ถูกต้องได้

2.4.1.3 แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Vosniadou Vosniadou และ Ioannides (1998) เสนอว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มี 2 แบบ คือ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นเอง และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่เกิดจากการได้รับการสอน การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นเองเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มักเกิดในเด็กที่ยังไม่ได้รับการสอนใดๆ แต่เด็กได้สังเกตหรือไม่รับประสบการณ์ในลักษณะอื่นๆ ที่ไม่ใช่การสอน ส่วนการปรับมโนทัศน์ที่เกิดจากการได้รับการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นพัฒนาการของแบบแผนทางความคิด (mental model) ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลพยายามสังเคราะห์ความรู้ที่ได้รับจากทฤษฎีของตนเองไปเป็นทฤษฎีได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์

2.4.2 แนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนองค์ประกอบย่อย เชื่อว่า การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องหนึ่ง เป็นเสมือนการรวบรวมองค์ประกอบย่อยๆ ที่เป็นอิสระจากกันหลายองค์ประกอบเข้าด้วยกัน โดยองค์ประกอบย่อยๆ นั้นอาจเป็นปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริง หลักการ หรือแบบแผนทางความคิด ซึ่งมีความซับซ้อนแตกต่างกันก็ได้ (Linn, Eylon, & Davis, 2004) โดยบุคคลจะเชื่อมโยงและเลือกใช้ชิ้นส่วนของความรู้ (knowledge pieces) ที่มีอยู่ไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และระหว่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามแนวคิดนี้ดำเนินอยู่ องค์ประกอบย่อยๆ นั้นจะถูกปรับปรุงแก้ไขและขัดเกลาผ่านกระบวนการเพิ่มกำจัด และจัดระบบองค์ประกอบเพื่อสร้างความเข้มแข็งของมโนทัศน์ในเรื่องนั้นของบุคคลนั้น ดังนั้น แนวคิดนี้จึงเป็นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่อาศัยกระบวนการประติดประต่อชิ้นส่วนความรู้มากกว่าที่จะเป็นกระบวนการแทนที่ด้วยทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับเหมือนกับแนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนทฤษฎี แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในกลุ่มนี้ที่มีความสำคัญและเป็นที่รู้จักกันมากที่สุด คือ แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Disessa (1993) เสนอว่า โครงสร้างความรู้ (knowledge structure) ของบุคคลโดยเฉพาะในเด็กประกอบด้วยการรวมตัวกันหรือประติดประต่อกันขององค์ประกอบย่อยหรือชิ้นส่วนย่อยๆ ของความรู้ซึ่ง

เรียกว่า p-prims (phenomenological primitives) เข้าด้วยกัน p-prims จะถูกสร้างขึ้นเมื่อบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่างๆ บุคคลนั้นจะสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ หรือชิ้นส่วนย่อยๆ ของความรู้นั้น และจัดระบบเป็นโครงสร้างที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

Ozdemir และ Clark (2007) สรุปว่าแนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันบางส่วน แนวคิดทั้งสองกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันในประเด็นที่เสนอว่าบุคคลจะได้รับความรู้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยความรู้ที่มีอยู่เดิมของบุคคลนั้นจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่มากขึ้นต่อไป และยิ่งบุคคลมีความรู้ที่มีอยู่เดิมมากก็มีแนวโน้มที่จะต่อต้านการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มาก ดังนั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลา ส่วนความแตกต่างที่สำคัญของแนวคิดทั้งสองกลุ่มคือ ลักษณะของความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลและลักษณะของการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในตัวบุคคล กล่าวคือ ในประเด็นเรื่องลักษณะของความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล แนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนทฤษฎีเชื่อว่าความรู้เดิมของบุคคลจะถูกจัดระบบเป็นทฤษฎีส่วนบุคคลและจะถูกพัฒนาไปเป็นโครงสร้างทางสติปัญญา แต่แนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนองค์ประกอบย่อยเชื่อว่าความรู้ที่มีอยู่เดิมเกิดจากการรวมตัวกันขององค์ประกอบหรือชิ้นส่วนย่อยๆ ของความรู้ ส่วนในประเด็นเรื่องลักษณะของการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในตัวบุคคล แนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนทฤษฎีเชื่อว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ภายในบุคคลจะมีลักษณะแบบปฏิวัติหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบสิ้นเชิง กล่าวคือ เป็นการแทนที่มโนทัศน์เดิมด้วยมโนทัศน์ใหม่ แต่แนวคิดในเชิงความรู้เป็นเสมือนองค์ประกอบย่อยเชื่อว่า การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จะมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยๆ พัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายไปเป็นโครงสร้างที่สมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งครอบคลุมการปรับเปลี่ยนความเชื่อในด้านแรงจูงใจและเจตคติเพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนในด้านจิตพิสัย (affective domain) นอกเหนือจากการมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในด้านพุทธิพิสัย เช่น แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามโมเดลพุทธิพิสัย-จิตพิสัย (Cognitive- Affective Model Conceptual Change) ของ Gregoire (2003) ซึ่งเป็นโมเดลที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนความรู้ และความเชื่อด้วยแรงจูงใจและด้านจิตใจของบุคคลด้วย เนื่องจากคุณลักษณะด้านจิตพิสัยมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคลได้ Gregoire (2003) เสนอว่า การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ควรเริ่มจากการระบุสิ่งที่บุคคลนั้นต้องเปลี่ยนแปลงก่อน จากนั้นเป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนมีความเกี่ยวข้องกับตนเองหรือไม่ หากวิเคราะห์แล้วว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองหรือมีความเกี่ยวข้องกับตนเองในระดับต่ำ บุคคลนั้นจะไม่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์หรือปรับเปลี่ยนมโนทัศน์โดยใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิม หากบุคคลวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับตนเองในระดับสูงหรือรู้สึกว่าจะเกิดผลเสียหรือผลกระทบในทางลบต่อตนเองหากไม่เปลี่ยนแปลงมโนทัศน์นั้น ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนของการใช้แรงจูงใจและความสามารถในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยถ้าบุคคลนั้นมีแรงจูงใจในระดับต่ำหรือมีความสามารถไม่เพียงพอในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ บุคคลนั้นจะรู้สึกว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เป็นเรื่องที่ยากลำบาก และส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลมีแรงจูงใจและความสามารถในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในระดับสูงหรือระดับที่เพียงพอ บุคคลนั้นก็จะปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในเรื่องนั้น จากนั้นจึงประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติงานอีกครั้งเพื่อสะท้อนถึงความสำเร็จของการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

สำหรับในเรื่องมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษานั้น เนื่องจากผลการวิจัยของ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012)พบว่าครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา การวิจัย

นี้จึงไม่ได้เน้นที่การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ครูในด้านจิตพิสัย แต่เน้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในด้านความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า แนวคิดต่างๆ มีลักษณะเป็นหลักการกว้างๆ ซึ่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยหรือผู้นำแนวคิดแต่ละแนวคิดไปใช้จะต้องวิเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละแนวคิดและพัฒนาเป็นกระบวนการและ/หรือขั้นตอนในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนส่วนใหญ่เป็นการพัฒนารูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามแนวคิดต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่นักวิจัยนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Ho, Watkins และ Kelly (2001) ได้สร้างรูปแบบปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสอนและการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย Hong Kong Polytechnic รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้เป็นมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดของครูในการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับการสอนและการจัดการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มทดลองซึ่งเป็นอาจารย์จำนวน 12 คน จากหลากหลายสาขาวิชาทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านสังคมศาสตร์ที่ได้ผ่านการอบรมในโปรแกรมการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุม คือ อาจารย์จำนวน 4 คนที่เข้าร่วมโปรแกรมการอบรมดังกล่าวเพียงบางส่วน ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change staff development programme) โดยโปรแกรมดังกล่าวเป็นโปรแกรมระยะสั้นซึ่งเป็นการอบรม 4 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยจัดการอบรม 4 สัปดาห์ต่อกัน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการหลัก ได้แก่ กระบวนการแรก กระบวนการสร้างความตระหนักในตนเอง (self-awareness process) ซึ่งให้อาจารย์ได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับตนเองและทำความเข้าใจมโนทัศน์ของตนเองโดยให้อาจารย์กรอกแบบสะท้อนคิดเกี่ยวกับการสอนของตนเองที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด กระบวนการที่สอง กระบวนการเผชิญหน้า (confrontation process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้อาจารย์ได้เห็นว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่ และ/หรือการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ยังมีความไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม และทำให้อาจารย์มีความต้องการจำเป็นในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีอยู่ โดยผู้วิจัยนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสอน และให้อาจารย์ที่เข้าร่วมโปรแกรมได้พูดคุยแลกเปลี่ยนและอภิปรายกับเพื่ออาจารย์ด้วยกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้กิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยจัดให้ กระบวนการที่สาม กระบวนการเปิดสู่มโนทัศน์ทางเลือก (exposure to alternative conceptions) ซึ่งจะเป็นการแนะนำให้อาจารย์ได้รู้จักตัวอย่างวิธีการสอนที่ดี และกระบวนการที่สี่ กระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมุ่งมั่น (commitment building process) ซึ่งให้อาจารย์ได้ออกแบบวิธีการสอนในวิชาหรือหัวเรื่องที่สอนใหม่ในกรณีที่มโนทัศน์เกี่ยวกับการสอนที่มีอยู่กับมโนทัศน์ที่ถูกต้องมีความแตกต่างกัน แล้วนำวิธีการสอนที่ออกแบบไปสอนจริง จากนั้นดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ดังกล่าวด้วยการตรวจสอบมโนทัศน์เกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ที่เข้าร่วมโปรแกรม การตรวจสอบคุณภาพการสอนของอาจารย์ และการตรวจสอบผลกระทบ นั่นคือ ตรวจสอบวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา ผลการวิจัยนี้ พบว่าประมาณ 2 ใน 3 ของอาจารย์ที่ได้รับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสอนได้ อาจารย์ทุกคนที่มีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ได้รับผลการประเมินคุณภาพการสอนจากนักศึกษาในระดับที่ดีขึ้นในปีการศึกษาถัดไปในขณะที่อาจารย์ที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มีผลการประเมินคุณภาพการสอนจากนักศึกษาไม่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าอาจารย์ที่มีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จำนวนครึ่งหนึ่งมีนักศึกษาที่มีวิธีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

สุกัญญรัตน์ คงงาม (2552) ได้พัฒนาเครื่องมือวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนด้านการประกันคุณภาพและพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยประยุกต์ใช้การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามโมเดลพุทธิพิสัย-จิตพิสัยที่ Gregoire (2003) พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยผู้วิจัยได้พัฒนาชุดเครื่องมือวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนด้านการประกันคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย แบบตรวจสอบรายการและแบบทดสอบ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .75 ขึ้นไป โมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การสร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง การพัฒนาความสามารถเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้อง การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ให้ถูกต้อง และการประเมินผลมโนทัศน์ของตนเองใหม่ และหลังการทดลองใช้โมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนด้านการประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นกับครูและคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 40 คน จากโรงเรียน 6 โรง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คณะกรรมการประกันคุณภาพส่วนใหญ่มีระดับความถูกต้องของมโนทัศน์เท่าเดิม แต่ครูมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติ

ศิริวรรณ แก้วฟอง (2549) ได้สำรวจปริมาณมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการวิจัย และระดับขั้นของมโนทัศน์การวิจัยของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในกลุ่มที่ระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์สูงและกลุ่มที่ระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์ต่ำที่ผ่านการเรียนวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา และพัฒนากิจกรรมการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับการวิจัยโดยใช้โมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model: DSLM) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงปริมาณมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและระดับขั้นของมโนทัศน์การวิจัยของนิสิตระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะและกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดลทวิสถานะ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน 3 มโนทัศน์ขึ้นไปจาก 5 ทั้งหมดมโนทัศน์ทั้งกลุ่มที่มีระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์สูงและต่ำ โดยกลุ่มที่มีระดับพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ต่ำมีมโนทัศน์การวิจัยที่คลาดเคลื่อนสูงกว่ากลุ่มที่ระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการพัฒนากิจกรรมการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะซึ่งพัฒนาโดย She (2004)ซึ่งโมเดลดังกล่าวได้ประยุกต์แนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของ Poster และคณะ โดยกิจกรรมการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับการวิจัยตามโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะแบ่งออกเป็น6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การวิเคราะห์ภาวะทางปัญญาที่ยังคลาดเคลื่อน โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่ผู้เรียนยังมีความคลาดเคลื่อน ขั้นตอนที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องที่ต้องปรับเปลี่ยนผู้เรียน ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเช่นกันกับขั้นตอนแรก เพื่อกำหนดมโนทัศน์ที่ถูกต้องที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ขั้นตอนที่สาม การออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ทวิสถานะให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนแรกและขั้นตอนที่สอง ขั้นตอนที่สี่ การตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของมโนทัศน์โดยทดสอบด้วยแบบสอบ ขั้นตอนที่ห้า การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ทวิสถานะ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสพยากรณ์ อธิบาย และเปรียบเทียบความไม่สอดคล้องกันระหว่างมโนทัศน์เดิมและมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และสร้างมโนทัศน์ใหม่ขึ้น และขั้นตอน ที่หก การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ภาวะทางปัญญาที่กำหนดที่ได้มาไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์อย่างแท้จริง ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้พิจารณาตัวแปรระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์ของนิสิต คือระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์สูง ระดับพื้นฐานคณิตศาสตร์ต่ำด้วย ผลการวิจัยพบว่านิสิตผลการทดลอง พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มีการเปลี่ยนแปลง

มโนทัศน์จากที่คลาดเคลื่อนเป็นถูกต้องร้อยละ 90.91 ส่วนกลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ไม่มาก คิดเป็นร้อยละ 20.00

นอกจากงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อีกหนึ่งเรื่องคือ งานวิจัยของ Johnson และ Sinatra (2013) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลของการสอนที่เน้นการให้คุณค่างาน (task-value instruction) ที่แตกต่างกันที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันต่อการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของนักศึกษาในเรื่องสาเหตุของการเกิดไข้หวัด กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 165 คนซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยนักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ทำกิจกรรมภายใต้การสอนที่เน้นการให้คุณค่างานที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มนักศึกษาจำนวน 54 คน ที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านความเป็นประโยชน์ (utility value) คือ การสอนที่ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมที่โน้มน้าวให้นักศึกษาเห็นประโยชน์ของการเรียนในเรื่องสาเหตุของการเกิดไข้หวัดและการนำความรู้ในเรื่องดังกล่าวไปใช้ในอนาคต กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มนักศึกษา จำนวน 54 คน ที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านการบรรลุความสำเร็จ (attainment value) คือ การสอนที่ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมที่โน้มน้าวให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนในเรื่องสาเหตุของการเกิดไข้หวัดให้ได้ผลการเรียนที่ดีเพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนความสามารถทางการเรียนของนักศึกษา และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 57 คน ที่ได้รับการสอนแบบทั่วไปในเรื่องสาเหตุของการเกิดไข้หวัด ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการสอนที่ผู้วิจัยออกแบบที่เน้นการให้คุณค่างานทั้งในด้านความเป็นประโยชน์ และด้านการบรรลุความสำเร็จสามารถทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการให้คุณค่างานต่างๆ ได้ตรงกับด้านที่ทำกิจกรรม นักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านความเป็นประโยชน์รับรู้ตนเองว่ามีความยึดมั่นผูกกันต่อการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01และนักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านความเป็นประโยชน์สามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องดังกล่าวได้ในปริมาณที่มากกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านการบรรลุความสำเร็จ และการสอนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นการให้คุณค่างานในด้านความบรรลุความสำเร็จสามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องดังกล่าวได้ในปริมาณที่มากกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ด้วย

เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ แสดงดังตารางที่ 4 พบว่า ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมีความสอดคล้องกันและแตกต่างกันบางส่วนขั้นตอนที่แตกต่างกันส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการออกแบบขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งได้อธิบายไว้ข้างต้น จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทำให้ได้ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Ho, Watkins และ Kelly (2001)	สุกัญญรัตน์ คงงาม (2552)	ศิริวรรณ แก้วฟอง (2549)	สรุปสังเคราะห์
สร้างความตระหนัก	สร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลง	วิเคราะห์ภาวะทางปัญญาที่คลาดเคลื่อน	**การวิเคราะห์ตนเอง**
เผชิญหน้า		เรียนรู้ทวิสถานะ	**การเปรียบเทียบ มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี**
เปิดสู่มโนทัศน์ทางเลือก	การพัฒนาความสามารถเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้อง		**การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง**
สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมุ่งมั่น	การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ให้ถูกต้อง	จัดสถานการณ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์อย่างแท้จริง	**การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน**
	ประเมินผลมโนทัศน์ของตนเองใหม่		

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน พบว่า แฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ และคุณลักษณะในด้านต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะที่ซับซ้อนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานยังประกอบด้วยขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ตนเองและตระหนักในจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง แฟ้มสะสมงานยังเป็นเสมือนสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนด้วย

นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า โดยภาพรวม ครูใช้แฟ้มสะสมงานในทุกขั้นตอนเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (ภัทรวดี มากมี, 2543) อย่างไรก็ตาม ครูยังมีความเข้าใจในความหมายของแฟ้มสะสมงานยังไม่ชัดเจน โดยครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของนักเรียน นำไปสู่การบรรจุชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในแฟ้มสะสมงาน (เดลินิวส์, 2542) นอกจากนี้ ครูยังมีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012) โดยปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(Tangdhanakanond & Wongwanich, 2014) จึงควรมีการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ผู้วิจัยจึงพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยกระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ซึ่งปรากฏตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 2.1

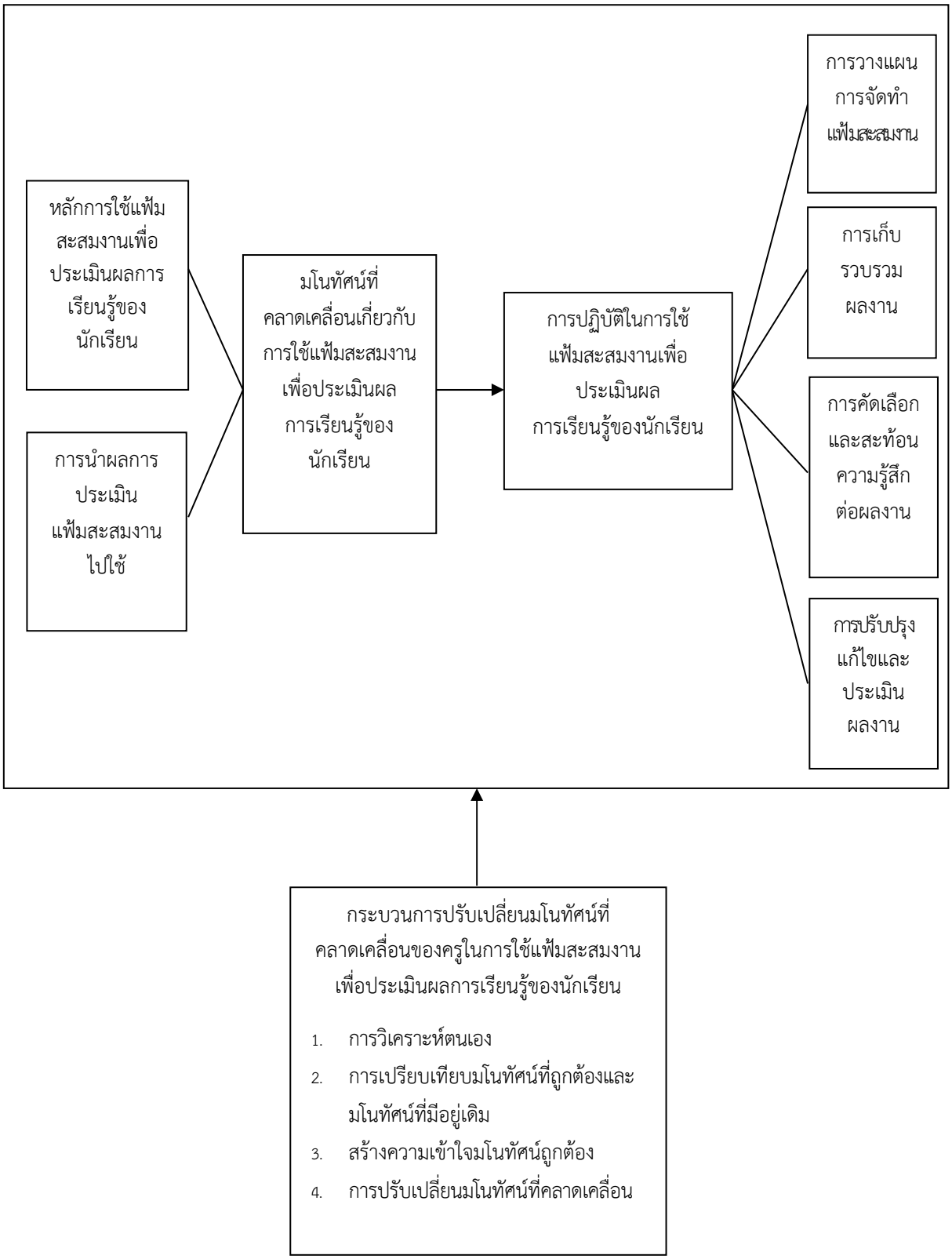

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (research and development) วิธีดำเนินการวิจัยของการวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ตามจุดประสงค์การวิจัย ได้แก่ ระยะที่1 การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและระยะที่ 3การตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ในระยะที่ 1 นี้เป็นการศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในระยะนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องและกำหนดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นกับครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 5 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิไว้ คือ 1. เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 2. มีประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานไม่น้อยกว่า 3 ปี (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงดังภาคผนวก ก) และ (2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G*Power 3.1.5 สำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นโปรแกรมที่คำนวณตามสูตรการประมาณค่าขนาดตัวอย่างของ Cohen (1988) โดยกำหนดค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทที่ 1 เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.95 และกำหนดให้มีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังกล่าวเป็นจำนวน 176 คน อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก Kerlinger (1986) กล่าวว่า โดยทั่วไปผู้วิจัยมักได้รับการตอบกลับเพียงประมาณร้อยละ 60 ซึ่งผู้วิจัยควรจะได้รับการตอบกลับประมาณร้อยละ 80-90 ขึ้นไป จึงจะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปอ้างอิงผลการวิเคราะห์ได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาให้มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเพิ่มเติมเป็นจำนวน 480 คน หลังจากกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับดังนี้

1. สุ่มจังหวัดโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยสุ่ม 1จังหวัดในแต่ละภูมิภาค

2. สุ่มสถานศึกษาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วยทั้งระดับประถมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่1) และระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ช่วงชั้นที่ 2) โดยสุ่มตัวอย่างสถานศึกษาจำนวน 3 สถานศึกษาในแต่ละจังหวัด โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในแต่ละจังหวัด

3. สุ่มครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียนตามช่วงชั้นที่สอน ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1 ระดับประถมศึกษาตอนต้นและช่วงชั้นที่ 2 ระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยสุ่มครูช่วงชั้นละ 20 คน

รายละเอียดจำนวนครูที่สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างแสดงดังตารางที่ 3. 1

ตารางที่ 3.1 จำนวนครูที่สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	เล็ก		กลาง		ใหญ่		รวม
	ป.ต้น	ป.ปลาย	ป.ต้น	ป.ปลาย	ป.ต้น	ป.ปลาย	
เหนือ	20	20	20	20	20	20	120
กลาง	20	20	20	20	20	20	120
ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	20	20	20	20	20	120
ใต้	20	20	20	20	20	20	120
รวม	80	80	80	80	80	80	480

ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยศึกษาเอกสารที่และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. พัฒนาแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนถือเป็นมโนทัศน์ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ส่งแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไปให้กลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาทางไปรษณีย์และติดตามผลการตอบกลับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน โดยมีกรอบการสัมภาษณ์คือ มโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูเข้าใจคลาดเคลื่อน และการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาออกแบบการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาของแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ดังตาราง 3.2

ตารางที่ 3.2 ตารางวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ประเด็น	จำนวนข้อ	เลขข้อ
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		
1. เพศ	1	1
2. อายุ	1	2
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด	1	3
4. ประสบการณ์สอน	1	4
5. ระดับชั้นที่สอน	1	5
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน	1	6
7. การเคยใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของ	1	7
นักเรียน	1	8
8. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ในปัจจุบัน	1	9
9. การได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงาน		
เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	1	10
10. ความสนใจ/ต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ		
ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
11. เจตคติเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการ	1	11
เรียนรู้ของนักเรียน		
ตอนที่ 2 มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
1. หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของ	20	1-20
นักเรียน ประกอบด้วยมิติย่อยดังนี้		
1.1 ลักษณะ/รูปแบบของแฟ้มสะสมงาน	4	1-3,10,14
1.2 พิสัยการเรียนรู้ที่สามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมิน	3	5,6,7
1.3 สิ่งที่สามารถประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน	3	4,8-9
1.4 กระบวนการ/ขั้นตอนของแฟ้มสะสมงาน	6	15-20
1.5 การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับการใช้แฟ้มสะสมงานใน	3	11-13
การประเมิน		

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวนข้อ	เลขข้อ
2. การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	8	21-28
2.1 การนำผลประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในภาพรวม	2	21-22
2.2 การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนและการสะท้อนคุณภาพการสอนของครู	3	24,27-28
2.3 การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานักเรียน	3	23,25-26
ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (9 ข้อรายการให้เลือก)	9	1.1-1.9
2. การเก็บรวบรวมผลงาน (5 ข้อรายการให้เลือก)	4	2.1-2.4
3. ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน (8 ข้อรายการให้เลือก)	7	3.1-3.7
4. ขั้นตอนการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	6	4.1-4.6

4. สร้างข้อคำถามในแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์เนื้อหา โดยแบบสอบถามดังกล่าวประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์สอน ระดับชั้นที่สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่สอน การเคยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในปัจจุบัน การได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนความสนใจ/ต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสร้างข้อคำถามในลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (checklist) รวมถึงเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งวัดด้วยข้อคำถามจากแบบวัดเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานที่ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012) สร้างขึ้นมาตรวัดดังกล่าวเป็นแบบมาตรจำแนกความหมาย (semantic differential scale) 7 ระดับ โดยผลการตอบแบบสอบถามในแต่ละช่องในมาตรจำแนกความหมาย7 ระดับ มีความหมายดังนี้

1 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านซ้ายในระดับมาก
2 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านซ้ายในระดับปานกลาง
3 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านซ้ายในระดับน้อย
4 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านซ้ายและขวาพอๆ กัน
5 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านขวาในระดับน้อย
6 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านขวาในระดับปานกลาง
7 หมายถึง ครูเห็นด้วยกับคำถามหรือวลีทางด้านขวาในระดับมาก

โดยมาตรวัดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.72 แสดงว่ามาตรวัดดังกล่าวมีความเที่ยงในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นแบบสอบวินิจฉัยทางพุทธิปัญญาของครู ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้โดยเป็นข้อความที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ที่ให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากน้อยเพียงใด (เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ข้อคำถามในส่วนดังกล่าวสร้างในลักษณะมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับส่วนตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแบบสอบถามวินิจฉัยการปฏิบัติงานของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนที่ครูนำมาใช้เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานข้อคำถามในส่วนดังกล่าวสร้างในลักษณะในลักษณะมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เช่นเดียวกันโดยให้ผู้ตอบระบุว่าปฏิบัติบ่อยมากน้อยเพียงใด (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด)

5. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาที่ต้องการสอบถามในแบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาจำนวน 3 คนและนักวิชาการที่ทำงานด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและการวิจัยการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ทำงานในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือการวิจัยการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงดังภาคผนวก ข) ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์/เนื้อหาที่ต้องการสอบถามในแบบสอบถามแสดงดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์/เนื้อหาที่ต้องการสอบถามในแบบสอบถามและความเหมาะสมของข้อคำถาม

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
1	1. เพศ	-
	2. อายุ	ปรับตัวเลือกที่ (1) จาก “น้อยกว่า 25 ปี” เป็น“ไม่เกิน 25 ปี” เพื่อให้ตัวเลือกทุกข้อมีช่วงอายุที่ต่อเนื่องกัน
	3. วุฒิการศึกษาสูงสุด	-
	4. ประสบการณ์สอน	ปรับตัวเลือกที่ (1) จาก “น้อยกว่า 5 ปี” เป็น “ไม่เกิน 5 ปี” เพื่อให้ตัวเลือกทุกข้อมีช่วงอายุที่ต่อเนื่องกัน
	5. ระดับชั้นที่สอน	-
	6. กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่สอน	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
	7. การเคยใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	-
	8. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในปัจจุบัน	-
	9. การได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	-
	10. ความสนใจ/ต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	ปรับภาษาเป็น “...มีความสนใจ/มีความต้องการพัฒนาทักษะ....
	11. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่....	
	ง่าย-ยาก	-
	มีประโยชน์-มีโทษ	-
	ประหยัดเวลา-เสียเวลา	-
	เพิ่มภาระ-ลดภาระ	-
	จำเป็น-ไม่จำเป็น	-
	มีสาระ-ไร้สาระ	-
	เหมาะสม-ไม่เหมาะสม	-
	น่าเบื่อ-น่าสนุก	-
	สิ้นเปลือง-ประหยัด	เพื่อความชัดเจนควรปรับเป็น “สิ้นเปลืองเงิน-ประหยัดเงิน”
	ชัดเจน-คลุมเครือ	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
2	**มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน**			
	หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน			
	1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดที่นักเรียนทำ(มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	ควรปรับเป็น “แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ”
	2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นวิธีการประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย (มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	เพื่อให้สอดคล้องกับข้อ 2 และข้อ 3 ปรับเป็น “แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย”
	5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา(มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	-
	11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน (มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
	12. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	ข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาถูกต้องเด่นชัดเกินไป ควรปรับปรุงข้อคำถามโดยปรับให้เป็นมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน
	13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น (มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	ควรเพิ่มข้อความ “เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน” ไว้ส่วนท้ายของข้อคำถาม
	15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือ การที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	0.8	สอดคล้อง	ควรระบุให้ชัดเจนว่าตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพจัดทำไว้สำหรับครูหรือสำหรับนักเรียน
	19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-
	20. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
	ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้			
	21. การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานถือเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลของนักเรียนจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ (มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	0.8	สอดคล้อง	ปรับคำที่ใช้ให้สื่อความหมายชัดเจนกว่านี้ อาจปรับเป็น “การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้”
	22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) (มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน)	1.00	สอดคล้อง	-
	23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูสามารถทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	ตัดคำว่า “สามารถ”ออก
	24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศสำหรับปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	1.00	สอดคล้อง	เปลี่ยนคำว่า “สำหรับ” เป็นคำว่า “ในการ”
	25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ของนักเรียนได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	0.8	สอดคล้อง	ตัดคำว่า “ในด้านต่างๆ” ออก
	26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ของนักเรียนได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	0.8	สอดคล้อง	ตัดคำว่า “ในด้านต่างๆ” ออก
	27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	0.8	สอดคล้อง	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
	28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู (มโนทัศน์ที่ถูกต้อง)	0.8	สอดคล้อง	-
3	**การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน**			
	1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน			
	1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน	1.00	สอดคล้อง	-
	1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง	-
	1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	1.5ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	1.6อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	1.7 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมิน (เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ) ที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	1.00	สอดคล้อง	ควรนำคำในวงเล็บที่เป็นตัวอย่างเครื่องมือประเมินในการจัดทำแฟ้มสะสมงานมาไว้ต่อจากคำว่า “ที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน”
	1.8จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ	1.00	สอดคล้อง	-
	2. การเก็บรวบรวมผลงาน			
	2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ	1.00	สอดคล้อง	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
	2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน	1.00	สอดคล้อง	-
	2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น	1.00	สอดคล้อง	-
	3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน			
	3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	1.00	สอดคล้อง	-
	3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ	1.00	สอดคล้อง	-
	3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	1.00	สอดคล้อง	-
	3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป	1.00	สอดคล้อง	-
	3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ	1.00	สอดคล้อง	-
	3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	1.00	สอดคล้อง	-
	3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	1.00	สอดคล้อง	-

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	IOC	ความหมาย	ข้อเสนอแนะ
	4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน			
	4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	1.00	สอดคล้อง	-
	4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	1.00	สอดคล้อง	-
	4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ	1.00	สอดคล้อง	-
	4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน	1.00	สอดคล้อง	-
	4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	1.00	สอดคล้อง	-
	4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน	1.00	สอดคล้อง	-

6. ปรับปรุงข้อคำถามในแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงไปทดลองใช้ (try out) กับครูที่สอนในระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เพื่อพิจารณาระดับความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคของชุดของข้อคำถามในมาตรวัดเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.72 แสดงว่าชุดข้อคำถามวัดเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อคำถามวัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.88 แสดงว่าชุดข้อคำถามวัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง ชุดข้อคำถามวัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.75แสดงว่าชุดข้อคำถามวัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีความเที่ยงอยู่ในระดับปานกลาง และชุดข้อคำถามวัดการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.98 แสดงว่า ชุดข้อคำถามการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแบบสอบถามทั้งฉบับ พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.96 แสดงว่า โดยภาพรวมแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงในระดับสูง รายละเอียดค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามแสดงดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ค่าสัมประสิทธ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง	ความหมายของระดับความเที่ยง
มาตรวัดเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.72	ปานกลาง
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	0.88	สูง
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	0.75	ปานกลาง
การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	0.98	สูง
รวมทั้งฉบับ	0.96	สูง

รายละเอียดของแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในระยะที่ 1 แสดงดังภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้อง มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สังกัด ระดับชั้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนของผู้ตอบด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00-1.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากที่สุดต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.50 - 2.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50 - 3.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับน้อยต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 - 4.49หมายถึง ครูมีเจตคติในระดับปานกลางต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50 - 5.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับน้อยต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 5.50 - 6.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 6.50 - 7.00 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากที่สุดต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่วัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์

ค่าเฉลี่ย 1.00-3.49 แปลว่า มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ค่าเฉลี่ย 3.50-5.00 แปลว่า มีมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามในส่วนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละขั้นตอนด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 แปลว่า ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 แปลว่า ปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 แปลว่า ปฏิบัติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 แปลว่า ปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 แปลว่า ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางแบบวัดซ้ำ (two-way repeated measured analysis Ofvariance) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครู 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและกลุ่มครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน โดยให้ตัวแปรอิสระคือ กลุ่มครู (ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) และตัวแปรวัดซ้ำได้แก่ การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ขั้นตอนดังกล่าว

ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ในระยะที่ 2 นี้เป็นการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในระยะนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษากลุ่มเดียวกันกับระยะที่ 1จำนวน 5 คน

ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

2.ร่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

3. พัฒนาคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการตรวจสอบคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ดังกล่าวด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาจำนวน 2 คนและนักวิชาการที่ทำงานด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นผู้ที่มีวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและการวิจัยการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ทำงานในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือการวิจัยการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงดังภาคผนวก ง)

5. แก้ไขและปรับปรุงคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามข้อเสนอและที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 2 คือ คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งมี(ร่าง) กระบวนการปรับเปลี่ยนโมนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสามงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนแรก การวิเคราะห์ตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อยการสะท้อนคิดต่อตนเอง

ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่

ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง และขั้นตอนย่อยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อยการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ผลการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยผลการตรวจสอบคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 - 1.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50 - 3.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 - 4.49 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ในระยะที่ 3 นี้เป็นการทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในระยะนี้ คือ ครูที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ โรงเรียนพญาไท ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)โดยแบ่งครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนพิจารณาจากผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนก่อนเริ่มทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยคัดเลือกครูที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนโดยใช้ผลการวิเคราะห์ในภาพรวม (ทั้งด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้) ทั้งนี้ ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อาจมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับสูงหรือระดับต่ำก็ได้ก่อนเริ่มทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จากนั้นผู้วิจัยแบ่งครูที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมสำหรับเปรียบเทียบผลกลุ่มละ 20 คน รวมทั้งหมด 40 คนผู้วิจัยจัดให้ครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวเป็นครูที่สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้กระจายทั้ง 8 กลุ่ม และเป็นครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการคัดเลือกครูที่เป็นกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง 2 ประการ คือ 1.สมัครใจเข้ารับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ2. ผู้บริหารโรงเรียนที่สังกัดยินดีให้การสนับสนุนครูในการเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าวรายละเอียดจำนวนครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นที่สอนที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแสดงดังตารางที่ 3.5

ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่ได้พัฒนาขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างทราบ ตลอดจนแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจะนำเสนอในภาพรวม ในกรณีที่นำเสนอเป็นรายกรณี ผู้วิจัยจะใช้นามสมมติแทนทั้งหมด และเมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัยแล้ว หากกลุ่มตัวอย่างต้องการจะออกจากการวิจัยสามารถกระทำได้ตลอดเวลาโดยไม่เสียผลประโยชน์และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3.5 จำนวนครูในกลุ่มที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกตามกลุ่มสาระและระดับชั้นที่สอน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	กลุ่มที่ได้รับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	กลุ่มที่ไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	รวม
ภาษาไทย	ป.2	0	1	1
	ป.3	1	1	2
	ป.5	0	1	1
	ป.6	1	0	1
รวม		2	3	5
คณิตศาสตร์	ป.2	0	1	1
	ป.3	2	0	2
	ป.4	1	1	2
	ป.5	1	0	1
	ป.6	0	2	2
รวม		4	4	8
วิทยาศาสตร์	ป.2	1	0	1
	ป.3	0	2	2
	ป.4	0	1	1
	ป.5	1	0	1
รวม		2	3	5
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ป.1	0	1	1
	ป.5	1	1	2
	ป.6	1	1	2
รวม		2	3	5
สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.1	1	1	2
	ป.2	1	0	1
	ป.4	1	1	2
	ป.6	0	1	1
รวม		3	3	6
ศิลปะ	ป.2	0	1	1
	ป.5	1	0	1
รวม		1	1	2
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	ป.1	1	0	1
	ป.3	0	1	1
รวม		1	1	2

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	กลุ่มที่ได้รับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	กลุ่มที่ไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	รวม
ภาษาต่างประเทศ	ป.1	1	0	1
	ป.2	1	0	1
	ป.3	1	0	1
	ป.4	1	0	1
	ป.5	1	1	2
	ป.6	0	1	1
รวม		5	2	7
รวมทั้งหมด		20	20	40

ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test) พบว่า ครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษามีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดแสดงดังตาราง 3.6

ตารางที่ 3.6 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น

ข้อรายการ	ครูที่เข้าร่วม		ครูที่ไม่ได้เข้าร่วม		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
1. หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	3.03	0.28	3.12	0.27	-1.05
2. การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	3.19	0.33	3.06	0.44	1.06
รวม	3.08	0.20	3.10	0.27	-0.35

นอกจากนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test) พบว่า ครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษามีคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดแสดงดังตาราง 3.7

ตารางที่ 3.7 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาระหว่างครูกลุ่มที่เข้าร่วมและครูกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก่อนทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น

ข้อรายการ	ครูที่เข้าร่วม		ครูที่ไม่ได้เข้าร่วม		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
เจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	5.17	0.76	4.97	0.81	0.81

ขั้นตอนในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 3 ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทดลองใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มทดลอง โดยนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ออกแบบไว้ในระยะที่ 2ไปใช้ โดยดำเนินการตามขั้นตอน และกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยผู้วิจัยดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครู โดยจัดให้มีการสะท้อนคิด (reflection) ระหว่างผู้วิจัยกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และการสะท้อนคิดระหว่างครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยกันเองผ่านช่องกลุ่มไลน์ (line group)

2.นำแบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้ในระยะที่ 1ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการเข้ารับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับแบบสอบถามในส่วนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้ในระยะที่ 1 จากมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ให้เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) โดยให้ครูตอบเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าได้ปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ หรือไม่ การปรับรายละเอียดดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงที่ทำการทดลองใช้

3. สัมภาษณ์ครูที่เข้าร่วมการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 3 แบ่งออกเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้ในระยะที่ 1 ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบรายงานการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งให้ครูสรุปการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนหลังเข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ผลที่ได้จากการใช้แฟ้มสะสมงานประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้น (รายละเอียดเครื่องมือแสดงดังภาคผนวก จ) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ(informal interview) เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ข้างต้นด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลและภาพรวม โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเบ้ ความโด่งของคะแนนจากการวัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และวิเคราะห์ค่า ความถี่ และร้อยละจากแบบสอบถามการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

1.3 วิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูเป็นรายบุคคลในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนำผลการวิเคราะห์มโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาสรุปเป็นรูปแบบการปรับมโนทัศน์

1.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูกลุ่มทดลองซึ่งได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์และครูกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผลการสัมภาษณ์ครูที่เข้ารับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (analytic induction)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา2. พัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3. ตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยของการวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ตามจุดประสงค์การวิจัย ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษา เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกันเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยจากผลการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนหลัก ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องและคลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 1.2 ผลการสำรวจมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูทั่วประเทศใน

การใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษารายละเอียดของผลการวิจัยตอนที่ 1 มีดังนี้

1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องและคลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องและคลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อหลัก ได้แก่ มโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1.1 มโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

มโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แบ่งการนำเสนอออกเป็น หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. หากใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องวางแผนการสอน และจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงาน หรือการสร้างผลงานต่างๆอย่างต่อเนื่อง และหากเป็นไปได้ควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลายวิชาแล้วประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้

> *“จะใช้แฟ้ม ต้องยึดหลัก authentic assessment ซึ่งเวลาทำปั๊บ มันจะทำให้เกิดผล ต้องทำคู่กันไปกับ authentic curriculum แล้วก็ authentic learning เพราะถ้า authentic assessment อย่างเดียว แต่หลักสูตรการเรียนรู้ไม่ใช่ มันก็ไม่เกิด ก็หัวใจน่าจะอยู่ตรงนี้”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

> *“มันต้อง authentic ตั้งแต่หลักสูตรมา authentic ตั้งแต่การเรียนรู้ แต่ละวิชาไม่ค่อยได้บูรณาการ เพราะจริงๆ portfolio มันจะดีที่สุดเมื่อหลักสูตรเป็นแบบบูรณาการการเรียนต้องเป็นแบบบูรณาการ ตอนนี้หลักสูตรเป็นแบบแยกเนื้อหาแยกวิชาสอนก็แยกวิชา เราไปเน้นเอาการประเมินมา ก็ยังดี จริงๆ หลักสูตรต้องเป็นแบบunit ที่อิงเหตุการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ ได้ทำงาน ได้สร้างผลงาน อันนี้ portfolio จะมีอานุภาพสูงสุดเลย”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

> *“อีกอันก็คือ เข้าใจผิดว่า portfolio สามารถใช้ประเมินได้อย่างเดียวเลย แต่ที่จริงแล้ว portfolio มันตั้งแต่หลักสูตรการเรียน แล้วถึงจะประเมิน มันต้องสอดรับกันทั้งระบบมันถึงจะดี”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“ที่ต้องเน้นเลย คือ งานที่จะมอบหมายผู้เรียน ชิ้นงานนั้นควรจะสามารถดูพัฒนาการของผู้เรียนได้ เพราะว่าในการมอบหมายงานที่เป็นแฟ้มสะสมงานนี้ ต้องมอบหมายงานมากกว่าหนึ่งครั้งแน่ๆ แต่ละครั้งมันจะต้องวัดเรื่องเดียวกันเพื่อให้เห็นพัฒนาการ เป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปที่เราบอกว่าเน้นพัฒนาการผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22มกราคา 2559)

2. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้สามารถใช้เก็บผลงานที่สะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนทุกด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยซึ่งนักเรียนสามารถสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงานด้วยวิธีที่แตกต่างกันได้ เช่น การเขียนบันทึกในกระดาษ หรือการนำเสนอผลการสะท้อนความรู้สึกผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

“แฟ้มสะสมงานน่าจะเป็นที่สะท้อนความสามารถของนักเรียนรอบด้าน ไม่ใช่เพียงด้านวิชาการอย่างที่ครูส่วนใหญ่เข้าใจ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“portfolio เป็นตัวรวบรวมหลักฐานที่แสดงการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก อาจจะเป็นหลักฐานเรื่อง cognitive, affective หรือperformance อยู่ที่ว่าหลักฐานนั้นเป็นอย่างไร เช่น หลักฐานนั้นอาจจะเป็นการเขียนของเด็ก บรรยายความรู้สึกก็ได้ หรือว่าแค่เด็กบรรยาย เด็กแสดงความคิดเห็นหรือเด็กอัดใส่ youtube ซึ่งพวกนี้มันสะท้อนออกมาได้หมดเลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“พิสัยการเรียนรู้อะไรก็ได้หมดนะ เพียงแต่ว่าใช้ง่ายถ้าเป็นทักษะ มันจะง่าย แต่ว่าอย่างจิตพิสัยเนี่ย สมมติว่าเราจะวัดความซื่อสัตย์อย่างนี้ เราก็อาจจะให้เขาเขียนในสิ่งที่เขาทำ บันทึก แล้วก็เห็นความก้าวหน้าของการบันทึก อย่างนี้ก็มีความเป็นไปได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

3. แฟ้มสะสมงานควรมีความเป็นพลวัตร นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนผลงานได้ตลอด ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะ

“ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละตัวชี้วัด เด็กก็จะเก็บผลงานสะท้อนการเรียนรู้ของตัวเองไปเรื่อยๆ และมันก็สามารถเปลี่ยนแปลงผลงานได้ตลอดเวลาด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

4. แฟ้มสะสมงานควรสะท้อนความเป็นตัวตนของนักเรียนเจ้าของแฟ้มและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกแบบวิธีการนำเสนอผลงานที่สะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูไม่กำหนดรูปแบบการนำเสนอที่ตายตัวทั้งหมดทุกส่วนนักเรียนสามารถเก็บสะสมงานที่นักเรียนทำหรือสร้างขึ้นนอกเหนือจากที่ครูมอบหมายในแฟ้มสะสมงานได้

“แฟ้มสะสมงานมันเป็นแนว authentic คือ อะไรก็แล้วแต่ที่คุณเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่สะท้อนภาพการเรียนรู้ของคุณ คุณเก็บ นักเรียนควรจะมีสิทธิ์ได้ออกแบบรูปแบบและการนำเสนองานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของตัวเองรูปแบบมันจะไม่ตายตัว”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ครูมักจะไปกำหนดรูปแบบทุกอย่างของแฟ้มสะสมงานไว้ตายตัว จริงๆ มันต้องแทนตัวคุณเลย อย่างที่บอกว่า มันต้องแสดงตัวตนของแต่ละคน มันต้องมความต่างใช่มั้ย ไม่ใช่เหมือนกันไปหมด กลายเป็นสมุดบันทึกเล่มใหม่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16พฤศจิกายน 2558)

“แฟ้มสะสมงานเนื่องจากมันเป็น authentic คืองานทุกชิ้นที่สะท้อนการเรียนรู้เก็บใส่แฟ้มได้ ไม่ว่างานที่บ้าน งานที่ไหนก็แล้วแต่ อาจจะไม่ใช่ครู assign เด็กก็เอามาเก็บได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16พฤศจิกายน 2558)

5. แฟ้มสะสมงานควรใช้เป็นการประเมินเป็นเสมือนการเรียนรู้ (assessment as learning) โดยแฟ้มสะสมงานจะเป็นทั้งเครื่องมือประเมินการเรียนรู้และเครื่องมือพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำกับและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ตลอดจนสามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนได้อย่างเหมาะสม

“แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในเชิง assessment ไปใช่ evaluate แล้ว assessment ต้องเป็น assessment as learning ไม่ใช้ assessment of learning หรือ assessment for learningก็คือมันกลืนเข้าไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“portfolio ถ้ามันมีแต่อะไรที่ถูกเก็บ มันเหมือนเด็กปฐมวัยเก็บแฟ้มภาพแฟ้มผลงานเด็กๆ ไม่มีการประเมิน ไม่มีเครื่องมือ มันจะเป็นเรื่องการเรียนการสอน แต่ถ้าเมื่อไหร่มี scale มีการสร้าง scale วัดชิ้นงานเหล่านั้น จะกลายเป็นวิธีการประเมินการเรียนรู้นักเรียน ถ้าทำสองอย่างมันก็น่าจะเป็นทั้งคู่ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

1. แฟ้มสะสมงานควรใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ควรเน้นการประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการตัดสินผลการเรียนรู้สรุปรวม (summative evaluation)

“เราควรจะใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินการเรียนรู้ของเด็ก เพราะว่าตัว portfolio มันจะเก็บข้อมูลในเชิง formative ถ้าครูให้นักเรียนเก็บผลงานอย่างต่อเนื่อง มันจะเป็นเหมือน profile ของเด็กได้ ถ้าเก็บแบบนี้ เด็กไม่มีโอกาสตกหรอก เพราะมันเป็นวิธีที่ทำให้รู้ได้ว่าเด็กเขาเรียนรู้ไปได้มากน้อยแค่ไหน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ตัว portfolio มันจะเป็นตัวงานที่เด็กทำ เป็นที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในนั้นว่า growth ของเด็กเป็นยังไงบ้าง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ใจผมว่า portfolio น่าจะยังใช้เพื่อพัฒนาซะมากกว่าที่จะใช้ตัดสินซะทีเดียว”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“แล้วปัญหาเราก็คือ แฟ้มมันจริงๆ มันสะท้อนระหว่างได้ด้วยนะ พอเด็กเรียนรู้ไป มันเก็บผลงานแล้วเห็นความสามารถของเด็ก แต่ของเราไปประเมินเมื่อสิ้นสุด ก็กลายเป็นครูไปเน้น summative โดยดูผลงานเด็กทั้งหมด แต่จริงๆ เรามองว่าแฟ้มเราเก็บหลายชิ้นงาน มันก็เห็นพัฒนาการ มันต้องมีประเมินระหว่างด้วยคือเน้นการใช้ประโยชน์เชิง formative”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16พฤศจิกายน 2558)

“ที่จริงความคาดหวังของเรามากที่สุดก็คือตัว reflect หมายถึงว่าระหว่างเรียนใช้ portfolio แล้วเด็กก็เอาผลงานมา เด็กได้ reflect ครูได้ feedback เกิดการเรียนรู้แล้วตรงนั้นเด็กจะเกิดการเรียนรู้ เด็กได้คิดแล้ว ตรงนี้จะเป็นตัวสำคัญมากกว่าที่จะไปตัดสินตรงนั้น แล้วที่จริง หลักสูตรอยากได้ตรงนี้ อยากให้เด็กได้คิด เด็กได้ reflect ตรงนั้นมันเป็นตัวเด่น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“มองว่าจุดเน้นส่วนนี้คือ formative คือระหว่างทางเน้นไปเรื่อยๆ ไม่อย่างนั้น ถ้าไปเน้น summative มันก็คือ too late แล้วแต่ถ้าจะทำ summative ก็ได้ คือทำตอนสุดท้าย คือ สมมติเขามีงานหลายชิ้นแล้วพอ อยากจะคัดมาทำ show case อะไรขึ้นมาก็อาจจะดึงอันที่เขาคิดว่าดีออกมาประเมินสรุปได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22มกราคม 2559)

2. ครูควรใช้ข้อมูลจากแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จัดทำในภาคเรียนหรือปีการศึกษาที่ผ่านมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งในด้านจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนให้ครูในระดับชั้นต่อไปเพื่อการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

“แฟ้มสะสมงานที่จัดทำอย่างเป็นระบบ จะโชว์พัฒนาการของเด็กในแต่ละด้าน และมีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อนของเด็กด้วย แล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อที่สามารถใช้ในการส่งต่อได้ ครูชั้นถัดไปก็เอามาอ่าน หรือว่าในภาคเรียนถัดไปก็เอาไปอ่าน อ๋อ เด็กคนเป็นอย่างนี้ มันเป็นส่วนหนึ่งของระเบียนสะสมของเด็กเหมือนกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1. ครูต้องวางแผนตั้งแต่ก่อนจัดการเรียนการสอนว่าแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียนจะมุ่งสะท้อนผลการเรียนรู้ในด้านใดบ้างนอกจากการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนแยกรายวิชาแล้ว ครูสามารถใช้แฟ้มสะสมงานในลักษณะบูรณาการในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในหลายวิชาได้ด้วย

“ครูเขาต้องวางแผนก่อนนะว่าใน portfolio ของเค้าเนี่ย เค้ามุ่งเน้นที่จะดูเด็กในเรื่องไหน ถ้าเขามีแผน เขาก็จะดูจะใส่ใจเด็ก ดูพัฒนาการของเด็กในเรื่องไหน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ถ้าในกรณีที่เราทำแฟ้ม เราควรจะคุยกันก่อนเปิดเรียน แล้วกลุ่มสาระไหนที่จะใช้ มีประเด็นอะไรที่จะต้องประเมินเด็กแล้วมันคล้ายกัน อย่างคุณธรรมถ้าจะทำ portfolio มันได้ อยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นเนื้อหารายวิชา เป็นไปได้ไหมวิชาวิทยาศาสตร์กับศิลปะจะมาบูรณาการด้วยกัน งานพวกนี้บางทีมันต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ก็ต้องคุยกัน ถ้าครูเข้าใจแฟ้มสะสมงานก็น่าจะเอามาบูรณาการรวมกันได้ คือ หาลักษณะร่วมกันหลายๆ วิชา แล้วใช้ตัวนี้รวมเลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5,22มกราคม 2559)

“มีช่วงหนึ่งเด็กจะต้องลากกระเป๋า ลาก portfolio มาส่งครู พ่อแม่ต้องเอารถลาก รถเข็น เข็น portfolio มา แต่สิ่งที่มันไม่ถึง ผมก็มองว่ามันใช้บูรณาการได้ แต่ว่าครูเขาไม่ทำตรงนั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2,16พฤศจิกายน 2558)

“มันเหมือนใช้ portfolio ก็ไปแยกรายวิชา จริงๆ จะใช้รวมกันก็ได้ ถ้าประเมินใส่สิ่งที่ร่วมกันอยู่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3,16พฤศจิกายน 2558)

2. ครูต้องวางแผนการสอนในแต่ละครั้งให้มีการปฏิบัติงาน การสร้างผลงานที่สะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียน

“จะใช้แฟ้มสะสมงานประเมินก็ต้องวางแผนการสอนก่อน คือวางแผนการสอนแต่ละครั้งให้มีการทำงาน มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เคยเห็นที่ไปทดลองทำในราชบุรี เขาทำดี ทำเป็น authentic คือ เรียนเรื่องบวกเลขเสร็จ เขาต้องไปสร้างสื่อ หรือเรียนเป็น project เด็กคิดทำ project ขึ้นมากัน แต่ละคนคิดขึ้นมากัน ไม่เหมือนกันเลยก็มี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

3. ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน จำนวนชิ้นงาน ลักษณะของงานต่างๆ ที่จะให้นักเรียนเก็บในแฟ้มสะสมงาน และควรมีการตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายและกระบวนการของการจัดทำแฟ้มสะสมงานอย่างถูกต้อง เข้าใจจุดเน้นของแฟ้มสะสมงานว่าจะใช้ในการประเมินด้านใด และลักษณะของงานต่างๆ ที่จะต้องทำและจัดเก็บในแฟ้มสะสมงาน

“มันต้องเป็นการตกลงร่วมกันว่าแฟ้มสะสมงานจะมีจุดเน้นที่อะไร เน้นการประเมินด้านใด จะให้น้ำหนักที่ด้านไหนต้องไปคิดร่วมกัน และไปตกลงกับนักเรียนด้วย นักเรียนเองก็ต้องเข้าใจด้วยว่าจะเก็บไงลักษณะไหนบ้าง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ถ้าคุณไปกำหนดจุดมุ่งหมายก่อนว่าคุณต้องการอะไรจากการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กคนนี้จาก portfolio คุณก็จะไปกำหนดว่าใน portfolio มันควรจะมีอะไรบ้าง จะเก็บข้อมูลประเภทไหนบ้างนอกเหนือจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“มันต้องตั้งธงตั้งแต่แรกนะ ว่าแฟ้มเนี่ยมันต้องมีคุณลักษณะอะไรที่จะวัดตั้งแต่แรกเหมือนมัน routine ที่อาจารย์เขาเข้าใจกัน แต่เขาก็ไม่ได้ทำเขาไม่รู้จริงๆ นะ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

4. ครูควรมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆ และเกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงานกำหนดไว้ก่อนเริ่มใช้ โดยอาจจะตกลงร่วมกันกับนักเรียน หรือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวด้วย และต้องให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินก่อนเริ่มกระบวนจัดทำแฟ้มสะสมงาน โดยครูอาจจะอธิบายรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินต่างๆ หรือเสนอตัวอย่างผลงาน (benchmark) ในแต่ละระดับคุณภาพที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินเพื่อให้เด็กเข้าใจเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน

“เกณฑ์การประเมินต่างๆ ก็ต้องสร้างก่อนเริ่มเก็บงาน เริ่มทำแฟ้ม อาจจะเป็นเกณฑ์การประเมินที่ครูสร้าง หรือที่ครูกับเด็กร่วมกันสร้างหรือตกลงร่วมกันก็ได้ แล้วก็ต้องมั่นใจว่าเด็กเข้าใจเกณฑ์ต่างๆ ด้วย ต้องอธิบายเขา”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ถ้าครูมี case มีงานตุนไว้เป็นตัวอย่างมากพอ ก็ทำเป็น benchmark เป็นตัวอย่างงานให้เด็กได้เห็นภาพว่าหน้าตาแบบนี้นะได้ 5 หน้าตางานแบบนี้นะได้ 4-3-2-1”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

การเก็บรวบรวมผลงาน

1. ในการเก็บรวบรวมผลงาน สามารถใช้อุปกรณ์ที่มีในการเป็นที่จัดเก็บและรวบรวมผลงานได้ ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นแฟ้มเอกสารเท่านั้น เช่น การใช้กล่องใส่เอกสาร กระเป๋าที่มีอยู่แล้วแทนแฟ้มกระดาษที่ใช้เก็บรวบรวมผลงาน

“จริงๆ ครูจะใช้อุปกรณ์อะไรเก็บผลงานเป็นแฟ้มสะสมงานก็ได้ จะเป็นแบบแฟ้มห่วง แฟ้มใส่เอกสาร หรือเอาเป็นกระเป๋า เป็นกล่อง แล้วทำเป็นที่เก็บรวบรวมงานของเด็กแต่ละคนก็ได้ อย่างโรงเรียนที่ไม่มีตังค์หรือไม่ต้องการใช้เงินซื้อแฟ้มใหม่ก็นำกล่องที่มีอยู่แล้วมาใช้แทนก็ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เด็กแต่ละคนก็มีกล่องรายคน เช่น กล่องนี้ของเด็กชายอิทธิ กล่องนี้ของเด็กชายกิตติพงษ์ อันนี้ก็แปลว่าเขารู้จัก apply ไม่ต้องไปเสียตังค์ซื้อ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ผลงานที่สามารถบรรจุในแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้มีหลายลักษณะ ทั้งหลักฐาน รูปภาพ บันทึก เอกสาร หรือร่องรอยที่สะท้อนกระบวนการทำงาน เมื่อนำแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการประเมิน ครูสามารถกำหนดจุดเน้นที่ต้องการประเมินได้ โดยอาจจะประเมินโดยเน้นเพียงกระบวนการเรียนรู้ เน้นผลการเรียนรู้ หรือเน้นทั้งกระบวนการและผลการเรียนรู้ก็ได้ ขึ้นกับธรรมชาติและจุดเน้นของหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน นอกจากนี้แฟ้มสะสมงานยังสามารถบรรจุหลักฐาน เอกสาร หรือร่องรอยที่สะท้อนผลการทำงานต่างๆ ตลอดจนเกณฑ์การประเมิน และผลการประเมินการทำงานต่างๆ ได้ด้วย

“แฟ้มสะสมงานก็บรรจุหลักฐานได้กว้างนะ อาจจะมีทั้งผลงาน บันทึกเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากงาน หลักฐานอื่นๆ ก็เก็บไว้ได้ เช่น แบบประเมิน เกณฑ์การประเมิน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“มันขึ้นกับชิ้นงานที่เก็บ ชิ้นงานมันไม่จำเป็นต้องเป็นประเภทเป็นชิ้นเป็นอัน มันเป็น artifact มันคือหลักฐาน หลักฐานนี้ก็เป็นหลักฐานเชิงผลงาน หรือหลักฐานเชิง process ก็ได้ ในเชิง performance หลักฐานมีเป็นไม่รู้กี่ร้อยแบบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“อะไรก็แล้วแต่ที่เด็กสามารถที่จะเก็บในแฟ้มสะสมงานมันสะท้อนว่าเขารู้อะไร เก็บรูปภาพ เก็บเป็นบันทึก report เก็บเป็นอะไรก็แล้วแต่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ตัวที่เขียน AAR (after action review) สมัยนี้ เด็กจะบันทึกการทำงานของเขานั่นแหละ คือ ตัวที่เป็นผลึกของการปฏิบัติ ใช้ได้เหมือนกัน เขียนบอกเล่ากระบวนการ บอกเล่าในการทำงาน อาจมีรูปประกอบด้วยเล็กน้อย เดี๋ยวนี้สบาย เดี๋ยวนี้มีโทรศัพท์ถ่ายได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16พฤศจิกายน 2558)

3. โดยภาพรวมของแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียน แฟ้มสะสมงานจะเก็บรวบรวมชิ้นงานหลายลักษณะ ได้แก่ ชิ้นงานที่แสดงข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการหรือกิจกรรมการทำงานและการเรียนรู้ชิ้นงานที่เป็นผลจากการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ และชิ้นงานที่สะท้อนความคิด ความเห็น และผลการประเมินของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

“ผลงาน ชิ้นงานใน portfolio ส่วนใหญ่จะมีส่วนที่เป็น bio data ของเด็ก ส่วนตัวงานหรือกิจกรรม ส่วนที่เป็น product และส่วนที่เป็นการสะท้อนคิดและประเมิน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน

1. ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้จากการสร้างผลงานต่างๆ และความรู้สึกที่มีต่อผลงานที่ตนเองสร้างขึ้นมาโดยสามารถใช้รูปแบบการสะท้อนคิดได้หลากหลาย เช่น การเขียนสะท้อนความรู้สึกและความคิดต่อผลงาน การอธิบายพูดคุยกับครูเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับผลงาน เป็นต้น

“ถ้าเด็กรู้สึกว่างานชิ้นนี้ เขาพอใจมากๆ เขาเก็บแล้วครูก็ให้เด็กวิพากษ์วิจารณ์งานตัวเอง หรือ discuss กับครูแล้วการสะท้อนก็ให้เขาสรุป concept เขาได้อะไร วันนี้ เราได้เรียนแล้ว เราได้อะไร สรุปอย่างไร ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“จริงๆ มันต้องให้ครูได้เห็นคุณประโยชน์ของการเลือกและสะท้อนคิด สะท้อนความรู้สึกต่องาน ต้องให้ครูเข้าใจก่อนว่าจะต้องบันทึกอะไรๆ อย่างไร ถึงจะไปพาให้เด็กทำ พาให้เด็กรู้จักคิดพิจารณาคัดเลือกงานและรู้จักการคิดสะท้อนเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและผลงานของตัวเองได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ขั้น reflect เนี่ยสำคัญมากๆ สำคัญที่สุด เพราะว่าจะทำให้เด็กได้เกิด metacognition เกิดการเรียนรู้ คิดว่านี่คือขั้นที่สำคัญที่สุด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“สิ่งที่ควรจะมีมากๆ คือ reflect คือ ให้สะท้อนความคิดของตัวเองที่มีต่อชิ้นงานเพื่อให้เกิดการคิดระดับสูง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

2. ในนักเรียนประถม โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานมาก่อนและมักจะไม่สามารถเขียนสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานได้ ครูต้องใช้คำถามนำให้เด็กคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับผลงานของตนเองที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะคำถาม “ทำไม” บ่อยๆ อย่างต่อเนื่อง หรือครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการบันทึกการสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน

“เรื่องการ comment งาน สะท้อนคิดต่อตนเอง อันนี้ต้องให้ความรู้เด็กเหมือนกันนะ เพราะว่าเราไม่เคยฝึกเด็กให้เขียน อาจต้องใช้คำถามนำกระตุ้นให้เด็กได้คิดเด็กหลายคนพอถามว่าทำไหมหนูถึงชอบงานชิ้นอันนี้ตอบอย่างเดียวว่ามันสวย มันดี ไม่มีอะไรเลย มีอยู่ 2-3 คำเท่านั้นแหล่ะ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ต้องฝึกนักเรียน เหมือนฝึกนักเขียน แล้วก็ต้องเป็นนักคิดด้วย เออทำไมต้องเด็กที่ตั้งคำถามบ่อยๆ ว่าทำไมๆ เขาจะเขียนอย่างนี้ได้ แต่เด็กส่วนใหญ่ก็จะเจอครูชมว่า เออดีแล้ว สวยลูก ยกตัวอย่างเช่น บันทึกหลังการอ่านของเด็ก

ครูให้บันทึกว่าได้รับประโยชน์อะไรจากการอ่านเรื่องนี้ มาประโยคเป็นอันดับแรกเลย ได้ความรู้ค่ะ จบ ไม่มีเลย ไม่สรุปความรู้ ข้อคิดที่ได้ ไม่มีเลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เวลาที่ครูให้นักเรียนเขียนประเมินตนเองหรือสะท้อนความคิด อาจจะต้องเริ่มด้วยการตั้งคำถามนำให้ แม้เด็กจะถามคำตอบคำ ไม่เป็นไร ครูก็ต้องวาง Step ไว้ ขั้น 1 อาจถามว่าอ่านแล้วได้อะไร เขาตอบได้ความรู้ ครูก็เริ่ม step 2 ตั้งคำถามต่อเช่น ความรู้ว่าอะไร เขาก็จะตอบมาอีกสั้นๆ ครูก็ถามต่ออีกเป็น step 3 ว่าความรู้นี้จะเอาไปขยายอะไรต่อได้ แล้วถามstep 4 step 5ต่อ จากนั้นให้เด็กเอาสิ่งที่ตอบแต่ละstep มาร้อยเรียงกันขึ้นมา ต้องค่อยๆ ฝึก ถ้าเด็กคิดไม่ออกจริงๆ ให้เด็กฟังหลายๆ รอบอ่อ ครูคิดแบบนี้นะ เขาตั้งคำถามแบบนี้นะหลายคนก็ทำได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

1. ครูต้องมีบทบาทในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาที่สะท้อนออกมาจากผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน แล้วบันทึกข้อมูลดังกล่าว ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการและผลการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

“ต้องเป็นข้อเสนอแนะของครู ครูต้องมีบันทึกบางอย่างในแฟ้มสะสมงานว่าเด็กเขามีพัฒนาการในด้านไหน คือ วิเคราะห์จุดเด่น จุดอ่อนของเด็กได้แล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะทำพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ในการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน สามารถเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ครู เพื่อน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานด้วย เพื่อให้นักเรียนได้รับความคิดเห็นที่หลากหลาย

“คนที่เข้ามาร่วมประเมินงาน ประเมินแฟ้มสะสมงานได้ด้วยนอกจากนักเรียนต้องประเมินตนเองแล้ว ก็มีครูแน่นอน และยังอาจให้พ่อแม่ผู้ปกครองประเมินด้วย เด็กจะได้ feedback หลากหลาย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“ข้อดีของแฟ้มสะสมงานคือ ต้องมี feedback โดยผู้เกี่ยวข้องแล้วคนที่มาให้ feedback ก็ต้องเข้าใจเรื่องนั้นๆ ที่จะทำด้วย เพราะว่าถ้าผู้เกี่ยวข้องนี้ก็จะเห็นครู ตนเอง แล้วก็ผู้เรียน แล้วก็อาจจะมีผู้ปกครองถ้าเป็นเด็กเล็ก ทั้ง 4 กลุ่มนี้ต้องมีความเข้าใจในงานที่มอบหมาย แล้วการให้ feedback ตรงนี้จะได้ประโยชน์”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5,22มกราคม 2559)

“ถ้าเป็นไปได้ เราไปถึงผู้ปกครอง ให้เขาได้เข้ามารวมประเมินงานของนักเรียนด้วย ก็จะได้รับ feedback รอบด้าน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5,22มกราคม 2559)

“ตอนที่มีการประเมินควรมีผู้ประเมินหลายกลุ่ม เด็กประเมินตัวเอง ครูประเมิน เพื่อนประเมิน อะไรอย่างนี้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2,16พฤศจิกายน 2558)

3. ในการประเมินผลงานของนักเรียน เพื่อให้การประเมินผลงานมีประสิทธิภาพ มีความตรงและความเป็นปรนัยในการตรวจให้คะแนน จะต้องมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจนที่ตรวจให้คะแนนผลงานในแฟ้มสะสมงานได้ เช่น เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก ซึ่งอาจจะเป็นเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric)

“รูบริกตรวจงานตรวจแฟ้มสะสมงานก็ต้องมีเป็นตัวเด่นของกระบวนการจัดทำ portfolio”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“ในการประเมินแฟ้มสะสมงานจะต้องสร้าง scale วัดงาน ไม่งั้นมันจะเหมือน folder เก็บงานธรรมดา ไม่มีตัว scale วัด ไม่เป็น portfolio”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“จริงๆ ถ้าเราทำ concept ดีๆ อย่างสมมติให้เขียนเรียงความ สมมติเรามี rubric ให้เด็กดูเลยนะ ถ้าเธอจะได้ดีมาก งานของเธอต้องเป็นแบบนี้ บอกให้เด็กรู้ล่วงหน้าเลย 5-4-3-2-1 เพราะฉะนั้น เวลาเด็กเขาประเมินตัวเอง ให้เพื่อประเมินได้เลย เมื่อเทียบกับเกณฑ์เกณฑ์ก็มีทั้งแบบ holistic แล้วก็ analytic”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

4. ในกรณีที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานต่างๆ ครูจะต้องเปิดโอกาสหรือชักนำให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เกี่ยวข้องแหล่งต่างๆ และให้นักเรียนนำข้อมูลย้อนกลับดังกล่าวเป็นฐานในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานและผลงานต่างๆ โดยอาจจะให้นักเรียนวางแผนการปรับปรุงผลงานไว้ได้

“คราวนี้ถ้าให้ feedback แล้ว อยู่เฉยๆ เราไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนดู feedback อย่างนี้มันก็จะไม่ได้ประโยชน์และต้องเน้นให้เขาเอา feedback พวกนี้ไปใช้เพื่อจะพัฒนางานต่อไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ครูไม่เอาไปทำ formative คือไม่ได้ผลประเมินหรือ feedback ไปใช้อะไร คือเหมือนทำแฟ้มสะสมงานแล้วเอาไปใช้อะไรไม่ได้ คือไปไม่ถึง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

1.1.2 มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แบ่งการนำเสนอออกเป็น หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ใช้แฟ้มสะสมงานสำหรับเก็บผลงานทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว หรือเก็บเพียงแบบฝึกหัดที่นักเรียนทำในรายวิชาต่างๆ

> *“แฟ้มสะสมงานน่าจะเป็นที่สะท้อนความสามารถของนักเรียนรอบด้าน ไม่ใช่เพียงด้านวิชาการอย่างที่ครูส่วนใหญ่เข้าใจ”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)
>
> *“ข้อมูลในแฟ้มสะสมงานดูเหมือนครูจะเข้าใจว่าเก็บพวกแบบฝึกหัด ถ้าอย่างเป็นคณิตศาสตร์ก็สมมติให้การบ้านไป 5 ข้อก็จะมีแบบฝึก ก็เป็น paper 5 ข้อ มันก็เป็นอุปสรรคอันหนึ่งที่ครูไม่เข้าใจเรื่องการเก็บรวบรวมงานในแฟ้มสะสมงาน*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)
>
> *“ครูจะเข้าใจว่า portfolio มันคือที่สะสมงานของเด็ก ไม่รู้ว่างานนั้นคืองานที่สะท้อนความรู้หรือสิ่งที่นักเรียนสร้างขึ้นมาใหม่จากความรู้ที่ได้เรียนรู้”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูมักจะจำกัดรูปแบบการนำเสนอผลงานในทุกส่วนของแฟ้มสะสมงาน เช่น กำหนดรูปแบบของคำนำของแฟ้มสะสมงานนักเรียนเหมือนกันทุกคนทั้งห้อง หรือสารบัญของนักเรียนทุกคนเหมือนกันทั้งหมด

> *“ครูมันจะวางกรอบคำนำให้เขียนเหมือนกันเป๊ะทุกคน เหมือนกันทั้งห้อง ทำ pattern ทุกส่วนของแฟ้มสะสมงาน fix ตายตัว ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างสรรค์เองเลย ต้องเปิดโอกาส ถ้าเด็กเขียนไม่เหมือนครู ครูก็ลองดูสิว่าเป็นอย่างไร แล้วค่อยไปต่อยอดให้เขาสิ ไม่ใช่ทุกอย่างเป็นกรอบเดียวกันทั้งหมด สารบัญเหมือนกันทั้งหมดเลย จะไปให้อะไรที่สร้างสรรค์จะไม่มีเลย”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)
>
> *“ของเรา พอทำปั๊บ มันเป็น portfolio พอ portfolio ต้องเป็นแฟ้ม แฟ้มต้องเป็นแบบนี้ ถ้าเป็น electronic ต้องเป็นแบบนี้ มีองค์ประกอบแบบนี้เท่านั้น คือกำหนดตายตัวไปหมด อันนี้ไม่ถูก แล้วส่งผลให้ครูไม่ชอบ ไม่อยากใช้การประเมินจากแฟ้มสะสมงานด้วย เพราะคิดว่ายุ่งยาก”*
>
> (ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

3. ครูเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานควรใช้เฉพาะวิชาที่มีการสร้างผลงานขึ้นมาอย่างชัดเจนเท่านั้น เช่น วิชาศิลปศึกษา วิชาภาษาไทย เป็นต้น ในรายวิชาที่ไม่มีผลงานโดยตรงก็ไม่จำเป็นต้องมีแฟ้มสะสมงาน เช่น วิชาดนตรีศึกษา

“ครูภาษาไทยก็เก็บเยอะเลย ส่วนครูวิชาอื่นๆ ไม่รู้ว่าจะเก็บอะไร อย่างครูเกษตร เขาจะเก็บอะไร ถ้าครูเกษตร เขาก็จะไม่ค่อยทำแฟ้มสะสมงานกัน ครูพวกงานอาชีพทั้งหลาย แต่บางอย่างที่มันสามารถ assign เป็น paper ครูเขาจะมองไปที่ตัวชิ้นงานที่เป็น paper เป็นหลัก ถึงจะทำ portfolio ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2,16พฤศจิกายน 2558)

“อย่างที่เล่าให้ฟังว่าวิชาที่มันเป็นกลุ่มทักษะหรือเป็นการ performance ครูเขาไม่รู้จะเก็บอะไร จริงๆ ได้หมด มันอาจจะเป็น primary sources หรือเป็น secondary sources”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2,16พฤศจิกายน 2558)

“จริงๆ แล้ว ทุกวิชามันเก็บแฟ้มได้หมด เพียงแต่ว่ามันแล้วแต่ธรรมชาติของวิชาด้วย บางวิชาอาจจะเหมาะกับแฟ้ม บางวิชาอาจจะยาก แต่จริงๆ มันทำได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2,16พฤศจิกายน 2558)

4. ครูเข้าใจว่าเมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนแล้ว ครูเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้ และนำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนมาเป็นผลการสอนของครู

“ครูมักจะเอา portfolio เด็กไปครอบครอง เอาแฟ้มสะสมงานเด็กมาเป็นผลงานมาใส่แฟ้มสะสมงานของตนเอง เก็บไว้ที่ครูตลอด ไม่ส่งคืนให้เด็ก เด็กไม่ได้เข้าถึงแฟ้มสะสมงาน ไม่ได้จัดการแฟ้มสะสมงานของตัวเองอย่างเต็มที่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

1. ครูไม่ได้นำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไปใช้ ทั้งในลักษณะของการประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ (formative assessment) เพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน และในลักษณะของการประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

“พอนโยบายลงมาให้ใช้แฟ้มสะสมงาน ครูก็ทำไป เนื่องจากไม่เข้าใจเรื่องการจัดทำแฟ้มสะสมงานอย่างถูกต้องก็เลยไม่ได้ใช้ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไม่ทำอะไร คือ ขอแค่มีแฟ้มนักเรียนก็พอ ไม่ได้เอาผลการประเมินแฟ้มสะสมงานมาพิจารณา มาปรับการสอน หรือใช้ร่วมในการตัดสินผลการเรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ปัญหาที่เจอเยอะคือ เวลาประเมิน portfolioเสร็จ ครูไม่ได้เอามาทำอะไรต่อ ครูส่วนน้อยนะที่จะรู้ว่าจะเอาผลการประเมินไปทำอะไร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ในกรณีที่แฟ้มสะสมงานสะท้อนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ครูไม่สามารถประมวลผลและแปลความหมายคะแนนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ไม่สามารถนำผลการประเมินในลักษณะพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้พัฒนานักเรียนต่อไปได้

“เขาไม่เห็นประโยชน์ของการประเมินพัฒนาการ บางคนยังไม่รู้จักเลยว่าพัฒนาการคืออะไร เวลาประเมินก็เก็บคะแนนบันทึกคะแนน แต่ไม่ได้คิดถึงการเปรียบเทียบคะแนนในแต่ละช่วง ไม่คิดถึงการประเมินพัฒนาการ บางคนคิดว่าให้แบบฝึกหัดเรื่อยๆ ให้ quiz เก็บคะแนนก็เป็นพัฒนาการ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1. ครูไม่มีการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้ตั้งแต่ก่อนจัดการเรียนการสอน จึงไม่ได้เชื่อมโยงการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเข้ากับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร และไม่ได้จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติหรือสร้างชิ้นงานขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“ไม่ได้วางแผนการใช้แฟ้มสะสมงาน ไม่ได้วางแผนเรื่องการมอบหมายงานว่าต้องต่อเนื่อง ต้องดูพัฒนาการเด็กได้ ก็เลยใช้แฟ้มเป็นแค่ที่เก็บงานเด็ก ทำแบบไม่เป็นระบบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“อีกเรื่องหนึ่งนะ ครูเขาไม่ได้มองถึงมาตรฐานว่าเจ้า portfolio ตัวนี้มันสะท้อนความสามารถอะไรตามหลักสูตร ส่วนใหญ่ก็จะเอาแค่แผนการสอนว่าแผนการสอนนี้สอนอะไร เก็บงานตามแผนการสอนเป็นครั้งๆ ไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ครูไม่สามารถเชื่อมโยงมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรเข้ากับการใช้แฟ้มสะสมงานได้ เหมือนต้องวางแผนแต่แรก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ครูไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การประเมินผลงานและแฟ้มสะสมงานไว้ครูจำนวนหนึ่งพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกไม่ถูกหลักการและไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากคำบรรยายคุณภาพงานในแต่ละระดับของผลการประเมินมีความเป็นปรนัย และไม่ครอบคลุมลักษณะและคุณภาพของงานตามสภาพจริง

“ไม่มี เขาไม่ได้ทำขนาดนั้น เขาไม่ได้สร้างรูบริกบางคนไม่รู้จัก rubric พอไปดูจริง เขาไม่ได้ทำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“รูบริกเนี่ยนิดหนึ่งว่า บางทีเขาจะสร้างจะเขียนให้มันส่วนหรู แต่พอเอาไปประเมินจริงมันประเมินไม่ได้ คำที่ใช้บรรยายคุณภาพงานก็ไม่ชัดเจน เช่น ระดับ 3 คือทำงานได้ดี ระดับ 4 ทำงานได้ดีมาก ดีกับดีมากของแต่ละคนมันต่างกันถ้าครูสร้างรูบริกเองภาษาที่เขียนเป็นเชิงวิชาการ นักเรียนโดยเฉพาะระดับชั้นเล็กๆ จะไม่เข้าใจ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ครูบางคนให้คะแนนแบบ rating 5-4-3-2-1 ก็เขียนคะแนนผลประเมินไปเลยว่าได้ 5 แล้ว 5 นี่หมายถึงทำอะไรได้บ้าง งานเป็นแบบไหน อาจจะเข้าใจไม่ตรงกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“แล้วรูบริกเนี่ย ครูไม่มี ไม่ได้สร้าง ไม่สามารถสร้างขึ้นมาเองได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

3. ครูไม่ได้ชี้แจง ตกลง และทำความเข้าใจร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงานและเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ระหว่างการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

“แล้วแฟ้มสะสมงานเนี่ยเรื่องเกณฑ์ก็อีกเรื่อง พอเอาไปใช้ก็ใช้เลย ให้เด็กอ่านรูบริกแล้วประเมินเลย ไม่มีการอธิบายให้เด็กเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันก่อนเลยว่าแต่ละระดับ งานจะมีลักษณะหรือหน้าตาออกมาแบบไหน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“เวลาทำแฟ้มสะสมงาน มันเหมือนมันถูกออกแบบ design โดยครูตามจริง แล้วครูไปกำหนดแบบนั้นแบบนี้ จริงๆ มันต้องมีการตกลงร่วมกันว่าในกระบวนการเรียนรู้อันนี้ เราจะเก็บชิ้นไหน สร้างข้อตกลงกับเด็ก แต่ไม่ใช่มันถูก design โดยครูว่าจะใช้แฟ้มแบบนี้นะ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

การเก็บรวบรวมผลงาน

1. การเก็บรวบรวมงานในแฟ้มสะสมงานต้องใช้แฟ้มเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในการบรรจุงาน

“การเก็บเอกงานครูก็มักจะนึกว่าต้องใช้แฟ้ม ต้องไปหาซื้อหรือจัดเตรียมแฟ้มไว้ เสียสตางค์ซื้อแฟ้ม เสียค่าถ่ายเอกสารนึกออกไหม พอนึกถึงการเก็บงานเก็บเอกสารก็นึกถึงแต่แฟ้มเพราะว่าชื่อมันบอกไง ชื่อมันบอกว่าแฟ้มสะสมงานเค้าก็เลยมองแต่เห็นแต่แฟ้ม แล้วพอมีคนไปอบรมเขา ก็พูดแต่ว่าเป็นแฟ้ม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เรื่องที่เก็บสะสมงาน ก็ไปคิดอย่างเดียวว่า แฟ้มมันต้องเป็นแฟ้มหนาๆ รูปแบบเดียวเท่านั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ครูให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานทุกชิ้นที่นักเรียนทำหรือสร้างขึ้น เนื่องจากครูไม่ทราบว่าควรจะเก็บรวบรวมผลงานใดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ของนักเรียนต่อไป

“เขาไม่รู้ว่าควรจะเก็บอะไรในแฟ้มสะสมงานที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กในการนำไปใช้ พอไม่รู้ก็เก็บหมด แล้วก็คิดกันว่าแฟ้มสะสมงานเพิ่มภาระ ถ้าเขาเก็บเป็นเขาจะรู้ว่าจะเก็บอะไร เขาจะไม่รู้สึกเป็นภาระ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ครูส่วนใหญ่เค้าทำเหมือนเป็นแฟ้มเก็บงาน รวมงานให้อยู่ด้วยกัน จะได้ไม่กระจายหายไปไหนเท่านั้น เขาเข้าใจแบบนี้จริงๆ มันเป็นความคลาดเคลื่อนที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน คือเขาไม่รู้จริงๆ นะ แล้วเขาก็เก็บทุกงานเลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ครูเองเขาไม่เข้าใจ ก็เหมือนกับเก็บงานเด็กทุกอย่างเข้าไว้ในแฟ้ม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เหมือนสอนหนึ่งวิชา ก็มีใบงานมีใบกิจกรรมสุดท้ายเก็บลงแฟ้มหมดเลย รวมๆ กันไว้ อันนี้ไม่น่าจะใช่แม้แต่โรงเรียนพระราชทาน ก็ทำแฟ้ม แต่เป็นการรวมผลงานของเด็ก แต่เค้าก็เรียกว่าแฟ้ม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

3. ครูมักจะให้นักเรียนเก็บแต่แบบฝึกหัดที่ทำหรือผลงานเท่านั้นในแฟ้มสะสมงาน เนื่องจากเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บรวบรวมผลงานการปฏิบัติงานและสร้างชิ้นงานต่างๆ เท่านั้น ไม่มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการทำงาน จึงไม่ได้ใช้แฟ้มสะสมงานในการเก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนกระบวนการทำงาน

“จะเก็บงานไหนในแฟ้มสะสมงานก็ต้องมีการกำหนดต้องคิดวางแผน เพราะไม่อย่างนั้นก็จะเข้าใจผิด ที่เจอบ่อยคือครูให้เด็กเก็บแต่แบบฝึกหัด คือถ้าไม่เข้าใจหลักการในเรื่องของการเก็บรวบรวมผลงานเนี่ยก็จะเก็บแต่แบบฝึกหัด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ถ้าคุณไปกำหนดจุดมุ่งหมายก่อนว่าคุณต้องการอะไรจากการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กคนนี้จาก portfolio คุณก็จะไปกำหนดว่าใน portfolio มันควรจะมีอะไรบ้าง จะเก็บข้อมูลประเภทไหนบ้างนอกเหนือจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และมันก็จะได้ไม่เป็นการเก็บแต่แบบฝึกหัดเท่านั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เวลาทำแฟ้ม ก็เอาแต่แบบฝึกหัด เก็บแต่แบบฝึกหัดแค่นั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ตัว portfolio ที่เวลาเห็นจะกลายเป็นแบบฝึกหัด ส่วนใหญ่จะเก็บแบบฝึกหัดหรือ work sheet ที่มันอยู่รายท้ายๆ บทไป ลักษณะอย่างนั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

“หลายคนเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บผลงานเท่านั้น เลยกลายเป็นว่า ถ้าใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินแล้ว จะต้องไปประเมินแต่ผลงานเท่านั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน

1. ครูไม่ได้ให้นักเรียนคัดเลือก และสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองได้สร้างขึ้นมา ทำให้ขาดการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์งานของตนเองและครูมักจะนำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไปวางรวมกันไว้หลังห้องโดยที่ไม่ได้ชักนำให้นักเรียนทบทวนแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ

“พอไปดูแฟ้มกลายเป็นที่เก็บงาน รวมงาน รวมแบบฝึกหัดไม่ให้หาย ไม่ได้มีการเลือกงาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เจ้าตัวเจ้าของแฟ้มต้องคัดเลือกผลงาน ปกติจะมีชิ้นงานอยู่หลายๆ ชิ้น แล้วเจ้าตัวต้องเลือก ชิ้นนี้เป็นชิ้นที่สะท้อนถึงความสามารถของตนเองได้ดีที่สุด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“เขามองว่ามันเสียเวลา เป็นภาระที่จะต้องมารอให้นักเรียนเขียนอะไรเกี่ยวกับงานที่เด็กทำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“reflect ไม่ค่อยมีอย่างที่ว่า คือตอนนี้ concept ของ portfolio ที่ทุกคนเห็นก็คือมีของเป็นชิ้น แล้วเอาของเป็นชิ้นนั้นไปประเมินกับ rubric แล้วอยู่กับตรงนั้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“อีกอันหนึ่งที่เป็นปัญหาเวลาคัดเลือกงานเข้าแฟ้ม แล้วมีต้องมีการสะท้อน reflect อาจจะ reflect ผ่านกระบวนการ reflect ตรงนี้ยังไม่ค่อยเกิด แล้วการ reflect ของเด็กที่ครูให้ reflect ส่วนใหญ่ เธอเลือกอันไหนมา เธอเลือกอันนี้ เพราะอะไร เป็นเพราะชอบ ตอบไม่ได้ อันนี้มันสวยสุด มันไม่ได้สะท้อนว่าผลงานที่มันผ่านคำว่าสวยสุดมันต้องใช้ความรู้ความสามารถอะไร เรียนรู้แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ไม่มีการคัดเลือกผลงานเลย มีงานอะไรใส่ไปในแฟ้มให้หมด อันนี้คือที่เขาเข้าใจกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“นักเรียนมีแฟ้มของแต่ละคน ครูก็เอาไปเก็บรวมกันวางไว้หลังห้อง แล้วครูเองก็ทำเหมือนมันเป็นการบ้าน เอาไปวางรวมกัน ไม่ได้เอาแฟ้มมาทำอะไรอีกเหมือนเก็บแบบฝึกหัด เหมือนให้คะแนนแบบฝึกหัด ไม่มีผลใดๆ แล้วก็ show case ไม่มีการคัดเลือกงานไม่มี reflection”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“บางคนก็ให้นักเรียนทำ working portfolio นะ แต่ว่าครูยังไม่ทำอีกขั้นหนึ่งเลย คือ showcase portfolio ไม่ได้ทำ พอถึงเวลาครูไม่ทำ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

2. ครูเข้าใจว่าครูเป็นผู้เลือกผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียนแทนที่จะให้นักเรียนเป็นผู้เลือกผลงานของตนเอง

“ครูจำนวนหนึ่งจะไม่รู้ว่าใครเป็นคนเลือกผลงาน บางคนเข้าใจว่าครูเป็นคนคัดเลือกผลงานของเด็ก ก็ไม่ได้ให้เด็กได้คิด ประเมิน วิพากษ์งานของตนเอง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ถ้าตามหลักการแล้ว เวลาคัดเลือกผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนเจ้าตัวต้องเลือก ไม่ใช่ให้ครูเป็นคนเลือก อันนี้เข้าใจกันผิด การเลือกก็คล้ายกับว่าเด็กเรียนหนังสือไป สมมติว่าเด็กเรียนศิลปะ เทอมหนึ่งเขาอาจทำงานหลายชิ้น แล้วทำไปซักพักเขาก็เลือกชิ้นงานที่สะท้อนฝีมือของเขาออกมา เด็กต้องเป็นคนเลือก แล้วเอาผลงานนั้นเข้าสู่กระบวนการขั้นต่อไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

3. ในกรณีนักเรียนประถมศึกษา ครูให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองสร้างโดยให้นักเรียนเขียนสะท้อนในบันทึกปลายเปิด นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนสะท้อนต่อผลงานได้ เช่น นักเรียนไม่สามารถถอดบทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือสร้างผลงานชิ้นนั้นได้ นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการทำงานต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

“เด็กชั้นเล็กๆ โดยเฉพาะเด็กประถม เวลาครูให้นักเรียนเขียนแสดงความรู้สึกความเห็นโน่นนี้ ครูก็ไม่รู้ ก็ให้เขียนเป็นบันทึกออกมา เขาก็เขียนกันไม่ได้ เด็กไม่รู้จะเขียนอะไร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ศักยภาพเด็กบางกลุ่ม อย่างกลุ่มเด็กเล็กทำไม่ได้ สะท้อนคิดจะทำไม่เป็น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

1. ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนที่สะท้อนผ่านผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยครูมักจะให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเสริมแรงในลักษณะการให้คำชมเชย เช่น ดีมาก สวยแล้ว หรือข้อมูลย้อนกลับแบบให้การยืนยัน คือ การบอกนักเรียนว่างานมีความถูกต้องหรือไม่เท่านั้น ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่กระตุ้นนักเรียนเพื่อการพัฒนา รวมถึงไม่ได้ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ให้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลงานของนักเรียน

“เราไม่เคยฝึกครูให้รู้จักให้ feedback กับเด็ก ครูก็ประเมินงานเด็กแค่ว่าถูกต้องแล้ว หรือทำมาผิด สวยแล้ว ดีแล้ว ยังไม่ดีมีอยู่แค่นี้สรุปคือการให้ Feedback กับเด็ก ครูให้ไม่เป็นนะ สิ่งนี้มันเป็นอุปสรรคในการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน เดี๋ยวนี้มันเป็น feed up, feedback, feed forward ครูก็ยิ่งทำไม่ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ตรงที่ให้ feedback โดยครูก็แค่ตรวจ แต่มันไม่ใช่ feedback ในเชิง feed forward อะไรแบบนั้น แค่ตรวจถูกผิด”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“แค่ feedback ครูก็ยังทำไม่ถูก feedbackในลักษณะกระตุ้น เชิงท้าทายไม่ค่อยมี จะออกเป็นแนวดุ ตำหนิงาน แต่ไม่ได้ให้แนวทางในการปรับแก้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ครูต้อง feedback แต่ครูก็ไม่รู้จะเขียนไปยังไง ก็เลยเขียนแค่ ดีมาก แต่ว่าที่จริงแล้วเขาต้องการให้ feedback ที่เด็กเข้าใจว่าควรไปปรับยังไง แก้อะไร ยังไง ไม่ใช่แค่ชื่นชมแล้วจบ มันมีวิธีเขียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ4, 17 พฤศจิกายน 2558)

“ครู feedback ไม่ทำ พอไม่ทำก็เหมือนทำ portfolio ไปตามรูปแบบตาม format แต่feedback ที่อยากได้กลับไม่มี”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 4, 17 พฤศจิกายน 2558)

2. นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์งานของตนเอง และประเมินงานของเพื่อนได้ นักเรียนประเมินงานในแฟ้มสะสมงานโดยไม่ได้พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูกำหนด ตลอดจนไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขผลงานต่างๆ ได้ด้วย ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนและครูก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนไม่เห็นตัวอย่างของวิพากษ์งานอย่างมีคุณภาพ

“เนื่องจากเราไม่ได้ฝึกครูให้รู้จักให้ feedback ครูก็ไปฝึกให้เด็กวิเคราะห์ประเมินงานของเพื่อนไม่ได้ เป็นปัญหามาเป็นทอดๆ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“เด็กยังไม่มีวุฒิภาวะพอที่จะประเมินเพื่อน ยิ่งถ้าเป็นเด็กเล็กจะยิ่งเล่นๆ แล้วก็ให้คะแนนโดยไม่ดูเกณฑ์เลย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

3. ในกรณีที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูขาดการชักนำให้นักเรียนทบทวนและพิจารณาข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เกี่ยวข้องแหล่งต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่ได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานและผลงานต่างๆ

“คราวนี้ถ้าให้ feedback แล้ว อยู่เฉยๆ เราไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนดู feedback อย่างนี้มันก็จะไม่ได้ประโยชน์”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 5, 22 มกราคม 2559)

“ส่วนใหญ่ กระบวนการเวลาเขาประเมินแฟ้มสะสมงาน พอเก็บงาน คัดเลือกงาน ครูประเมินแฟ้มแล้ว มันไปไม่ถึงปรับปรุง เพราะมันหยุดตรงครูประเมินแล้วจบ การนำ feedback จากการประเมินไปปรับปรุงงานยังไม่ค่อยถึง”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

4. ครูเข้าใจว่าในขั้นตอนการปรับปรุงผลงานเป็นขั้นตอนที่นักเรียนเพียงแค่วาดรูประบายสีหรือตกแต่งผลงานและแฟ้มสะสมงานของตนเองให้สวยงามเท่านั้น ไม่ได้เป็นการปรับปรุงผลงานโดยใช้ผลการวิพากษ์กระบวนการทำงานและผลงาน ตลอดจนผลการสะท้อนความคิดความรู้สึกของงานมาใช้ในการปรับปรุงผลงาน

“ที่คลาดเคลื่อนอยู่ทุกวันนี้ คือ กลายเป็นว่าเด็กระบายสีงานของตนเอง มีแต่ตัวที่มันเป็นตุ๊กตาวาดภาพหลากสี เป็นลูกกวาดหมดเลย แล้วก็มาดูว่าแฟ้มของใครสีสวย อันนั้นผิด แต่ถ้าที่ถูกแล้ว ผลงานของตนเองควรเปิดโอกาสเด็ก comment งานตนเองว่าชอบหรือไม่ชอบงานตรงนี้ เพราะอะไร”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 1, 16 พฤศจิกายน 2558)

“ที่ครูเข้าใจผิดกันก็คือ ขั้นปรับปรุงผลงานให้เด็กระบายสีใบงาน ใบกิจกรรมแล้วเก็บเข้าแฟ้ม”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16 พฤศจิกายน 2558)

5. ในการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน ครูจำนวนหนึ่งประเมินปริมาณของชิ้นงานว่ามีจำนวนตามที่กำหนดให้นักเรียนจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานหรือไม่ โดยไม่ได้พิจารณาคุณภาพของชิ้นงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

“ไปพบเรื่องจริงเลยนะ สมมติเขาจัดการเรียนการสอน บอกว่าต่อไปนะต้องเก็บชิ้นงาน 10 ชิ้น แต่ใน 9 ชิ้น มันไม่รู้สะท้อนอะไรนะ แต่ไปนับจำนวนชิ้น อันนี้เป็นเกณฑ์ตัดสินของเขา ซึ่งมันไม่ใช่ นับปริมาณชิ้นงานอย่างเดียวเพื่อตัดสินว่าเด็กมีความรู้ จริงๆ ที่เรามองอาจจะไม่ต้องนับจำนวนชิ้นงาน แต่เหมือนดูคุณภาพงาน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 3, 16พฤศจิกายน 2558)

“ต้องระวังไม่ใช่มุ่งไปประเมินแต่จำนวนชิ้นงาน อันนี้ไม่ใช่”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ 2, 16 พฤศจิกายน 2558)

1.2 ผลการสำรวจมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูทั่วประเทศในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการสำรวจมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูทั่วประเทศในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาในส่วนนี้ แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษารายละเอียดมีดังนี้

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงดังตารางที่ 4.1 เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปโดยภาพรวมของครูผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 454 คน พบว่า เป็นเพศหญิง (ความถี่ = 320, ร้อยละ = 70.48) มากกว่าเพศชาย (ความถี่ = 134, ร้อยละ = 29.52) เมื่อพิจารณาอายุครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามอายุอยู่ในช่วง 51-55 ปี มากที่สุด (ความถี่ = 177, ร้อยละ = 38.99) รองลงมาอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี และ 31-35 ปี ซึ่งมีความถี่เท่ากัน (ความถี่ =61, ร้อยละ =13.44) และช่วง 36-40 ปี (ความถี่ = 45, ร้อยละ =9.19) ตามลำดับ ในส่วนของวุฒิการศึกษาสูงสุดของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ความถี่ = 308, ร้อยละ = 67.84) รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ความถี่ = 131, ร้อยละ = 28.85) ระดับต่ำปริญญาตรี (ความถี่ = 13, ร้อยละ = 2. 86) และระดับปริญญาเอก (ความถี่ = 2, ร้อยละ = 0.44) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาประสบการณ์สอนของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี (ความถี่ = 134, ร้อยละ = 29.52) มากที่สุด รองลงมามีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปี (ความถี่ = 82, ร้อยละ = 18.06) 6-10 ปี (ความถี่ =78, ร้อยละ = 17.18) และ 16-30 ปี (ความถี่ = 52, ร้อยละ = 11.45) ตามลำดับ ในส่วนระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ความถี่ = 241, ร้อยละ = 53.08) มากกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้น (ความถี่ = 213, ร้อยละ = 46.92) และเมื่อพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูสอน พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มากที่สุด (ความถี่ = 69, ร้อยละ = 15.20) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ความถี่ = 66, ร้อยละ = 14.55) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ความถี่ = 59, ร้อยละ = 13.00) และการงานอาชีพและเทคโนโลยี (ความถี่ = 58, ร้อยละ = 12.78) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 219 คน พบว่า เป็นเพศหญิง (ความถี่ = 169, ร้อยละ = 77.17) มากกว่าเพศชาย (ความถี่ = 50, ร้อยละ = 22.83) เมื่อพิจารณาอายุครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามอายุอยู่ในช่วง 51-55 ปี มากที่สุด (ความถี่ = 108, ร้อยละ = 49.32) รองลงมาอายุอยู่ในช่วงมากกว่า 55 ปี (ความถี่ =23, ร้อยละ =10.50) ช่วง 31-35 ปี (ความถี่ = 20, ร้อยละ = 9.13) และช่วงอายุ 26-30 ปี (ความถี่ =17, ร้อยละ = 7.76) ตามลำดับ ในส่วนของวุฒิการศึกษาสูงสุดของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ความถี่ = 145, ร้อยละ = 66.21) รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ความถี่ = 66, ร้อยละ = 30.14) ระดับต่ำปริญญาตรี (ความถี่ = 6, ร้อยละ = 2. 74) และระดับปริญญาเอก (ความถี่ = 2, ร้อยละ = 0.91) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาประสบการณ์สอนของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปีมากที่สุด (ความถี่ = 90, ร้อยละ = 41.10) รองลงมามีประสบการณ์สอน

16-30 ปี (ความถี่ = 35, ร้อยละ = 15.98) 6-10 ปี (ความถี่ =25, ร้อยละ = 11.42) และ 21-25 ปี (ความถี่ = 20, ร้อยละ = 9.13) ตามลำดับ ในส่วนระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ความถี่ = 117, ร้อยละ = 53.42) มากกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้น (ความถี่ = 102, ร้อยละ = 46.58) และเมื่อพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูสอน พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมากที่สุด (ความถี่ = 34, ร้อยละ = 15.53) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ความถี่ = 32, ร้อยละ = 14.61) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ความถี่ = 28, ร้อยละ = 12.79) และวิทยาศาสตร์(ความถี่ = 27, ร้อยละ = 12.33) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 235 คน พบว่า เป็นเพศหญิง (ความถี่ = 151, ร้อยละ = 64.26) มากกว่าเพศชาย (ความถี่ = 84, ร้อยละ = 35.74) เมื่อพิจารณาอายุครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามอายุอยู่ในช่วง 51-55 ปี มากที่สุด (ความถี่ = 69, ร้อยละ = 29.36) รองลงมาอายุอยู่ในช่วง 26-30 ปี (ความถี่ =44, ร้อยละ =18.72) ช่วง 31-35 ปี (ความถี่ = 41, ร้อยละ =17.45) และช่วงอายุ 36-40 ปี (ความถี่ =26, ร้อยละ = 11.06) ตามลำดับ ในส่วนของวุฒิการศึกษาสูงสุดของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ความถี่ = 163, ร้อยละ = 69.36) รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ความถี่ = 65, ร้อยละ = 27.66) และระดับต่ำปริญญาตรี (ความถี่ = 7, ร้อยละ = 2. 98) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาประสบการณ์สอนของครูผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปีมากที่สุด (ความถี่ = 63, ร้อยละ = 26.81) รองลงมามีประสบการณ์สอน 6-10 ปี (ความถี่ = 53, ร้อยละ = 22.55) มากกว่า 30 ปี (ความถี่ =44, ร้อยละ = 18.72) และ 16-20 ปี (ความถี่ = 20, ร้อยละ = 8.51) ตามลำดับ ในส่วนระดับชั้นที่สอน พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ความถี่ = 124, ร้อยละ = 52.77) มากกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้น (ความถี่ = 111, ร้อยละ = 47.23) เมื่อพิจารณากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูสอน พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มากที่สุด (ความถี่ = 41, ร้อยละ = 17.45) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ความถี่ = 35, ร้อยละ = 14.89) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน (ความถี่ = 32, ร้อยละ = 13.62) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในอดีตในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาที่สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เคยใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ความถี่ = 349, ร้อยละ = 76.87) ในส่วนการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาที่สอนในปัจจุบัน พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ความถี่ = 279, ร้อยละ = 61.45) และเมื่อพิจารณาความสนใจในการพัฒนาทักษะของตนเองในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่สนใจที่จะได้รับการพัฒนาทักษะของตนเองในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ความถี่ = 248, ร้อยละ = 54.63) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ		**ผ่านการอบรม**		**ไม่ผ่านการอบรม**		**รวม**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
เพศ	ชาย	50	22.83	84	35.74	134	29.52
	หญิง	169	77.17	151	64.26	320	70.48
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
อายุ	ไม่เกิน 25 ปี	4	1.83	13	5.53	17	3.74
	26-30 ปี	17	7.76	44	18.72	61	13.44
	31-35 ปี	20	9.13	41	17.45	61	13.44
	36-40 ปี	19	8.68	26	11.06	45	9.19
	41-45 ปี	14	6.39	18	7.66	32	7.05
	46-50 ปี	14	6.39	15	6.38	29	6.39
	51-55 ปี	108	49.32	69	29.36	177	38.99
	มากกว่า 55 ปี	23	10.50	9	3.83	32	7.05
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	2.74	7	2.98	13	2.86
สูงสุด	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	145	66.21	163	69.36	308	67.84
	ปริญญาโท	66	30.14	65	27.66	131	28.85
	ปริญญาเอก	2	0.91	0	0.00	2	0.44
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
ประสบการณ์สอน	ไม่เกิน 5 ปี	19	8.68	63	26.81	82	18.06
	6-10 ปี	25	11.42	53	22.55	78	17.18
	11-15 ปี	14	6.38	19	8.09	33	7.27
	16-20 ปี	16	7.31	20	8.51	36	7.93
	21-25 ปี	20	9.13	19	8.09	39	8.59
	16-30 ปี	35	15.98	17	7.23	52	11.45
	มากกว่า 30 ปี	90	41.10	44	18.72	134	29.52
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
ระดับชั้นที่สอน	ประถมศึกษาตอนต้น	102	46.58	111	47.23	213	46.92
	ประถมศึกษาตอนปลาย	117	53.42	124	52.77	241	53.08
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ		ผ่านการอบรม		ไม่ผ่านการอบรม		รวม	
		n	%	n	%	n	%
กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่สอน	ภาษาไทย	34	15.53	32	13.62	66	14.55
	คณิตศาสตร์	28	12.79	41	17.45	69	15.20
	วิทยาศาสตร์	27	12.33	32	13.62	59	13.00
	การงานอาชีพฯ	23	10.50	35	14.89	58	12.78
	ศิลปะ	22	10.05	24	10.21	46	10.13
	สังคมศึกษาฯ	32	14.61	22	9.36	54	11.89
	ภาษาต่างประเทศ	27	12.33	29	12.34	56	12.33
	สุขศึกษาและพลศึกษา	26	11.87	20	8.51	46	10.13
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
การใช้แฟ้มฯ ในอดีต	เคยใช้	192	87.67	157	66.81	349	76.87
	ไม่เคยใช้	27	12.33	78	33.19	105	23.13
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00
การใช้แฟ้มฯ ในปัจจุบัน	เคยใช้	155	70.78	124	52.77	279	61.45
	ไม่เคยใช้	64	29.22	111	47.23	175	38.55
รวม		219	100.00	235	100.00	454	100.00

สำรับเจตคติของครูที่ตอบแบบสอบถามทั่วประเทศในภาพรวมต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมครูมีเจตคติทางลบในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (M = 2.30, SD = 0.69) เมื่อพิจารณารูปแบบโค้งการแจกแจงเจตคติของครูโดยภาพรวมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาจากค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า เจตคติในภาพรวมมีลักษณะการแจกแจงแบบเบ้ขวา (Sk = 2.19) สำหรับลักษณะความโด่งของลักษณะการแจกแจงของเจตคติในภาพรวมของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติมีลักษณะโด่งกว่าโค้งปกติ (Ku = 7.72) อย่างไรก็ตาม เจตคติในภาพรวม ยังมีลักษณะของลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของความเบ้และความโด่งมีค่า 0.12 และ 0.23 ตามลำดับซึ่งไม่เกิน 2.00 หรือไม่น้อยกว่า -2.00 ยังถือได้ว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (SPSS Base 8.0, 1998)

เมื่อพิจารณาเจตคติของครูผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (M = 2.27, SD = 0.72) เมื่อพิจารณารูปแบบโค้งการแจกแจงเจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาจากค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า เจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีลักษณะการแจกแจงแบบเบ้ขวา (Sk = 0.72) สำหรับลักษณะความโด่งของลักษณะการแจกแจงของเจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ

ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติมีลักษณะโด่งกว่าโค้งปกติ (Ku = 9.86) อย่างไรก็ตาม เจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนยังมีลักษณะของลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของความเบ้และความโด่งมีค่า 0.16 และ 0.33 ตามลำดับซึ่งไม่เกิน 2.00 หรือไม่น้อยกว่า -2.00 ยังถือได้ว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (SPSS Base 8.0, 1998)

เมื่อพิจารณาเจตคติของครูผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (M = 2.33, SD = 0.66) เมื่อพิจารณารูปแบบโค้งการแจกแจงเจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาจากค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า เจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีลักษณะการแจกแจงแบบเบ้ขวา (Sk = 1.77) สำหรับลักษณะความโด่งของลักษณะการแจกแจงของเจตคติของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติมีลักษณะโด่งกว่าโค้งปกติ (Ku = 5.38) อย่างไรก็ตาม เจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนยังมีลักษณะของลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของความเบ้และความโด่งมีค่า 0.16 และ 0.32 ตามลำดับซึ่งไม่เกิน 2.00 หรือไม่น้อยกว่า -2.00 ยังถือได้ว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (SPSS Base 8.0, 1998)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แสดงตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 เจตคติของครูทั่วประเทศต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

รายการ	ผ่านการอบรม								ไม่ผ่านการอบรม								รวม							
	Min	Max	M	SD	Sk	SE (Sk)	Ku	SE (Ku)	Min	Max	M	SD	Sk	SE (Sk)	Ku	SE (Ku)	Min	Max	M	SD	Sk	SE (Sk)	Ku	SE (Ku)
เจตคติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน	1.20	6.10	2.27	0.72	0.72	0.16	9.86	0.33	1.10	5.80	2.33	0.66	1.77	0.16	5.38	0.32	1.10	6.10	2.30	0.69	2.19	0.12	7.72	0.23

1.2.2 มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.3 โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ (*M* = 2.24, *SD* = 1.00) รองลงมาคือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน (*M* = 2.35, *SD* = 1.01) และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา (*M* = 2.14, *SD* = 1.08) แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน(*M* = 2.58, *SD* = 1.05) แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย (*M* = 2.94, *SD* = 1.06) และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน(*M* = 3.31, *SD* = 1.18) ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู (*M* = 2.28, *SD* = 0.98) รองลงมาคือ หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (*M* = 2.90, *SD* = 1.04) และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ (*M* = 2.83, *SD* = 1.27)

เมื่อพิจารณาครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนในมโนทัศน์เดียวกันทั้งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม และจำแนกตามการได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
1. หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน						
1.1 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	2.31	1.07	2.17	0.92	2.24	1.00
1.2 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	4.04	0.81	4.03	0.71	4.04	0.75
1.3 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	4.02	0.79	4.03	0.75	4.03	0.77
1.4 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	2.88	1.09	2.99	1.03	2.94	1.06
1.5 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	3.79	0.84	3.71	0.93	3.75	0.89
1.6 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	4.00	0.74	3.84	0.96	3.92	0.86
1.7 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	3.90	0.74	3.74	1.01	3.81	0.89
1.8 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.09	0.81	4.07	0.86	4.08	0.84
1.9 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.00	0.80	4.18	0.76	4.09	0.78
1.10 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	2.47	1.04	2.35	1.12	2.41	1.08
1.11 แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	2.57	1.04	2.59	1.06	2.58	1.05
1.12 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.32	1.20	3.30	1.16	3.31	1.18
1.13 นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4.04	0.74	3.97	0.75	4.00	0.74

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
1.14 ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	2.49	1.06	2.23	0.95	2.35	1.01
1.15 หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานคือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	3.92	0.83	4.02	0.72	3.97	0.77
1.16 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	4.03	0.72	4.04	0.69	4.03	0.71
1.17 ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4.15	0.72	4.17	0.71	4.16	0.71
1.18 ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	4.10	0.72	4.10	0.66	4.10	0.69
1.19 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	4.12	0.71	4.12	0.64	4.12	0.67
1.20 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	3.91	0.76	4.01	0.78	3.96	0.77
2. การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้						
2.1 การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	3.18	1.02	3.15	1.11	2.83	1.07
2.2 หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	2.92	1.03	2.87	1.05	2.90	1.04
2.3 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.13	0.69	4.19	0.59	4.16	0.64
2.4 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	3.94	0.74	4.07	0.67	4.01	0.70

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
2.5 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	4.02	0.73	4.07	0.66	4.05	0.69
2.6 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	4.11	0.67	4.14	0.61	4.12	0.64
2.7 ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	4.07	0.73	4.05	0.66	4.06	0.69
2.8 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู	2.33	1.01	2.24	0.95	2.28	0.98

1.2.3 การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก ใน 4 ขั้นตอนดังกล่าวของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน (*M* = 3.52, *SD* = 0.93) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (*M* = 3.50, *SD* = 0.82) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน (*M* = 3.39, *SD* = 0.96) และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน (*M* = 3.34, *SD* = 0.93) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติของครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน (*M* = 3.66, *SD* = 0.88) ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (*M* = 3.58, *SD* = 0.79) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน (*M* = 3.52, *SD* = 0.92) และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน (*M* = 3.49, *SD* = 0.90) ตามลำดับ

ส่วนในกลุ่มครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (*M* = 3.43, *SD* = 0.84) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน (*M* = 3.39, *SD* = 0.96) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน (*M* = 3.26, *SD* = 0.97) ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน (*M* = 3.20, *SD* = 0.97) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางแบบวัดซ้ำ (two-way repeated measured analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครู 2 กลุ่มดังกล่าวในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ตัวแปรอิสระคือ กลุ่มครู (ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) และตัวแปรวัดซ้ำได้แก่ การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ขั้นตอนดังกล่าว พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูทั้ง 2 กลุ่มในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(1,452) = 8.94$, $p<.01$) แต่พบว่าค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(3,1356) = 29.76$, $p<.01$) และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน ($F(3,1356) = 3.04$, $p<.05$) เนื่องจากพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์อิทธิพลอย่างง่าย (simple effect) ต่อไป พบว่า ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานมากกว่าครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($F(1,557) = 10.00$, $p = .002$; $F(1,557) = 10.83$, $p = .001$ และ $F(1,557) = 8.95$, $p = .003$ ตามลำดับ) ส่วนขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนั้น ครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(1,557) = 3.48$, $p = .063$)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างกลุ่มครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยวิเคราะห์ด้วยสถิติทีแบบกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (independent-sample t-test) ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในกิจกรรมย่อยๆ ของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน พบว่า ครูในสองกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในบางกิจกรรมย่อยของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ได้แก่ กิจกรรมการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอนกิจกรรมการกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียนกิจกรรมการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียนกิจกรรมการกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอและกิจกรรมการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนของกลุ่มครูที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
1.การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	**3.58**	**0.79**	**3.43**	**0.84**	**3.50**	**0.82**	***F* = 3.48**
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน	3.78	0.86	3.76	0.97	3.77	0.92	t = 0.22
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	3.59	0.86	3.61	0.88	3.60	0.87	t = -0.18
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.50	0.98	3.39	1.03	3.44	1.01	t = 1.22
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน	3.46	0.93	3.32	1.07	3.39	1.01	t =1.42
1.5อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ	3.53	0.99	3.40	1.01	3.49	1.03	t = 2.01*
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.60	0.92	3.35	0.98	3.49	1.01	t = 2.74**
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.57	0.97	3.36	1.04	3.47	0.96	t = 2.20**
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ) ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.53	1.03	3.28	1.03	3.46	1.01	t = 2.57*

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
2. การเก็บรวบรวมผลงาน	**3.66**	**0.88**	**3.39**	**0.96**	**3.52**	**0.93**	**F = 10.00****
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน	3.56	0.96	3.26	1.03	3.40	1.00	t = 3.25**
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ	3.69	0.96	3.52	1.07	3.60	1.02	t = 1.74
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน	3.75	0.94	3.43	1.03	3.59	1.00	t = 3.41**
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น	3.64	0.98	3.35	1.03	3.49	1.01	t = 3.13**
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	**3.49**	**0.90**	**3.20**	**0.97**	**3.34**	**0.95**	**F = 10.83****
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	3.51	0.99	3.22	1.03	3.36	1.02	t = 3.01**
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ	3.55	0.99	3.26	1.01	3.40	1.01	t = 3.03**
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	3.60	0.99	3.25	1.03	3.42	1.03	t = 3.74**
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป	3.57	0.98	3.25	1.05	3.40	1.03	t = 3.40**
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ	3.37	0.98	3.16	1.10	3.26	1.05	t = 2.12*

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

มโนทัศน์	อบรม (n=219)		ไม่อบรม (n=235)		รวม (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	3.43	1.00	3.13	1.10	3.27	1.06	t = 3.05**
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	3.40	1.02	3.14	1.10	3.26	1.07	t = 2.62**
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	**3.52**	**0.92**	**3.26**	**0.97**	**3.39**	**0.96**	**F = 8..95****
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	3.55	0.93	3.30	1.02	3.44	0.98	t = 2.35*
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	3.54	0.96	3.37	1.09	3.45	1.03	t = 1.84
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ	3.55	0.97	3.23	0.98	3.39	0.99	t = 3.52**
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน	3.47	1.01	3.20	1.02	3.33	1.03	t = 2.83**
4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	3.54	1.02	3.22	1.07	3.37	1.06	t = 3.24**
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน	3.48	1.05	3.21	1.14	3.34	1.10	t = 2.64**

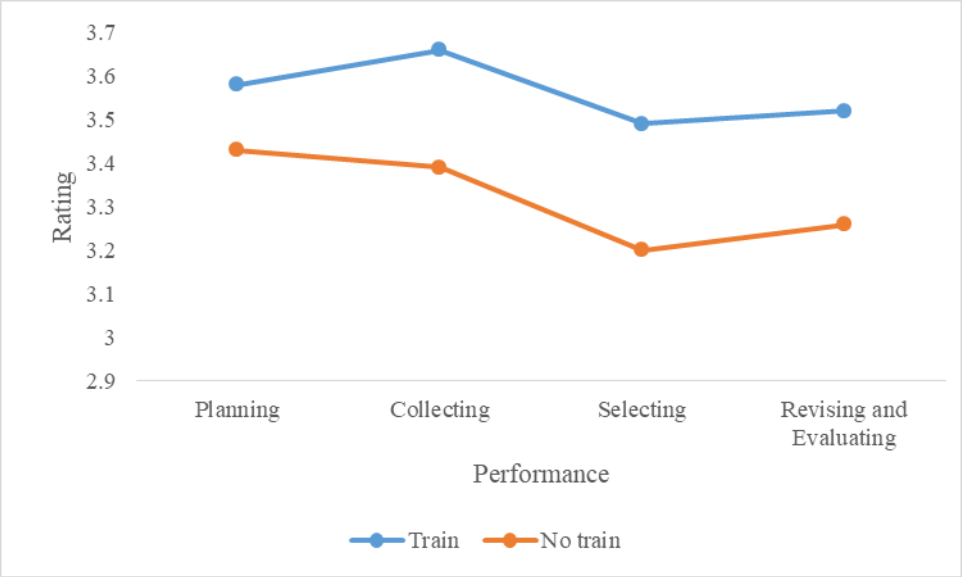

ภาพที่ 4.1 การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มครูที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 2.1 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา รายละเอียดของผลการวิจัยตอนที่ 2 มีดังนี้

2.1 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในบริบทต่างๆ (Ho, Watkins& Kelly, 2001; สุกัญญูรัตน์ คงงาม, 2552; ศิริวรรณ แก้วฟอง, 2549) ตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 ทำให้ได้ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน จากนั้นผู้วิจัยได้ร่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา รายละเอียดของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนโมนทัศน์ และปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

วัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และครูแกนนำใช้ในการพัฒนาครูให้มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงและประเมินผลงาน

หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาใช้หลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ของ Posner และคณะ (1982) และโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model)

ของ She (2004) ทั้งนี้ Posner และคณะ (1982) ได้เสนอว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอย่างสมบูรณ์ต้องเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความไม่พึงพอใจในมโนทัศน์ที่มีอยู่ก่อนและต้องการที่จะมีมโนทัศน์ใหม่ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นมโนทัศน์ที่เข้าใจได้ง่าย ประการที่สอง เป็นมโนทัศน์ที่สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ และประการที่สาม คือ เป็นมโนทัศน์ที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ส่วนโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะของ She (2004) มีจุดเน้นที่การเสนอความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่บุคคลมีอยู่เดิมเพื่อให้บุคคลเปรียบเทียบความแตกต่างและเกิดการเรียนรู้

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นนี้ เริ่มต้นที่การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูตามกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อไป

ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง

ขั้นการวิเคราะห์ตนเองนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการสะท้อนคิดต่อตนเอง

1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ ทั้งผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง เป็นขั้นตอนที่ให้ครูนำผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและผลการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากขั้นตอนที่แล้วมากำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนั้นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

ขั้นการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้างทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนที่ครูระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

ขั้นการสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นขั้นตอนการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูทั้งหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนสภาพและปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับเพื่อนครูที่ใช้แฟ้มสะสมงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ขั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานโดยใช้ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังภาพที่ 4.2

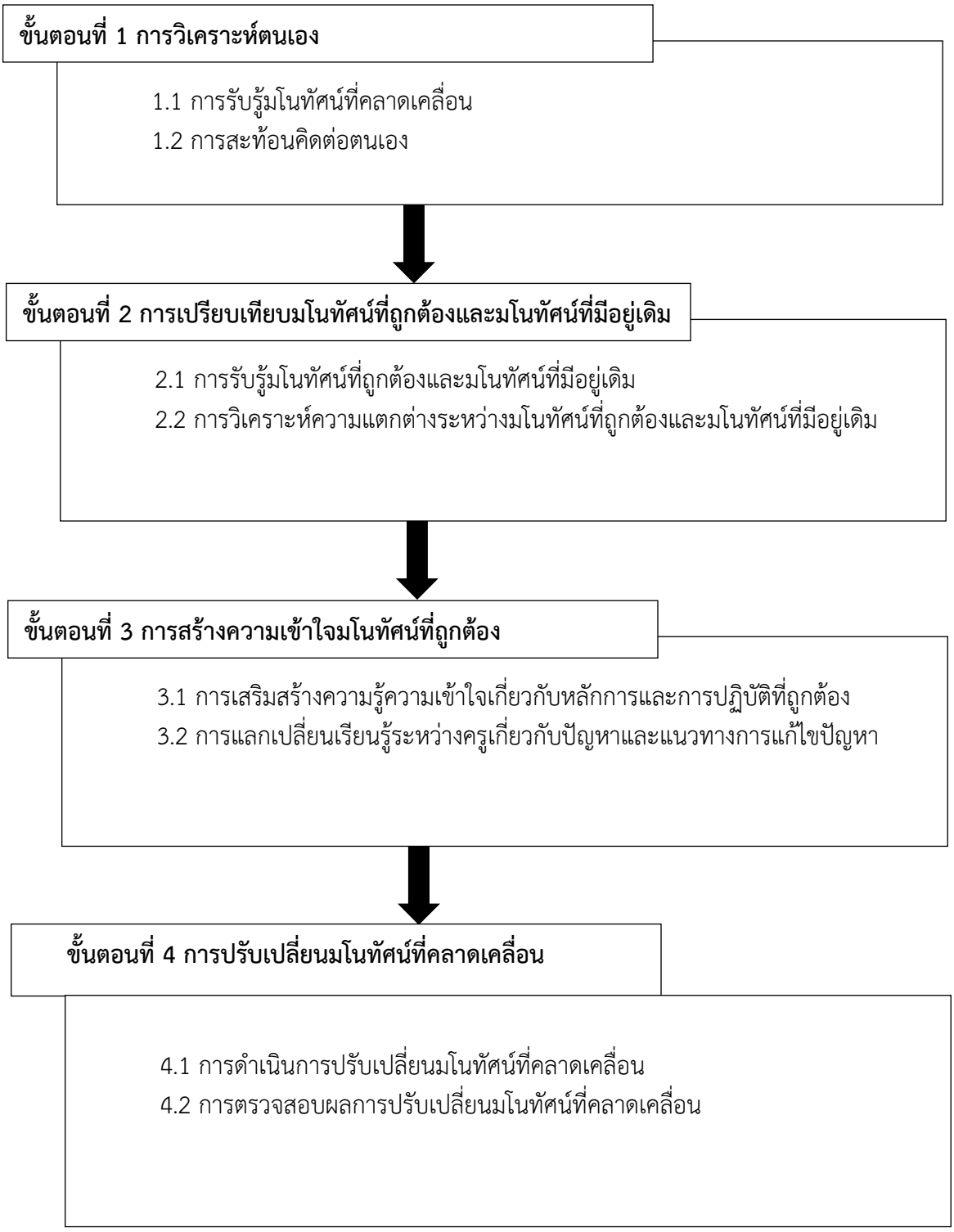

ภาพที่ 4.2 ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาดำเนินการไปตามขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 **ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน** ประกอบด้วยกิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1)

1.2 ขั้นตอนย่อยการสะท้อนคิดต่อตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน(เอกสารหมายเลข 2)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยกิจกรรมการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และกิจกรรมการทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง ในขั้นตอนย่อยนี้ให้นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือเอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

2.2 ขั้นตอนย่อยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือเอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 3การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

3.1 ขั้นตอนย่อยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเป็นการให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน(เอกสารหมายเลข 4)

3.2 ขั้นตอนย่อยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 5)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

4.1 ขั้นตอนย่อยการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือ กิจกรรมการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้ โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้ คือ แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 6)

4.2 ขั้นตอนย่อยการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือ กิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ และสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แล้วสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ขั้นตอน กิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง			
1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - การรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - แจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ	- แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	- การกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - การวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- ให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้	- แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม			
2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	- การนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ - การทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง	- นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา	- เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
2.2การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	- การระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้	- เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง			
3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	- การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรม ปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น	-เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน			
4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้	- แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - แจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบและสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน - สรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1) - แบบสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

บุคคลที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอาจเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักการศึกษา ซึ่งจะต้องมีทั้งคุณลักษณะทางวิชาการและบุคลิกภาพที่เหมาะสม ในด้านคุณลักษณะทางวิชาการ บุคลากรที่เข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติ หลักการ และกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ในด้านบุคลิกภาพจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความกระตือรือร้น พร้อมที่จะกระตุ้นและแนะนำช่วยเหลือและสร้างแรงจูงใจสร้างทัศนคติที่ดีของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานและปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยบุคลากรที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอาจจะเป็นนักวิชากร หรือศึกษานิเทศก์ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ บุคลากรที่จะเป็นผู้ที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องศึกษาคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับนี้ให้เข้าใจอย่างแท้จริงก่อนเริ่มดำเนินการ ซึ่งจะรวมถึงการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนขั้นตอน และกิจกรรมต่างๆ ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการประเมินนักเรียนด้วยแฟ้มสะสมงานด้วย

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนคือตั้งแต่ก่อนภาคการศึกษาจนสิ้นสุดภาคการศึกษา อย่างน้อย 1 ภาค โดยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี และขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียนส่วนขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนแล้วจนกระทั่งสิ้นสุดภาคเรียน

ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนย่อย 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียนเช่นเดียวกัน ในขั้นตอนที่ 3การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ขั้นตอนย่อย 3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ขั้นตอนย่อย 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนย่อย 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการในช่วงระหว่างเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงปลายภาคเรียน ระยะเวลาดำเนินการ

ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนหลัก	ขั้นตอนย่อย	ระยะเวลา
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง	1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง	3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	3-4 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	1-2 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ระหว่าง เปิดภาคเรียน
	4.2การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	2-3 ชั่วโมง ปลายภาคเรียน

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มตั้งแต่มีนโยบายให้ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและให้เวลาครูในการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวตลอดจนช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ครูในเรื่องดังกล่าวด้วย

2. ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนั้น ครูควรมีความกระตือรือร้นอยากพัฒนาตนเองในเรื่องการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักการ

3. เพื่อครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้และโรงเรียนเดียวกัน จะต้องมีความสนใจในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและมีความกระตือรือร้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนพิจารณาจากผลการตรวจสอบคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแสดงดังตารางที่ 4.7 ซึ่งพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 5.00, SD = 0.00) ความเหมาะสมชัดเจนของหลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 5.00, SD = 0.00) ความสอดคล้องของขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 5.00, SD = 0.00) ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 4.80, SD = 0.45) ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 4.60, SD = 0.55) ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 4.60, SD = 0.55) และความเหมาะสมของลักษณะของบุคลาการที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์(M = 4.60, SD = 0.55) ส่วนประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 4.40, SD = 0.55) และความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (M = 4.00, SD = 1.00)

ตารางที่ 4.7 ผลการตรวจสอบคุณภาพกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ประเด็นการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบคุณภาพ		ระดับคุณภาพ
	M	*SD*	
1. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมชัดเจนของหลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	5.00	0.00	มากที่สุด
3.ความสอดคล้องของขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบคุณภาพ		ระดับคุณภาพ
	M	*SD*	
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อย 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.20	1.79	มาก
ขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	4.80	0.45	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	3.80	1.64	มาก
ขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	4.00	1.73	มากที่สุด
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อยที่ 3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อยที่ 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	4.20	0.84	มาก
3.4 ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	5.00	0.00	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อยที่ 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.60	0.55	มากที่สุด
ขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.60	0.55	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	4.80	0.45	มากที่สุด
4.1 กิจกรรมในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 กิจกรรมในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	4.40	0.55	มาก
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	4.40	0.55	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบคุณภาพ		ระดับคุณภาพ
	M	*SD*	
4.3 กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	4.40	0.55	มาก
4.4 กิจกรรมในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.60	0.55	มากที่สุด
กิจกรรมในขั้นตอนที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.40	0.55	มาก
5. ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
5.1 แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและเกณฑ์การตัดสิน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.3 เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.20	0.84	มาก
5.4 เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.20	0.45	มาก
5.5 เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.40	0.55	มาก
5.6 แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
5.7 แบบสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของลักษณะของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	4.40	0.55	มาก

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นว่ากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นคือมีลำดับขั้นตอนและกิจกรรมต่างๆ ที่ชัดเจน เข้าใจได้ไม่ยาก น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปใช้อย่างไรก็ตาม จากร่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น ยังไม่ได้ระบุให้ครูด้วยกันเองเป็นผู้ที่สามารถทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของเพื่อนครูด้วยกันได้ และยังมีเนื้อหาบางของคู่มือที่มีความซ้ำซ้อน จึงมีข้อเสนอแนะให้ระบุเพิ่มเติมให้ครูด้วยกันเองเป็นบุคคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย และให้จัดเนื้อหาในคู่มือให้กระชับไม่ซ้ำซ้อนไปมา ตลอดจนปรับภาษาให้กระชับยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะทั้งหมดของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจัดทำเป็นคู่มือกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์ดังแสดงในภาคผนวก ฉ

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา แบ่งการนำเสนอออกเป็น 8 ตอน ได้แก่ 3.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน 3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 3.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 3.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 3.5 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 3.6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3.7 ผลการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์รายละเอียดของผลการวิจัยตอนที่ 3 มีดังนี้

3.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีจำนวน 20 คนมีประสบการณ์การสอน 1 ถึง 16 ปี เป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจำนวน 5 คนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จำนวน 3 คนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาจำนวน 3 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 4 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 2 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2 คน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา จำนวน 1 คน ในจำนวนนี้เป็นครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1จำนวน 3 คน สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 คน สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน และสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ ซึ่งมีจำนวน 17 คนเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแสดงดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ลำดับที่	ชื่อสมมติ	ประสบการณ์การสอน	กลุ่มสาระการเรียนรู้	ระดับชั้น	การอบรมเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน
1	ก	1	ภาษาต่างประเทศ	ป.1	ไม่เคย
2	ข	8	วิทยาศาสตร์	ป.1	เคย
3	ค	15	สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.1	ไม่เคย
4	ง	9	วิทยาศาสตร์	ป.2	ไม่เคย
5	จ	1	ภาษาต่างประเทศ	ป.2	ไม่เคย
6	ฉ	12	สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.2	ไม่เคย
7	ช	2	คณิตศาสตร์	ป.3	ไม่เคย
8	ซ	1	ภาษาต่างประเทศ	ป.3	ไม่เคย
9	ฌ	5	คณิตศาสตร์	ป.3	ไม่เคย
10	ญ	1	ภาษาไทย	ป.3	ไม่เคย
11	ฎ	2	ภาษาต่างประเทศ	ป.4	ไม่เคย
12	ฏ	1	คณิตศาสตร์	ป.4	ไม่เคย
13	ฐ	6	สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.4	ไม่เคย
14	ฑ	4	คณิตศาสตร์	ป.5	ไม่เคย
15	ฒ	10	สังคมศึกษาฯ	ป.5	เคย
16	ณ	16	วิทยาศาสตร์	ป.5	ไม่เคย
17	ด	3	ศิลปศึกษา	ป.5	ไม่เคย
18	ต	1	ภาษาต่างประเทศ	ป.5	ไม่เคย
19	ถ	5	ภาษาไทย	ป.6	เคย
20	ท	1	สังคมศึกษาฯ	ป.6	ไม่เคย

3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 3.2.1 ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ 3.2.2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และ 3.2.3 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้มีดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนเจตคติของครูต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อยู่ในช่วงตั้งแต่ 4.2 - 6.7 คะแนนจากคะแนนเต็ม 7 คะแนน และครูส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวน 16 คน มีเจตคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีครูจำนวน 3 คน มีเจตคติในระดับปานกลางต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมีครูจำนวน 1 คนที่มีเจตคติทางลบต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในส่วนครูที่มีเจตคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ครูส่วนใหญ่มีเจตคติทางบวกในระดับน้อยซึ่งมีจำนวน 9 คน รองลงมามีเจตคติทางบวกในระดับมากซึ่งมีจำนวน 6 คน และมีเจตคติทางบวกในระดับมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 1 คน ตามลำดับ และในส่วนครูที่มีเจตคติทางลบต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งมีจำนวน 1 คนนั้น เป็นครูที่มีเจตคติทางลบในระดับน้อยต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ลำดับที่	ชื่อสมมติ	คะแนนเจตคติ	แปลผล
1	ก	5.20	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
2	ข	5.80	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
3	ค	5.50	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
4	ง	5.00	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
5	จ	5.30	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
6	ฉ	5.10	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
7	ช	5.40	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
8	ซ	4.40	มีเจตคติทางปานกลาง
9	ฌ	4.90	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
10	ญ	6.70	มีเจตคติทางบวกระดับมากที่สุด
11	ฎ	6.00	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
12	ฏ	4.20	มีเจตคติระดับปานกลาง
13	ฐ	5.50	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
14	ฑ	5.30	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
15	ฒ	3.20	มีเจตคติทางลบระดับน้อย
16	ณ	5.12	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
17	ด	5.90	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
18	ต	4.20	มีเจตคติระดับปานกลาง
19	ถ	5.00	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
20	ท	5.60	มีเจตคติทางบวกระดับมาก

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูจำนวน 20 คน เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ครูมีเจตคติทางบวกในระดับน้อยเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 5.17, *SD* = 0.76) และมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 3.08, *SD* = 0.20) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งในด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 3.03, *SD* = 0.28) และในด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ (*M*= 3.19, *SD* = 0.33) เมื่อพิจารณาข้อรายการย่อยในแต่ละด้าน พบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุด 2 ประเด็นเท่ากัน คือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ (*M*= 1.95, *SD* = 0.69) และครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน (*M*= 1.95, *SD* = 0.83) รองลงมา คือ แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน (*M*= 2.05, *SD* = 0.76) การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องแยกรายวิชา (*M*= 2.10, *SD* = 0.85) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย (*M*= 2.40, *SD* = 1.05) ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุด 2 ประเด็นเท่ากัน คือ การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ (*M*= 2.65, *SD* = 0.93) และหากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) (*M*= 2.65, *SD* = 0.93) รองลงมาคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู (*M*= 2.70, *SD* = 1.03) ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ (*M*= 3.25, *SD* = 0.79) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารูปแบบโค้งการแจกแจงของคะแนนผลการวัดเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์โดยพิจารณาจากค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติ มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในภาพรวม มโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีลักษณะการแจกแจงคล้ายคลึงกันคือ เบ้ซ้าย (Sk = -0.65, -0.46, -0.19 และ -0.07 ตามลำดับ) สำหรับลักษณะความโด่งของลักษณะการแจกแจงของคะแนนผลการวัดเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติและมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในภาพรวมมีลักษณะโด่งกว่าโค้งปกติ (Ku = 1.59 และ 1.74 ตามลำดับ) แต่คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และคะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีลักษณะแบนกว่าโค้งปกติ (Ku = -0.07 และ -1.08 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม คะแนนเจตคติ มโนทัศน์ในภาพรวม และมโนทัศน์ในแต่ละด้านยังมีลักษณะของลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของความเบ้และความโด่งมีค่า

เท่ากับ 0.51 และ 0.99 ตามลำดับ) ซึ่งไม่เกิน 2.00 หรือไม่น้อยกว่า -2.00 ยังถือได้ว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (SPSS Base 8.0, 1998) รายละเอียดแสดงตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
1. เจตคติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน	**3.20**	**6.70**	**5.17**	**0.76**	**-0.65**	**0.51**	**1.59**	**0.99**
2. มโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน	**2.54**	**3.46**	**3.08**	**0.20**	**-0.46**	**0.51**	**1.74**	**0.99**
2.1 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	**2.45**	**3.50**	**3.03**	**0.28**	**-0.19**	**0.51**	**-0.07**	**0.99**
2.1.1 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	1	3	1.95	0.69	0.06	0.51	-0.63	0.99
2.1.2 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	2	5	3.05	0.95	0.31	0.51	-1.01	0.99
2.1.3 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	2	4	3.20	0.77	-0.37	0.51	-1.13	0.99
2.1.4 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	2	4	2.70	0.66	0.40	0.51	-0.55	0.99
2.1.5 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	1	5	2.85	1.14	0.84	0.51	-0.99	0.99
2.1.6 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	2	4	2.90	0.91	0.21	0.51	-1.85	0.99
2.1.7 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	2	4	3.15	0.93	-0.33	0.51	-1.88	0.99
2.1.8 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	2	5	3.50	1.10	-0.40	0.51	-1.26	0.99
2.1.9 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	2	5	3.95	0.76	-1.52	0.51	3.54	0.99
2.1.10 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	1	4	2.10	0.85	0.36	0.51	-0.30	0.99
2.1.11 แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	1	4	2.05	0.76	0.72	0.51	1.20	0.99
2.1.12 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	2	5	3.55	0.89	-0.92	0.51	-0.25	0.99

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
2.1.13 นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	1	5	3.05	1.28	-0.27	0.51	-1.02	0.99
2.1.14 ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	1	4	1.95	0.83	0.72	0.51	0.53	0.99
2.1.15 หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	2	4	2.80	0.83	0.41	0.51	-1.43	0.99
2.1.16 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	2	5	4.00	0.65	-1.28	0.51	4.61	0.99
2.1.17 ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	2	5	4.25	0.72	-1.37	0.51	4.11	0.99
2.1.18 ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	2	5	3.90	0.72	-0.80	0.51	1.73	0.99
2.1.19 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	1	5	3.30	1.38	-0.60	0.51	-1.10	0.99
2.1.20 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	1	4	2.40	1.05	0.29	0.51	-0.99	0.99
2.2 การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	**2.63**	**3.75**	**3.19**	**0.33**	**-0.07**	**0.51**	**-1.08**	**0.99**
2.2.1 การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	1	4	2.65	0.93	-0.06	0.51	-0.73	0.99
2.2.2 หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	1	4	2.65	0.93	0.38	0.51	-1.08	0.99

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
2.2.3 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	2	5	3.35	0.99	-0.81	0.51	-1.04	0.99
2.2.4 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	2	4	3.35	0.75	-0.70	0.51	-0.76	0.99
2.2.5 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	2	5	3.75	0.64	-1.09	0.51	2.17	0.99
2.2.6 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	3	5	3.85	0.59	0.01	0.51	0.18	0.99
2.2.7 ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	2	4	3.25	0.79	-0.50	0.51	-1.15	0.99
2.2.8 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู	1	4	2.70	1.03	0.04	0.51	-1.25	0.99

3.2.3 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูจำนวน 20 คนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์มีรายละเอียดดังนี้

ในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอนยกเว้นขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน และขั้นตอนย่อยการอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (เช่น แบบบันทึกแบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ) ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียนซึ่งมีครูที่ปฏิบัติและไม่ได้ปฏิบัติจำนวนเท่ากัน (จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00) และขั้นตอนย่อยการอธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียนซึ่งครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ปฏิบัติ (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00) ในส่วนขั้นตอนย่อยที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน และขั้นตอนย่อยการกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีครูที่ปฏิบัติเป็นจำนวนเท่ากัน (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00) ขั้นตอนย่อยการจัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ (จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00) และขั้นตอนย่อยการชี้แจงให้นักเรียนทราบ

เกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน (จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00) ตามลำดับ

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ยกเว้นขั้นตอนย่อย 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น ซึ่งครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ปฏิบัติ (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00) ในส่วนขั้นตอนย่อยที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการจัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน ขั้นตอนย่อยการกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางานซึ่งมีครูปฏิบัติในจำนวนที่เท่ากัน (จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00)

ในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ยกเว้นขั้นตอนย่อย 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการกำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานซึ่งครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ (จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00) ส่วนขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบมีครูที่ปฏิบัติและไม่ได้ปฏิบัติจำนวนเท่ากัน (จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00) ในส่วนขั้นตอนย่อยที่ครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ปฏิบัติ ขั้นตอนย่อยที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น (จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น ซึ่งมีครูปฏิบัติในจำนวนที่เท่ากัน (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00)

ในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ยกเว้นขั้นตอนย่อย 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน ซึ่งครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ปฏิบัติ (จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00) ในส่วนขั้นตอนย่อยที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติ ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน (จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ และขั้นตอนย่อยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน (จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	N	%	N	%
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน				
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน	18	90.00	2	10.00
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	18	90.00	2	10.00
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน	12	60.00	8	40.00
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน	10	50.00	10	50.00
1.5 อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ	12	60.00	8	40.00
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน	13	65.00	7	35.00
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	9	45.00	11	55.00
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ)ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	10	50.00	10	50.00
1.9 จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ	14	70.00	6	30.00
2. การเก็บรวบรวมผลงาน				
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน	13	65.00	7	35.00
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ	13	65.00	7	35.00
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน	13	65.00	7	35.00
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น	9	45.00	11	55.00
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน				
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	13	65.00	7	35.00

ตาราง 4.11 (ต่อ)

ข้อรายการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	N	%	N	%
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ	9	45.00	11	55.00
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	11	55.00	9	45.00
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป	10	50.00	10	50.00
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ	10	50.00	10	50.00
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	9	45.00	11	55.00
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	8	40.00	12	60.00
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน				
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	11	55.00	9	45.00
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	11	55.00	9	45.00
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ	10	50.00	10	50.00
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน	8	40.00	12	60.00
4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	12	60.00	8	40.00
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน	11	55.00	9	45.00

จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนและภาพรวมทั้งหมดของทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนและการปฏิบัติในภาพรวมทั้ง 4 ขั้นตอน ดังที่ได้แสดงในเอกสารหมายเลข 1 ของคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ผลการการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงดังตารางที่ 4.12 กล่าวคือ ในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00) รองลงมาปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00) และปฏิบัติในระดับต่ำ (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ตามลำดับ ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00) รองลงมาปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00) ในระดับต่ำ (จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00) ตามลำดับ ในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานและขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับต่ำ (จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00) รองลงมาปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00) และปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ตามลำดับ ทั้ง 2 ขั้นตอน เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของทุกขั้นตอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับต่ำ (จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00) รองลงมาปฏิบัติในระดับต่ำ (จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00) และปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	สูง		กลาง		ต่ำ	
	n	%	N	%	n	%
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	9	45.00	8	40.00	3	15.00
2. การเก็บรวบรวมผลงาน	9	45.00	5	25.00	6	30.00
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	8	40.00	3	15.00	9	45.00
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	8	40.00	3	15.00	9	45.00
รวม	**10**	**50.00**	**3**	**15.00**	**7**	**35.00**

3.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 3.3.1 ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ 3.3.2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และ 3.3.3 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้มีดังนี้

3.3.1 ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครู

ผลการวิเคราะห์เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนเจตคติของครูต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อยู่ในช่วงตั้งแต่ 4.8 ถึง 7.0 คะแนนจากคะแนนเต็ม 7 คะแนน และครูทุกคนซึ่งมีจำนวน 20 คน มีเจตคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูส่วนใหญ่มีเจตคติทางบวกในระดับมากซึ่งมีจำนวน 11 คน รองลงมามีเจตคติทางบวกในระดับน้อยซึ่งมีจำนวน 8 คน และมีเจตคติทางบวกในระดับมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 1 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 เจตคติของครูรายบุคคลต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ลำดับที่	ชื่อสมมติ	หลังการทดลอง	
		คะแนนเจตคติ	แปลผล
1	ก	5.90	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
2	ข	7.00	มีเจตคติทางบวกระดับมากที่สุด
3	ค	5.80	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
4	ง	5.60	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
5	จ	5.70	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
6	ฉ	4.80	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
7	ช	5.70	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
8	ซ	4.80	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
9	ฌ	4.90	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
10	ญ	6.00	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
11	ฎ	5.90	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
12	ฏ	4.90	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
13	ฐ	6.00	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
14	ฑ	5.70	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
15	ฒ	4.90	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
16	ณ	5.10	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
17	ด	5.30	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
18	ต	5.40	มีเจตคติทางบวกระดับน้อย
19	ถ	5.6	มีเจตคติทางบวกระดับมาก
20	ท	6.00	มีเจตคติทางบวกระดับมาก

3.3.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูจำนวน 20 คน เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 5.55, *SD* = 0.55) และมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 4.12,*SD* = 0.40) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ครูมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องทั้งในด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 4.12, *SD* = 0.39) และในด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ (*M*= 4.13, *SD* = 0.56) เมื่อพิจารณาข้อรายการย่อยในแต่ละด้าน พบว่า ครูมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในทุกข้อรายการทั้ง 2 ด้าน โดยมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 4.60, *SD* = 0.60) รองลงมา คือ ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน (*M*= 4.45, *SD* = 0.51) และในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ (*M*= 4.45, *SD* = 0.51) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 2 ประเด็นย่อย แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 4.40, *SD* = 0.60) แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน (*M*= 4.40, *SD* = 0.50) และในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ (*M*= 4.40, *SD* = 0.50) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 3 ประเด็นย่อย ส่วนมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ (*M*= 4.40, *SD* = 0.60) รองลงมา คือ ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ (*M*= 4.30, *SD* = 0.66) และผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ (*M*= 4.30, *SD* = 0.57) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 2 ประเด็นผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้ (*M*= 4.15, *SD* = 0.49) และข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ (*M*= 4.12, *SD* = 1.02) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารูปแบบโค้งการแจกแจงของคะแนนผลการวัดเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์โดยพิจารณาจากค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติ มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในภาพรวม มโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีลักษณะการแจกแจงคล้ายคลึงกันคือ เบ้ขวา (Sk = 0.58, 0.38, 0.19 และ 0.33) สำหรับลักษณะความโด่งของลักษณะการแจกแจงของคะแนนผลการวัดเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า คะแนนผลการวัดเจตคติมีลักษณะโด่งกว่าโค้งปกติ (Ku = 1.00) แต่คะแนนมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในภาพรวม คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และคะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้มีลักษณะแบนกว่าโค้งปกติ (Ku = -0.42, -0.13 และ -1.60) อย่างไรก็ตาม คะแนนเจตคติ มโนทัศน์ในภาพรวม และมโนทัศน์ในแต่ละด้านยังมีลักษณะของลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติเมื่อพิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนของความเบ้และความโด่งมีค่า 0.51 และ 0.99 ตามลำดับซึ่งไม่เกิน

2.00 หรือไม่น้อยกว่า -2.00 ยังถือได้ว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (SPSS Base 8.0, 1998) รายละเอียดแสดงตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ค่าสถิติพื้นฐานเจตคติและมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
1. เจตคติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน	**4.80**	**7.00**	**5.55**	**0.55**	**0.58**	**0.51**	**1.00**	**0.99**
2. มโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงาน	**3.46**	**5.00**	**4.12**	**0.40**	**0.38**	**0.51**	**-0.42**	**0.99**
2.1 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	**3.40**	**5.00**	**4.12**	**0.39**	**0.19**	**0.51**	**-0.13**	**0.99**
2.1.1 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	2	5	3.75	0.85	-0.61	0.51	0.24	0.99
2.1.2 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	2	5	4.20	0.70	-1.33	0.51	4.44	0.99
2.1.3 แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	3	5	4.40	0.60	-0.39	0.51	-0.57	0.99
2.1.4 แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	2	5	3.50	1.27	-0.08	0.51	-1.74	0.99
2.1.5 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	2	5	3.95	0.76	-0.72	0.51	1.20	0.99
2.1.6 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	3	5	4.20	0.52	0.29	0.51	0.46	0.99
2.1.7 แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	3	5	4.05	0.61	-0.01	0.51	0.19	0.99
2.1.8 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	3	5	4.60	0.60	-1.25	0.51	0.78	0.99
2.1.9 แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	4	5	4.40	0.50	0.44	0.51	-2.02	0.99
2.1.10 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	2	5	3.95	0.83	-0.53	0.51	0.16	0.99
2.1.11 แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	2	5	3.45	1.05	-0.16	0.51	-1.14	0.99
2.1.12 การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	2	5	3.80	1.06	-0.75	0.51	-0.48	0.99
2.1.13 นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3	5	4.25	0.72	-0.42	0.51	-0.83	0.99
2.1.14 ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	2	5	3.65	0.88	-0.77	0.51	0.11	0.99

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
2.1.15 หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	3	5	4.30	0.57	-0.04	0.51	-0.40	0.99
2.1.16 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	4	5	4.40	0.50	0.44	0.51	-2.02	0.99
2.1.17 ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4	5	4.45	0.51	0.22	0.51	-2.18	0.99
2.1.18 ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	3	5	4.30	0.57	-0.80	0.51	1.73	0.99
2.1.19 ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	4	5	4.45	0.51	0.22	0.51	-2.18	0.99
2.1.20 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	3	5	4.30	0.57	-0.04	0.51	-0.40	0.99
2.2 การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	**3.50**	**5.00**	**4.13**	**0.56**	**0.33**	**0.51**	**-1.60**	**0.99**
2.2.1 การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนจึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	2	5	3.90	0.97	-0.56	0.51	-0.46	0.99
2.2.2 หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	2	5	3.95	0.95	-0.73	0.51	-0.03	0.99
2.2.3 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3	5	4.40	0.60	-0.39	0.51	-0.57	0.99
2.2.4 ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	3	5	4.15	0.49	0.44	0.51	1.30	0.99
2.2.5 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	3	5	4.30	0.66	-0.40	0.51	-0.55	0.99
2.2.6 ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	3	5	4.30	0.57	-0.04	0.51	-0.40	0.99

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ข้อรายการ	Min	Max	M	SD	Sk	SE(Sk)	Ku	SE(Ku)
2.2.7 ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	1	5	4.10	1.02	-1.54	0.51	3.25	0.99
2.2.8 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู	2	5	3.95	1.00	-0.60	0.51	-0.59	0.99

3.3.3 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูจำนวน 20 คนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า โดยภาพรวมครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน ขั้นตอนย่อยการกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นตอนย่อยการแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน ซึ่งมีครูที่ปฏิบัติเป็นจำนวนเท่ากัน (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ ขั้นตอนย่อยการชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน และขั้นตอนย่อยการอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ) ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน ซึ่งมีครูที่ปฏิบัติในจำนวนที่เท่ากัน (จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00)

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการจัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน ซึ่งมีครูที่ปฏิบัติเป็นจำนวนเท่ากัน (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น (จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00) และขั้นตอนย่อยการกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00) ตามลำดับ

ในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการกระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น (จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00) ขั้นตอนย่อยการกำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียน

คัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น ซึ่งมีครูปฏิบัติในจำนวนเท่ากัน (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00) และขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ (จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00) ตามลำดับ

ในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนย่อยที่มีครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ และขั้นตอนย่อยการวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ซึ่งมีครูปฏิบัติในจำนวนเท่ากัน (จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00) ขั้นตอนย่อยการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ และขั้นตอนย่อยการให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00) และขั้นตอนย่อยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน (จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	n	%	N	%
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน				
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน	20	100.00	0	0.00
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้	20	100.00	0	0.00
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน	20	100.00	0	0.00
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน	20	100.00	0	0.00
1.5 อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ	19	95.00	1	5.00
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน	19	95.00	1	5.00
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	20	100.00	0	0.00

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อรายการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	n	%	N	%
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ) ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน	19	95.00	1	5.00
1.9 จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ	15	75.00	5	25.00
2. การเก็บรวบรวมผลงาน				
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน	20	100.00	0	0.00
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ	18	90.00	2	10.00
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน	20	100.00	0	0.00
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น	19	95.00	1	5.00
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน				
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	18	90.00	2	10.00
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ	18	90.00	2	10.00
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	19	95.00	1	5.00
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป	20	100.00	0	0.00
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ	16	80.00	4	20.00
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	18	90.00	2	10.00
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น	18	90.00	2	10.00
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน				
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	20	100.00	0	0.00

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อรายการ	ปฏิบัติ		ไม่ปฏิบัติ	
	n	%	N	%
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ	18	90.00	2	10.00
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ	19	95.00	1	5.00
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน	18	90.00	2	10.00
4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	19	95.00	1	5.00
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน	15	75.00	5	25.00

จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนและภาพรวมทั้งหมดของทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนรวมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนและการปฏิบัติในภาพรวมทั้ง 4 ขั้นตอน ดังที่ได้แสดงในเอกสารหมายเลข 1 ของคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ผลการการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงดังตารางที่ 4.16 กล่าวคือ ในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00) นอกนั้นปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00) ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00) ทั้ง 3 ขั้นตอน นอกนั้นปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ทั้ง 3 ขั้นตอน เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของทุกขั้นตอน พบว่า ครูทั้งหมดปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00)

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติของครูในภาพรวมแต่ละขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	สูง		กลาง		ต่ำ	
	n	%	n	%	n	%
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	19	95.00	1	5.00	0	0.00
2. การเก็บรวบรวมผลงาน	17	85.00	3	15.00	0	0.00
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	17	85.00	3	15.00	0	0.00
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	17	85.00	3	15.00	0	0.00
รวม	**20**	**100.00**	**0**	**0.00**	**0**	**0.00**

3.4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 3.4.1 ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และ 3.4.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ส่วนนี้มีดังนี้

3.4.1 ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้หลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน รายละเอียดแสดงดังตาราง 4.17

ตารางที่ 4.17 ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	ก่อนใช้กระบวนการฯ		หลังใช้กระบวนการฯ		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
1. หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	**3.03**	**0.28**	**4.12**	**0.39**	**10.28****
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	1.95	0.69	3.75	0.85	9.00**
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	3.05	0.95	4.20	0.70	5.51**
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	3.20	0.77	4.40	0.60	6.44**
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	2.70	0.66	3.50	1.28	2.71**
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	2.85	1.14	3.95	0.76	4.07**
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	2.90	0.91	4.20	0.52	5.64**
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	3.15	0.93	4.05	0.61	3.76**
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	3.50	1.10	4.60	0.60	4.59**
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	3.95	0.76	4.40	0.51	2.44*

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ข้อรายการ	ก่อนใช้กระบวนการฯ		หลังใช้กระบวนการฯ		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	2.10	0.85	3.95	0.83	7.00
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	2.05	0.60	3.45	1.05	4.50**
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.55	0.89	3.80	1.06	0.87
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.05	1.28	4.25	0.72	4.19**
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	1.95	0.83	3.65	0.88	7.03**
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	2.80	0.83	4.30	0.57	8.11**
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	4.00	0.65	4.40	0.50	2.18*
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4.25	0.72	4.45	0.51	1.17
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	3.90	0.72	4.30	0.57	2.99**
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	3.30	1.38	4.45	0.51	3.61**
20.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	2.40	1.05	4.30	0.57	7.29**
2. การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	**3.19**	**0.33**	**4.13**	**0.56**	**6.96****
21.การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	2.65	0.93	3.90	0.97	4.08**
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	2.65	0.93	3.95	0.95	4.47**
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	3.35	0.99	4.40	0.60	4.70**
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	3.35	0.75	4.15	0.49	4.66**
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	3.75	0.64	4.30	0.66	3.58**
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	3.85	0.59	4.30	0.57	3.33**

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ข้อรายการ	ก่อนใช้กระบวนการฯ		หลังใช้กระบวนการฯ		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	3.25	0.79	4.10	1.02	3.22**
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อน* คุณภาพการสอนของครู	2.70	1.03	3.95	1.00	3.39**
รวม	**3.08**	**0.20**	**4.12**	**0.40**	**11.37****

3.4.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ในช่วงก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ รายละเอียดดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ข้อรายการ	ก่อนใช้กระบวนการฯ						χ^2	หลังใช้กระบวนการฯ						χ^2
	สูง		กลาง		ต่ำ			สูง		กลาง		ต่ำ		
	n	%	n	%	n	%		n	%	n	%	n	%	
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	9	45.00	8	40.00	3	15.00	3.10	19	95.00	1	5.00	0	0.00	16.20**
2. การเก็บรวบรวมผลงาน	9	45.00	5	25.00	6	30.00	1.30	17	85.00	3	15.00	0	0.00	9.80**
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน	8	40.00	3	15.00	9	45.00	3.10	17	85.00	3	15.00	0	0.00	9.80**
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	8	40.00	3	15.00	9	45.00	4.90	17	85.00	3	15.00	0	0.00	9.80**

3.5 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูทุกคนที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยเมื่อพิจารณาคะแนนผลการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานรวมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ มโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์ด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ในช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ มีครูที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงจำนวน 10 คน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 คน และปฏิบัติในระดับต่ำจำนวน 7 คน ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แสดงดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ชื่อสมมติ	ก่อนใช้กระบวนการฯ									หลังใช้กระบวนการฯ									รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์
	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	
ก	2.85	คลาดเคลื่อน	3.63	ถูกต้อง	3.07	คลาดเคลื่อน	15	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับปานกลาง	4.55	ถูกต้อง	4.88	ถูกต้อง	4.64	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ข	3.45	คลาดเคลื่อน	3.25	คลาดเคลื่อน	3.39	คลาดเคลื่อน	14	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับปานกลาง	4.35	ถูกต้อง	4.38	ถูกต้อง	4.36	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ค	3.00	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	3	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	3.70	ถูกต้อง	3.75	ถูกต้อง	3.71	ถูกต้อง	22	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ง	2.65	คลาดเคลื่อน	3.50	ถูกต้อง	2.89	คลาดเคลื่อน	6	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	5.00	ถูกต้อง	5.00	ถูกต้อง	5.00	ถูกต้อง	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ชื่อสมมติ	ก่อนใช้กระบวนการฯ									หลังใช้กระบวนการฯ									รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์
	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	
จ	3.00	คลาดเคลื่อน	3.50	ถูกต้อง	3.14	คลาดเคลื่อน	8	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	4.40	ถูกต้อง	4.63	ถูกต้อง	4.46	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ฉ	3.25	คลาดเคลื่อน	3.38	คลาดเคลื่อน	3.29	คลาดเคลื่อน	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	4.20	ถูกต้อง	3.88	ถูกต้อง	4.11	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ช	3.40	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	3.29	คลาดเคลื่อน	23	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	4.40	ถูกต้อง	4.88	ถูกต้อง	4.54	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ซ	2.45	คลาดเคลื่อน	2.75	คลาดเคลื่อน	2.54	คลาดเคลื่อน	24	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	3.40	ถูกต้อง	3.63	ถูกต้อง	3.46	ถูกต้อง	23	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ชื่อสมมติ	ก่อนใช้กระบวนการฯ									หลังใช้กระบวนการฯ									รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์
	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	
ฌ	3.05	คลาดเคลื่อน	3.13	คลาดเคลื่อน	3.07	คลาดเคลื่อน	7	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	4.25	ถูกต้อง	4.88	ถูกต้อง	4.43	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ญ	2.90	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	2.93	คลาดเคลื่อน	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	3.75	ถูกต้อง	4.75	ถูกต้อง	4.04	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ฎ	2.60	คลาดเคลื่อน	3.75	ถูกต้อง	2.93	คลาดเคลื่อน	15	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับปานกลาง	4.45	ถูกต้อง	4.13	ถูกต้อง	4.36	ถูกต้อง	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ฏ	2.85	คลาดเคลื่อน	3.25	คลาดเคลื่อน	2.96	คลาดเคลื่อน	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	3.70	ถูกต้อง	3.75	ถูกต้อง	3.71	ถูกต้อง	22	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ชื่อสมมติ	ก่อนใช้กระบวนการฯ									หลังใช้กระบวนการฯ									รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์
	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	
ฐ	3.00	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	3.00	คลาดเคลื่อน	4	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	3.70	ถูกต้อง	3.50	ถูกต้อง	3.64	ถูกต้อง	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ฑ	3.50	ถูกต้อง	3.38	คลาดเคลื่อน	3.46	คลาดเคลื่อน	4	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	3.85	ถูกต้อง	3.88	ถูกต้อง	3.86	ถูกต้อง	19	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ฒ	3.35	คลาดเคลื่อน	2.63	คลาดเคลื่อน	3.14	คลาดเคลื่อน	23	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	4.15	ถูกต้อง	3.50	ถูกต้อง	3.96	ถูกต้อง	24	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ณ	3.15	คลาดเคลื่อน	2.75	คลาดเคลื่อน	3.04	คลาดเคลื่อน	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	3.80	ถูกต้อง	4.00	ถูกต้อง	3.86	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ชื่อสมมติ	ก่อนใช้กระบวนการฯ									หลังใช้กระบวนการฯ									รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์
	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านหลักการ	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์ด้านการนำผลไปใช้	แปลผล	คะแนนมโนทัศน์รวม	แปลผลรวม	คะแนนการปฏิบัติ	แปลผล	สรุปผล	
ด	3.10	คลาดเคลื่อน	3.13	คลาดเคลื่อน	3.11	คลาดเคลื่อน	24	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	3.85	ถูกต้อง	3.50	ถูกต้อง	3.75	ถูกต้อง	18	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ต	3.00	คลาดเคลื่อน	3.63	ถูกต้อง	3.18	คลาดเคลื่อน	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	4.35	ถูกต้อง	3.50	ถูกต้อง	4.11	ถูกต้อง	26	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ถ	3.05	คลาดเคลื่อน	3.50	ถูกต้อง	3.18	คลาดเคลื่อน	7	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติระดับต่ำ	4.10	ถูกต้อง	3.63	ถูกต้อง	3.96	ถูกต้อง	25	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน
ท	3.00	คลาดเคลื่อน	2.75	คลาดเคลื่อน	2.93	คลาดเคลื่อน	20	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติระดับสูง	4.40	ถูกต้อง	4.63	ถูกต้อง	4.46	ถูกต้อง	23	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติระดับสูง	ปรับเปลี่ยน

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด (จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00) รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ (จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00) และปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงดังตารางที่ 4.20

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด (จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00) รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ (จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 35.00) และปฏิบัติในระดับปานกลาง (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00) ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง (จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 จำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

มโนทัศน์	**การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงาน**											
	ก่อนใช้กระบวนการฯ						**หลังใช้กระบวนการฯ**					
	ต่ำ		**ปานกลาง**		**สูง**		**ต่ำ**		**ปานกลาง**		**สูง**	
	n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**N**	**%**	**n**	**%**
คลาดเคลื่อน	7	35.00	3	15.00	10	50.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ถูกต้อง	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	20	100.00

3.6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ สูงกว่าคะแนนมโนทัศน์ของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน รายละเอียดแสดงดังตาราง 4.21

ตารางที่ 4.21 ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น

ข้อรายการ	ครูที่เข้าร่วม		ครูที่ไม่ได้เข้าร่วม		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
1. หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	**4.12**	**0.39**	**3.19**	**0.41**	**7.31****
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	3.75	0.85	2.45	0.89	4.73**
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	4.20	0.70	3.55	0.83	2.69*
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	4.40	0.60	3.25	0.91	4.72**
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	3.50	1.28	2.80	0.70	2.15*
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	3.95	0.76	3.30	0.92	2.43*
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	4.20	0.52	3.25	1.02	3.71**
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	4.05	0.61	3.25	0.91	3.27**
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.60	0.60	3.30	0.98	5.07**
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.40	0.50	3.35	0.88	4.65**
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	3.85	0.83	2.75	1.02	4.09**
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	3.45	1.05	2.40	0.88	3.42**
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	3.80	1.06	3.10	0.85	2.31*
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4.25	0.72	3.50	0.95	2.83**

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ข้อรายการ	ครูที่เข้าร่วม		ครูที่ไม่ได้เข้าร่วม		*t*
	M	*SD*	*M*	*SD*	
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	3.65	0.88	2.35	1.04	4.28**
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	4.30	0.57	3.60	0.75	3.31**
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	4.40	0.50	3.60	0.75	3.95**
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	4.45	0.51	3.5	0.91	3.00**
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	4.30	0.57	3.50	0.83	3.56**
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	4.45	0.51	3.30	0.87	5.12**
20. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	4.30	0.57	3.50	0.89	3.39**
2. การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้	**4.13**	**0.56**	**3.13**	**0.63**	**5.37****
21.การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	3.90	0.97	3.00	0.86	3.11**
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	3.95	0.95	2.95	1.15	3.01**
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	4.40	0.60	3.60	0.94	3.21**
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	4.15	0.49	3.45	0.95	2.94**
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	4.30	0.66	3.15	1.04	4.18**
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	4.30	0.57	3.05	0.95	5.06**
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	4.10	1.02	3.15	0.93	3.07**
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อน*คุณภาพการสอนของครู	3.95	1.00	2.65	0.93	4.25**
รวม	**4.12**	**0.40**	**3.30**	**0.38**	**6.70****

3.7 ผลการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลที่ได้จากการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1.1 ผลที่เกิดกับครู

การได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ทำให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนเข้าใจในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่ละขั้นตอนด้วย โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

“ตอนนี้เข้าใจชัดแล้วเกี่ยวกับสาระสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน เข้าใจมากขึ้น”

(ครู ค, 26 ตุลาคม 2561)

“ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในขั้นตอนต่างๆ มากขึ้น ทั้งการกำหนดเกณฑ์การประเมิน วิธีการจัดเก็บแฟ้ม”

(ครู จ, 26 ตุลาคม 2561)

“เกิดความรู้ความเข้าใจในเป้าหมาย กระบวนการและขั้นตอนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างถูกต้องชัดเจนมากขึ้น ทำให้ประเมินนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ทำให้เข้าใจเรื่องการสร้างเกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน”

(ครู ฉ, 26 ตุลาคม 2561)

“มีความเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่ละขั้นตอนมากขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้”

(ครู ช, 26 ตุลาคม 2561)

“นอกจากจะเข้าใจขั้นตอนการทำแฟ้มสะสมงานดีขึ้นแล้วยังเข้าใจหลักการสร้างเกณฑ์การประเมินที่ถูกต้องด้วย”

(ครู ซ, 26 ตุลาคม 2561)

“มีความเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมากขึ้นตั้งแต่ในด้านการออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดทำแฟ้ม ขั้นตอนที่เข้าใจชัดเจนขึ้นมากคือขั้นการคัดเลือกผลงาน การสะท้อนคิดต่อผลงาน และอีกขั้นตอนหนึ่งคือ ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ซึ่งได้รับความเข้าใจใหม่ว่าสามารถให้เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินได้ด้วย ได้รู้วิธีที่ถูกต้องทำให้สามารถกระตุ้นนักเรียนให้วิพากษ์ แสดงความเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่องานของเพื่อนได้มากขึ้น”

(ครู ฌ, 26 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ หลังจากที่ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้แล้ว ครูสามารถนำขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) มาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย ทำให้ครูเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ชัดเจนและละเอียดขึ้น ครูสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถประเมินนักเรียนตามความสามารถและสภาพจริงได้ดีขึ้นอีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์นอกจากนี้ ครูยังใช้แฟ้มสะสมงานเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความผลการเรียนรู้ และความก้าวหน้าของนักเรียน

“พอเราเปิดแฟ้มสะสมงานของนักเรียนดูก็ทำให้รู้จักนักเรียน มากขึ้นไปอีก ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทำให้วัดความสามารถได้กว้างขึ้นด้วย”

(ครู ง, 26 ตุลาคม 2561)

“พอเกิดความเข้าใจในกระบวนการต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานก็ทำให้ เราใช้แฟ้มได้ถูก แฟ้มก็จะช่วยสะท้อนสภาพจริงของเด็กออกมา”

(ครู จ, 26 ตุลาคม 2561)

“เกิดความเข้าใจในหลักการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ ของนักเรียนมากขึ้น รวมถึงหลักการพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลงาน ในแฟ้มสะสมงานด้วย”

(ครู ฎ, 26 ตุลาคม 2561)

"การใช้แฟ้มสะสมงานทำให้ครูผู้สอนประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ตามความสามารถของนักเรียนได้ดีขึ้น”

(ครู ค, 26 ตุลาคม 2561)

“ครูได้ติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องทำให้ทราบว่า นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้น โดยทราบว่าทักษะใดบ้างของนักเรียนที่ดีขึ้น”

(ครู ช, 26 ตุลาคม 2561)

“การใช้แฟ้มสะสมงานประเมินนักเรียนทำให้เกิดการให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน”

(ครู ค, 26 ตุลาคม 2561)

“ครูได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนในช่วงการสร้างผลงาน ประเมิน ผลงาน และการปรับปรุงผลงาน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจบทเรียน เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ครูทราบความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของ นักเรียนในแต่ละเรื่องได้ด้วย ก็ทำให้ปรับแก้ไขนักเรียนได้ทันท่วงที”

(ครู ช, 26 ตุลาคม 2561)

“แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้ปกครองให้ได้
รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียน พัฒนาการการเรียนรู้และความต้องการของนักเรียน”

(ครู ข, 26 ตุลาคม 2561)

“แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง
หรือ ผู้ปกครองกับนักเรียนได้อย่างดี และเป็นตัวสร้างความร่วมมือ
ระหว่างบ้านกับโรงเรียนด้วนการพัฒนาบุตรหลานร่วมกันด้วย”

(ครู ณ, 26 ตุลาคม 2561)

3.7.1.2 ผลที่เกิดกับนักเรียน

ผลที่เกิดกับนักเรียน เป็นผลสืบเนื่องหลังจากที่ครูสามารถนำขั้นตอน4 ขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนก็ได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสะท้อนคิดต่อตนเอ สามารถวิพากษ์และประเมินตนเองและเพื่อนได้อย่างถูกต้องและตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น นักเรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างดียิ่งขึ้นด้วย ตลอดจนทำให้นักเรียนความสนใจมุ่งมั่นต่อการเรียนมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับการเสริมแรงจากผลการประเมินจากแหล่งผู้ประเมินที่หลากหลาย

“นักเรียนสะท้อนคิดต่อตนเองได้ดีขึ้น สามารถบอกเหตุผลในการเลือก
ผลงานได้มากกว่าบอกว่าเหตุผลที่เลือกมาคือเพราะชอบ นอกจากนี้
นักเรียนสะท้อนคิดต่องานของคนอื่นได้ดีตามไปด้วย”

(ครู ก, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนเกิดทักษะการวิเคราะห์ และตัดสินใจได้หลังจากที่ได้ทบทวน
และเลือกงานของตนเองไว้ในแฟ้มสะสมงาน”

(ครู ข, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของเขาเอง ได้ปรับปรุง
งานเขารู้สึกต้องรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น”

(ครู จ, 26 ตุลาคม 2561)

“ทำให้นักเรียนได้ประเมินตนเองและพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น”

(ครู ต, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนได้ค้นพบความก้าวหน้าของตนเอง”

(ครู ข, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนสามารถเห็นความแตกต่างของงานตนเองและงานเพื่อน ทำให้
สามารถนำความแตกต่างนี้ไปพัฒนาการทำงาน และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้”

(ครู ฉ, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานเกิดความสนุกสนาน และความภาคภูมิใจ ในตนเอง กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออกด้วยความมั่นใจ มีความรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย”

(ครู ฉ, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองจากการได้รับแรงเสริมจากเพื่อน ผู้ปกครอง และครู รวมถึงการที่ผลงานของตนเองได้รับการนำไปแสดง ที่หน้าชั้นเรียน”

(ครู ฉ, 26 ตุลาคม 2561)

ทั้งนี้ ครูรายงานว่าจากการพิจารณาผลการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานที่ประเมินหลายครั้ง โดยภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาที่สูงขึ้น

“โดยภาพรวมนักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ สังเกตจากผลประเมิน ผลงานในแฟ้มสะสมงานในครั้งหลังๆ มีพัฒนาการขึ้นมาเป็นส่วนใหญ่”

(ครู ข, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนแต่ละคนมีคะแนนสูงขึ้น ทักษะที่นักเรียนส่วนใหญ่พัฒนาขึ้น คือ ทักษะการเขียน เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติได้ประเมินตนเอง ส่วนเจตคติ ก็มีเจตคติที่ดีมากขึ้นด้วย ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความมุ่งมั่นในการเรียน และการทำงานมากขึ้น เพราะได้รับการเสริมแรงจากการสะท้อนผลงาน”

(ครู ช, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนแต่ละคนมีความสนใจในการทำงานมากขึ้น นักเรียนจะรู้ข้อดี ข้อด้อยของงานตนเองได้”

(ครู ฑ, 26 ตุลาคม 2561)

“นักเรียนบางคนมีทักษะการเขียนที่ดีขึ้นและนักเรียนบางคนมีทักษะ การวิเคราะห์ที่ดีขึ้น”

(ครู ช, 26 ตุลาคม 2561)

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา 2. พัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และ 3. ตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัยของการวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ตามจุดประสงค์การวิจัย ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้วิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ได้แก่ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาจำนวน 454 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และสถิติทดสอบไคสแควร์เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้ แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกันเพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยจากผลการสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนหลัก ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยแต่ละตอนได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. ใช้แฟ้มสะสมงานสำหรับเก็บผลงานทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว หรือเก็บเพียงแบบฝึกหัดที่นักเรียนทำในรายวิชาต่างๆ

2. ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ครูมักจะจำกัดรูปแบบการนำเสนอผลงานในทุกส่วนของแฟ้มสะสมงาน เช่น กำหนดรูปแบบของคำนำของแฟ้มสะสมงานนักเรียนเหมือนกันทุกคนทั้งห้อง หรือสารบัญของนักเรียนทุกคนเหมือนกันทั้งหมด

3. ครูเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานควรใช้เฉพาะวิชาที่มีการสร้างผลงานขึ้นมาอย่างชัดเจนเท่านั้น เช่น วิชาศิลปศึกษา วิชาภาษาไทย เป็นต้น ในรายวิชาที่ไม่มีผลงานโดยตรงก็ไม่จำเป็นต้องมีแฟ้มสะสมงาน เช่น วิชาดนตรีศึกษา

การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

1. ครูไม่ได้นำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไปใช้ ทั้งในลักษณะของการประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ (formative assessment) เพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอน และในลักษณะของการประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ในกรณีที่แฟ้มสะสมงานสะท้อนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ครูไม่สามารถประมวลผลและแปลความหมายคะแนนพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ไม่สามารถนำผลการประเมินในลักษณะพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้พัฒนานักเรียนต่อไปได้

การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1. ครูไม่มีการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้ตั้งแต่ก่อนจัดการเรียนการสอน จึงไม่ได้เชื่อมโยงการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเข้ากับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร และไม่ได้จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติหรือสร้างชิ้นงานขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและเกณฑ์การประเมินผลงานและแฟ้มสะสมงานไว้ครูจำนวนหนึ่งพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกไม่ถูกหลักการและไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากคำบรรยายคุณภาพงานในแต่ละระดับของผลการประเมินมีความเป็นปรนัย และไม่ครอบคลุมลักษณะและคุณภาพของงานตามสภาพจริง

3. ครูไม่ได้ชี้แจง ตกลง และทำความเข้าใจร่วมกันกับนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำแฟ้มสะสมงานและเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ระหว่างการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

การเก็บรวบรวมผลงาน

1. การเก็บรวบรวมงานในแฟ้มสะสมงานต้องใช้แฟ้มเพียงอย่างเดียวเท่านั้นในการบรรจุงาน

2. ครูให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานทุกชิ้นที่นักเรียนทำหรือสร้างขึ้น เนื่องจากครูไม่ทราบว่าควรจะเก็บรวบรวมผลงานใดที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ของนักเรียนต่อไป

3. ครูมักจะให้นักเรียนเก็บแต่แบบฝึกหัดที่ทำหรือผลงานเท่านั้นในแฟ้มสะสมงาน เนื่องจากเข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บรวบรวมผลงานการปฏิบัติงานและสร้างชิ้นงานต่างๆ เท่านั้น ไม่มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการทำงาน จึงไม่ได้ใช้แฟ้มสะสมงานในการเก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนกระบวนการทำงาน

การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน

1. ครูไม่ได้ให้นักเรียนคัดเลือก และสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองได้สร้างขึ้นมา ทำให้ขาดการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์งานของตนเองและครูมักจะนำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไปวางรวมกันไว้หลังห้องโดยที่ไม่ได้ชักนำให้นักเรียนทบทวนแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ

2. ครูเข้าใจว่าครูเป็นผู้เลือกผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ของนักเรียนแทนที่จะให้นักเรียนเป็นผู้เลือกผลงานของตนเอง

3. ในกรณีนักเรียนประถมศึกษา ครูให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานที่ตนเองสร้างโดยให้นักเรียนเขียนสะท้อนในบันทึกปลายเปิด นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนสะท้อนต่อผลงานได้ เช่น นักเรียนไม่สามารถถอดบทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรมหรือสร้างผลงานชิ้นนั้นได้ นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการทำงานต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

1. ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนที่สะท้อนผ่านผลงานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยครูมักจะให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเสริมแรงในลักษณะการให้คำชมเชย เช่น ดีมาก สวยแล้ว หรือข้อมูลย้อนกลับแบบให้การยืนยัน คือ การบอกนักเรียนว่างานมีความถูกต้องหรือไม่เท่านั้น ครูไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่กระตุ้นนักเรียนเพื่อการพัฒนา รวมถึงไม่ได้ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ให้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลงานของนักเรียน

2. นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์งานของตนเอง และประเมินงานของเพื่อนได้ นักเรียนประเมินงานในแฟ้มสะสมงานโดยไม่ได้พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูกำหนด ตลอดจนไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขผลงานต่างๆ ได้ด้วย ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่นักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝน และครูก็ยังไม่สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนไม่เห็นตัวอย่างของวิพากษ์งานอย่างมีคุณภาพ

3. ในกรณีที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูขาดการชักนำให้นักเรียนทบทวนและพิจารณาข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากผู้เกี่ยวข้องแหล่งต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่ได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานและผลงานต่างๆ

4. ครูเข้าใจว่าในขั้นตอนการปรับปรุงผลงานเป็นขั้นตอนที่นักเรียนเพียงแค่วาดรูประบายสีหรือตกแต่งผลงานและแฟ้มสะสมงานของตนเองให้สวยงามเท่านั้น ไม่ได้เป็นการปรับปรุงผลงานโดยใช้ผลการวิพากษ์กระบวนการทำงานและผลงาน ตลอดจนผลการสะท้อนความคิดความรู้สึกของงานมาใช้ในการปรับปรุงผลงาน

5. ในการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน ครูจำนวนหนึ่งประเมินปริมาณของชิ้นงานว่ามีจำนวนตามที่กำหนดให้นักเรียนจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานหรือไม่ โดยไม่ได้พิจารณาคุณภาพของชิ้นงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูทั่วประเทศในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสำรวจ พบว่า โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ รองลงมาคือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู รองลงมาคือ หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ เมื่อพิจารณาครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนในมโนทัศน์เดียวกันทั้งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

โดยภาพรวม ครู (ทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก ใน 4 ขั้นตอนดังกล่าวของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวม รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการปฏิบัติของครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางแบบวัดซ้ำ (two-way repeated measured analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติของครู 2 กลุ่มดังกล่าวในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ตัวแปรอิสระคือ กลุ่มครู (ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน) และตัวแปรวัดซ้ำได้แก่ การปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนใน 4 ขั้นตอนดังกล่าว พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูทั้ง 2 กลุ่มในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F(1,452) = 8.94$, $p<.01$) แต่พบว่าค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์อิทธิพลอย่างง่าย (simple effect) ต่อไป พบว่า ครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานมากกว่าครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนั้น ครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างกลุ่มครูที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยวิเคราะห์ด้วยสถิติทีแบบกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (independent-sample t-test) ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับที่สูงกว่าครูที่ไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแฟ้ม

สะสมงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในกิจกรรมย่อยๆ ของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน พบว่า ครูในสองกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในบางกิจกรรมย่อยของ 4 ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ได้แก่ กิจกรรมการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอนกิจกรรมการกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน กิจกรรมการกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียนกิจกรรมการกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอและกิจกรรมการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ

2. ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในบริบทต่างๆ ทำให้ได้ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สองการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน จากนั้นผู้วิจัยได้ร่างกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และครูแกนนำใช้ในการพัฒนาครูให้มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงและประเมินผลงาน ทั้งนี้ หลักการที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาใช้หลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ของ Posner และคณะ (1982) และโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model)ของ She (2004)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้

แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูตามกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อไป

ผู้วิจัยพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง

ขั้นการวิเคราะห์ตนเองนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการสะท้อนคิดต่อตนเอง

1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ ทั้งผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง เป็นขั้นตอนที่ให้ครูนำผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและผลการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากขั้นตอนที่แล้วมากำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนั้นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

ขั้นการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้างทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนที่ครูระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

ขั้นการสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นขั้นตอนการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูทั้งหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนสภาพและปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับเพื่อนครูที่ใช้แฟ้มสะสมงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ขั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานโดยใช้ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาดำเนินการไปตามขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง 1.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ประกอบด้วยกิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ทีคลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อ

ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวม โดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **1.2 ขั้นตอนย่อยการสะท้อนคิดต่อตนเอง** ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม 2.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยกิจกรรมการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และกิจกรรมการทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง ในขั้นตอนย่อยนี้ให้นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **2.2 ขั้นตอนย่อยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม** กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง 3.1 ขั้นตอนย่อยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเป็นการให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครู เช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารความรู้เกี่ยวกับ

รายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **3.2 ขั้นตอนย่อยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไข** กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน 4.1 ขั้นตอนย่อยการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้ โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้ คือ แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน **4.2 ขั้นตอนย่อยการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน** กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือ กิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ และสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แล้วสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนคือตั้งแต่ก่อนภาคการศึกษาจนสิ้นสุดภาคการศึกษา อย่างน้อย 1 ภาค โดยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี และขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนแล้วจนกระทั่งสิ้นสุดภาคเรียน

ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนย่อย 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียนเช่นเดียวกัน ในขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ขั้นตอนย่อย 3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ขั้นตอนย่อย 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนย่อย 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการในช่วงระหว่างเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงปลายภาคเรียน ระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มตั้งแต่มีนโยบายให้ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและให้เวลาครูในการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนาตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวตลอดจนช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ครูในเรื่องดังกล่าวด้วย

2. ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนั้น ครูควรมีความกระตือรือร้นอยากพัฒนาตนเองในเรื่องการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักการ

3. เพื่อครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้และโรงเรียนเดียวกัน จะต้องมีความสนใจในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและมีความกระตือรือร้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

ผลการตรวจสอบคุณภาพการกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมชัดเจนของหลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความสอดคล้องของขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของ

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และความเหมาะสมของลักษณะของบุคลาการที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ส่วนประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้หลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ในช่วงก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูทุกคนที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ โดยเมื่อพิจารณาคะแนนผลการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานรวมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ มโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์ด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ในช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ มีครูที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงจำนวน 10 คน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 คน และปฏิบัติในระดับต่ำจำนวน 7 คน ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ครูทุกคนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับสูง

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่

คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ และปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง

จากผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาข้างต้นสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่า ช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ และปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง

ผลการเปรียบเทียบคะแนนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานของครูที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้น พบว่า คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ สูงกว่าคะแนนมโนทัศน์ของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน

ผลการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผลที่เกิดกับครูคือ การได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ทำให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนเข้าใจในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่ละขั้นตอนด้วย โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานและขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน นอกจากนี้ หลังจากที่ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการและการนำผลการประเมิน แฟ้มสะสมงานไปใช้แล้ว ครูสามารถนำขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) มาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย ทำให้ครูเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ชัดเจนและละเอียดขึ้น ครูสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถประเมินนักเรียนตามความสามารถและสภาพจริงได้ดีขึ้นอีกทั้งยังสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์ นอกจากนี้ ครูยังใช้แฟ้มสะสมงานเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความผลการเรียนรู้ และความก้าวหน้าของนักเรียน ส่วนผลที่เกิดกับนักเรียนคือ ผลที่เกิดกับนักเรียน เป็นผลสืบเนื่องหลังจากที่ครูสามารถนำขั้นตอน 4 ขั้นตอนหลัก

ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนก็ได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสะท้อนคิดต่อตนเอง สามารถวิพากษ์และประเมินตนเองและเพื่อนได้อย่างถูกต้องและตรงตามสภาพจริงยิ่งขึ้น นักเรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างดียิ่งขึ้นด้วย ตลอดจนทำให้นักเรียนความสนใจมุ่งมั่นต่อการเรียนมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับการเสริมแรงจากผลการประเมินจากแหล่งผู้ประเมินที่หลากหลาย ทั้งนี้ ครูรายงานว่าจากการพิจารณาผลการประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงานที่ประเมินหลายครั้ง โดยภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ในแต่ละวิชาที่สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมักมีความคลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และในส่วนที่เป็นการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนสัมภาษณ์รายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ผู้วิจัยได้ประเด็นสำคัญและรายละเอียดที่นำไปสู่การสร้างแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูทั่วประเทศในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งพบว่าโดยภาพรวม ครูทั้งที่เคยผ่านและไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุด คือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ มโนทัศน์ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ให้ข้อมูลว่าครูมักจะมองแฟ้มสะสมงานเป็นที่เก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทุกชิ้นที่เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมองแฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งเก็บรวบรวมงานต่างๆ ทุกงานที่ทำให้ชั้นเรียนให้อยู่ด้วยกันไม่ให้หายเท่านั้น นอกจากนี้ มโนทัศน์ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนรองลงมาในด้านนี้คือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู นอกจากนี้ มโนทัศน์ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนรองลงมาในด้านนี้คือ หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นเหตุที่เป็นไปได้ที่ทำให้ครูไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน

การกระตุ้นให้นักเรียนประเมินตนเอง และปรับปรุงงานของตนเองอยู่เสมอ เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าจะมีนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองตั้งแต่ปีพ.ศ.2561 เป็นต้นมาซึ่งครอบคลุมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ประเด็นด้านการประเมินตามสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ยังเป็นประเด็นที่ครูยังมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอยู่พอสมควร และเมื่อพิจารณาครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า ครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนในมโนทัศน์เดียวกันทั้งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้และมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ แสดงว่าการอบรมไม่ได้ช่วยให้ครูมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้

ผลการวิจัยยังพบว่าโดยภาพรวม ครูทั้งที่เคยผ่านการอบรมและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก ใน 4 ขั้นตอนดังกล่าวของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวม รองลงมาได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าใน 4 ขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนที่ครูดำเนินการไม่มากเท่ากับขั้นตอนอื่นๆ คือ ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน และขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สอดรับกับจุดเน้นของการใช้แฟ้มสะสมงานในเรื่องการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ได้นำเสนอก่อนหน้านี้แล้ว กล่าวคือ ครูมีมโนทัศน์ที่ความคลาดเคลื่อนว่าหากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถพล ศรีไพจิตรวรสกุล และกมลวรรณ ตังธนากานนท์ (2555) ซึ่งพบว่าขั้นตอนที่ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยดำเนินการน้อยที่สุดคือขั้นตอนการให้นักเรียนปรับปรุงผลงาน และขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินความสามารถของตนเองของนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยของ ดำรง กรเกศกมล (2544) ซึ่งพบว่าครูมีปัญหาในการดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยแฟ้มสะสมงานบางขั้นตอน เช่น การให้นักเรียนและผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์ชิ้นงานหรือหลักฐานในแฟ้มสะสมงานของนักเรียน นอกจากนี้ ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ศรีรอด (2545) ซึ่งพบว่าครูมีอุปสรรคในการแนะนำนักเรียนในขั้นตอนของการคัดเลือกผลงานในแฟ้มสะสมงาน การสนับสนุนให้นักเรียนสะท้อนความคิดและความรู้สึกต่อผลงานในแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการให้นักเรียนประเมินผลงานในแฟ้มงานและประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ ในระหว่างที่นักเรียนได้ปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงานของตนเอง นักเรียนจะได้พิจารณาและตรวจสอบจุดเด่นจุดอ่อนของตนเองซึ่งสะท้อนผ่านผลงานหรือหลักฐานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงาน และนักเรียนก็ได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองด้วย (Danielson & Abrutyn, 1997; Priest & Robert, 1998 as cited in

McMullan, 2006; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety. 2005; Tangdhanakanond, 2006; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015; Tangdhanakanond, 2016).

สำหรับการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูในกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่สูงกว่าครูในกลุ่มที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานจึงทำให้ครูในกลุ่มนี้มีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 4 ขั้นตอนในระดับที่สูงกว่าครูในกลุ่มที่ไม่เคยผ่านการอบรมมาก่อน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าครูทั้งสองกลุ่มดังกล่าวดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในกิจกรรมบางกิจกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน การกำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ การแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน การกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ และการให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมพื้นฐานของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ครูทั้งสองกลุ่มทราบรายละเอียดของกิจกรรมเหล่านี้อยู่แล้วจึงได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ครูทั้งในกลุ่มที่เคยและไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในทุกกิจกรรมของขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ, 2540; โกวิท ประวาลพฤกษ์, 2541; ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม, 2543; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544; โชติกา ภาษีผล, ประกอบ กรณีกิจ และพิทักษ์ โสตถยาคม, 2558; Pearson Education Development Group, 2001; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่เคยผ่านการอบรมได้เรียนรู้และได้ฝึกการใช้กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานอย่างครบถ้วนทุกขั้นตอน รวมถึงขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

2. ผลการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มี ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนเหล่านี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และได้จากการสังเคราะห์ขั้นตอนสำคัญของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Ho, Watkins และ

Kelly, 2001; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552; ศิริวรรณ แก้วฟอง, 2549) กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นไปตามหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ของ Posner และคณะ (1982) และโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model) ของ She (2004) Posner และคณะ (1982) ได้เสนอว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอย่างสมบูรณ์ต้องเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความไม่พึงพอใจในมโนทัศน์ที่มีอยู่ก่อนและต้องการที่จะมีมโนทัศน์ใหม่ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นมโนทัศน์ที่เข้าใจได้ง่าย ประการที่สอง เป็นมโนทัศน์ที่สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ และประการที่สาม คือ เป็นมโนทัศน์ที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เมื่อพิจารณากิจกรรมและขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นจะเห็นได้ว่าสองขั้นตอนแรกของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้เกิดความไม่พึงพอใจในมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมสอดคล้องกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Posner และคณะ เนื่องจากขั้นตอนแรกคือ การวิเคราะห์ตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยที่มีกิจกรรมให้ครูได้รับรู้มโนทัศน์ที่ตนเองมีคลาดเคลื่อนและได้วิเคราะห์ตนเองตลอดจนขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีเป็นกิจกรรมที่ให้ครูได้รับรู้และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม นอกจากนี้ในขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องซึ่งมีกิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ก็เป็นอีกขั้นตอนที่สามารถช่วยกระตุ้นให้ครูเกิดความต้องการที่จะมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย เมื่อพิจารณาลักษณะของมโนทัศน์ในการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่ามีลักษณะสำคัญ 3 ประการตามที่ Posner และคณะ (1982) ได้เสนอไว้ กล่าวคือ มโนทัศน์เรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องที่เข้าได้ไม่ยาก มีลำดับขั้นเป็นเหตุเป็นผล และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ได้จริง ส่วนโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะของ She (2004) ซึ่งมีจุดเน้นที่การเสนอความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่บุคคลมีอยู่เดิมเพื่อให้บุคคลเปรียบเทียบความแตกต่างและเกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการนี้เข้าไปออกแบบขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานซึ่งได้ให้ครูเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ทีมีเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ทำให้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์นี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นที่การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์จึงครอบคุลมทั้งมโนทัศน์ที่เป็นข้อความรู้ทั่วไปที่ควรทราบเพื่อเป็นหลักในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และข้อความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ นอกจากนี้ในขั้นตอนการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยยังได้ออกแบบให้มีการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มเติมเข้าไปด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมในส่วน

การปฏิบัติจริงของครู จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูตามกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อไป

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนคือตั้งแต่ก่อนภาคการศึกษาจนสิ้นสุดภาคการศึกษา อย่างน้อย 1 ภาค โดยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี และขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนแล้วจนกระทั่งสิ้นสุดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนย่อย 1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียนเช่นเดียวกัน ในขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ขั้นตอนย่อย 3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ขั้นตอนย่อย 3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนย่อย 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการในช่วงระหว่างเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงปลายภาคเรียน ระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ระยะเวลาของขั้นตอนย่อยต่างๆ เป็นช่วงเวลาที่เพียงพอต่อการทำกิจกรรมต่างๆ และการดำเนินการทั้งหมดซึ่งใช้เวลาตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียนจนเปิดสิ้นสุดภาคเรียนก็ออกแบบให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจาก การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริงซึ่งต้องดำเนินการไประหว่างการจัดการเรียนการสอน (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544; กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549)

ผลการตรวจสอบคุณภาพของการกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมชัดเจนของหลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความสอดคล้องของขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของกิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

และความเหมาะสมของลักษณะของบุคลาการที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ส่วนประเด็นหลักที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพในระดับมากได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และความเหมาะสมของปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ซึ่งสรุปได้ว่ารายละเอียดและองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ และน่าจะสามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาได้จริง

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนมโนทัศน์ของครูแยกรายด้าน พบว่า คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า ในช่วงก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ ผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาสามารถสรุปรวมจำนวนครูตามลักษณะของมโนทัศน์และการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ว่าช่วงก่อนใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเป็นครูที่มีการปฏิบัติในระดับสูงมากที่สุด รองลงมาปฏิบัติระดับต่ำ และปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนในช่วงหลังใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งหมดมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และครูทั้งหมดมีการปฏิบัติในระดับสูง ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้ครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ได้วิเคราะห์ตนเองผ่านการพิจารณาผลการวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจมโนทัศน์ใหม่ที่ถูกต้องทั้งในส่วนที่เป็นหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ จึงเป็นการกระตุ้นให้ครูมีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับหลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ Posner

และคณะ (1982) ตามที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว นอกจากนี้กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการในระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ซึ่งน่าจะเป็นเวลาที่ไม่มากไม่น้อยจนเกินไปในการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงทำให้ครูเกิดการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์และการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังครูได้สะท้อนผ่านผลการสัมภาษณ์ว่าการได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ทำให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลด้วยแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนเข้าใจในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแต่ละขั้นตอนด้วย โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน นอกจากนี้ หลังจากที่ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้แล้ว ครูสามารถนำขั้นตอนหลักของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) มาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย ผลจาการที่ครูมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ครูเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ชัดเจนและละเอียดขึ้น ครูสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถประเมินนักเรียนตามความสามารถและสภาพจริงได้ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและทันการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ของครูทั่วประเทศเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งพบว่ามโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ รองลงมาคือ ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายและการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน ตามลำดับ ส่วนมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู รองลงมาคือ หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวมมากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า และการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้ หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเช่น ศึกษานิเทศก์ ควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่

ครูมีความคลาดเคลื่อนดังที่ได้กล่าวข้างต้น เพื่อให้ครูมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

2. ในการนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ไปใช้ ควรมีการศึกษาคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอนหลัก ขั้นตอนย่อย รายละเอียดกิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้บุคลากรที่เข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติ หลักการ และกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และสามารถปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ครูเกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และสาเหตุที่ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้ที่มาของการเกิดมโนทัศน์ที่และสิ่งที่ทำให้ครูเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ต่อไป
2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยพิจารณาคะแนนผลการวัดมโนทัศน์ของครูเป็นสำคัญ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบที่เกิดตามมาหลังจากครูได้ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้วย โดยพิจารณาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นผลจากการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
3. ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาและนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาทดลองใช้กับครูในระดับประถมศึกษาเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาและนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วย

รายการอ้างอิง

กมลวรรณ ตังธนกานนท์. (2547). *การพัฒนากระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาแบบเต็มรูปในโรงเรียนดรุณสิกขาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กมลวรรณ ตังธนกานนท์. (2549). การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment). *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, *34*(3), 1-13.

กมลวรรณ ตังธนกานนท์. (2557). *การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. (2539). *การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน.* กระบี่: สำนักงานโครงการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.

โกวิท ประวาลพฤกษ์. (2541). แฟ้มสะสมงาน (Portfolio). *วารสารข้าราชการครู, 18*(3), 2-5.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จงกล ขันทอง. (2543). *การศึกษาความรู้และเจตคติต่อการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานของครู สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบังกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ. (2540*). คู่มือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานดีเด่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2540). *การพัฒนาแฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม*.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

โชติกา ภาษีผล, ประกอบ กรณีกิจ และพิทักษ์ โสตถยาคม. (2558). การพัฒนารูปแบบแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ที่สะท้อนข้อมูลย้อนกลับในการประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, *28*(1), 1-25.

ดำรง กรเกศกมล. (2544). *การศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิศนา แขมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2539). *พอตโฟลิโอ: การประเมินนักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ*.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมาตร. (อัดสำเนา)

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2540). พอตโฟลิโอ: การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, *3*(3), 29-49.

บุญญา สุทธิพงศ์. (2543). *ผลการสอนวิชาสถาปัตยกรรมภายในโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประกอบ กรณีกิจ. (2544). *ผลของโอกาสในการเลือกสร้างชิ้นงานในแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโปรแกรมประยุกต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม*.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปวีณา สุจริตธนารักษ์. (2548). *การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณวลัย คีรีวงศ์วัฒนา. (2542). *ผลของการใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทราวดี มากมี. (2543).*การวิเคราะห์สภาพและกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัฮดี แวดราแม. (2547). *การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการประเมินคุณภาพการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุพา เวียงกมล. (2541). *ผลของการประเมินตนเองโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ ศรีรอด. (2545). *สภาพและปัญหาการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *การประเมินผลจากสภาพจริง*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิโรจน์ รอดเด็น. (2542). *การนำเสนอรูปแบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริมนตร์ ชิณวงศ์. (2543). *ผลของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่* 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ศิริวรรณ แก้วฟอง. (2549). *การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงสังกัปการวิจัยโดยใช้โมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ: การประยุกต์ใช้กับนิสิตปริญญาตรีคณะครุศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต* สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *การประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ศิริเดช สุชีวะ. (2537). *การพัฒนาวิธีการวินิจฉัยสำหรับตรวจสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริเดช สุชีวะ. (2538). *การวินิจฉัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (Misconception Diagnosis)*.ศูนย์ทดสอบทางการศึกษาและศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โนเลจเพลส.

ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์. (2540). *การวัดการปฏิบัติงานจริง: กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มสะสมงาน*. นนทบุรี: เอสอาร์พริ้นติ้ง จำกัด.

สุกัญญรัตน์ คงงาม. (2552). *การพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุคนธ์ทิพ สำเนียงดี. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติต่อการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุวิทย์ มูลคำ. (2543). *แฟ้มสะสมงาน*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อมรรัตน์ พันธ์งาม. (2543). *การพัฒนากระบวนการประเมินแฟ้มผลงาน และการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินแฟ้มผลงาน: การประยุกต์ใช้การประเมินอภิมาน*.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต การวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อทิตยา สำราญอินทร์. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถพล ศรีไพจิตรวรสกุล และกมลวรรณ ตังธนกานนท์. (2555). การพัฒนาแบบตรวจสอบกระบวนการประเมินผู้เรียนระดับประถมศึกษาด้วยแฟ้มสะสมงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา *7*(1), 1681-1692.

อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2541). แฟ้มสะสมงานนักเรียน. *วารสารครุศาสตร์, 26* (3), 54-64.

แฟ้มสะสมงานวิกฤติทางการศึกษาของนักเรียน. 21 กรกฎาคม 2542. *เดลินิวส์. 13*.

Ater, J., & Paulson, P. (1991). *Composite portfolio work group summaries*. Portland, LR: Northwest Regional Educational Laboratory.

Barton, R., & Collins, A. (1997). Portfolio for biology teachers assessment. Journal of Personnel Evaluation, *5*(2), 147-167.

Benson, B., & Barnett, S. (1999). *Students' led conferencing: Using showcase portfolios*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Bird, T. (1990). *The school teacher's portfolio: An essay on possibilities*. 2nded. Newbury Park, CA: Sage Publication.

Burke, K., Forgarty, R., & Belgrad, S. (1994). *The mindful school: The portfolio connection*. Los Angeles, CA: Skylight Training & Publishing Inc.

Carey, S. (1985). *Conceptual change in childhood*. Cambridge, MA: MIT Press.

Carey, S. (1991). Knowledge acquisition: Enrichment or conceptual change? In S. Carey & R. Gelman (Eds.), *Theepigenesis of mind* (pp.257-291). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Assiciates.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Cole, D. J., Ryan, C. W., Kick, F., & Mathies, B. K. (2000). *Portfolio across the curriculum and beyond*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

Crowley, M. L. (1993). Student mathematics portfolio: More than a display case. *Mathematics Teacher*, *86*(7), 544-547.

Danielson, C., & Abrutyn, L. (1997). *An introduction to using portfolios in the classroom***.** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

De Fina, A. D. (1992). *Portfolio assessment: Getting started*. NY: Scholastic Inc.

Disessa, A. A. (1993). Toward and epistemology of physics. *Cognition and Instruction*, *10*(2-3). 105-225.

Elango, S., Jutti, R. C., & Lee, L. K. (2005). Portfolio as a learning tool: Students' perspective. *Annals Academy of Medicine*, *34*(8), 511-514.

Epstein, A. (2001). *The portfolio process* [Online]. Available from: http://www.teachervision.fen.com/lesson-plans/lesson-4537.html[2002, June 20]

Fulmer, G. W. (2013). Constraints on conceptual change: How elementary teachers' attitudes and understanding of conceptual change relate to changes in students' conceptions. *Journal of Science Teacher Education*, *24*(7) 1219-1236.

Gregoire, M. (2003). Is it a challenge or a threat? A Dual-Process model of teachers; cognition and appraisal processes during conceptual change. *Educational Psychology Review*, *15*(2), 147-179.

Hamm, M., & Adams, D. (1991). Portfolio assessment.*The Science Teacher, 58*(5), 18-21.

Hawkins, J., & Pea, R. (1987). Descriptive studies of students' conceptions in science, Journal of Research in Science Teaching, *24*(4), 291-307

Hillyer, B. J. (1993). The impact of portfolios on second grade students self-assessment of their literacy development. *Dissertation Abstracts*. Auburn Univrsity.

Ho, A., Watkins, D., & Kelly, M. (2001). The conceptual change approach to improving teaching and learning: An evaluation of Hong Kong staff development programme. *Higher Education*, *42*, 143-169.

Hoeft, J. L. (1993). A study of teacher'user of portfolios in evaluation student learning . *Dissertation Abstracts*. Brigham Young University.

Johnson, R. L., Penny, J. A., & Gordon, B. (2009).*Assessing performance: Designing, scoring, and validating performance tasks*. New York: Guilford Press.

Johnson, M. L., & Sinatra, G. M. (2013). Use of task-value instructional inductions for facilitating engagement and conceptual change. *Contemporary Educational Psychology*, *38*(1), 51-63.

Jonsson, A., & Svingby, G. (2007). The use of scoring rubrics: Reliability, validity and educational consequences. *Educational Research Review*, *2*, 130-144.

Kerlinger, F. N. (1986*). Foundations of behavioral research*. (3rd ed.). New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.

Kingore, B. (1995). Introducing parents to portfolio assessment: A collaborative effort toward authentic assessment. *Gifted Child Today Magazine*, *18*(4), 12-13.

Kuhl, J. (2000). A functional-design approach to motivation and self-regulation. In M.Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp.111-169). San Diego. CA: Academic Press.

Linn, M. C., Eylon, B., & Davis, E. A. (2004). The knowledge integration perspective on learning. In M. C. Linn, E. A. Davis & P. Bell (Eds.), *Internet environments for science education*. Mahwah, NJ Lawrence Erlbaum Associates.

Mariannee, T., & Denise, P. (2010). Learning portfolio models in health regulatory colleges of Ontario, Canada. Journal of Continuing Education in the Health Professions, *30*(1), 57-64.

McMullan, M. (2006). Students' perceptions on the use of portfolios in pre-registration nursing education: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, *43*(3), 333-343.

Mitchell, M. (1994). The views of students and teachers on the use of portfolios as a learning and assessment tool in midwifery education. *Nurse Education Today*, *14*(1), 38-43.

Ocak, G., & Ulu, Mustafa. (2009). The views of students, teachers, and parents and the use of portfolio at the primary level. *Procedia Social and Behavioral Science*s, *1*(1), 28-36.

Ozdemir, G., & Clark, D. B. (2007).An overview of conceptual change theories. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, *3*(4), 351-361.

Panadero, E., & Jonnson, A. (2013).The use of scoring rubrics for formative assessment purposes revisited: A review. *Educational Research Review*, *9*, 129-144.

Pearson Education Development Group. (2001). *Portfolio assessment* [Online]. Available from: http://www.teachervision.com/lesson-plans/;esson-5942.html[2002, January 6]

Pimthong, P., Yutakom, N., Rodrangka, V.,Sanguanruang, S., Cowie,B., & Cooper, B. (2012). Teaching and learning about matter in grade 6 classrooms: A conceptual change approach. *International Journal of Science and Mathematics Education*, *10*(1)121-137.

Posner,G. J., Strike, K. A., Hewson, P. W., & Gertzog, W. A. (1982). Accommodation of scientific conception: Toward a theory of conceptual change. *Science Education*, *66*(2), 211-227.

Relearning by Design Inc. (2000). What's a rubric?[Online] Available from: http://www.relearning.org/resources/PDF/rubric_sampler.pdf[2002, June 20]

Schamber, J. F., & Mahoney, S. L. (2006).Assessing and improving the quality of group critical thinking exhibited in the final projects of collaborative learning groups. *The Journal of General Education*, *55(*2), 103-137.

She, H. C. (2004). Fostering radical conceptual change through dual-situated learning model. *Journal of Research in Science Teaching, 41*(2), 142-164.

SPSS Inc. (1998). SPSS Base 8.0: Applications Guide. IL: SPSS.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, A. (2005). Constructionism: Student learning and development. *Academic Exchange Quarterly*, *9*(3), 259-266.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006a). A development of portfolio for learning assessment of students taught by full – scale constructionism approach at Darunsikkhalai school. *Research in the Schools*, *13*(2), 24-36.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, A. (2006b). Assessment of achievement and personal qualities under constructionist learning environment. *Education*, *126*(3), 495-503.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2012). Teacher attitude and needs assessment concerning the use of student portfolio assessment in Thailand's educational reform process. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach, *10*, 71-88.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2015). State, problems and guidelines for solving problems in implementing student portfolio assessment in elementary school in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 171,* 1381-1387.

Vosniadou,S., & Ioannides, C. (1998). From conceptual development to science education: A psychological point of view. *International Journal of Science Education, 20*(10), 1213-1230.

Wolters, C. A. (2003). Regulation of motivation: Evaluating an underemphasized aspect of self-regulated learning. *Educational Psychologist*, *38*(4), 189-205.

Wiggins, G. (1989). A true test: Toward more authentic and equitable assessment. *Phi Delta Kappa, 70*(9), 703-713.

Wolf, D. P. (1989). Portfolio assessment: Sampling student work. *Educational Readership*, *46*(7), 25-29.

Wolfe, Chiu, & Reckase. (1999). Changes in secondary teachers' perceptions of barriers to portfolio assessment. *Assessing Writing*, *6*(1), 85-105.

Zirbel, E. L. (2004). Framework for conceptual change. *Astronomy Education Review*, *1*(3), 62-73.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสัมภาษณ์

รายชื่อทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

1. ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการ
   สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ดร.ไพรวัลย์ พิทักษ์สาลี อดีตผู้อำนวยการ
   สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการ
   สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ผู้เชี่ยวชาญ
   สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5. รศ.ดร.โชติกา ภาษีผล ประธานสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
   ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม

รายชื่อทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม

1. ศ.ดร.สุวิมล ว่องวาณิช อาจารย์ประจำ
   ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รศ.ดร.โชติกา ภาษีผล อาจารย์ประจำ
   ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำ
   ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการ
   สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
5. ดร.ไพรวัลย์ พิทักษ์สาลี อดีตผู้อำนวยการ
   สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในระยะที่ 1

แบบสอบถาม
การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

เรียน คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน
ด้วยข้าพเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการให้ข้อมูลโดยการตอบคำถามในแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเข้าใจและความเป็นจริงที่ท่านปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและการพัฒนาต่อไป คำตอบของท่านจะถูกประมวลผลในภาพรวมและจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่านทั้งสิ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความร่วมมือและความตั้งใจในการให้ข้อมูลครั้งนี้

ขอแสดงความนับถือ

รศ.ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นและสำรวจครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบสอบถามนี้มีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับตัวท่าน

1) เพศ ❑(1) ชาย ❑(2) หญิง

2) อายุ ❑(1) ไม่เกิน 25 ปี ❑(2) 26-30 ปี ❑(3) 31-35 ปี ❑(4)36-40 ปี
❑(5) 41-45 ปี ❑(6) 46-50 ปี ❑(7) 51-55 ปี ❑(8) มากกว่า 55 ปี

3) วุฒิการศึกษาสูงสุด ❑(1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ❑(2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
❑(3) ปริญญาโท ❑(4) ปริญญาเอก

4) ประสบการณ์สอน ❑(1) ไม่เกิน 5 ปี ❑(2) 6-10 ปี ❑(3) 11-15 ปี❑ (4)16-20 ปี
❑(5) 21-25 ปี ❑(6) 26-30 ปี ❑(7) มากกว่า 30 ปี

5) ระดับชั้นที่สอน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ❑(1) อนุบาล
❑(2) ประถมศึกษา ❑ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) ❑ ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6)

6) กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่สอน
❑(1)ภาษาไทย ❑(2) คณิตศาสตร์ ❑(3) วิทยาศาสตร์ ❑(4) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
❑(5) ศิลปะ ❑(6) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ❑(7) ภาษาต่างประเทศ ❑(8) สุขศึกษาและพลศึกษา

7) ท่านเคยใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาที่ท่านสอนหรือไม่ ❑เคยใช้❑ ไม่เคยใช้

8) ปัจจุบันท่านใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาที่ท่านสอนหรือไม่
❑ใช้ ❑ ไม่ใช้ (โปรดระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่ท่านใช้ ตอบได้มากกว่า 1 วิธี) .....
.....

9) ท่านเคยได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่

❑(1) เคย ❑(2) ไม่เคย

10)ท่านมีความสนใจ/มีความต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนหรือไม่

❑ ไม่มีความสนใจ/ไม่มีความต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงาน

❑ มีความสนใจ/มีความต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กรณีที่ท่านมีความสนใจ/มีความต้องการพัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนและความก้าวหน้าในวิชาชีพของท่าน ขอความกรุณาท่านกรอกชื่อ-นามสกุล สถานที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมลล์ที่ท่านสะดวกให้ติดต่อกลับสำหรับประชาสัมพันธ์ท่านในกรณีที่มีการบรรยายหรือการฝึกอบรมปฏิบัติการ

ชื่อ-นามสกุล..... สถานที่ทำงานโรงเรียน.....

ที่ตั้งโรงเรียน.....

หมายเลขโทรศัพท์..... อีเมลล์.....

11) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อซึ่งมีคำอยู่ด้านซ้ายและขวา แล้วเขียนเครื่องหมาย Xในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด***<u>เพียงเครื่องหมายเดียวในแต่ละข้อ</u>***เพื่อแสดงว่าท่านเห็นด้วยกับคำในด้านใดมากกว่ากัน และโปรดตอบทุกข้อ

ตัวอย่างการตอบ ถ้าท่านคิดว่าการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่**<u>ง่ายมาก</u>**

	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้ง สองอย่าง	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
ง่าย	X							ยาก

การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่.....

	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้ง สองอย่าง	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
ง่าย								ยาก
มีประโยชน์								มีโทษ
ประหยัดเวลา								เสียเวลา
เพิ่มภาระ								ลดภาระ
จำเป็น								ไม่จำเป็น
มีสาระ								ไร้สาระ
เหมาะสม								ไม่เหมาะสม
น่าเบื่อ								น่าสนุก
สิ้นเปลืองเงิน								ประหยัดเงิน
ชัดเจน								คลุมเครือ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเขียนเครื่องหมาย Xทับช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและโปรดตอบทุกข้อ

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ					
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน					
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน					
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย					
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้					
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้					
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้					
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน					
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา					
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน					
12. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน					
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ					
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ					
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน					
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ					

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
20. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย					
การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้					
21. การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้					
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)					
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้					
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้					
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้					
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้					
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้					
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู					

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ตรงกับความถี่ในการปฏิบัติของท่านมากที่สุด

ข้อรายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน					
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน					
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้					
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน					
1.5 อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ					

ข้อรายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ)ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
1.9 จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ					
1.10 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2. การเก็บรวบรวมผลงาน					
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน					
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ					
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน					
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น					
2.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน					
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน					
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ					
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น					
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป					
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ					
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น					
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น					
3.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อรายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ					
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ					
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ					
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน					
4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน					
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน					
4.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรค์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง

รายชื่อทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

รายชื่อทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

1. รศ.ดร.โชติกา ภาษีผล ประธานสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผศ.ดร.ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำ
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4. ดร.ไพรวัลย์ พิทักษ์สาลี อดีตผู้อำนวยการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ผู้เชี่ยวชาญ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในระยะที่ 3

แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง แบบวัดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์ครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบสอบถามนี้มีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับตัวท่านและเติมข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านในช่องว่าง

ชื่อ-นามสกุล.....ประสบการณ์การสอน..... ปี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

ท่านเคยได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่

❑ (1) เคย ❑ (2) ไม่เคย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อซึ่งมีคำอยู่ด้านซ้ายและขวา แล้วเขียนเครื่องหมาย Xในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด***<u>เพียงเครื่องหมายเดียวในแต่ละข้อ</u>***เพื่อแสดงว่าท่านเห็นด้วยกับคำในด้านใดมากกว่ากัน และโปรดตอบทุกข้อ

ตัวอย่างการตอบ ถ้าท่านคิดว่าการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่**<u>ง่ายมาก</u>**

	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้ง สองอย่าง	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
ง่าย	X							ยาก

การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่.....

	มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้ง สองอย่าง	น้อย	ปาน กลาง	มาก	
ง่าย								ยาก
มีประโยชน์								มีโทษ
ประหยัดเวลา								เสียเวลา
เพิ่มภาระ								ลดภาระ
จำเป็น								ไม่จำเป็น
มีสาระ								ไร้สาระ
เหมาะสม								ไม่เหมาะสม
น่าเบื่อ								น่าสนุก
สิ้นเปลืองเงิน								ประหยัดเงิน
ชัดเจน								คลุมเครือ

ตอนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและโปรดตอบทุกข้อ

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ					
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน					
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน					
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย					
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้					
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้					
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้					
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน					
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา					
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน					
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน					
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ					
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ					
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน					
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ					
20.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย					

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้					
21. การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้					
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)					
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้					
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้					
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้					
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้					
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้					
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู					

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง ปัจจุบันท่านปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพการปฏิบัติของท่านในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน		
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน		
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้		
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน		
1.5 อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ		
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ)ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.9 จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ		
2. การเก็บรวบรวมผลงาน		
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน		
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ		
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน		
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น		
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ		
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป		
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ		
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน		
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ		
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน		
4.5 วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน		
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน		

ภาคผนวก ฉ

คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์

คู่มือการใช้

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

(Handbook of a Conceptual Change Process for Elementary School Teachers in Implementing Student Portfolio Assessment)

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับนี้เป็นเอกสารสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาครู ได้แก่ นักวิชาการศึกษานิเทศก์และครูแกนนำในการวิเคราะห์มโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

กมลวรรณ ตังธนกานนท์

ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 บทนำ	x
ความเป็นมาและความสำคัญ	x
ประโยชน์ที่ได้รับ	x
ตอนที่ 2 กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	x
วัตถุประสงค์	x
หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	x
ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา	x
รายละเอียดกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	x
ตอนที่ 3 แนวทางการนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้	x
บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	x
ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	x
ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์	x
รายการอ้างอิง	x
ภาคผนวก	x
แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1)	x
แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 2)	x
เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)	x
เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 4)	x
เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 5)	x
แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 6)	x
แบบสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 7)	x

ตอนที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการสอนและการเรียนรู้ และการปฏิรูปการวัดและประเมินผลเป็นนโยบายที่ประกาศขึ้นหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในด้านการปฏิรูปการวัดและประเมินผล สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประเมินหลากหลายวิธีนอกเหนือจากการประเมินแบบประเพณีนิยม(traditional method) ดังจะเห็นได้จากมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียน นอกจากนั้นยังกำหนดให้สถานศึกษาสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมควบคู่ไปกับการทดสอบด้วย โดยดำเนินการควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษานำมาใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวิธีการต่างๆ ในการประเมินตามสภาพจริงสามารถดำเนินการได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องรอให้กิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงก่อน เหมือนเช่นการประเมินแบบประเพณีนิยมทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสภาพ จุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองก่อนสิ้นสุดการเรียนการสอน นักการศึกษาและครูจำนวนมากไม่ยอมรับการประเมินแบบประเพณีนิยมที่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินแบบประเพณีนิยมไม่เอื้อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ออกมาได้อย่างเต็มที่ และครูเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่ช่วยลดจุดอ่อนในเรื่องการขาดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ หลากหลายด้านที่ได้จากการเรียนรู้ออกมาได้ (Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพจริงหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ เข้าใจและทักษะต่างๆ นอกจากนี้ การประเมินตามสภาพจริงยังเป็นวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริงอีกด้วย (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543; ทิศนา แขมมณี, 2545)

แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ (learning portfolio) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะที่ซับซ้อนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2549 ;Benson & Barnett, 1999; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, &Archwamety, 2006a) ซึ่งสอดรับกับแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง แฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งเก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ คุณลักษณะ ความสามารถ เจตคติ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แฟ้มสะสมงานสามารถสะท้อนความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของผู้เรียน รวมถึงสะท้อนภาพรวมของความสามารถและทักษะในด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น แฟ้มสะสมงานจึงเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) และประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) ได้ด้วย

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานคือกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญญา สุทธิพงศ์, 2543; ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006b), แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ประกอบ กรณีกิจ, 2544) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Marianne & Denise, 2010) ความเชื่อมั่นในตนเอง (ยุพา เวียงกมล, 2542) และความคิดสร้างสรรค์ (ปวีณา สุจริตธนารักษ์, 2548) นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานยังประกอบด้วยขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ตนเองและตระหนักในจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือก ขั้นตอนการสะท้อนกลับต่อผลงาน (Danielson & Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005) ตลอดจนขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงาน (Priest &Rober, 1998 as cited in McMullan, 2006) แฟ้มสะสมงานยังเป็นเสมือนสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนด้วย (Kingore, 1995)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปขึ้นกับรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ดังนั้นกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานจึงมีลักษณะยืดหยุ่นในการนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; De Fina, 1992; Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม ,2543; สุวิทย์มูลคำ, 2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544) พบว่า ขั้นตอนสำคัญและจำเป็นที่เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เสนอไว้สอดคล้องกันมี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานในประเทศไทยเริ่มได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้ในสถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะหลังช่วงการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภัทราวดี มากมี (2543) ได้ศึกษาสภาพการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูของสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2542-2551) หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในช่วงสั้นๆ พบว่า โดยภาพรวม ครูใช้แฟ้มสะสมผลงานในทุกขั้นตอนเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ครูยังมีความเข้าใจในความหมายของแฟ้มสะสมงานยังไม่ชัดเจน เช่น ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของนักเรียนนำไปสู่การบรรจุชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในแฟ้มสะสมงาน (เดลินิวส์, 2542) นอกจากนี้ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012) ได้ศึกษาเจตคติและความต้องการจำเป็นของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2552-2561) พบว่า ครูมีเจคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงานแต่มีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้ง งานวิจัยของ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2014) ยังได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า แม้ว่าครูจะใช้แฟ้มสะสมงานทุกขั้นตอนในระดับปานกลาง แต่ปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และงานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูใน

การใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเสริมสร้างทักษะของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดทำคู่มือสำหรับครูเกี่ยวกับขั้นตอน หลักฐานและเครื่องมือการประเมินผลที่จำเป็นในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มโนทัศน์ (concept)เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยมโนทัศน์เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบ (อทิตยา สำราญอินทร์, 2553; Zirbel, 2004) หากบุคคลมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) เกี่ยวกับเรื่องใดหรือสถานการณ์ใดแล้ว บุคคลนั้นจะมีความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือตีความสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือแตกต่างจากความเป็นจริงที่ได้รับการยอมรับในทางวิทยาศาสตร์ (ศิริเดช สุชีวะ, 2537; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552) และอาจส่งผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติในสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นได้ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะเป็นการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของบุคคลในเรื่องนั้นๆ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ได้ถูกต้องต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติในเรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนควรมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าวด้วย คู่มือนี้จึงนำเสนอกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่า แนวคิดต่างๆ มีลักษณะเป็นหลักการกว้างๆ ซึ่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดทำได้นำจุดเด่นของขั้นตอนต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Ho, Watkins & Kelly, 2001; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552; ศิริวรรณ แก้วฟอง, 2549) มาพัฒนาเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

การนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้นำเสนอในเอกสารฉบับนี้ไปใช้จะทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาและได้ขั้นตอนต่างๆ ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ถูกต้องต่อไป ทำให้ครูดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

ประโยชน์ที่ได้รับ

คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้จริงโดยเริ่มจากการวิเคราะห์มโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา จากนั้นสามารถนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้ได้ต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้ครูใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2
กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่วัตถุประสงค์ หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และรายละเอียดของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

วัตถุประสงค์

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และครูแกนนำใช้ในการพัฒนาครูให้มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงและประเมินผลงาน

หลักการของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาใช้หลักการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ (conceptual change) ของ Posner และคณะ (1982) และโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ (dual situated learning model) ของ She (2004) ทั้งนี้ Posner และคณะ (1982) ได้เสนอว่าการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอย่างสมบูรณ์ต้องเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความไม่พึงพอใจในมโนทัศน์ที่มีอยู่ก่อนและต้องการที่จะมีมโนทัศน์ใหม่ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นมโนทัศน์ที่เข้าใจได้ง่าย ประการที่สอง เป็นมโนทัศน์ที่สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ และประการที่สาม คือ เป็นมโนทัศน์ที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ส่วนโมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะของShe (2004)มีจุดเน้นที่การเสนอความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่บุคคลมีอยู่เดิมเพื่อให้บุคคลเปรียบเทียบความแตกต่างและเกิดการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนครอบคลุมองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ และวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน 4 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น จากนั้นเมื่อได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วจึงดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูตามกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ต่อไป

เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ แสดงดังตารางที่1พบว่า ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมีความสอดคล้องกันและแตกต่างกันบางส่วนขั้นตอนที่แตกต่างกันส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดที่ผู้วิจัยเลือกมาใช้ในการออกแบบขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ซึ่งได้อธิบายไว้ข้างต้น จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทำให้ได้ขั้นตอนสำคัญในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้องและขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Ho, Watkins และ Kelly (2001)	สุกัญญรัตน์ คงงาม (2552)	ศิริวรรณ แก้วฟอง (2549)	สรุปสังเคราะห์
สร้างความตระหนัก	สร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลง	วิเคราะห์ภาวะทางปัญญาที่คลาดเคลื่อน	**การวิเคราะห์ตนเอง**
เผชิญหน้า		เรียนรู้ทวิสถานะ	**การเปรียบเทียบ มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มี**
เปิดสู่มโนทัศน์ทางเลือก	การพัฒนาความสามารถเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้อง		**การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง**
สร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมุ่งมั่น	การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ให้ถูกต้อง	จัดสถานการณ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์อย่างแท้จริง	**การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน**
	ประเมินผลมโนทัศน์ของตนเองใหม่		

ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง

ขั้นการวิเคราะห์ตนเองนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการสะท้อนคิดต่อตนเอง

1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ ทั้งผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง เป็นขั้นตอนที่ให้ครูนำผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและผลการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากขั้นตอนที่แล้วมากำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนั้นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

ขั้นการเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม

2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้างทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมเป็นขั้นตอนที่ครูระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

ขั้นการสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นขั้นตอนการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูทั้งหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนสภาพและปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้กับเพื่อนครูที่ใช้แฟ้มสะสมงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ขั้นการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานโดยใช้ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาดำเนินการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน เป็นการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังแผนภาพที่ 1

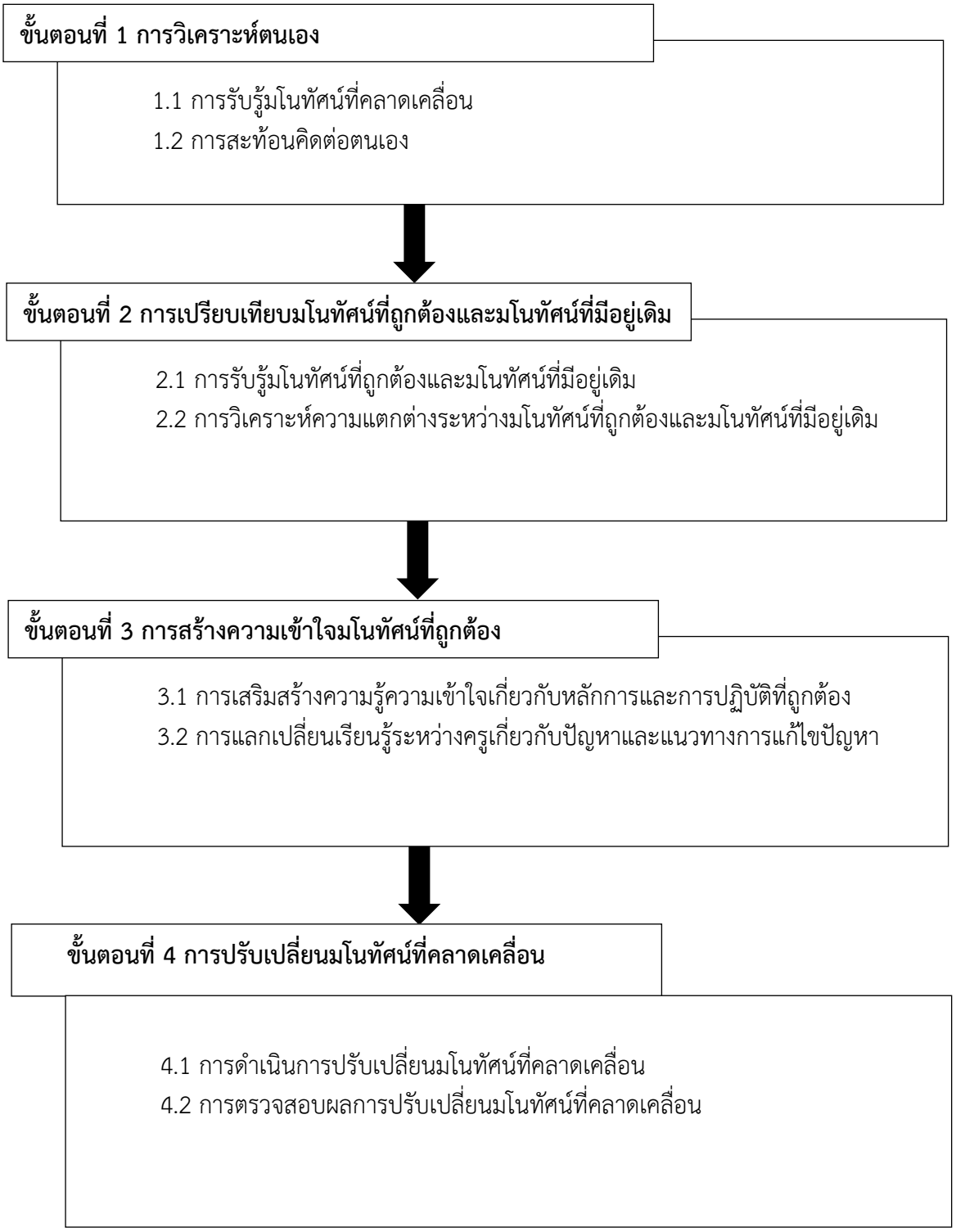

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

กิจกรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมผลงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาดำเนินการไปตามขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 **ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน** ประกอบด้วยกิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากนั้นประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1)

1.2 ขั้นตอนย่อยการสะท้อนคิดต่อตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมการวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน(เอกสารหมายเลข 2)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 2การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 ขั้นตอนย่อยการรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วยกิจกรรมการนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ และกิจกรรมการทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง ใน

ขั้นตอนย่อยนี้ให้นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือเอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

2.2 ขั้นตอนย่อยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนย่อยนี้คือเอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 3การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

3.1 ขั้นตอนย่อยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง กิจกรรมในขั้นตอนนี้คือกิจกรรมการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะเป็นการให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น โดยเครื่องมือที่ในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน(เอกสารหมายเลข 4)

3.2 ขั้นตอนย่อยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเครื่องมือในขั้นตอนย่อยนี้คือ เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 5)

กิจกรรมของขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ดำเนินการตามขั้นตอนย่อยดังนี้

4.1 ขั้นตอนย่อยการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนกิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือกิจกรรมการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้ โดยเครื่องมือใน

ขั้นตอนย่อยนี้ คือ แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 6)

4.2 ขั้นตอนย่อยการตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน กิจกรรมในขั้นตอนย่อยนี้คือ กิจกรรมการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนย่อยนี้จะให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นแจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ และสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แล้วสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขั้นตอน กิจกรรม และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง			
1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - การรับทราบผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (รายละเอียดวิธีวิเคราะห์แสดงในเอกสารหมายเลข 1 ในภาคผนวก) - แจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบ	- แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	- การกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - การวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- ให้ครูพิจารณาผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอน 1.1 แล้วกำหนดประเด็นที่ตนเองควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ให้ครูวิเคราะห์ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ครูปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้	- แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 2)
ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม			
2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	- การนำเสนอมโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับรู้ - การทำให้ครูเข้าใจว่ามโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีอะไรบ้าง	- นำเสนอข้อความตามคำถามในแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ทั้งหลักการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ให้ครูรับทราบและพิจารณา	- เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)
2.2การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	- การระบุความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่ครูมีอยู่เดิมในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูพิจารณามโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีตามเอกสารหมายเลข 3แล้ววิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ในการวิพากษ์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมอาจทำในลักษณะให้ครูอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม หรือการอภิปรายกับผู้ทำหน้าที่ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ก็ได้	- เอกสารมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 3)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง			
3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	- การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของครูเกี่ยวกับรายละเอียดการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของครูในด้านหลักการและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักการที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ โดยสามารถใช้รูปแบบที่หลากหลายในการสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเช่น การบรรยายความรู้ การฝึกอบรมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารความรู้ด้วยตัวเอง เป็นต้น	-เอกสารความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน(เอกสารหมายเลข 4)
3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่องทางต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกลุ่ม การสร้างกลุ่มไลน์สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- เอกสารประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 5)
ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน			
4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูวางแผนกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ให้ครูดำเนินการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานตามที่กำหนดแผนไว้	- แบบบันทึกแผนการดำเนินการของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 6)

ขั้นตอน	กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	เครื่องมือ
4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	- การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งภายหลังดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์แล้ว ทั้งมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- ให้ครูทำแบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ตลอดจนวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน - ประมวลผลการตอบแบบวัดเพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อและวิเคราะห์ภาพรวมโดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์มี2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (รายละเอียดวิธีวิเคราะห์แสดงในเอกสารหมายเลข 1 ในภาคผนวก) - แจ้งผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ครูรับทราบและสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน - สรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	- แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 1) - แบบสรุปผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (เอกสารหมายเลข 7)

ตอนที่ 3

แนวทางการนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้

แนวทางการนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปใช้ที่ได้กล่าวไว้ในตอนนี้ ประกอบด้วยรายละเอียด 3ประเด็นหลัก ได้แก่ บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนโมนทัศน์ และปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

บุคคลที่เข้าทำหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอาจเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักการศึกษา ซึ่งจะต้องมีทั้งคุณลักษณะทางวิชาการและบุคลิกภาพที่เหมาะสมในด้านคุณลักษณะทางวิชาการ บุคลากรที่เข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติ หลักการ และกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพในด้านบุคลิกภาพจะต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร มีความกระตือรือร้น พร้อมที่จะกระตุ้นและแนะนำช่วยเหลือและสร้างแรงจูงใจสร้างทัศนคติที่ดีของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานและปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยบุคลากรที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนอาจจะเป็นนักวิชากร ศึกษานิเทศก์ หรือครูที่มีความรู้และประสบการณ์ในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ บุคลากรที่จะเป็นผู้ที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องศึกษาคู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับนี้ให้เข้าใจอย่างแท้จริงก่อนเริ่มดำเนินการ ซึ่งจะรวมถึงการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนขั้นตอน และกิจกรรมต่างๆ ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการประเมินนักเรียนด้วยแฟ้มสะสมงานด้วย

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ระยะเวลาที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนคือตั้งแต่ก่อนภาคการศึกษาจนสิ้นสุดภาคการศึกษา อย่างน้อย 1 ภาค โดยกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีและขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะดำเนินการก่อนเปิดภาคเรียนส่วนขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนแล้วจนกระทั่งสิ้นสุดภาคเรียน

ในขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนย่อย1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และขั้นตอนย่อย 1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเองใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ขั้นตอนย่อย 2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโน

ทัศน์ที่มีอยู่เดิม และขั้นตอนย่อย 2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาขั้นตอนย่อยละประมาณ 2-3 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียนเช่นเดียวกัน ในขั้นตอนที่3การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ขั้นตอนย่อย 3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง ใช้เวลาประมาณ 3-4 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ขั้นตอนย่อย3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงก่อนเปิดภาคเรียน ในขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นตอนย่อย 4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนดำเนินการในช่วงระหว่างเปิดภาคเรียน ส่วนขั้นตอนย่อยที่ 4.2 การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงปลายภาคเรียนระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3ระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนหลัก	ขั้นตอนย่อย	ระยะเวลา
ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ตนเอง	1.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	1.2 การสะท้อนคิดต่อตนเอง	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2.1 การรับรู้มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิม	2-3 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง	3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง	3-4 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
	3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา	1-2 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน
ขั้นตอนที่ 4 การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	4.1 การดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ระหว่าง เปิดภาคเรียน
	4.2การตรวจสอบผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	2-3 ชั่วโมง ปลายภาคเรียน

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์

ปัจจัยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มตั้งแต่มีนโยบายให้ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยเฉพาะการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกและให้เวลาครูในการวิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวตลอดจนช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ครูในเรื่องดังกล่าวด้วย

2. ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนั้น ครูควรมีความกระตือรือร้นอยากพัฒนาตนเองในเรื่องการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักการ

3. เพื่อครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้และโรงเรียนเดียวกัน จะต้องมีความสนใจในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและมีความกระตือรือร้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูที่ใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

รายการอ้างอิง

กมลวรรณ ตังธนกานนท์. (2549). การประเมินตามสภาพจริง(authentic assessment). *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,34*(3), 1-13.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน.(2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ. (2540*). คู่มือการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานดีเด่น*.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

ทิศนา แขมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญญา สุทธิพงศ์. (2543). *ผลการสอนวิชาสถาปัตยกรรมภายในโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 แผนกวิชาสถาปัตยกรรมภายใน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปวีณาสุจริตธนารักษ์. (2548). *การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้แฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทราวดี มากมี. (2543).*การวิเคราะห์สภาพและกระบวนการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุพา เวียงกมล. (2541*). ผลของการประเมินตนเองโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริมนตร์ ชิณวงศ์. (2543). *ผลของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่*4. วิทยานิพนธ์ปริญญาขมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ศิริวรรณ แก้วฟอง.(2549). *การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงสังกัปการวิจัยโดยใช้โมเดลการเรียนรู้ทวิสถานะ: การประยุกต์ใช้กับนิสิตปริญญาตรีคณะครุศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต* สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *การประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ศิริเดช สุชีวะ.(2537). *การพัฒนาวิธีการวินิจฉัยสำหรับตรวจสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*.พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: โนเลจเพลส.

สุกัญญูรัตน์ คงงาม. (2552). *การพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2543).*แฟ้มสะสมงาน.*กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อมรรัตน์ พันธ์งาม. (2543). *การพัฒนากระบวนการประเมินแฟ้มผลงานและการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินแฟ้มผลงาน: การประยุกต์ใช้การประเมินอภิมาน.*วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต การวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อทิตยา สำราญอินทร์. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Benson, B., & Barnett, S. (1999). *Students' led conferencing: Using showcase portfolios*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Burke, K., Forgarty, R., & Belgrad, S. (1994). *The mindful school: The portfolio connection*. Los Angeles, CA: Skylight Training & Publishing Inc.

Cole, D. J., Ryan, C. W., Kick, F., & Mathies, B. K. (2000). *Portfolio across the curriculum and beyond*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

Danielson, C., & Abrutyn, L. (1997). *An introduction to using portfolios in the classroom***.** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

De Fina, A. D. (1992). *Portfolio assessment: Getting started*. NY: Scholastic Inc.

Elango, S., Jutti, R. C., & Lee, L. K. (2005). Portfolio as a learning tool: Students' perspective. *Annals Academy of Medicine*, *34*(8), 511-514.

Epstein, A. (2001). *The portfolio process* [Online]. Available from: http://www.teachervision.fen.com/lesson-plans/lesson-4537.html[2002, June 20]

Ho, A., Watkins, D., & Kelly, M. (2001). The conceptual change approach to improving teaching and learning: An evaluation of Hong Kong staff development programme. *Higher Education*, *42*, 143-169.

Kingore, B. (1995). Introducing parents to portfolio assessment: A collaborative effort toward authentic assessment. *Gifted Child Today Magazine*, *18*(4), 12-13.

McMullan, M. (2006). Students' perceptions on the use of portfolios in pre-registration nursing education: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*,*43*(3), 333-343.

Pearson Education Development Group. (2001). *Portfolio assessment* [Online]. Available from: http://www.teachervision.com/lesson-plans/;esson-5942.html[2002, January 6]

Posner,G. J., Strike, K. A., Hewson, P. W., & Gertzog, W. A. (1982). Accommodation of scientific conception: Toward a theory of conceptual change. *Science Education*, *66*(2), 211-227.

She, H. C. (2004).Fostering radical conceptual change through dual-situated learning model. *Journal of Research in Science Teaching,41*(2), 142-164.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, A. (2005). Constructionism: Student learning and development. *Academic Exchange Quarterly*, *9*(3), 259-266.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006a). A development of portfolio for learning assessment of students taught by full – scale constructionism approach atDarunsikkhalai school.*Research in the Schools*, *13*(2), 24-36.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, A. (2006b). Assessment of achievement and personal qualities under constructionist learning environment. *Education*, *126*(3), 495-503.

Tangdhanakanond, K., &Wongwanich, S. (2012). Teacher attitude and needs assessment concerning the use of student portfolio assessment in Thailand's educational reform process. International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach, 10, 71-88.

Tangdhanakanond, K., &Wongwanich, S. (2014). *State, Problems and Guidelines for Solving Problems in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand* (manuscript).

Zirbel, E. L. (2004). Framework for conceptual change. *Astronomy Education Review*, *1*(3), 62-73.

ภาคผนวก

เอกสารหมายเลข 1

แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง แบบวัดนี้จัดทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์ครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบบสอบถามนี้มีข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับตัวท่านและเติมข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านในช่องว่าง

ชื่อ-นามสกุล.....ประสบการณ์การสอน..... ปี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

ท่านเคยได้รับการอบรม/พัฒนาทักษะการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่

❑(1) เคย ❑(2) ไม่เคย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อซึ่งมีคำอยู่ด้านซ้ายและขวา แล้วเขียนเครื่องหมาย Xในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด***<u>เพียงเครื่องหมายเดียวในแต่ละข้อ</u>***เพื่อแสดงว่าท่านเห็นด้วยกับคำในด้านใดมากกว่ากัน และโปรดตอบทุกข้อ

ตัวอย่างการตอบ ถ้าท่านคิดว่าการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสิ่งที่**<u>ง่ายมาก</u>**

	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ง่าย	X							ยาก

การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่.....

	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ง่าย								ยาก
มีประโยชน์								มีโทษ
ประหยัดเวลา								เสียเวลา
เพิ่มภาระ								ลดภาระ
จำเป็น								ไม่จำเป็น
มีสาระ								ไร้สาระ
เหมาะสม								ไม่เหมาะสม
น่าเบื่อ								น่าสนุก
สิ้นเปลืองเงิน								ประหยัดเงิน
ชัดเจน								คลุมเครือ

ตอนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและโปรดตอบทุกข้อ

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ					
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน					
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน					
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย					
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้					
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้					
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้					
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน					
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน					
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา					
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานชิ้นมาชัดเจน					
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน					
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ					
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ					
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน					
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน					
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ					
20.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย					

ข้อรายการ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้					
21.การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้					
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)					
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้					
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้					
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้					
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้					
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้					
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู					

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คำชี้แจง ปัจจุบันท่านปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพการปฏิบัติของท่านในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน		
1.1 ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน		
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้		
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน		
1.5 อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ		
1.6 ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.8 อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ)ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.9 จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ		
2. การเก็บรวบรวมผลงาน		
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน		
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ		
2.3 ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน		
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น		
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ		
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป		
3.5 ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ		
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน		
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.2 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.3 ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ		
4.4 ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน		
4.5วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน		
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน		

วิธีการให้คะแนนและตัดสินผล

แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบวัดมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ใช้จะแบ่งการให้คะแนนและตัดสินผลออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 เจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้คะแนนผลการตอบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละข้อในมาตรวัดเจตคติแบบมาตรจำแนกความหมาย (semantic differential scale) ออกเป็น 7 ระดับ โดยยึดหลักการดังนี้

สำหรับข้อคำถามที่มีคำคุณศัพท์ทางบวกอยู่ด้านซ้ายและมีคำคุณศัพท์ทางลบอยู่ด้านขวา
ให้คะแนน 7 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับมาก
ให้คะแนน 6คะแนนหากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับปานกลาง
ให้คะแนน 5 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับน้อย
ให้คะแนน 4 คะแนน หากครูเลือกช่องไม่ใช่ทั้งสองอย่าง
ให้คะแนน 3 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับน้อย
ให้คะแนน 2 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับปานกลาง
ให้คะแนน 1 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับมาก
สำหรับข้อคำถามที่มีคำคุณศัพท์ทางบวกอยู่ด้านขวาและมีคำคุณศัพท์ทางลบอยู่ด้านซ้าย
ให้คะแนน 7 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับมาก
ให้คะแนน 6 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับปานกลาง
ให้คะแนน 5 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านขวาในระดับน้อย
ให้คะแนน 4 คะแนน หากครูเลือกช่องไม่ใช่ทั้งสองอย่าง
ให้คะแนน 3 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับน้อย
ให้คะแนน 2 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับปานกลาง
ให้คะแนน 1 คะแนน หากครูเลือกช่องเห็นด้วยกับคำถามหรือคำคุณศัพท์ทางด้านซ้ายในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปว่าคะแนนผลการตอบในส่วนนี้ให้คะแนนดังนี้ (เลขในแต่ละช่องคือคะแนนที่ได้เมื่อผู้ตอบเลือกช่องนั้นๆ)

การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่.....

	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ง่าย	7	6	5	4	3	2	1	ยาก
มีประโยชน์	7	6	5	4	3	2	1	มีโทษ
ประหยัดเวลา	7	6	5	4	3	2	1	เสียเวลา
เพิ่มภาระ	1	2	3	4	5	6	7	ลดภาระ
จำเป็น	7	6	5	4	3	2	1	ไม่จำเป็น
มีสาระ	7	6	5	4	3	2	1	ไร้สาระ
เหมาะสม	7	6	5	4	3	2	1	ไม่เหมาะสม
น่าเบื่อ	1	2	3	4	5	6	7	น่าสนุก
สิ้นเปลืองเงิน	1	2	3	4	5	6	7	ประหยัดเงิน
ชัดเจน	7	6	5	4	3	2	1	คลุมเครือ

จากนั้น วิเคราะห์ผลการตอบรายบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) คะแนนผลการตอบทั้ง 10 ข้อ โดยแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 - 1.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากที่สุดต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.50 - 2.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50 - 3.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางลบในระดับน้อยต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 - 4.49 หมายถึง ครูมีเจตคติในระดับปานกลางต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50 - 5.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับน้อยต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 5.50 - 6.49 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 6.50 - 7.00 หมายถึง ครูมีเจตคติทางบวกในระดับมากที่สุดต่อการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ในการทำความเข้าใจครูเกี่ยวกับเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อประกอบการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าวในขั้นตอนต่อๆ ไป

ส่วนที่ 2 หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในส่วนนี้ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 20 ข้อและข้อคำถามเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ จำนวน 8 ข้อให้คะแนนผลการตอบข้อคำถามในส่วนนี้ซึ่งเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยยึดหลักการดังนี้

สำหรับข้อคำถามที่นำเสนอข้อความที่ถูกต้องตามหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ข้อที่ 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26 และ27)

ให้คะแนน 5 คะแนน หากครูเลือกช่อง“เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ให้คะแนน 4 คะแนน หากครูเลือกช่อง “เห็นด้วย”

ให้คะแนน 3 คะแนน หากครูเลือกช่อง“ไม่แน่ใจ”

ให้คะแนน 2 คะแนน หากครูเลือกช่อง “ไม่เห็นด้วย”

ให้คะแนน 1 คะแนน หากครูเลือกช่อง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

สำหรับข้อคำถามที่นำเสนอข้อความที่ผิดจากหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ข้อ 1, 4, 10, 11, 12, 14, 21, 22, 28)

ให้คะแนน 5 คะแนน หากครูเลือกช่อง“ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ให้คะแนน 4 คะแนน หากครูเลือกช่อง “ไม่เห็นด้วย”

ให้คะแนน 3 คะแนน หากครูเลือกช่อง“ไม่แน่ใจ”

ให้คะแนน 2 คะแนน หากครูเลือกช่อง “เห็นด้วย”

ให้คะแนน 1 คะแนน หากครูเลือกช่อง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

จากนั้น วิเคราะห์ผลการตอบรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อ และภาพรวม

ในการวิเคราะห์รายข้อเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แปลความหมายโดยยึดหลักการที่ว่า หากครูได้คะแนนผลการตอบในแต่ละข้อต่ำกว่า 4 คะแนน แสดงว่าครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในประเด็นนั้นในกรณีที่ต้องการเปรียบเทียบรายละเอียดของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้นำจำนวนข้อที่ครูตอบที่ได้รับผลวิเคราะห์ว่ามีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในมิติย่อยแต่ละมิติมาคิดเป็นร้อยละจากจำนวนข้อทั้งหมดในมิติย่อยนั้น มิติย่อยใดที่มีค่าร้อยละดังกล่าวมากที่สุด แสดงว่า ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในมิติย่อยนั้นมากที่สุด โดยรายละเอียดของมิติย่อยมีดังนี้

1. ในส่วนมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วยมิติย่อยได้แก่

1.1 ลักษณะ/รูปแบบของแฟ้มสะสมงาน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 5 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1-3,10 และ 14

1.2 พิสัยการเรียนรู้ที่สามารถใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมิน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 3 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 5-7

1.3 สิ่งที่สามารถประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 3 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 4, 8-9

1.4 กระบวนการ/ขั้นตอนของแฟ้มสะสมงาน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 6 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 15-20

1.5 การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมิน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 3 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 11-13

2. ในส่วนมโนทัศน์การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ประกอบด้วยมิติย่อยได้แก่

2.1 การนำผลประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในภาพรวม ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 2 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 21-22

2.2 การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนและการสะท้อน ข้อคำถามที่วัดมโนทัศน์ดังกล่าว 3 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 24, 27-28

ส่วนในการวิเคราะห์ภาพรวมมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) คะแนนผลการตอบทั้ง 28 ข้อ แล้วแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-3.49 แปลว่า มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

ค่าเฉลี่ย 3.50-5.00 แปลว่า มีมโนทัศน์ที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ในกรณีที่ต้องการสรุปเปรียบเทียบมโนทัศน์ที่ครูมีความคลาดเคลื่อนระหว่างส่วนที่เป็นหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและส่วนที่เป็นการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ ให้นำจำนวนข้อที่ครูตอบใน 2 ส่วนดังกล่าวที่ได้รับผลวิเคราะห์ว่ามีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมาคิดเป็นร้อยละจากจำนวนข้อทั้งหมดในส่วนนั้น (คำถามเกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-20 และข้อคำถามเกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 21-28) ส่วนใดที่มีค่าร้อยละดังกล่าวมากกว่า แสดงว่า ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในส่วนนั้นมากกว่า

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้คะแนนผลการตอบข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ขั้นตอนหลัก (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน)ในส่วนที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยยึดหลักการดังนี้

ให้คะแนน 1 คะแนน หากครูเลือกช่อง“ปฏิบัติ”

ให้คะแนน 0 คะแนน หากครูเลือกช่อง “ไม่ปฏิบัติ”

จากนั้น วิเคราะห์ผลการตอบรายบุคคล โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อ และภาพรวม

ในการวิเคราะห์รายข้อเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แปลผลตามที่ครูตอบ (ปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ)

ในการวิเคราะห์ตามขั้นตอนหลักในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้วิเคราะห์คะแนนรวมผลการตอบที่ได้ในแต่ละขั้นตอน แล้วแปลความหมายดังนี้

ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 9 คะแนนให้แปลความหมายดังนี้

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 7-9 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับสูง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 4-6 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 0-3 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 4 คะแนนให้แปลความหมายดังนี้

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 4 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับสูง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 2-3 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 0-1 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 7 คะแนนให้แปลความหมายดังนี้

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 6-7 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับสูง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 3-5 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 0-2 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 6 คะแนนให้แปลความหมายดังนี้

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 5-6 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับสูง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 3-4 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนรวมในขั้นตอนนี้ 0-2 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ส่วนในการวิเคราะห์ภาพรวมเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์คะแนนรวมผลการตอบที่ได้จากคะแนนเต็ม 26 คะแนน แล้วแปลความหมายดังนี้

คะแนนรวม 18-26 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับสูง

คะแนนรวม 9-17คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนรวม 0-8 คะแนน แปลว่า มีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ในการประมวลผลรวมให้พิจารณาผลการวิเคราะห์ในส่วนมโนทัศน์เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วจึงแปลผลรวมดังนี้

มโนทัศน์	การปฏิบัติ	การแปลผลรวม
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับสูง
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่มีการปฏิบัติในระดับต่ำ
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับสูง
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติในระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะนำไปใช้ประกอบในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

เอกสารหมายเลข 2

แบบบันทึกผลการวิเคราะห์และประเด็นที่ต้องปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงาน

เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนผลการตอบแบบวัดเจตคติต่อการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน .....คะแนน (จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน) ผลการวิเคราะห์แสดงว่า.....

.....

2. ผลการวิเคราะห์มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

<u>ผลการวิเคราะห์รายข้อ</u>

ข้อรายการ	คลาดเคลื่อน	ถูกต้อง
หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ		
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน		
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน		
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย		
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้		
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้		
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้		
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน		
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา		
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน		
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน		

ข้อรายการ	คลาดเคลื่อน	ถูกต้อง
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ		
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ		
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน		
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ		
20.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย		
การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้		
21.การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้		
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)		
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้		
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้		
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้		
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้		
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้		
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู		

<u>ผลการวิเคราะห์ภาพรวม</u>

ค่าเฉลี่ยคะแนนมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ ..... คะแนน แสดงว่า มีมโนทัศน์ที่ :

☐ ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50)

☐ คลาดเคลื่อน (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-3.49)

ในส่วนมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มิติที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ.....

ในส่วนมโนทัศน์การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ มิติที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนมากที่สุดคือ.....

.....

3. ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์รายข้อ

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน		
1.1ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน		
1.2 กำหนดจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระและกิจกรรมการเรียนรู้		
1.3 แจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตนเองตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน		
1.5อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนเข้าใจ		
1.6ชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.7 อธิบายขั้นตอนการจัดทำแฟ้มสะสมงานให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.8อธิบายวิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ใช้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน(เช่น แบบบันทึก แบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ)ให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน		
1.9จัดหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจ		
2. การเก็บรวบรวมผลงาน		
2.1 จัดหาหรือให้นักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน		
2.2 กระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ		
2.3ให้นักเรียนตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานเบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน		
2.4 ให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ของผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น		
3. การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.1 กำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน		
3.2 ให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ		
3.3 กระตุ้นให้นักเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลงานในการพิจารณาคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.4 ให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป		
3.5ให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ		

ข้อรายการ	สภาพการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
3.6 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
3.7 ให้นักเรียนเขียน บอกเล่า หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการทำงาน และ/หรือ ผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่น		
4. การปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน		
4.1 ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มพัฒนางานให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.2ให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ		
4.3ให้นักเรียนเจ้าของผลงานประเมินผลงานตนเองเป็นระยะ		
4.4ให้เพื่อนนักเรียนวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงาน		
4.5วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพแฟ้มสะสมงานของนักเรียน		
4.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน		

<u>ผลการวิเคราะห์ภาพรวม</u>

คะแนนรวมการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ .....คะแนน แสดงว่า มีการปฏิบัติในระดับ ☐สูง(คะแนนรวม 18-26 คะแนนขึ้นไป)
☐ปานกลาง (คะแนนรวม 9-17 คะแนน)
☐ต่ำ (คะแนนรวม 0-8 คะแนน)

4.ประมวลผลรวมการวิเคราะห์มโนทัศน์และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน สรุปว่า

☐ มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับสูง
☐ มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
☐ มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่มีการปฏิบัติในระดับต่ำ
☐ มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับสูง
☐ มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
☐ มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติในระดับต่ำ

5. จากผลการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประเด็นที่ควรปรับเปลี่ยนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีดังนี้

5.1 ประเด็นที่ควรปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.2 ประเด็นที่ควรปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6.หากมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานตามประเด็นที่กำหนดไว้ข้างต้นนี้ จะส่งผลอะไรต่อการปฏิบัติงาน การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการปรับปรุงพัฒนานักเรียนของท่านบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เอกสารหมายเลข 3

มโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์ที่มีในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

ข้อรายการคำถามในแบบวัด	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่มี
หลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน		
1. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษาที่นักเรียนได้ทำ	แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมชิ้นงานหรือหลักฐานต่างๆ ที่สะท้อนการเรียนรู้ตลอดภาคการศึกษา ไม่จำเป็น ต้องเก็บรวบรวมแบบฝึกหัดทั้งหมดตลอดภาคการศึกษา	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
2. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน	แฟ้มสะสมงานนอกจากจะใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้อีกด้วย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
3. แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน	แฟ้มสะสมงานนอกจากจะใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้อีกด้วย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
4. แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย	แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการเรียนการสอนแบบบรรยาย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
5. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัยได้	แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ได้รอบด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
6. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัยได้	แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ได้รอบด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....

ข้อรายการคำถามในแบบวัด	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่มี
7. แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ในด้านจิตพิสัยได้	แฟ้มสะสมงานใช้ประเมินการเรียนรู้ได้รอบด้าน ทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
8. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียน	แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนความพยายาม และความสามารถของนักเรียน ดังนั้น แฟ้มสะสมงานจึงเป็นที่เก็บรวบรวมหลักฐานหรือชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนและ/หรือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
9. แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	แฟ้มสะสมงานใช้เก็บรวบรวมหลักฐานชิ้นงานที่สะท้อนความพยายาม และความสามารถของนักเรียน ดังนั้น แฟ้มสะสมงานจึงเป็นที่เก็บรวบรวมหลักฐานหรือชิ้นงานที่สะท้อนกระบวนการเรียนและ/หรือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
10. การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนต้องทำแยกรายวิชา	การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถทำแยกรายวิชาหรือรวมหลายรายวิชาก็ได้ขึ้นกับจุดประสงค์ของการประเมินนักเรียน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
11. แฟ้มสะสมงานต้องใช้ในวิชาที่มีการสร้างชิ้นงานขึ้นมาชัดเจน	แฟ้มสะสมงานใช้ในรายวิชาที่ให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การจดบันทึกหรือการเขียนบรรยายขั้นตอนและกระบวนการทำงาน การวิพากษ์งานของตนเอง ไม่จำเป็นต้องใช้ในกรณีที่ครูให้นักเรียนสร้างชิ้นขึ้นมาใหม่มาอย่างชัดเจน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
12.การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไม่จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	การใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นภาคเรียนเพื่อให้ครูได้วางแนวทางเกี่ยวกับการสร้างหลักฐานหรือชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานนักเรียน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....

ข้อรายการคำถามในแบบวัด	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่มี
13. นักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	ครูควรร่วมกับนักเรียนในการกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตของแฟ้มสะสมงานร่วมกันกับนักเรียน และควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นภาคเรียน	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
14. ครูควรกำหนดรูปแบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียนให้เหมือนกันทุกคน เช่น รูปแบบของการเขียนคำนำ และสารบัญ เป็นต้น เพื่อให้การประเมินเป็นมาตรฐานเดียวกัน	ครูควรกำหนดเค้าโครงคร่าวๆ เกี่ยวกับรูปแบบของแฟ้มสะสมงาน เช่น กำหนดว่าแฟ้มสะสมงานต้องมีคำนำ สารบัญ เนื้อหา แต่ไม่จำเป็นต้องบังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเขียนคำนำ สารบัญ และเนื้อหาเหมือนกันทั้งหมด	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
15. หัวใจสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน คือการที่นักเรียนได้วิพากษ์หรือสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	การที่นักเรียนได้วิพากษ์สะท้อนคิด หรือสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะเป็นจุดเด่นและขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของแฟ้มสะสมงาน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดอภิปัญญา (metacognition)หรือการรู้คิด	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
16. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนสามารถปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานได้เป็นระยะ	การปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องทำหลังจากที่ได้วิพากษ์และสะท้อนคิดหรือสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานของตนเองแล้ว ดังนั้นในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียนจึงต้องมีการปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงานเป็นระยะ	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
17. ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน	เนื่องจากการประเมินแฟ้มสะสมงานเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ดังนี้ ครูต้องมีเกณฑ์การประเมินผลงานต่างๆในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนอย่างชัดเจนกำหนดไว้และควรให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกณฑ์ดังกล่าวตั้งแต่ต้นภาคเรียนด้วย	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
18. ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกณฑ์การประเมินผลงาน	เพื่อให้นักเรียนเห็นภาพที่ชัดเจนของหลักฐานหรือชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผล ครูควรมีตัวอย่างผลงานที่สะท้อนระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินผลงานในแต่ละระดับ	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....

ข้อรายการคำถามในแบบวัด	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่มี
19. ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน นักเรียนต้องประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ	นักเรียนต้องประเมินชิ้นงานหรือหลักฐานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะ	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
20.ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วย	นอกเหนือจากนักเรียนต้องประเมินชิ้นงานหรือหลักฐานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของตนเองแล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกเหนือจากนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงาน เช่น ครู เพื่อน หรือผู้ปกครอง ต้องมีส่วนร่วมในการประเมินแฟ้มสะสมงานด้วยเพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากหลายแหล่งเกี่ยวกับชิ้นงานหรือหลักฐานที่สะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
การนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้		
21.การประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการที่ใช้ประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานมาใช้	แม้ครูจะใช้แฟ้มสะสมงานประกอบการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน ครูก็ควรนำข้อมูลจากการประเมินแฟ้มสะสมงานไปปรับปรุงพัฒนานักเรียนต่อไปด้วย เนื่องจากการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจะทำให้ครูได้สารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นสารสนเทศที่กว้างขวางกว่าการใช้แบบสอบประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเพียงอย่างเดียว	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
22. หากจะใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานควรเน้นการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) มากกว่าเพื่อประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)	ในการใช้ผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงาน ควรเน้นการประเมินความก้าวหน้ามากกว่าการประเมินผลสรุปรวม เนื่องจากในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานมีขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ประเมินและได้ปรับปรุงชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการประเมินความก้าวหน้า	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....

ข้อรายการคำถามในแบบวัด	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่มี
23. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้	ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทำให้ครูทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้หากครูได้ออกแบบให้มีการเก็บรวบรวมชิ้นงานหรือหลักฐานในการทำงานเดียวกันเป็นระยะๆ	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
24. ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	เช่นเดียวกันกับผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนก็สามารถใช้เป็นสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
25. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	เช่นเดียวกันกับผลที่ได้รับจากการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
26. ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	เช่นเดียวกันกับผลที่ได้รับจากการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ผลที่ได้จากการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
27. ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	เช่นเดียวกันกับข้อมูลผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการอื่นๆ ข้อมูลผลการประเมินแฟ้มสะสมงานของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....
28. เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูต้องเก็บแฟ้มสะสมงานของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อนำมาเป็นหลักฐานสะท้อนคุณภาพการสอนของครู	เมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแล้ว ครูควรแจกแฟ้มสะสมงานของนักเรียนคืนให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนพิจารณาผลการประเมินแฟ้มสะสมงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองต่อไป	☐เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ☐ไม่เป็นไปตามข้อความมโนทัศน์ที่ถูกต้อง โดยมโนทัศน์ที่มีคือ ....

ความรู้เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้

มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ในส่วนนี้แบ่งการนำเสนอเป็น 7หัวข้อ ได้แก่ความหมายของแฟ้มสะสมงาน ความมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน ประเภทของแฟ้มสะสมงาน ลักษณะของแฟ้มสะสมงาน ส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานการประเมินแฟ้มสะสมงาน การประเมินแฟ้มสะสมงาน

1.ความหมายของแฟ้มสะสมงาน

มีผู้ให้ความหมายแฟ้มสะสมงานไว้มากมายซึ่งความหมายที่ได้มีผู้นิยามมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ แฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งที่ใช้รวบรวมหรือบรรจุหลักฐานหรือผลงานซึ่งสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถเจตคติ ทักษะ ความพยายาม ความก้าวหน้า และพัฒนาการที่แท้จริงของเจ้าของแฟ้มสะสมงานในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีระบบ (Arter& Paulson, 1991; Bird, 1990)

นอกจากนี้ Hamm และ Adams (1991) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539)ยังให้ความหมายเพิ่มเติมว่าแฟ้มสะสมงานมีความหมายมากกว่ากล่องบรรจุผลงานของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนเพื่อชักนำผู้เรียนให้มาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันจากผลงานที่ตนเองเลือกขึ้นมา หรือผลงานที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนนำเสนออันเป็นหนทางนำไปสู่การรู้จักคิดและเพิ่มพูนศักยภาพในการเรียนต่อไปในอนาคต นอกจากนี้แฟ้มสะสมงานยังเป็นสิ่งเชื่อมโยงครูและเด็กให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เนื่องจากการเก็บรวบรวมและคัดเลือกผลงานต่างๆ ในแฟ้มสะสมงานของนักเรียนจะอยู่ภายใต้การดูแลแนะนำของครู (บุญเชิด ภิญอนันตพงษ์, 2540) ในขณะที่สุวิทย์ มูลคำ (2543)ได้เพิ่มเติมว่าแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนจะเน้นการประเมินผลย่อย (formative evaluation) มากกว่าการประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation)ดังนั้นแฟ้มสะสมงานจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องโดยทั้งผู้เรียน และครูต่างมีความเข้าใจร่วมกันและตรงกัน

อย่างไรก็ตาม โกวิท ประวาลพฤกษ์ (2541) ได้ให้ความหมายแฟ้มสะสมงานไว้ 3 ลักษณะ คือ (1) เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงาน หรือผลการทำงานของเจ้าของแฟ้มสะสมงานนั้นแล้วจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ อาจจะเก็บเป็นแฟ้ม เป็นกล่อง เป็นกระเป๋า แฟ้มสะสมงานเป็นภาพสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน (2) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานเพื่อประเมินความสำเร็จของผู้เรียนที่สูงกว่าการเก็บเป็นคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างงานหรือการแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงาน (3) เป็นการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) และ การประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) ที่คำนึงถึงการทำงาน (กระบวนการทำงาน) และผลงานดังนั้นแฟ้มสะสมงานจึงเป็นที่เก็บรวบรวมชิ้นงานหรือหลักฐานที่สะท้อนทั้งกระบวนการและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง สิ่งที่ใช้บรรจุหลักฐาน หรือชิ้นงานที่แสดงถึงกระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนสะท้อนถึงความพยายาม ความก้าวหน้า และพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียนด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆด้าน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมอย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีระบบ มีจุดมุ่งหมายในการเลือกผลงาน เกณฑ์การประเมินผล และสะท้อนความคิดในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเป็นหนทางให้ผู้เรียนรู้จักคิดและเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ต่อไปได้ และแฟ้มสะสมงานสามารถใช้เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปรวมได้

2. ความมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน

ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานนั้นมีความมุ่งหมายคือ (ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540; พรรณวลัย คีรีวงศ์วัฒนา, 2542)

1.เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเอง ประเมินกระบวนการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ หรืองานที่ทำว่าประสบผลสำเร็จในระดับใด ระบบการจัดทำเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่อง ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับครูในการประเมินกระบวนการเรียนรู้

2.เพื่อให้ครูผู้สอนได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่ามีความสามารถในการเรียนรู้ ความเจริญก้าวหน้าพัฒนาการ หรือผลงานตลอดเวลาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ครูสามารถนำข้อมูลผลประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ ผลการประเมินแฟ้มสะสมงานยังนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไปด้วย

3.เพื่อให้ผู้ปกครองและครูติดต่อสื่อสารกันในการวางแผน แก้ปัญหา และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

สำหรับแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ เป็นแฟ้มที่รวบรวมชิ้นงานที่ผ่านการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาชิ้นงาน และผลที่เกิดจากการเรียนรู้แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้สามารถแบ่งออกตามลักษณะการใช้งานดังนี้ (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์และคณะ, 2540; อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์, 2541;สุวิทย์ มูลคำ, 2543)

3.1 แฟ้มสะสมงานสำหรับให้ระดับคะแนนในแต่ละรายวิชา เป็นแฟ้มสะสมงานที่จัดทำแยกในแต่ละรายวิชาเรียนเพื่อแสดงกระบวนการและผลการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชานั้นๆ

3.2 แฟ้มสะสมงานแบบบูรณาการ เป็นการสะสมงานด้วยการบูรณาการผลงานจากการเรียนรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง มองเห็นภาพทั้งหมดของตัวผู้เรียนเอง

3.3 แฟ้มสะสมงานกลุ่ม เป็นแฟ้มสะสมงานที่นักเรียนร่วมกันพัฒนา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันการนำความสามารถที่แตกต่างกันมาร่วมกันสร้างสรรค์งานกลุ่ม เพื่อการอยู่ร่วมกัน เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมโรงเรียน กิจกรรมของชุมชน

3.4 แฟ้มสะสมงานหลายชั้นเรียนเป็นแฟ้มสะสมงานการเรียนจากหลายชั้นเรียนเช่นชั้นปีที่1ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นภาพการพัฒนาของตนเองในช่วงปีที่ผ่านๆมา

3.5 แฟ้มสะสมงานที่เป็นความหลากหลายทางสติปัญญา 8 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (multiple intelligent) ของ Howard Gardner คือด้านความสามารถทางการใช้ภาษา ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านเนื้อหามิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการเข้ากับผู้อื่น ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความเข้าใจธรรมชาติ โรงเรียนจะต้องหาวิธีการที่มั่นใจได้ว่านักเรียนมีความต้องการและความสามารถที่หลากหลายในด้านรูปแบบการเรียนรู้ และประสบความสำเร็จได้อย่างไร

แต่แฟ้มสะสมงานในบริบทห้องเรียนนั้น เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรอบรู้ ทักษะต่างๆ ความรู้ และทัศนคติ ผลงานของผู้เรียนแต่ละคนในแฟ้มสะสมงานจึงถือเป็นสิ่งประดิษฐ์ ในบริบทห้องเรียนนั้น แฟ้มสะสมงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องสะท้อนจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียน แฟ้มสะสมงานสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (Pearson Education Development Group, 2001) คือ

1. แฟ้มสะสมงานที่เน้นกระบวนการ (process oriented portfolio) แฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะบอกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับพัฒนาการ หรือการเจริญเติบโตของผู้เรียน เนื้อหาในแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะแสดงถึงกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ ตลอดจนแบบร่างงาน (drafts) การสะท้อนกระบวนการ การเผชิญกับอุปสรรคต่างๆในการทำงานด้วย แฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะบรรจุผลงานของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น ระหว่าง และสิ้นสุดการทำงานในหน่วยการเรียนรู้นั้น เช่น เรื่องสั้นที่ประกอบด้วย 3 ร่าง คือ ร่างแรก ร่างที่ปรับปรุงใหม่หลังจากที่ได้รับการสะท้อนผลซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับจากครูผู้สอนและเพื่อน และร่างสุดท้าย ผู้เรียนสามารถที่จะเสนอแนะและติชมผลงานเหล่านี้ได้ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ได้หลักฐานที่แสดงถึงว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาได้อย่างไร ส่วนในวิธีการอื่นๆ เช่น การเขียนหรือการประชุมระหว่างผู้ปกครองและครู ผู้เรียนจะสามารถสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ได้นั้น กล่าวคือผู้เรียนจะระบุว่าทักษะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผู้เรียนจะชื่นชมในความสำเร็จของตนเอง และจะกำหนดสิ่งที่ท้าทายที่จะทำต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

โดยทั่วไปแฟ้มสะสมงานที่เน้นกระบวนการ จะใช้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งสนใจที่พัฒนาการและการเจริญเติบโตของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าที่จะพิจารณาการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะต้องสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูผู้สอนด้วย

2. แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิต (product oriented portfolio) แฟ้มสะสมงานประเภทนี้เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนโดยจะพิจารณาเลือกผลงานที่ดีที่สุด วัตถุประสงค์ของการใช้แฟ้มสะสมงานประเภทนี้คือการสะท้อนถึงคุณภาพและความสำเร็จมากกว่าสะท้อนถึงกระบวนการซึ่งทำให้บรรลุผลสำเร็จในการทำแฟ้มสะสมงานประเภทนี้ ผู้เรียนจะต้องเก็บสะสมผลงานตั้งแต่ต้นจนจบ และเมื่อถึงเวลาผู้เรียนจะต้องเลือกสิ่งที่ผู้เรียนได้ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นซึ่งเป็นตัวแทนของงานที่มีคุณภาพมากที่สุด

ในการเลือกผลงานของผู้เรียนบรรจุลงในแฟ้มสะสมงานสามารถทำได้หลายวิธี กล่าวคือ ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดสิ่งที่จะบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน หรือครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดขอบเขตกว้างๆไว้ว่าแฟ้มสะสมงานควรจะบรรจุสิ่งใดเข้าไปบ้าง และสิ่งที่บรรจุควรมีคุณภาพเป็นอย่างไร เช่น ครูในวิชาคณิตศาสตร์กำหนดว่าแฟ้มสะสมงานจะต้องบรรจุหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้มโนทัศน์เรื่อง ค่าเฉลี่ยมัธยฐาน และฐานนิยม ครูอาจจะกำหนดด้วยว่าผลงานต้องได้คะแนนเท่าใดขึ้นไปจึงจะยอมรับได้ว่ามีคุณภาพสำหรับบรรจุได้ในแฟ้มสะสมงานได้แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิตจะมีประสิทธิภาพในการแสดงถึงความรับผิดชอบของผู้เรียนในการผลิตผลงานที่มีคุณภาพ และโดยทั่วไปแฟ้มสะสมงานประเภทนี้จะให้ผู้เรียนได้สะท้อนตนเอง (self-reflection) ซึ่งมักจะเป็นการเขียนว่าเพราะเหตุใดผู้เรียนจึงเลือกผลงานแต่ละชิ้นมาเป็นชิ้นที่ถือว่าดีที่สุด

แฟ้มสะสมงานที่เน้นผลผลิตมักจะใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเกรดเฉลี่ยของผู้เรียนและคะแนนสอบของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษานั้น เป็นผลสุดท้ายที่เน้นที่สิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ และผู้เรียนในระดับชั้นนี้มีทักษะการคิดในระดับที่สูงกว่า สามารถเลือกผลงานที่ดีที่สุดของตนเองได้อย่างชาญฉลาด และยังสามารถสะท้อนตนเองได้อย่างลึกซึ้งด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่มีแฟ้มสะสมงานแบบใดแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนทุกระดับ ดังนั้นในการเลือกใช้แฟ้มสะสมงาน ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงรูปแบบการสอน และวัฒนธรรมของโรงเรียนด้วย

องค์ประกอบประการสุดท้ายที่ควรจะต้องมีในแฟ้มสะสมงานทั้ง 2 ชนิดที่กล่าวมาก็คือการจัดแสดงต่อสาธารณะ (public exhibition) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อน ครู ผู้ปกครอง หรือสมาชิกคนอื่นๆในชุมชน และผู้เรียนในการนำเสนอผลงานทั้งหมดหรือบางส่วน โดยในบางกรณี ผู้เรียนหรือกลุ่มของผู้เรียนก็ต้องนำเสนอแฟ้มสะสมงานเหมือนการแสดงในนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ หรือในบางกรณีผู้เรียนก็จะพัฒนาบางส่วนของแฟ้มสะสมงานให้ลึกซึ้งขึ้น โดยสะท้อนความสนใจในวิชาหรืออาชีพต่างๆของผู้เรียนแต่ละคน การจัดแสดงแฟ้มสะสมงานนี้มีความสำคัญอยู่ที่การหล่อหลอมหรือก่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้เรียนและชุมชน

เมื่อแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนถูกประเมินและวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้อื่นจะเป็นการทำให้กระบวนการทั้งหมดมีความตรงมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนมุ่งสนใจที่คุณภาพของงาน และเป็นการนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ปกครอง ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

4. ลักษณะของแฟ้มสะสมงาน

ลักษณะสำคัญของแฟ้มสะสมงานผู้เรียน มีดังนี้ (Bird, 1990; Wiggins, 1989; Wolf, 1989; ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์, 2540)

1. มีการแสดงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน กล่าวคือ ครู หรือทั้งครูและผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความคาดหวังก่อนเริ่มต้นพัฒนาแฟ้มสะสมงานของตน

2. มีการบูรณาการ กล่าวคือ เป็นการผสมผสานบูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชาการที่ได้จากการเรียนในห้องเรียนกับประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากภายนอกห้องเรียนเช่นครูที่สอนเทคนิคการเขียนเรื่องสั้นอาจสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พบปะ สนทนา หรือสัมภาษณ์นักเขียน แล้วบันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแฟ้มสะสมงาน

3. มีแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (multisources)เอกสาร หรือหลักฐานต่างๆในแฟ้มสะสมงานต้องได้มาจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้การประเมินผลผู้เรียนมีความเที่ยงตรงแม่นยำมากที่สุด และสามารถตัดสินความสามารถของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม

4. สะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงโดยจะต้องมีการเชื่อมโยงกันโดยตรงระหว่างสภาพการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริงในห้องเรียนกับหลักฐานในแฟ้มสะสมงาน

5. เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นพลวัต ข้อมูลจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้สามารถตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง การเจริญงอกงาม และพัฒนาการผู้เรียนได้ทุกระยะเวลา และมีความต่อเนื่อง

6. สะท้อนบุคลิกภาพความเป็นเอกลักษณ์จากความเป็นเจ้าของโดยผู้เรียนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน การรู้จักการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ แฟ้มสะสมงานของผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นการสร้างสรรค์ที่โดดเด่นและมีความเฉพาะตัว เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้เลือก ผลงานและประเมินผลตนเอง

7. นำไปใช้ได้ในหลายจุดประสงค์ เอกสารหรือหลักฐานในแฟ้มสะสมงานผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้มากกว่าหนึ่งจุดประสงค์หรือมากกว่าหนึ่งวิชา และใช้ได้ทุกระดับชั้น เช่น ใช้สนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้โอกาสผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินผลงานซึ่งกันและกัน จุดประสงค์อีกประการหนึ่งที่สำคัญของการใช้แฟ้มสะสมงาน คือครูผู้สอนสามารถใช้ประเมินความสำเร็จของการสอนของตนได้ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอนต่อไป

5. ส่วนประกอบของแฟ้มสะสมงาน

แฟ้มสะสมงานประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้ (Cole et al., 2000; Barton & Collin, 1997; ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และคณะ, 2540)

1. จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่บอกว่าแฟ้มสะสมงานนั้นจะใช้เพื่ออธิบายหรือเพื่อวัดสิ่งใดซึ่งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะเป็นแนวทางสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จแท้จริงเพียงใด โดยทั่วไปจะมีจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานคือ

1.1 เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้จากการสะท้อนความคิดในงานของตนเอง และพัฒนาตนเอง

1.3 เพื่อประเมินความรับผิดชอบของครูจากความสามารถในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. เนื้อหา ประกอบด้วย หลักฐาน หรือแนวทางต่างๆตามความเป็นจริงที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยแสดงถึงจุดมุ่งหมายส่วนตัว ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เนื้อหาที่ควรจะมีในแฟ้มสะสมงานประกอบด้วย5 ส่วน คือ (1) ชิ้นงานที่ผู้เรียนคัดเลือก(2) การสะท้อนความคิดเห็นของผู้เรียน (3) จุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (4) ตัวอย่างในระหว่างเรียนและช่วงสุดท้าย (5) ตัวอย่างหลักฐานที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม หรือการเจริญเติบโตของผู้เรียน

งานวิจัยของ Barton และ Collin (1997) พบว่ามีหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน มี 4 ประเภท ได้แก่

2.1 เอกสารและผลงานที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น แบบฝึกหัด การบ้าน เป็นต้นอย่างไรก็ตาม การเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มสะสมงานไม่ใช่การบรรจุแบบฝึกหัดทั้งหมดของผู้เรียนลงในแฟ้มสะสมงาน แต่เป็นการใส่ผลงานบางส่วนที่สะท้อนและเป็นตัวแทนผลการเรียนรู้ที่ต้องการวัดลงในแฟ้มสะสมงาน

2.2 เอกสารหรือผลงานที่แสดงถึงงานที่ผู้เรียนทำนอกห้องเรียน เช่น การสัมภาษณ์ โครงการพิเศษ เป็นต้น

2.3เอกสารที่ครูและผู้เกี่ยวข้องใช้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน เช่น แบบบันทึกการสังเกตของครู แบบบันทึกของผู้เรียน เพื่อนในชั้นเรียน ผู้ปกครอง และการสอบในลักษณะต่างๆ เป็นต้น

2.4 เอกสารที่ผู้เรียนเตรียมขึ้นเฉพาะบรรจุลงในแฟ้มสะสมงาน ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

กล่าวได้ว่าสิ่งที่นำมาใส่ไว้ในแฟ้มสะสมงานควรจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

3. การกำหนดเวลา เป็นการวางแผนว่าจะให้ผู้เรียนประเมินแฟ้มสะสมงานเมื่อไร และประเมินด้วยวิธีการใด โดยสิ่งที่จะต้องถูกนำมากำหนดก็คือ

3.1 การประเมินตนเอง เป็นการให้ผู้เรียนประเมินแฟ้มสะสมงานของตนเองว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

3.1.1กำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการตรวจสอบผลงานโดยครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งนิยมกำหนดให้อยู่ในรูปคะแนนรูบริก(scoring rubric)

3.1.2 สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการตรวจสอบผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น แบบสำรวจรายการ บันทึกต่างๆ

นอกจากนี้ การประเมินด้วยกระบวนการดังกล่าว ผู้เรียนอาจจะประเมินตนเองด้วยวิธีการต่อไปนี้ คือ (1) การจดบันทึกการเรียนรู้ (learning logs) เช่นการแก้ปัญหา การสังเกต การบรรยาย (2) การจดบันทึกความคิดเห็นแบบสะท้อนกลับ (reflective journals) คือการให้ผู้เรียนเขียนแผนการเรียน การสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการเรียน บันทึกการสังเกตจากการเรียน การรวบรวมประสบการณ์ ซึ่งการเขียนบันทึกความคิดเห็นช่วยให้ผู้เรียนทราบจุดเด่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และ (3) การกำหนดจุดมุ่งหมายระยะสั้น และระยะยาว จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

3.2 การสะท้อนความคิดเห็น เป็นการแสดงความรู้สึก และการให้คะแนนผลงาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนพิจารณาการเรียนรู้ของตนเอง อันเป็นการใช้ความคิดในขั้นสูง

4. การประเมินแฟ้มสะสมงาน เป็นการประเมินความสอดคล้องหรือความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานกับหลักฐานต่างๆในแฟ้มสะสมงาน จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการใช้แฟ้มสะสมงานคือการให้ผู้เรียนได้ประเมิน วิพากษ์ และสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานในแฟ้มสะสมงานของตนเองเป็นระยะและเพื่อให้การให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างครูกับผู้เรียนควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาตลอดภาคเรียน การตัดสินแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนแต่ละคนจะเน้นที่ผลการวัดความก้าวหน้าในการเรียน มาตรฐานการวัดที่ดีที่สุดควรจะเกิดจากการตกลงกันระหว่างครูกับผู้เรียนการประเมินแฟ้มสะสมงานขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักในการสร้างแฟ้มสะสมงานของชั้นเรียนคือส่งเสริมนิสัยในการประเมินตนเอง หรือเพื่อวัดและติดตามความก้าวหน้าในการเรียน

6. กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

จากการศึกษากระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานหรือการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน พบว่า การจัดทำแฟ้มสะสมงานมีหลายขั้นตอนและสามารถกำหนดได้หลายแนวทางขึ้นกับความเหมาะสมของลักษณะงานที่เก็บสะสม ซึ่งมีผู้นำเสนอขั้นตอนที่แตกต่างกันหลายแนวทางจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจำนวน 9 ฉบับ (De Fina, 1992;Burke, Forgarty และ Belgrad, 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม, 2543; สุวิทย์ มูลคำ, 2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544) ซึ่งได้นำเสนอขั้นตอนของการจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้หลายแนวทาง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน	De Fina (1992)	Burke et al. (1994)	Epstein (2001)	Pearson EduDev Group (2001)	ชัยพฤกษ์ เสรีรัตน์ และคณะ(2540)	อมรรัตน์ พันธ์งาม 2543)	สุวิทย์มูลคำ (2543)	สพฐ. (2552)	สมศักดิ์ ภู่วิภาดารรธน์ (2544)	รวม
1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	7
2. เก็บรวบรวมผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3. คัดเลือกผลงานและจัดระบบผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	8
4.สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงาน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
5. ตรวจสอบความสามารถของตนเอง		✓			✓		✓			3
6. ปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน	✓	✓			✓	✓	✓	✓		6
7. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน	✓	✓					✓		✓	4
8. ปรับเปลี่ยนผลงาน		✓			✓		✓			3
9. นำเสนอแฟ้มสะสมงาน		✓			✓		✓	✓		4
10. นำผลการประเมินโดยแฟ้มสะสมงานไปใช้ประโยชน์	✓		✓	✓		✓			✓	5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารตามตารางที่ 1 พบว่า เอกสารทั้ง 9 ฉบับเสนอขั้นตอนในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ส่วนขั้นตอนสำคัญของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันเล็กน้อย เอกสารและงานวิจัยบางฉบับเรียกชื่อของขั้นตอนบางขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปหรือเพิ่มรายละเอียดในขั้นตอนนั้นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าขั้นตอนสำคัญที่เอกสารและงานวิจัยทั้ง 9 ฉบับนำเสนอร่วมกันมากกว่า 5 รายการ แสดงดังผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 1 ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

1. ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ในขั้นตอนนี้ครูต้องเริ่มจากการศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรในรายวิชาและระดับชั้นที่สอน แล้วกำหนดลักษณะและจำนวนชิ้นงานที่นักเรียนต้องสร้างในแต่ละสาระ ตัวชี้วัด และกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ครูควรแจ้งให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียนว่าจะให้นักเรียนพัฒนาแฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ เมื่อถึงช่วงเริ่มต้นภาคเรียน ครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน จากนั้นครูอธิบายและชี้แจงให้นักเรียน

เข้าใจเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะชิ้นงานที่นักเรียนต้องพัฒนา ตลอดจนอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน วิธีการใช้เครื่องมือประเมินที่ในกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน เช่น แบบบันทึกแบบประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่างๆ ให้นักเรียนทราบโดยทั่วกันด้วย และหากเป็นไปได้เพื่อความชัดเจนครูอาจจะหาตัวอย่างผลงานในแต่ละระดับคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินมานำเสนอให้นักเรียนเข้าใจด้วย

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงานในขั้นตอนนี้ควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำและจัดเก็บแฟ้มสะสมงานที่เหมาะสมกับชิ้นงานของนักเรียน ซึ่งอาจเป็นแฟ้ม กล่องอัลบั้ม ซีดีที่สามารถบรรจุหรือบันทึกผลงานต่างๆ ของนักเรียนได้ นอกจากนี้ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มพัฒนางานอยู่เสมอ ในขั้นตอนนี้ ครูควรมีกระบวนการที่ให้นักเรียนได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงานต่างๆ เบื้องต้นก่อนจัดเก็บลงในแฟ้มพัฒนางาน และให้นักเรียนจัดหมวดหมู่ผลงานในแฟ้มพัฒนางานอย่างเป็นระบบด้วย การจัดหมวดหมู่ผลงานในแฟ้มพัฒนางานสามารถทำได้หลายแบบ เช่น จัดเก็บผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดเก็บผลงานตามวัน เวลา เป็นต้น

3. ขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงานในขั้นตอนนี้ครูจะกำหนดช่วงเวลาในการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึก/สะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานของนักเรียน จากนั้นเมื่อถึงกำหนดเวลาดังกล่าว ครูให้นักเรียนคัดเลือกผลงานจากแฟ้มพัฒนางานไปเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเป็นระยะ โดยพิจารณาผลงานต่างๆ ตามเกณฑ์การประเมินผลงานซึ่งได้พัฒนาไว้แล้วตั้งแต่ในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานซึ่งครูและผู้เรียนอาจจะร่วมกันคัดเลือกชิ้นงานบางส่วนจากชิ้นงานทั้งหมด ในขั้นนี้สามารถใช้กฎแห่งการเพิ่มคุณค่า (value-added up principle) ในการคัดเลือกผลงาน กล่าวคือ เริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนเลือกผลงานที่คิดว่าดีที่สุด และตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานมากที่สุดเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานเป็นหลักฐานที่ถือว่ามีคุณค่าอันดับหนึ่ง จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกผลงานอันดับที่สอง พร้อมกับพิจารณาว่าหากรวบรวมผลงานชิ้นนี้ไว้ในแฟ้มสะสมงานแล้ว จะทำให้เกิดคุณค่าอะไรเพิ่มขึ้นอีกบ้าง หากประเมินว่ามีคุณค่าเพิ่มขึ้นในแง่มุมใหม่ก็เก็บสะสมไปในแฟ้มสะสมงาน หากไม่มีคุณค่าก็ไม่ควรเก็บ ปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกชิ้นงาน หรือจนผู้เรียนเห็นว่ามีหลักฐานชิ้นงานที่มากพอจะตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานแล้ว ทั้งนี้ครูสามารถให้นักเรียนพิจารณาปรับเปลี่ยนผลงานที่เก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่นได้เมื่อมีการคัดเลือกผลงานใหม่ในครั้งต่อไป ในขั้นตอนนี้เพื่อให้ไม่เกิดความสับสน ครูอาจจะให้นักเรียนทำทะเบียนบันทึกผลงานที่เก็บสะสมในแฟ้มสะสมงานดีเด่นเพื่อให้การเก็บรวบรวมผลงานเป็นไปอย่างมีระบบ จากนั้นให้นักเรียนเขียนบอกเล่า แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานที่คัดเลือกมาไว้ในแฟ้มสะสมงานดีเด่น เหตุผลในการคัดเลือกชิ้นงานนั้นๆ มาบรรจุในแฟ้มสะสมงาน การสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็นจะทำให้ผู้เรียนเริ่มรู้จักคิดไตร่ตรองด้วยตนเองเป็นการสะท้อนวิธีการทำงาน ความรู้สึก ความต้องการ และอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะทำงานของผู้เรียนด้วย

4. ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน ในขั้นตอนนี้ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนปรับปรุงและพัฒนาผลงานในแฟ้มสะสมงานดีเด่นให้มีคุณภาพดีขึ้นอยู่เสมอ ครูจัดให้นักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ครูวิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนเป็นระยะ ตลอดจนเปิดโอกาสให้เพื่อนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนได้วิพากษ์ ประเมิน หรือให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงานของนักเรียนด้วยเช่นเดียวกัน ในการประเมินผลงานในขั้นตอนนี้ ครูควรให้ผู้ประเมินพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยในกรณีที่ครูเป็นผู้ประเมินจะพิจารณาผลการประเมินตนเองของนักเรียนเจ้าของแฟ้มสะสมงานประกอบด้วย นอกจากนี้การประเมินจะต้องเน้นที่ความก้าวหน้าของผลงานของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าเปรียบเทียบผลงานของผู้เรียนกับกลุ่มกิจกรรมใน

ขั้นตอนนี้จะทำให้นักเรียนได้ทราบจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของตนเอง และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขงานของตนเองให้มีความสมบูรณ์ขั้นต่อไป

7. การประเมินแฟ้มสะสมงาน

การประเมินแฟ้มสะสมงานไม่สามารถให้คะแนนในลักษณะเดียวกันกับการให้คะแนนจากแบบสอบได้ เนื่องจากการประเมินแฟ้มสะสมงานซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนั้นจะต้องอาศัยการตัดสินของผู้ประเมินหรือผู้สอน ดังนั้นประเด็นเรื่องความเที่ยงและความตรงของคะแนนที่ได้จากการตัดสินของผู้ประเมินจึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึง นักประเมินจึงได้คิดวิธีการประเมินและสร้างเกณฑ์ในการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานขึ้น วิธีการประเมินและเกณฑ์ในการประเมินแฟ้มสะสมงานมีรายละเอียดดังนี้

7.1 วิธีในการประเมินแฟ้มสะสมงาน

การประเมินแฟ้มสะสมงานหรือการให้คะแนนแฟ้มสะสมงานส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเบื้องต้นใน3 วิธีนี้ (Randall และคณะ,1987 อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540; Kuhs, 1994 อ้างถึงใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544)

วิธีที่หนึ่ง การประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นในแฟ้มสะสมงานแล้วหาค่าเฉลี่ย โดยทำการประเมินชิ้นงานแต่ละชิ้นในแฟ้มสะสมงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) แล้วนำคะแนนมารวมกันเพื่อหาค่าเฉลี่ยออกมาเป็นคะแนนรวมของแฟ้มสะสมงานทั้งแฟ้ม

วิธีที่สอง การประเมินตามองค์ประกอบหรือสมรรถภาพ หรือตามมิติของงาน โดยทำการแยกวิเคราะห์ชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานตามจุดมุ่งหมาย หรือมิติของงาน โดยการให้คะแนนแยกไปตามจุดมุ่งหมายหรือสมรรถภาพที่ต้องการวัด ในการประเมินแฟ้มสะสมงานจะใช้วิธีนำหลักฐานหรือชิ้นงานจากแฟ้มสะสมงานทีละชิ้น แล้วให้คะแนนตามสมรรถภาพที่หลักฐานหรือชิ้นงานนั้นแสดงออกหรือสื่อถึง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละสมรรถภาพที่สร้างขึ้นมาเฉพาะสมรรถภาพนั้น ทั้งนี้ชิ้นงาน 1 ชิ้น อาจจะได้รับการประเมินมากกว่า 1 สมรรถภาพได้ หลังจากนั้นจึงนำคะแนนมาคิดค่าเฉลี่ยในแต่ละสมรรถภาพ

วิธีที่สาม การประเมินแฟ้มสะสมงานโดยรวม โดยมองภาพรวมของแฟ้มสะสมงานทั้งหมด วิธีการนี้แตกต่างกับ 2 วิธีแรก กล่าวคือ วิธีนี้จะไม่ให้คะแนนชิ้นงานเป็นรายชิ้น แต่จะให้คะแนนแฟ้มสะสมงานรวมทั้งฉบับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะ เช่น การจัดระบบ ชิ้นงาน ความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ความครบถ้วนของชิ้นงาน คุณภาพของชิ้นงาน ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

Paulson (1990, อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540) ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินแฟ้มสะสมงานดังนี้

1.ตรวจสอบดูหลักฐานหรือชิ้นงานในแฟ้มสะสมงานแต่ละชิ้น โดยพิจารณาถึงคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มีการตอบสนองจุดประสงค์ มีการสะท้อน และมีการรับรอง

2. พิจารณาดูเนื้อหาของแฟ้มสะสมงานว่าบรรลุจุดมุ่งหมาย และผู้เรียนมีความก้าวหน้าไปตามแนวทางที่จุดมุ่งหมายกำหนดไว้หรือไม่ หากพบว่าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายหรือยังไม่เกิดความก้าวหน้า ผู้สอนควรพิจารณาว่าผู้เรียนควรเพิ่มหลักฐานหรือชิ้นงานอะไรในแฟ้มสะสมงานอีกซึ่งผู้สอนควรกระทำเป็นรายบุคคลเฉพาะเจาะจงลงไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาทักษะและความสามารถของตนเองได้

7.2 เกณฑ์ในการให้คะแนนผลงาน

เกณฑ์ในการให้คะแนนผลงานของผู้เรียนที่นิยมนำมาใช้กับการประเมินแฟ้มสะสมงานนั้น นิยมเรียกกันว่า “เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก(scoring rubric)” เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกเป็นระดับที่แสดงลักษณะหรือความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงาน ซึ่งใช้สำหรับการให้คะแนนในการประเมิน หรือตัดสินความสำเร็จของผลงานหรือผลการปฏิบัติงาน เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกนี้จะมีคำอธิบายพฤติกรรมหรือลักษณะที่สะท้อนถึงคุณภาพในแต่ละระดับผลการประเมินกำกับไว้ตั้งแต่ระดับสูงหรือดีมากจนถึงระดับต่ำหรือต้องปรับปรุง เกณฑ์การให้คะแนนหรือรูบริกสามารถช่วยแก้ไขการประเมินทักษะซึ่งมีลักษณะค่อนข้างเป็นอัตนัย (subjectivity) ได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเที่ยงที่เพิ่มขึ้นในการให้คะแนน (Jonsson, &Svingby, 2007; Pearson Education Development Group, 2001; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน,2544; กมลวรรณ ตังธนกานนท์,2547, 2549, 2557) นอกจากนี้ ในบริบทการประเมินในชั้นเรียนเกณฑ์การให้คะแนนยังช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจได้ตรงกันว่าการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงานที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับหรือได้มาตรฐานเป็นอย่างไร (Schamber& Mahoney, 2006; Panadero&Jonsson, 2013) เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้และการกำกับตนเองของผู้เรียน และตลอดจนทำให้ผู้เรียนได้ทราบขอบเขตของสิ่งที่ผู้สอนจะประเมิน ซึ่งเป็นการลดความวิตกกังวลของผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้ (Kuhl, 2000; Wolters, 2003) เกณฑ์การให้คะแนนมี 2 ประเภท คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holisticscoringrubric) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analyticscoringrubric)

7.3 ประเภทของเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก

เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric)

7.3.1เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมเป็นเกณฑ์ที่พิจารณาภาพรวมของชิ้นงานที่ประเมินว่ามีลักษณะอย่างไร เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายลักษณะโดยรวมของชิ้นงานที่ประเมินลดหลั่นตามระดับคุณภาพจากสูงสุดถึงต่ำสุดเนื่องจากเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมนี้สร้างจากหลักการพื้นฐานที่ว่าการประเมินคุณภาพของสิ่งต่างๆ ควรต้องพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของสิ่งนั้นจะดีกว่าการพิจารณาเป็นมิติหรือองค์ประกอบแต่ละด้านของสิ่งที่มุ่งประเมินโดยเกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้มักจะพิจารณาลักษณะเด่นหรือลักษณะจำเป็นของสิ่งที่ประเมิน (Johnson, Penny, & Gordon, 2009)เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมเหมาะสมกับการประเมินผลขนาดใหญ่ (large-scale assessment) ที่มีผู้รับการประเมินจำนวนมาก และการประเมินผลสรุปรวม (summative evaluation) ซึ่งใช้สำหรับตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (กมลวรรณ ตังธนกานนท์, 2557)

แบบประเมินการเขียนเรียงความ

ชื่อ-นามสกุล .....ระดับชั้น.....

วัน เดือน ปี..... ครูผู้สอน/ผู้ประเมิน.....

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณภาพของเรียงความของนักเรียนมากที่สุด

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์
ดีเยี่ยม	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนอจำนวนมาก ● วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล ทำให้การนำเสนอเนื้อหามีความสมบูรณ์ ● ใช้คำ และภาษาที่มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ ตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความอย่างสม่ำเสมอ
ผ่าน	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดที่นำเสนออย่างพอเพียง ● วางลำดับเนื้อหาได้อย่างมีเหตุผล การนำเสนอเนื้อหาบกพร่องเล็กน้อย ● ใช้คำ และภาษาที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความ
ควรปรับปรุง	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิด แต่อาจไม่ตรงกับประเด็นที่เขียน ● วางลำดับเนื้อหาได้ยังไม่ค่อยสมเหตุสมผล การนำเสนอเนื้อหาขาดความสมบูรณ์ ● การใช้คำ และภาษาบกพร่องบ้าง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน ● เขียนได้ตามหลักการเขียนเรียงความเล็กน้อย
ไม่ผ่าน	● มีข้อมูลสนับสนุนความคิดเพียงเล็กน้อย ขาดความคงเส้นคงวา ● วางลำดับเนื้อไม่สัมพันธ์กัน ● การใช้คำ และภาษาบกพร่อง และไม่ค่อยตรงกับคนอ่าน ● ไม่ได้เขียนตามหลักการเขียนเรียงความ

7.3.2เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric)มีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงานโดยพิจารณาคุณภาพของชิ้นงานเป็นรายองค์ประกอบหรือรายมิติเกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้จะบรรยายคุณภาพของชิ้นงานเป็นรายองค์ประกอบลดหลั่นตามระดับคุณภาพตั้งแต่สูงสุดถึงต่ำสุด และถ้าองค์ประกอบหรือมิติที่พิจารณามีน้ำหนักไม่เท่ากันก็สามารถกำหนดน้ำหนักไม่เท่ากันให้เกณฑ์เหล่านั้นได้ตามความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบเหมาะสมกับการประเมินความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (formative evaluation) ซึ่งต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อการพัฒนาผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การใช้เกณฑ์การให้คะแนนประเภทนี้ในการประเมินมักจะใช้เวลานานกว่าเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมเนื่องจากความซับซ้อนในการพิจารณาองค์ประกอบของสิ่งที่ประเมินเป็นรายมิติ

ตารางที่ 3 ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (ปรับจาก สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544)

ทักษะการฟัง		ทักษะการพูด	
ระดับ	แฟ้มสะสมงานมีหลักฐานแสดงสิ่งต่อไปนี้	**ระดับ**	แฟ้มสะสมงานมีหลักฐานแสดงสิ่งต่อไปนี้
4	เข้าใจสิ่งที่ฟังทุกเรื่อง จดบันทึกสิ่งที่ฟังครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้ถูกต้อง เข้าใจผู้พูดอย่างดี	4	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์ถูกต้อง สื่อความหมายได้ครบถ้วน ทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่องอย่าง สม่ำเสมอ
3	เข้าใจสิ่งที่ฟังทุกเรื่อง จดบันทึกสิ่งที่ฟังครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้อง เข้าใจผู้พูดพอใช้	3	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์ถูกต้อง สื่อความหมายได้ครบถ้วน ทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่องบางครั้ง
2	เข้าใจสิ่งที่ฟังบางเรื่อง จดบันทึกได้ครบถ้วนและมีสาระ ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้บางเรื่อง เข้าใจผู้พูดเพียงเล็กน้อย	2	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดถูกไวยากรณ์ ใช้คำศัพท์บางคำไม่ถูกต้อง สื่อความหมายผิดพลาดเล็กน้อย ขาดการทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่อง
1	เข้าใจสิ่งที่ฟังบางเรื่อง จดบันทึกได้สาระและไม่ครบถ้วน ปฏิบัติตามสิ่งที่ฟังได้บางเรื่อง ไม่เข้าใจผู้พูด	1	ออกเสียงชัดเจนและถูกต้อง พูดผิดไวยากรณ์เล็กน้อย ใช้คำศัพท์ที่ไม่ถูกต้องบ่อย สื่อความหมายในการพูดไม่ชัดเจน ขาดการทบทวนและปรับปรุงข้อบกพร่อง
0	หลักฐานไม่สมบูรณ์	0	หลักฐานไม่สมบูรณ์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทักษะการอ่าน		ทักษะการเขียน	
ระดับ	แฟ้มสะสมงานต้องมีลักษณะดังนี้	**ระดับ**	แฟ้มสะสมงานต้องมีลักษณะดังนี้
4	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียน	4	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสำกดคำถูกต้อง พัฒนาสำนวนเขียนสม่ำเสมอ
3	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียนไม่ ครบถ้วน	3	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสะกดคำถูกต้อง พัฒนาสำนวนเขียนบ้างเล็กน้อย
2	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านได้ค่อนข้างถูกต้อง ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ไม่สมบูรณ์ เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของผู้เขียนเพียง เล็กน้อย	2	มีจุดประสงค์ในการเขียนชัดเจนและค่อนข้างได้เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนถูกต้อง จัดระบบการเขียนชัดเจนง่ายต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และสะกดคำผิดพลาดเล็กน้อย ขาดการพัฒนาสำนวนเขียน
1	ระบุสาระของเรื่องที่อ่านได้ไม่ครบถ้วน ลำดับเรื่องที่อ่านผิดพลาดเล็กน้อย ระบุประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายและเจตคติของเรื่อง ผู้เขียน	1	ขาดจุดประสงค์ในการเขียนและเนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียนไม่ถูกต้อง จัดระบบการเขียนไม่ชัดเจนยากต่อการติดตาม ใช้ไวยากรณ์และคำผิดพลาดมาก ขาดการพัฒนาสำนวนเขียน
0	หลักฐานไม่สมบูรณ์	0	หลักฐานไม่สมบูรณ์

7.4 การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก

กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก ทั้งแบบองค์รวมและแบบแยกองค์ประกอบมีแนวทางที่ใกล้เคียงกัน แต่มีรายละเอียดบางประการต่างกันเล็กน้อยดังนี้

7.4.1กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม (holistic scoring rubric) การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง ในขั้นตอนนี้ผู้ประเมินต้องกำหนดว่าสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องประเมินตามจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้คืออะไร การประเมินนั้น เน้นที่กระบวนการปฏิบัติ หรือผลการปฏิบัติ หรือทั้งกระบวนการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนในลักษณะเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ตัวอย่างเช่น ในเชิงปริมาณอาจกำหนดเป็นระดับคะแนน 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนในเชิงคุณภาพ อาจกำหนดเป็นระดับ ดีมาก ดี พอใช้ และ ปรับปรุง ตามลำดับ โดยทั่วไปในการประเมินทักษะการปฏิบัติมักจะกำหนดให้จำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติมีจำนวน 4-6 ระดับ (Johnson, Penny, & Gordon, 2009)

ขั้นตอนที่ 3กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของเกณฑ์แต่ละระดับ หากเป็นไปได้ควรจัดหาหรือคัดเลือกตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบหรือมิติที่ต้องการประเมิน ทั้งตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง กลาง และต่ำ ระดับคุณภาพละ 3 ตัวอย่างขึ้นไป คำอธิบายลักษณะการปฏิบัติงานหรือผลงานในเกณฑ์ แต่ละระดับอาจมีลักษณะเป็นคำอธิบายในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ หรือผสมผสานคำอธิบายเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการปฏิบัติหรือผลงานที่ได้จากทักษะนั้นๆ เพื่อให้เกณฑ์การให้คะแนนไม่ซับซ้อนจนเกิดความไม่สะดวกในการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 4ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกันกับนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากนักเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนและสิ่งที่นักเรียนจะได้รับการประเมินเป็นสิ่งที่สำคัญในการนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ ขั้นตอนนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้วย เนื่องจากการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนจะช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของการปฏิบัติงานหรือผลงานในด้านทักษะการปฏิบัติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากนักเรียนไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง

7.4.2 กระบวนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric) การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินทักษะการปฏิบัติมีหลักการโดยทั่วไปเหมือนกับการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม แต่มีรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นมากกว่าเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมในส่วนที่เป็นมิติหรือองค์ประกอบที่จะประเมินในทักษะนั้นๆ การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบสำหรับประเมินประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวังในขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินต้องกำหนดว่าสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องประเมินตามจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้คืออะไร การประเมินทักษะนั้น เน้นที่กระบวนการปฏิบัติงาน หรือผลการปฏิบัติงาน หรือทั้งกระบวนการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดมิติหรือองค์ประกอบสำคัญของสิ่งที่จะประเมินซึ่งอาจเป็นกระบวนการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติ ในการประเมินที่เน้นกระบวนการปฏิบัติงาน อาจกำหนดมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน เช่น ความถูกต้องในการปฏิบัติหรือแสดงทักษะนั้น ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติ ส่วนในการประเมินที่เน้นผลการปฏิบัติงาน อาจกำหนดมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน เช่น ความถูกต้องของผลการปฏิบัติ จำนวนครั้ง ระยะทาง เวลา ในการปฏิบัติงานนั้นๆ ทั้งนี้ ในทักษะที่แตกต่างกัน มิติหรือองค์ประกอบที่เหมาะสมในการวัดก็อาจจะมีความแตกต่างกันไปได้

ขั้นตอนที่ 3กำหนดจำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติในแต่ละมิติหรือองค์ประกอบที่ประเมิน ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนในลักษณะเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ตัวอย่างเช่น ในเชิงปริมาณอาจกำหนดเป็นระดับคะแนน 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนในเชิงคุณภาพ อาจกำหนดเป็นระดับ ดีมาก ดี พอใช้ และ ปรับปรุง ตามลำดับ โดยทั่วไปในการประเมินทักษะการปฏิบัติมักจะกำหนดให้จำนวนระดับคะแนนหรือระดับคุณภาพของลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติมีจำนวน 4-6 ระดับ (Johnson, Penny, & Gordon, 2009)

ขั้นตอนที่ 4กำหนดคำอธิบายลักษณะการปฏิบัติหรือผลการปฏิบัติของเกณฑ์แต่ละระดับ หากเป็นไปได้ ควรจัดหาหรือคัดเลือกตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลการปฏิบัติที่มีลักษณะครอบคลุมองค์ประกอบหรือมิติที่ต้องการประเมินทั้งตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานที่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง กลาง และต่ำ ระดับคุณภาพละ3 ตัวอย่างขึ้นไป คำอธิบายลักษณะการปฏิบัติงานหรือผลงานในเกณฑ์แต่ละระดับอาจมีลักษณะเป็นคำอธิบายในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ หรือผสมผสานคำอธิบายเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการปฏิบัติหรือผลงานที่ได้จากทักษะนั้นๆ เพื่อให้เกณฑ์การให้คะแนนไม่ซับซ้อนจนเกิดความไม่สะดวกในการนำไปใช้ เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบไม่ควรพัฒนาเกณฑ์ที่มีมากกว่า 6 องค์ประกอบ หรือ 6 มิติ

ขั้นตอนที่ 5ในบริบทห้องเรียน ควรนำร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นไปพิจารณาร่วมกันกับนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากนักเรียนเกี่ยวกับความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อร่างเกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้น เนื่องจากความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนและสิ่งที่นักเรียนจะได้รับการประเมินเป็นสิ่งที่สำคัญในการนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ ขั้นตอนนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนด้วย เนื่องจากการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนจะช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของการปฏิบัติงานหรือผลงานในด้านทักษะการปฏิบัติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6นำข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากนักเรียนในข้อ 5 ไปพิจารณา และปรับร่างเกณฑ์การให้คะแนนก่อนนำไปใช้จริง

ในการสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวมและเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบนั้นต้องคำนึงถึงภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมกับระดับอายุของผู้รับการประเมินหรือนักเรียน รวมถึงต้องมีความชัดเจนก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง นอกจากนั้น คำอธิบายเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับของเกณฑ์การให้คะแนนควรมีลักษณะลดหลั่นกัน ซึ่งบ่งชี้ถึงแนวทางที่นักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัตินั้นๆ ได้ (Nitko, 2004) นอกจากนี้ เกณฑ์การให้คะแนนควรจะสามารถใช้ในการประเมินเป็นช่วงเวลาหรือประเมินอย่างต่อเนื่องได้ กล่าวคือ สามารถใช้ในการประเมินความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของทักษะการปฏิบัติต่างๆ ได้เป็นช่วงยาว (Relearning by Design Inc., 2000; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์, 2544)

ครูผู้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการปฏิบัติงานหรือลักษณะของผลการปฏิบัติงานกับระดับผลการประเมินในเกณฑ์การให้คะแนนที่นำไปใช้ กล่าวคือ ครูควรยกตัวอย่างผลงานที่มีลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์แต่ละระดับ แล้วอธิบายว่าเหตุใดผลงานแต่ละชิ้นหรือตัวอย่างการปฏิบัติงานนั้นๆ จึงเป็นไปตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ นอกจากนั้น เพื่อให้นักเรียนใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นอย่างเที่ยงตรง ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทดลองให้คะแนนตัวอย่างการปฏิบัติงานหรือผลงานโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่พัฒนาขึ้นด้วย สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งในการนำเกณฑ์ไปใช้ คือ ครูควรกำหนดงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งอาจพิจารณาจากพัฒนาการในแต่ละวัย รวมถึงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการให้คะแนน

เอกสารหมายเลข 5

ประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู
เกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. สภาพการใช้แฟ้มสะสมงานในปัจจุบันในภาพรวม
   1.1 ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน
   1.2 สิ่งที่แฟ้มสะสมงานมุ่งประเมินนักเรียน
   1.3 ขั้นตอนที่ดำเนินการในปัจจุบันในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
   1.4 ผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. การดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
   2.1 สภาพการดำเนินการในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
   2.2 สภาพการดำเนินการในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน
   2.3 สภาพการดำเนินการในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน
   2.4 สภาพการดำเนินการในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน
   2.5 สภาพการดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ (ถ้ามี)

3. ปัญหาในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ถ้ามี)
   3.1 ปัญหาการดำเนินการในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
   3.2 ปัญหาการดำเนินการในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน
   3.3 ปัญหาการดำเนินการในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน
   3.4 ปัญหาการดำเนินการในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน
   3.5 ปัญหาการการดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ (ถ้ามี)

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ถ้ามี)
   4.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
   4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน
   4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน
   4.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน
   4.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาในขั้นตอนอื่นๆ (ถ้ามี)

เอกสารหมายเลข 6

แบบบันทึกแผนการดำเนินการในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

1. แผนการดำเนินการในขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

1.1 จุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงาน

.....

.....

1.2 รายวิชาที่ต้องการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน .....

1.3 ระยะเวลา ..... ภาคเรียน

1.4 แผนการพัฒนาจำนวนชิ้นงานหรือหลักฐานสะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละสัปดาห์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 เกณฑ์การประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน (แทรกเป็นภาคผนวก)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แผนการดำเนินการในขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมผลงาน.....
การกระตุ้นให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มสะสมงาน.....
.....
.....

3. แผนการดำเนินการในขั้นตอนการคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน
ความถี่ของการคัดเลือกผลงาน.....
การสะท้อนความรู้สึก/สะท้อนคิดต่อผลงานในแฟ้มสะสมงาน
☐ ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความรู้สึก/สะท้อนคิดเอง
☐ กำหนดคำถามนำให้นักเรียนในการสะท้อนความรู้สึก/สะท้อนคิด โดยมีคำถามดังนี้
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. แผนการดำเนินการในขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน
ความถี่ของการปรับปรุงและประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน.....
ผู้ประเมินผลงานในแฟ้มสะสมงาน.....
ระยะเวลาในการปรับปรุงแก้ไขผลงาน.....

เอกสารหมายเลข 7

แบบสรุปการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน..... ระดับชั้นที่สอน.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย "✓" ในช่องที่ตรงกับลักษณะการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านหลักการและการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1. การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

มโนทัศน์ที่มี ก่อนพัฒนา	มโนทัศน์ที่มี หลังพัฒนา	สรุป	ผลการ ปรับเปลี่ยน
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ถูกต้องคงเดิม	.....
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ถดถอย	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	มีพัฒนาการ	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	คลาดเคลื่อนคงเดิม	.....

2. การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

การปฏิบัติ ก่อนพัฒนา	การปฏิบัติ หลังพัฒนา	สรุป	ผลการ ปรับเปลี่ยน
สูง	สูง	คงเดิมในระดับสูง	.....
สูง	กลาง	ถดถอยเล็กน้อย	.....
สูง	ต่ำ	ถดถอยมาก	.....
กลาง	สูง	มีพัฒนาการเล็กน้อย	.....
กลาง	กลาง	คงเดิมในระดับกลาง	.....
กลาง	ต่ำ	ถดถอยเล็กน้อย	.....
ต่ำ	สูง	มีพัฒนาการมาก	.....
ต่ำ	กลาง	มีพัฒนาการเล็กน้อย	.....
ต่ำ	ต่ำ	คงเดิมในระดับต่ำ	.....

3. สรุปผลรวมมโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน<u>ก่อนการพัฒนา</u>

มโนทัศน์	การปฏิบัติ	การแปลผลรวม	ผลที่ได้ก่อนการพัฒนา
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับสูง	.....
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	.....
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่มีการปฏิบัติในระดับต่ำ	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับสูง	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติในระดับต่ำ	.....

4. สรุปผลรวมมโนทัศน์ด้านหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน<u>หลังการพัฒนา</u>

มโนทัศน์	การปฏิบัติ	การแปลผลรวม	ผลที่ได้หลังการพัฒนา
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	สูง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับสูง	.....
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	.....
มโนทัศน์ที่ถูกต้อง	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่ถูกต้องแต่มีการปฏิบัติในระดับต่ำ	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	สูง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับสูง	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ปานกลาง	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแต่มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง	.....
มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน	ต่ำ	มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและมีการปฏิบัติในระดับต่ำ	.....

จากข้อ 4 และ ข้อ 5 รูปแบบการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เป็นแบบ ☐ ปรับเปลี่ยน ☐ ไม่ปรับเปลี่ยน

ภาคผนวก ช
Output ที่ได้จากโครงการ

Misconception and current performance in portfolio assessment

Teachers' Misconceptions and Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand

Kamonwan Tangdhanakanond[1*] and Teara Archwamety[2]

[1]Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand,

Tel . +(66) 22182565-97 ext.7217

+(66) 868149388

Email : tkamonwan@hotmail.com

[2]Department of Counseling and School Psychology, College of Education, University of Nebraska at Kearney, Nebraska, USA.

Email : archwametyt@unk.edu

*Corresponding Author

Teachers' Misconceptions and Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand

ABSTRACT

The purposes of this study were to examine teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, and to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning portfolio assessment and those who had not. Four hundred and fifty four elementary school teachers were randomly sampled to be participants in this study. Questionnaires were employed to collect data. Results revealed that, overall, teachers had misconceptions in nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Performance which consisted of implementing four main steps of student portfolio assessment [i.e., (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products] was higher for teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, than for those teachers who had not attended the training sessions. Implications of the findings were also presented in this article.

Keywords: Elementary School, Misconception, Portfolio, Thailand.

INTRODUCTION

Educational reform in Thailand which includes (a) curriculum reform, (b) teaching and learning reform, and (c) assessment reform, was enhanced after the enactment of the National Education Act of 1999. In the assessment reform, teachers have been encouraged to employ various methods for students' learning assessment as mentioned in the Section 26 of the National Education Act. Authentic assessment, therefore, gained more interest from school teachers. Authentic assessment allows student to demonstrate their knowledge and skills learned from the lessons by creating a response or a product (Rudner & Boston, 1994; Lustig, 1996; Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006a; Tangdhanakanond, 2016). Student portfolio is potentially an authentic assessment tool that teachers have been encouraged to use.

Student portfolio is a collection of evidences that systematically reflects students' learning processes and their learning outcomes in various aspects, such as achievement, skills, and characteristics. (Aschbacher, 1990; Arter & Paulson, 1990; Burke, Forgerty, & Belgrad, 1994; Morin, 1995; Lustig, 1996; Birenbaum, 1996; Prawarnpruek, 1997; Saereerat, 1997; Siladech, 1997; Moonkum, 2000; Punngam, 2000; Poowipadawat, 2001; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2016; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Tangdhanakanond, et al., 2006a). In addition, portfolio could be used to monitor students' learning development continuously. Therefore, portfolio could be used for both formative and summative assessment purposes. Another advantage of portfolio is that its process could promote students' achievement (Sootthipong, 2000; Chinnawong, 2000; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006b), achievement motivation (Chinnawong, 2000), critical thinking (Koraneekid, 2007), self-directed learning (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Tomkins & Quette-Frenette, 2010), self-confidence (Wiengkamol, 1999), and creative thinking (Sujarittanarugse, 2005). Moreover, while students create their portfolios (especially in the step of selecting products and reflecting on selected products, as well as the step of revising and evaluating products), they are encouraged by teachers to analyze their strengths and weaknesses in learning (Danielson & Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005; Priest & Robert, 1998 as cited in McMullan, 2006). Portfolio is also used as a tool for the communication between teachers and

parents about students' learning development and their characteristics (Kingkore, 1995; Benson & Barnett, 1999).

Literatures propose different steps in the portfolio process, depending on the learning activities, and portfolio purposes. Portfolio process is therefore flexible. However, the four common essential steps in the portfolio process are (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products (Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Educational Technique Department, 1996; Fina, 1992; Moonkum, 2000; Morin, 1995; Pearson Education Development Group, 2001; Poowipadawat, 2001; Prawarnpruek, 1997; Punngam, 2000; Saereerat, 1997; Siladech, 1997).

Kornketkamon (2001) found that Thai teachers had some difficulties in the use of student portfolio assessment, especially in reminding students to organize the products in their portfolios, reflecting on the created products, as well as revising and evaluating products in the portfolios. Moreover, Tangdhanakanond and Wongwanich (2015) found that Thai teachers lacked of knowledge and deep understanding in implementing student portfolio assessment. They also recommended that an analysis of misconceptions of teachers in implementing student portfolio assessment should be conducted. Therefore, examining teachers' misconceptions and current performance of teachers in implementing student portfolio assessment should be conducted. The purposes of this study were (a) to examine teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, and (b) to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning portfolio assessment and those who had not. Findings on teachers' misconceptions and current performance of student portfolio assessment would produce valuable information for related sectors and personnel to conduct a conceptual change of teachers in the use of student portfolio assessment in the future.

MATERIALS AND METHODS

Participants

Participants were 454 elementary school teachers (134 male and 320 female teachers) from all regions (northern, middle, northeastern and southern parts) of Thailand selected by multi-stage random sampling. Participants included 66 Thai language teachers, 69 mathematics teachers, 59 sciences teachers, 58 career and

technology teachers, 46 art teachers, 54 social study teachers, 56 English language teachers, and 46 physical education teachers. Two hundred and thirteen participants taught in the lower elementary school levels (i.e., grade 1 to grade 3), whereas 241 participants taught in the upper elementary school levels (i.e., grade 4 to grade 6). In these numbers of participants, 229 teachers had 20 years of teaching experience or less, while 225 teachers had more than 20 years of teaching experience. Two hundred and nineteen participants had attended the training sessions related to student portfolio assessment, while the other two hundred and thirty-five participants had not.

Instrument

A survey questionnaire was employed in this research study. Before creating the questionnaire, related literature on portfolio process were studied. Subsequently, five experts in the field of educational measurement and evaluation were selected to be interviewed about teachers' possible common misconceptions in implementing student portfolio assessment. The survey questionnaire was divided into three parts. In part one, respondent gender, education level, teaching experience, as well as grades and subjects the respondents taught in schools were requested as the respondents' demographic information. Respondents were also asked whether they had attended the training sessions related to student portfolio assessment in part one of the questionnaire. In part two, teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment were examined. Teachers were asked to rate their understanding on various statements about the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment in a five-point rating scale (1=strongly disagree, 2=disagree, 3=undecided, 4=agree, 5=strongly agree). In part three, the respondents were asked to rate their current performance in implementing student portfolio assessment on a five-point rating scale. As mentioned earlier, student portfolio assessment was divided into 4 main steps, i.e., (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products. As determined by the Cronbach's alpha coefficient**,** the reliability of this questionnaire was 0.96.

Procedure

The questionnaires were randomly distributed to 640 elementary school teachers in all regions (northern, middle, northeastern and southern parts) of Thailand in a month. Four hundred and seventy-three questionnaires were returned. Then, the 454 completed returned questionnaires were analyzed. Means and standard deviations

were employed to analyze teachers' misconceptions and their current performance on the use of student portfolio assessment. An analyzed mean of the misconception analysis of less than 3.50 was interpreted as misconception, whereas the analyzed mean of the current performance rating in implementing student portfolio assessment was interpreted by following the labels (i.e., 4.50 - 5.00 = very high, 3.50 - 4.49 = high, 2.50 - 3.49 = medium, 1.50 - 2.49 = low, and 1.00 - 1.49 = very low). In addition, independent-sample t-test was also used to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not.

RESULTS

Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment

Teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, measured by using the five-point rating scale, were as shown in Table 1. Overall, teachers (combining those who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not) had the misconceptions in nine concepts (six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment). The most important teachers' misconception concerning the principles of student portfolio assessment was (a) portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course (M= 2.24, SD=1.00), followed by (b) the same format of portfolios (e.g., an introduction part, a table of contents) should be set among students to follow the same standards (M= 2.35, SD=1.01), (c) portfolio must only be used to assess students' learning separately for each course (M= 2.41, SD=1.08), (d) portfolio must only be used in a course that assigns students to create learning products (M= 2.58, SD=1.05), (e) portfolio is consistent with a lecture style instruction method (M= 2.94, SD=1.06), and (f) it is not necessary that teachers plan the learning activities at the beginning of the courses (M= 3.31, SD=1.18). As for the misconceptions about the utilization of the results from student portfolio assessment, it was found that the most important misconception was (a) after finishing the portfolio process, teachers should keep all of the students' portfolios to reflect the quality of their teaching (M= 2.28, SD=1.98), followed by (b) portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment (M= 2.90, SD=1.04), and (c) portfolio is a supplementary assessment method, therefore it is not necessary to utilize the results from portfolio

assessment (*M*= 3.17, *SD*=1.07), respectively. As for considering each group of participants, it was also found that teachers in both groups had the same misconceptions about the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment as mentioned earlier.

Table 1

Mean (1=low, 5=high) and Standard Deviation of Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment by Teachers Who Had Attended the Training Sessions Concerning Student Portfolio Assessment and Those Who Had Not.

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
1.Principles of Student Portfolio Assessment						
1.1 Portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course.	2.31	1.07	2.17	0.92	2.24	1.00
1.2 Portfolio is one of the student learning assessment instruments.	4.04	0.81	4.03	0.71	4.04	0.75
1.3 Portfolio is a tool for developing students' learning.	4.02	0.79	4.03	0.75	4.03	0.77
1.4 Portfolio is consistent with a lecture style instruction method.	2.88	1.09	2.99	1.03	2.94	1.06
1.5 Portfolio could be used to assess students' cognitive learning.	3.79	0.84	3.71	0.93	3.75	0.89
1.6 Portfolio could be uses to assess students' practical skills.	4.00	0.74	3.84	0.96	3.92	0.86
1.7 Portfolio could be used to assess students' desirable characteristics.	3.90	0.74	3.74	1.01	3.81	0.89
1.8 Portfolio is a container of students' artifacts that reflect students' learning outcomes.	4.09	0.81	4.07	0.86	4.08	0.84
1.9 Portfolio is a container of students' artifacts that reflect students' learning process.	4.00	0.80	4.18	0.76	4.09	0.78
1.10 Portfolio must only be used to	2.47	1.04	2.35	1.12	2.41	1.08

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
assess students' learning separately for each course.						
1.11 Portfolio must only be used in a course that assigns students to create learning products.	2.57	1.04	2.59	1.06	2.58	1.05
1.12 It is not necessary that teachers plan the learning activities at the beginning of the courses.	3.32	1.20	3.30	1.16	3.31	1.18
1.13 It is necessary that students understand each step of portfolio process at the beginning of the courses.	4.04	0.74	3.97	0.75	4.00	0.74
1.14 The same format of portfolios (e.g., an introduction part, a content table) should be set among students to follow the same standards.	2.49	1.06	2.23	0.95	2.35	1.01
1.15 The most important activity of portfolio process is encouraging students to reflect about their learning and criticize their created products in the portfolios.	3.92	0.83	4.02	0.72	3.97	0.77
1.16 Opportunities should be provided to students to revise or improve the products in their portfolios.	4.03	0.72	4.04	0.69	4.03	0.71
1.17 Scoring criteria or rubrics for evaluating the products in portfolios should be provided at the beginning of the courses.	4.15	0.72	4.17	0.71	4.16	0.71
1.18 The benchmark products for each evaluation criteria should be provided to students to make them better understand	4.10	0.72	4.10	0.66	4.10	0.69

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
the evaluation criteria.						
1.19 Opportunities should be provided to students to evaluate the products in their portfolios.	4.12	0.71	4.12	0.64	4.12	0.67
1.20 Other related people (e.g., peers, parents) should be given the opportunities in evaluating students' products in the portfolios.	3.91	0.76	4.01	0.78	3.96	0.77
2. Utilization of the Results from Student Portfolio Assessment						
2.1 Portfolio is a supplementary assessment method, therefore it is not necessary to utilize the results from portfolio assessment.	3.18	1.02	3.15	1.11	2.83	1.07
2.2 Portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment.	2.92	1.03	2.87	1.05	2.90	1.04
2.3 Students' learning development could be monitored by implementing portfolio assessment.	4.13	0.69	4.19	0.59	4.16	0.64
2.4 The results from portfolio assessment could be used in adjusting or improving teachers' instruction methods.	3.94	0.74	4.07	0.67	4.01	0.70
2.5 The results from portfolio assessment could be used to solve students' learning problems.	4.02	0.73	4.07	0.66	4.05	0.69
2.6 The results from portfolio assessment could be used to support or enhance students' learning process.	4.11	0.67	4.14	0.61	4.12	0.64
2.7 The results from portfolio assessment could be used as a basic information to	4.07	0.73	4.05	0.66	4.06	0.69

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
plan for the instruction of the next grade level.						
2.8 After finishing the portfolio process, teachers should keep all of the students' portfolios to reflect the quality of their teaching.	2.33	1.01	2.24	0.95	2.28	0.98

Teachers' Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment

Teachers' current performance in implementing student portfolio assessment is as shown in Table 2 and Figure 1. It was found that overall (combining teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not), teachers implemented the four main steps of student portfolio assessment at a medium to high level. Among these steps, collecting created products was the most frequently used step (*M*=3.52, *SD*=0.93), followed by planning for portfolio assessment (*M*=3.50, *SD*=0.82), revising and evaluating products (*M*=3.39, *SD*=0.96), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.34, *SD*=0.95), respectively. For the current performance of teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, it was found that collecting created products was the most frequently used step (*M*=3.66, *SD*=0.88), followed by planning for portfolio assessment (*M*=3.58, *SD*=0.79), revising and evaluating products (*M*=3.52, *SD*=0.92), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.49, *SD*=0.90), respectively. As for the current performance of teachers who had not attended the training sessions concerning student portfolio assessment, it was found that planning for portfolio assessment was the most frequently used step (*M*=3.42, *SD*=0.84); followed by collecting created products (*M*=3.39, *SD*=0.96), revising and evaluating products (*M*=3.26, *SD*=0.97), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.20, *SD*=0.97), respectively.

A two-way analysis of variance with repeated measure on one factor was also performed to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between two groups. The independent factor was group (teachers

who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not), and the repeated-measure factor was teacher's current performance in implementing student portfolio assessment [(a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products]. A teacher's score for each of the four performances was calculated from averaging the various ratings of survey items corresponding to each performance. It was found that overall mean rating of teachers' performance in implementing student portfolio assessment by teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not were statistically significant different, $F(1,452) = 8.94$, $p < .01$. Moreover, there were statistically significant differences among the mean ratings of the performance of teachers in implementing student portfolio assessment, $F(3,1356) = 29.76$, $p < .01$. It was also found that there was an interaction effect between the group of teachers and their student portfolio assessment performance, $F(3,1356) = 3.04$, $p < .05$. A simple effect analysis following significant interaction indicated significant differences ($p < .01$) in favor of teachers who had attended training in all four performances except "Planning" performance-- (a) Planning, $F(1,557) = 3.48$, $p = .063$; (b) Collecting, $F(1,557) = 10.00$, $p = .002$; (c) Selecting, $F(1,557) = 10.83$, $p = .001$; (d) Revising, $F(1,557) = 8.95$, $p = .003$.

The independent-sample t-test was employed to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not. It was found that, overall, teachers who had attended the training sessions performed at a higher level in implementing the four main steps of student portfolio assessment than those who had not. However, it is noted that the two groups of teachers did not have significant differences in performing some activities in the four main steps of portfolio assessment, i.e., (a) reviewing the learning standards and indicators of the courses, (b) identifying numbers of products required to produce in the courses, (c) informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment, (d) allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios, (e) encouraging students to collect their created products in their working folders, and (f) providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their portfolios.

Table 2

Mean Ratings (1=low, 5=high) and Standard Deviation of Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment by Teachers Who Had Attended the Training Sessions Concerning Student Portfolio Assessment and Those Who Had Not.

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
1. Planning for Portfolio Assessment	**3.58**	**0.79**	**3.43**	**0.84**	**3.50**	**0.82**	***F* = 3.48**
1.1 Reviewing the learning standards and indicators of the courses.	3.78	0.86	3.76	0.97	3.77	0.92	t = 0.22
1.2 Identifying numbers of products required to produce in the courses.	3.59	0.86	3.61	0.88	3.60	0.87	t = -0.18
1.3 Informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment.	3.50	0.98	3.39	1.03	3.44	1.01	t = 1.22
1.4 Allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios.	3.46	0.93	3.32	1.07	3.39	1.01	t =1.42
1.5 Informing students at the beginning of the courses about numbers and attributes of products required to be produced.	3.53	0.99	3.40	1.01	3.49	1.03	t = 2.01*
1.6 Informing students at the beginning of the courses about portfolio process.	3.60	0.92	3.35	0.98	3.49	1.01	t = 2.74**

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
1.7 Explaining how to use evaluation forms in the portfolio process to students at the beginning of the courses.	3.57	0.97	3.36	1.04	3.47	0.96	t = 2.20**
1.8 Providing students with the benchmark products for each level of evaluation criteria to make them understand the evaluation criteria.	3.53	1.03	3.28	1.03	3.46	1.01	t = 2.57*
2. Collecting created products	**3.66**	**0.88**	**3.39**	**0.96**	**3.52**	**0.93**	***F* = 10.00****
2.1 Providing students with material for collecting their created products or evidences.	3.56	0.96	3.26	1.03	3.40	1.00	t = 3.25**
2.2 Encouraging students to collect their created products in their working folders.	3.69	0.96	3.52	1.07	3.60	1.02	t = 1.74
2.3 Providing students with opportunities to examine the completeness of their created products or evidences before collecting them in their working folders.	3.75	0.94	3.43	1.03	3.59	1.00	t = 3.41**
2.4 Providing students with opportunities to organize products or evidences in their portfolios to be consistent with learning objectives.	3.64	0.98	3.35	1.03	3.49	1.01	t = 3.13**

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
3. Selecting products and reflecting on selected products	**3.49**	**0.90**	**3.20**	**0.97**	**3.34**	**0.95**	*F* = 10.83**
3.1 Setting the specific times for selecting products and reflecting on the selected products.	3.51	0.99	3.22	1.03	3.36	1.02	t = 3.01**
3.2 Providing students with opportunities to select the created products from their working folders to be kept in their portfolios.	3.55	0.99	3.26	1.01	3.40	1.01	t = 3.03**
3.3 Encouraging students to use the evaluation criteria or scoring rubrics as a guideline for selecting the qualified products in their working folders to be kept in their portfolios.	3.60	0.99	3.25	1.03	3.42	1.03	t = 3.74**
3.4 Providing students with opportunities to put new selected products/ evidences in their portfolios and take some earlier selected products out from their portfolios.	3.57	0.98	3.25	1.05	3.40	1.03	t = 3.40**
3.5 Encouraging students to make a record whenever they collect their learning evidences in their working folders.	3.37	0.98	3.16	1.10	3.26	1.05	t = 2.12*
3.6 Encouraging students to write down their opinions on the selected products in their portfolios.	3.43	1.00	3.13	1.10	3.27	1.06	t = 3.05**

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
3.7 Encouraging students to make plans for revising products in their portfolios.	3.40	1.02	3.14	1.10	3.26	1.07	t = 2.62**
4. Revising and evaluating products	**3.52**	**0.92**	**3.26**	**0.97**	**3.39**	**0.96**	*F* = 8.95**
4.1 Providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their working folders.	3.55	0.93	3.30	1.02	3.44	0.98	t = 2.35*
4.2 Providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their portfolios.	3.54	0.96	3.37	1.09	3.45	1.03	t = 1.84
4.3 Providing students with a self-evaluation in evaluating their products.	3.55	0.97	3.23	0.98	3.39	0.99	t = 3.52**
4.4 Providing students with a peer-evaluation in evaluating their products.	3.47	1.01	3.20	1.02	3.33	1.03	t = 2.83**
4.5 Providing students with a teacher-evaluation in evaluating their products.	3.54	1.02	3.22	1.07	3.37	1.06	t = 3.24**
4.6 Providing students with a parent-evaluation in evaluating their products.	3.48	1.05	3.21	1.14	3.34	1.10	t = 2.64**

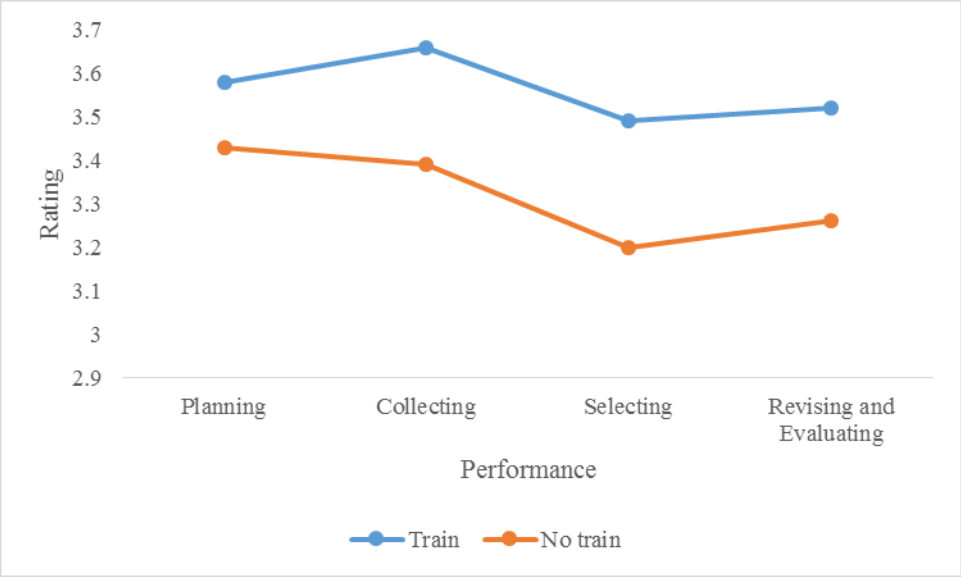

Figure 1. Teachers' performance rating of teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not.

DISCUSSION

Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment

The results of this study revealed that teachers in both groups had misconceptions in nine concepts concerning the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment. The most serious misconception concerning the principles of student portfolio assessment was that the portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course. This is the most common misunderstanding among Thai teachers. The Thai teachers, generally, probably view that the portfolio is merely used to keep all of students' works together so that they do not get lost. Therefore, they do not pay enough attention to other steps of portfolio assessment, especially the reflection step which is essential. As for the misconception about the utilization of the results from student portfolio assessment, it was found that Thai teachers perceived portfolio to be better used for summative assessment than formative assessment. That resulted in teachers not putting enough emphasis on some important activities that provide students with learning feedback, such as encouraging students to do self-assessment, allowing students to revise the products in their portfolios. This indicated that the current training sessions concerning portfolio assessment could not change teachers' misconceptions in this regard. The findings of this study could help related public

sectors and personnel such as supervisors from the Ministry of Education and teacher trainers from universities change teachers' misconceptions on the issues more effectively.

Teachers' Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment

The findings of this study indicated that, overall, teachers in both groups (combining those who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not) implemented the four main steps of student portfolio assessment in a medium to high level. Planning for portfolio assessment, and collecting created products were used more frequently than the other two steps (i.e., revising and evaluating products, and selecting products and reflecting on selected products). This is consistent with the previous finding of this study that teachers had a misconception that portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment. Therefore, they did not frequently perform the other two steps, which support the formative assessment of students' learning. The finding is consistent with other previous research studies (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015). It is also consistent with results from the study by Sripijitworasakul and Tangdhanakanond (2012), which indicated that the step of revising products, as well as the step of self-assessment and revising products was less frequently implemented by Thai language teachers. Similar findings were found in a previous research study of Kornketkamon (2001) which found that teachers had problems in some activities, such as giving students as well as parents a chance to express their opinion on students' artifacts. In addition, the present research findings are also consistent with research by Srirod (2002) which found that teachers have some difficulties in guiding students in selecting products for their portfolios, encouraging students to reflect on their products, as well as guiding them to evaluate their products and learning. Actually, those two steps (revising and evaluating products, as well as selecting products and reflecting on the selected products) are crucial to develop students' learning. While students are revising and evaluating the products in their portfolios, they could examine their strengths and weaknesses reflected by the quality of their products, as well as take responsibilities for their own learning (Priest & Robert, 1998 as cited in McMullan, 2006; Tangdhanakanond, 2006; Tangdhanakanond, 2016; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015).

It was also found that, overall, the performance in implementing the four main steps of student portfolio of teachers who had attended the training sessions

concerning student portfolio assessment was higher than those who had not attended training sessions. Teachers who had attended the training sessions had more opportunities to learn about the portfolio assessment process. Therefore, they performed the four main steps of student portfolio assessment at a higher level than the other group. However, it is noted that the two groups of teachers did not have significant differences in performing some specific activities in the four main steps of portfolio assessment, i.e., (a) reviewing the learning standards and indicators of the courses, (b) identifying numbers of products required to produce in the courses, (c) informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment, (d) allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios, (e) encouraging students to collect their created products in their working folders, and (f) providing students with opportunities to revise or improve the products/evidences in their portfolios. That could be because those six activities are basic to the portfolio process and well-known among teachers in both groups. Therefore, teachers in both groups perform those activities equally well. It is also interesting to note that the only step of the portfolio process that teachers in both groups performed differently in every specific activity was the step of selecting products and reflecting on selected products, which is a very important step in the portfolio process (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015; Pasiphol, Koraneekij, & Sotthayakom, 2015; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Pearson Education Development Group, 2001; Poowipadawat, 2001; Prawarnpruek, 1997; Punngam, 2000; Saereerat, 1997; Siladech, 1997). This should not be surprising considering the fact that teachers who had attended the training session had more opportunities to learn and practice the complete process and the crucial step of the portfolio assessment.

Further Consideration

Only elementary school teachers were studied in this study. Further research with middle and high school teachers should be conducted. Examining their misconceptions and current performance in implementing student portfolio assessment would also be a helpful plan for changing the misconceptions of middle and high school teachers in this issue in the future.

CONCLUSION

Overall, teachers had misconceptions in nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Performance which consisted of implementing four main steps of student portfolio assessment was higher for teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, than for those teachers who had not attended the training sessions.

REFERENCES

Aschbacher, P. (1990). Performance assessment: State activity, interest and concerns. *Applied Measurement in Education*, *3*(4), 275-288.

Arter, J., & Paulson, P. (1990). *Composite portfolio work group summaries*. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.

Benson, B., & Barnett, S. (1999). *Students' led conferencing: Using showcase portfolios*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press Inc.

Birenbaum, M. (1996). Assessment 2000: Towards a pluralistic approach assessment. In M. Birenbaum & F. Dochy (Eds.), *Alternatives in assessment of achievements, learning process and prior knowledge* (pp. 319-340). Boston, MA: Kluwer Academic Publishers.

Burke, K., Forgerty, R., & Belgrad S. (1994). *The mindful school: The portfolio connection*. Palatine, IL: Skylight.

Chinnawong, S. (2000). *Effects of portfolio assessment on mathematics achievement, achievement motivation and attitude toward mathematics of prathomsuksa four students*. Unpublished master thesis, Prince of Songkla University, Pattani, Thailand.

Cole, D. J., Ryan, C. W., Kick, F., & Mathies, B. K. (2000). *Portfolio across the curriculum and beyond*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Danielson, C., & Abrutyn, L. (1997). *An introduction to using portfolios in the classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Educational Technique Department. (1996). *Authentic assessment*. Bangkok, Thailand: Office of National Education Commission.

Elango, S., Jutti, R. C., & Lee, L. K. (2005). Portfolio as a learning tool: Students' perspective. *Annals Academy of Medicine*, *34*(8), 511-514.

Epstein, A. (2001). The portfolio process. *Retrieved June 4, 2002, from http://www.teachervision.fen.com/lesson-plans/lesson-4537.html*

Fina, D. (1992). *Portfolio assessment: Getting started*. New York: Scholastic Inc.

Kingore, B. (1995). Introducing parents to portfolio assessment: A collaborative effort toward authentic assessment. *Gifted Child Today Magazine*, *18*(4), 12-13.

Koraneekid, P. (2007). *Development of electronic portfolio model using self-assessment to enhance student teachers' critical thinking*. Unpublished doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Kornketkamon, D. (2001). *A study of problems and opinions of teachers concerning portfolio assessment in basic expansion school in Bureerum province*. Unpublished master thesis, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand.

Lustig, K. (1996). *Portfolio assessment: A handbook of middle level teachers*. Columbus, OH: National Middle School Association.

McMullan, M. (2006). Students' perceptions on the use of portfolios in pre-registration nursing education: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, *43*(3), 333-343.

Moonkum, S. (2000). *Portfolio* (13th ed.). Bangkok, Thailand: Parppim Publishing.

Morin, A. (1995). *Portfolio: An effective tool used by prospective teachers to encourage self-evaluation and improvement*. Doctoral dissertation, California State University, Los Angeles, CA. (ERIC Document Reproduction Service)

Pasiphol, S; Koraneekij P., & Sotthayakom, P. (2015). Development of electronic portfolio model of reflective feedback through assessment of student learning development under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Research Methodology*, *28*(1), 1-26.

Pearson Education Development Group. (2001). *Portfolio assessment*. Retrieved January, 6, 2005, from http://www.teachervision.com/lesson-plans/;esson-5942.html

Poowipadawat, S. (2001). *Child-centered learning and authentic assessment* (2nd ed.). Chiangmai, Thailand: Knowledge Press.

Prawarnpruek, K. (1997). *Portfolio*. Bangkok, Thailand: Office of Private Education Commission.

Punngam, A. (2000). *A development of portfolio evaluation process and utilization of portfolio evaluation result: An application of meta-evaluation*. Unpublished doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Rudner, L. M., & Boston, C. (1994). Performance assessment. *ERIC Review*, *3*(1), 2-12.

Saereerat, C. (1997). *Portfolio assessment*. Bangkok, Thailand: The master group management.

Siladech, C. (1997). *The development of mathayomsuksa 3 English portfolio assessment*. Unpublished doctoral dissertation, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

Sootthipong, B. (2000). *Effects of teaching interior architecture by using portfolios on learning achievement of the first year student at the higher vocational education certificate level, the Division of Interior Architecture, Rajamangala Institute of technology*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Sripijitworasakul, A., & Tangdhanakanond, K. (2012). Development of a checklist for elementary school student portfolio assessment for Thai language subject area. *Online Journal of Education*, *7*(1), 1681-1692.

Srirod, W. (2002). *Condition and problems related to using student portfolio assessment under the jurisdiction of the Office of Doi Saket District Primary Education*, *Chiang Mai Province*. Unpublished master thesis, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.

Sujarittanarugse, P. (2005). *A proposed web-based instructional model based on constructivist concept using electronic portfolio for creative thinking development of undergraduate students in social sciences, Chulalongkorn University*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Tangdhanakanond, K. (2006). Authentic assessment. *Journal of Eudcational Studies, 34*(3), 1-13.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2005). Constructionism: Student learning and development. *Academic Exchange Quarterly*, *9*(3), 259-266.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006a). A development of portfolio for learning assessment of students taught by full – scale constructionism approach at Darunsikkhalai school. *Research in the Schools*, *13*(2), 24-36.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006b). Assessment of achievement and personal qualities under constructionist learning environment. *Education*, *126*(3), 495-503.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2012). Teacher attitude and needs assessment concerning the use of student portfolio assessment in Thailand's educational reform process. *International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach*, *10*, 71-88.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2015). State, problems and guidelines for solving problems in implementing student portfolio assessment in elementary school in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 171,* 1381-1387.

Tangdhanakanond, K. (2016). *Performance Assessment (2nd ed.).* Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Tomkins, M., & Quette-Frenette, D. (2010). Learning portfolio models in health regulatory Colleges of Ontario, Canada. *Journal of Continuing Education in the Health Professions, 30*(1), 57-64.

Wiengkamol, Y. (1999). *The effect of self-assessment by using portfolio on self-confidence of prathom suksa six students with low learning achievement*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

ACKNOWLEDGEMENT

This study was supported by the TRF Research Career Development Grant, Thailand Research Fund (TRF) (RSA5880029) and Chulalongkorn University.

Output ที่ได้จากโครงการ

Output ที่ได้จากผลการวิจัย

สิ่งที่ได้จากผลการวิจัยของโครงการนี้ คือ คู่มือการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาฉบับสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้วดังปรากฏในภาคผนวก ฉ

Output ได้วิชาการ

1. บทความวิจัยดังภาคผนวก ซ ที่กำลังรอผลการพิจารณาจากวารสาร PERTANIKA ซึ่งอยู่ในฐานข้อมูล SCOPUS

Tangdhanakanond, K., & Archwamety, T. Teachers' Misconceptions and Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand. *PERTANIKA*.

2. บทความวิจัยเรื่อง "Development of a Process to Change Teachers' Misconception in Using Portfolio for Elementary School Student Assessment" ซึ่งอยู่ระหว่างการเตรียม manuscript เพื่อส่งไปพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ

Manuscript ที่อยู่ระหว่างรอผลการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

Misconception and current performance in portfolio assessment

Teachers' Misconceptions and Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand

Kamonwan Tangdhanakanond[1*] and Teara Archwamety[2]

[1]Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand,

Tel . +(66) 22182565-97 ext.7217

3+(66) 868149388

Email : tkamonwan@hotmail.com

[2]Department of Counseling and School Psychology, College of Education, University of Nebraska at Kearney, Nebraska, USA.

Email : archwametyt@unk.edu

*Corresponding Author

Teachers' Misconceptions and Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment in Elementary Schools in Thailand

ABSTRACT

The purposes of this study were to examine teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, and to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning portfolio assessment and those who had not. Four hundred and fifty four elementary school teachers were randomly sampled to be participants in this study. Questionnaires were employed to collect data. Results revealed that, overall, teachers had misconceptions in nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Performance which consisted of implementing four main steps of student portfolio assessment [i.e., (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products] was higher for teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, than for those teachers who had not attended the training sessions. Implications of the findings were also presented in this article.

Keywords: Elementary School, Misconception, Portfolio, Thailand.

INTRODUCTION

Educational reform in Thailand which includes (a) curriculum reform, (b) teaching and learning reform, and (c) assessment reform, was enhanced after the enactment of the National Education Act of 1999. In the assessment reform, teachers have been encouraged to employ various methods for students' learning assessment as mentioned in the Section 26 of the National Education Act. Authentic assessment, therefore, gained more interest from school teachers. Authentic assessment allows student to demonstrate their knowledge and skills learned from the lessons by creating a response or a product (Rudner & Boston, 1994; Lustig, 1996; Cole, Ryan, Kick, & Mathies, 2000; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006a; Tangdhanakanond, 2016). Student portfolio is potentially an authentic assessment tool that teachers have been encouraged to use.

Student portfolio is a collection of evidences that systematically reflects students' learning processes and their learning outcomes in various aspects, such as achievement, skills, and characteristics. (Aschbacher, 1990; Arter & Paulson, 1990; Burke, Forgerty, & Belgrad, 1994; Morin, 1995; Lustig, 1996; Birenbaum, 1996; Prawarnpruek, 1997; Saereerat, 1997; Siladech, 1997; Moonkum, 2000; Punngam, 2000; Poowipadawat, 2001; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2016; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Tangdhanakanond, et al., 2006a). In addition, portfolio could be used to monitor students' learning development continuously. Therefore, portfolio could be used for both formative and summative assessment purposes. Another advantage of portfolio is that its process could promote students' achievement (Sootthipong, 2000; Chinnawong, 2000; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, & Archwamety, 2006b), achievement motivation (Chinnawong, 2000), critical thinking (Koraneekid, 2007), self-directed learning (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Tomkins & Quette-Frenette, 2010), self-confidence (Wiengkamol, 1999), and creative thinking (Sujarittanarugse, 2005). Moreover, while students create their portfolios (especially in the step of selecting products and reflecting on selected products, as well as the step of revising and evaluating products), they are encouraged by teachers to analyze their strengths and weaknesses in learning (Danielson & Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005; Priest & Robert, 1998 as cited in McMullan, 2006). Portfolio is also used as a tool for the communication between teachers and

parents about students' learning development and their characteristics (Kingkore, 1995; Benson & Barnett, 1999).

Literatures propose different steps in the portfolio process, depending on the learning activities, and portfolio purposes. Portfolio process is therefore flexible. However, the four common essential steps in the portfolio process are (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products (Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Educational Technique Department, 1996; Fina, 1992; Moonkum, 2000; Morin, 1995; Pearson Education Development Group, 2001; Poowipadawat, 2001; Prawarnpruek, 1997; Punngam, 2000; Saereerat, 1997; Siladech, 1997).

Kornketkamon (2001) found that Thai teachers had some difficulties in the use of student portfolio assessment, especially in reminding students to organize the products in their portfolios, reflecting on the created products, as well as revising and evaluating products in the portfolios. Moreover, Tangdhanakanond and Wongwanich (2015) found that Thai teachers lacked of knowledge and deep understanding in implementing student portfolio assessment. They also recommended that an analysis of misconceptions of teachers in implementing student portfolio assessment should be conducted. Therefore, examining teachers' misconceptions and current performance of teachers in implementing student portfolio assessment should be conducted. The purposes of this study were (a) to examine teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, and (b) to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning portfolio assessment and those who had not. Findings on teachers' misconceptions and current performance of student portfolio assessment would produce valuable information for related sectors and personnel to conduct a conceptual change of teachers in the use of student portfolio assessment in the future.

MATERIALS AND METHODS

Participants

Participants were 454 elementary school teachers (134 male and 320 female teachers) from all regions (northern, middle, northeastern and southern parts) of Thailand selected by multi-stage random sampling. Participants included 66 Thai language teachers, 69 mathematics teachers, 59 sciences teachers, 58 career and

technology teachers, 46 art teachers, 54 social study teachers, 56 English language teachers, and 46 physical education teachers. Two hundred and thirteen participants taught in the lower elementary school levels (i.e., grade 1 to grade 3), whereas 241 participants taught in the upper elementary school levels (i.e., grade 4 to grade 6). In these numbers of participants, 229 teachers had 20 years of teaching experience or less, while 225 teachers had more than 20 years of teaching experience. Two hundred and nineteen participants had attended the training sessions related to student portfolio assessment, while the other two hundred and thirty-five participants had not.

Instrument

A survey questionnaire was employed in this research study. Before creating the questionnaire, related literature on portfolio process were studied. Subsequently, five experts in the field of educational measurement and evaluation were selected to be interviewed about teachers' possible common misconceptions in implementing student portfolio assessment. The survey questionnaire was divided into three parts. In part one, respondent gender, education level, teaching experience, as well as grades and subjects the respondents taught in schools were requested as the respondents' demographic information. Respondents were also asked whether they had attended the training sessions related to student portfolio assessment in part one of the questionnaire. In part two, teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment were examined. Teachers were asked to rate their understanding on various statements about the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment in a five-point rating scale (1=strongly disagree, 2=disagree, 3=undecided, 4=agree, 5=strongly agree). In part three, the respondents were asked to rate their current performance in implementing student portfolio assessment on a five-point rating scale. As mentioned earlier, student portfolio assessment was divided into 4 main steps, i.e., (a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products. As determined by the Cronbach's alpha coefficient**,** the reliability of this questionnaire was 0.96.

Procedure

The questionnaires were randomly distributed to 640 elementary school teachers in all regions (northern, middle, northeastern and southern parts) of Thailand in a month. Four hundred and seventy-three questionnaires were returned. Then, the 454 completed returned questionnaires were analyzed. Means and standard deviations were

employed to analyze teachers' misconceptions and their current performance on the use of student portfolio assessment. An analyzed mean of the misconception analysis of less than 3.50 was interpreted as misconception, whereas the analyzed mean of the current performance rating in implementing student portfolio assessment was interpreted by following the labels (i.e., 4.50 - 5.00 = very high, 3.50 - 4.49 = high, 2.50 - 3.49 = medium, 1.50 - 2.49 = low, and 1.00 - 1.49 = very low). In addition, independent-sample t-test was also used to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not.

RESULTS

Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment

Teachers' misconceptions in implementing student portfolio assessment, measured by using the five-point rating scale, were as shown in Table 1. Overall, teachers (combining those who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not) had the misconceptions in nine concepts (six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment). The most important teachers' misconception concerning the principles of student portfolio assessment was (a) portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course (M= 2.24, SD=1.00), followed by (b) the same format of portfolios (e.g., an introduction part, a table of contents) should be set among students to follow the same standards (M= 2.35, SD=1.01), (c) portfolio must only be used to assess students' learning separately for each course (M= 2.41, SD=1.08), (d) portfolio must only be used in a course that assigns students to create learning products (M= 2.58, SD=1.05), (e) portfolio is consistent with a lecture style instruction method (M= 2.94, SD=1.06), and (f) it is not necessary that teachers plan the learning activities at the beginning of the courses (M= 3.31, SD=1.18). As for the misconceptions about the utilization of the results from student portfolio assessment, it was found that the most important misconception was (a) after finishing the portfolio process, teachers should keep all of the students' portfolios to reflect the quality of their teaching (M= 2.28, SD=1.98), followed by (b) portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment (M= 2.90, SD=1.04), and (c) portfolio is a supplementary assessment method, therefore it is not necessary to utilize the results from portfolio assessment (M= 3.17, SD=1.07), respectively. As for considering each group of

participants, it was also found that teachers in both groups had the same misconceptions about the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment as mentioned earlier.

Table 1

Mean (1=low, 5=high) and Standard Deviation of Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment by Teachers Who Had Attended the Training Sessions Concerning Student Portfolio Assessment and Those Who Had Not.

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
1.Principles of Student Portfolio Assessment						
1.1 Portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course.	2.31	1.07	2.17	0.92	2.24	1.00
1.2 Portfolio is one of the student learning assessment instruments.	4.04	0.81	4.03	0.71	4.04	0.75
1.3 Portfolio is a tool for developing students' learning.	4.02	0.79	4.03	0.75	4.03	0.77
1.4 Portfolio is consistent with a lecture style instruction method.	2.88	1.09	2.99	1.03	2.94	1.06
1.5 Portfolio could be used to assess students' cognitive learning.	3.79	0.84	3.71	0.93	3.75	0.89
1.6 Portfolio could be uses to assess students' practical skills.	4.00	0.74	3.84	0.96	3.92	0.86
1.7 Portfolio could be used to assess students' desirable characteristics.	3.90	0.74	3.74	1.01	3.81	0.89
1.8 Portfolio is a container of students' artifacts that reflect students' learning outcomes.	4.09	0.81	4.07	0.86	4.08	0.84
1.9 Portfolio is a container of students' artifacts that reflect students' learning process.	4.00	0.80	4.18	0.76	4.09	0.78

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
1.10 Portfolio must only be used to assess students' learning separately for each course.	2.47	1.04	2.35	1.12	2.41	1.08
1.11 Portfolio must only be used in a course that assigns students to create learning products.	2.57	1.04	2.59	1.06	2.58	1.05
1.12 It is not necessary that teachers plan the learning activities at the beginning of the courses.	3.32	1.20	3.30	1.16	3.31	1.18
1.13 It is necessary that students understand each step of portfolio process at the beginning of the courses.	4.04	0.74	3.97	0.75	4.00	0.74
1.14 The same format of portfolios (e.g., an introduction part, a content table) should be set among students to follow the same standards.	2.49	1.06	2.23	0.95	2.35	1.01
1.15 The most important activity of portfolio process is encouraging students to reflect about their learning and criticize their created products in the portfolios.	3.92	0.83	4.02	0.72	3.97	0.77
1.16 Opportunities should be provided to students to revise or improve the products in their portfolios.	4.03	0.72	4.04	0.69	4.03	0.71
1.17 Scoring criteria or rubrics for evaluating the products in portfolios should be provided at the beginning of the courses.	4.15	0.72	4.17	0.71	4.16	0.71
1.18 The benchmark products for each evaluation criteria should be provided to	4.10	0.72	4.10	0.66	4.10	0.69

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
students to make them better understand the evaluation criteria.						
1.19 Opportunities should be provided to students to evaluate the products in their portfolios.	4.12	0.71	4.12	0.64	4.12	0.67
1.20 Other related people (e.g., peers, parents) should be given the opportunities in evaluating students' products in the portfolios.	3.91	0.76	4.01	0.78	3.96	0.77
2. Utilization of the Results from Student Portfolio Assessment						
2.1 Portfolio is a supplementary assessment method, therefore it is not necessary to utilize the results from portfolio assessment.	3.18	1.02	3.15	1.11	2.83	1.07
2.2 Portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment.	2.92	1.03	2.87	1.05	2.90	1.04
2.3 Students' learning development could be monitored by implementing portfolio assessment.	4.13	0.69	4.19	0.59	4.16	0.64
2.4 The results from portfolio assessment could be used in adjusting or improving teachers' instruction methods.	3.94	0.74	4.07	0.67	4.01	0.70
2.5 The results from portfolio assessment could be used to solve students' learning problems.	4.02	0.73	4.07	0.66	4.05	0.69
2.6 The results from portfolio assessment could be used to support or enhance students' learning process.	4.11	0.67	4.14	0.61	4.12	0.64

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)	
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*
2.7 The results from portfolio assessment could be used as a basic information to plan for the instruction of the next grade level.	4.07	0.73	4.05	0.66	4.06	0.69
2.8 After finishing the portfolio process, teachers should keep all of the students' portfolios to reflect the quality of their teaching.	2.33	1.01	2.24	0.95	2.28	0.98

Teachers' Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment

Teachers' current performance in implementing student portfolio assessment is as shown in Table 2 and Figure 1. It was found that overall (combining teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not), teachers implemented the four main steps of student portfolio assessment at a medium to high level. Among these steps, collecting created products was the most frequently used step (*M*=3.52, *SD*=0.93), followed by planning for portfolio assessment (*M*=3.50, *SD*=0.82), revising and evaluating products (*M*=3.39, *SD*=0.96), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.34, *SD*=0.95), respectively. For the current performance of teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, it was found that collecting created products was the most frequently used step (*M*=3.66, *SD*=0.88), followed by planning for portfolio assessment (*M*=3.58, *SD*=0.79), revising and evaluating products (*M*=3.52, *SD*=0.92), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.49, *SD*=0.90), respectively. As for the current performance of teachers who had not attended the training sessions concerning student portfolio assessment, it was found that planning for portfolio assessment was the most frequently used step (*M*=3.42, *SD*=0.84); followed by collecting created products (*M*=3.39, *SD*=0.96), revising and evaluating products (*M*=3.26, *SD*=0.97), and selecting products and reflecting on the selected products (*M*=3.20, *SD*=0.97), respectively.

A two-way analysis of variance with repeated measure on one factor was also performed to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between two groups. The independent factor was group (teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not), and the repeated-measure factor was teacher's current performance in implementing student portfolio assessment [(a) planning for portfolio assessment, (b) collecting created products, (c) selecting products and reflecting on selected products, and (d) revising and evaluating products]. A teacher's score for each of the four performances was calculated from averaging the various ratings of survey items corresponding to each performance. It was found that overall mean rating of teachers' performance in implementing student portfolio assessment by teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not were statistically significant different, $F(1,452) = 8.94$, $p < .01$. Moreover, there were statistically significant differences among the mean ratings of the performance of teachers in implementing student portfolio assessment, $F(3,1356) = 29.76$, $p < .01$. It was also found that there was an interaction effect between the group of teachers and their student portfolio assessment performance, $F(3,1356) = 3.04$, $p < .05$. A simple effect analysis following significant interaction indicated significant differences ($p < .01$) in favor of teachers who had attended training in all four performances except "Planning" performance-- (a) Planning, $F(1,557) = 3.48$, $p = .063$; (b) Collecting, $F(1,557) = 10.00$, $p = .002$; (c) Selecting, $F(1,557) = 10.83$, $p = .001$; (d) Revising, $F(1,557) = 8.95$, $p = .003$.

The independent-sample t-test was employed to compare teachers' current performance in implementing student portfolio assessment between teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not. It was found that, overall, teachers who had attended the training sessions performed at a higher level in implementing the four main steps of student portfolio assessment than those who had not. However, it is noted that the two groups of teachers did not have significant differences in performing some activities in the four main steps of portfolio assessment, i.e., (a) reviewing the learning standards and indicators of the courses, (b) identifying numbers of products required to produce in the courses, (c) informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment, (d) allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios, (e) encouraging students to collect their created products in their working

folders, and (f) providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their portfolios.

Table 2

Mean Ratings (1=low, 5=high) and Standard Deviation of Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment by Teachers Who Had Attended the Training Sessions Concerning Student Portfolio Assessment and Those Who Had Not.

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
1. Planning for Portfolio Assessment	**3.58**	**0.79**	**3.43**	**0.84**	**3.50**	**0.82**	***F* = 3.48**
1.1 Reviewing the learning standards and indicators of the courses.	3.78	0.86	3.76	0.97	3.77	0.92	t = 0.22
1.2 Identifying numbers of products required to produce in the courses.	3.59	0.86	3.61	0.88	3.60	0.87	t = -0.18
1.3 Informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment.	3.50	0.98	3.39	1.03	3.44	1.01	t = 1.22
1.4 Allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios.	3.46	0.93	3.32	1.07	3.39	1.01	t =1.42
1.5 Informing students at the beginning of the courses about numbers and attributes of products required to be produced.	3.53	0.99	3.40	1.01	3.49	1.03	t = 2.01*

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
1.6 Informing students at the beginning of the courses about portfolio process.	3.60	0.92	3.35	0.98	3.49	1.01	t = 2.74**
1.7 Explaining how to use evaluation forms in the portfolio process to students at the beginning of the courses.	3.57	0.97	3.36	1.04	3.47	0.96	t = 2.20**
1.8 Providing students with the benchmark products for each level of evaluation criteria to make them understand the evaluation criteria.	3.53	1.03	3.28	1.03	3.46	1.01	t = 2.57*
2. Collecting created products	**3.66**	**0.88**	**3.39**	**0.96**	**3.52**	**0.93**	***F* = 10.00****
2.1 Providing students with material for collecting their created products or evidences.	3.56	0.96	3.26	1.03	3.40	1.00	t = 3.25**
2.2 Encouraging students to collect their created products in their working folders.	3.69	0.96	3.52	1.07	3.60	1.02	t = 1.74
2.3 Providing students with opportunities to examine the completeness of their created products or evidences before collecting them in their working folders.	3.75	0.94	3.43	1.03	3.59	1.00	t = 3.41**
2.4 Providing students with opportunities to organize products or evidences in their portfolios to	3.64	0.98	3.35	1.03	3.49	1.01	t = 3.13**

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
be consistent with learning objectives.							
3. Selecting products and reflecting on selected products	**3.49**	**0.90**	**3.20**	**0.97**	**3.34**	**0.95**	*F* = 10.83**
3.1 Setting the specific times for selecting products and reflecting on the selected products.	3.51	0.99	3.22	1.03	3.36	1.02	t = 3.01**
3.2 Providing students with opportunities to select the created products from their working folders to be kept in their portfolios.	3.55	0.99	3.26	1.01	3.40	1.01	t = 3.03**
3.3 Encouraging students to use the evaluation criteria or scoring rubrics as a guideline for selecting the qualified products in their working folders to be kept in their portfolios.	3.60	0.99	3.25	1.03	3.42	1.03	t = 3.74**
3.4 Providing students with opportunities to put new selected products/ evidences in their portfolios and take some earlier selected products out from their portfolios.	3.57	0.98	3.25	1.05	3.40	1.03	t = 3.40**
3.5 Encouraging students to make a record whenever they collect their learning evidences in their working folders.	3.37	0.98	3.16	1.10	3.26	1.05	t = 2.12*

Portfolio Concepts	Train (n=219)		No train (n=235)		Combined (n=454)		t/*F*
	M	*SD*	*M*	*SD*	*M*	*SD*	
3.6 Encouraging students to write down their opinions on the selected products in their portfolios.	3.43	1.00	3.13	1.10	3.27	1.06	t = 3.05**
3.7 Encouraging students to make plans for revising products in their portfolios.	3.40	1.02	3.14	1.10	3.26	1.07	t = 2.62**
4. Revising and evaluating products	**3.52**	**0.92**	**3.26**	**0.97**	**3.39**	**0.96**	*F* = 8.95**
4.1 Providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their working folders.	3.55	0.93	3.30	1.02	3.44	0.98	t = 2.35*
4.2 Providing students with opportunities to revise or improve the products/ evidences in their portfolios.	3.54	0.96	3.37	1.09	3.45	1.03	t = 1.84
4.3 Providing students with a self-evaluation in evaluating their products.	3.55	0.97	3.23	0.98	3.39	0.99	t = 3.52**
4.4 Providing students with a peer-evaluation in evaluating their products.	3.47	1.01	3.20	1.02	3.33	1.03	t = 2.83**
4.5 Providing students with a teacher-evaluation in evaluating their products.	3.54	1.02	3.22	1.07	3.37	1.06	t = 3.24**
4.6 Providing students with a parent-evaluation in evaluating their products.	3.48	1.05	3.21	1.14	3.34	1.10	t = 2.64**

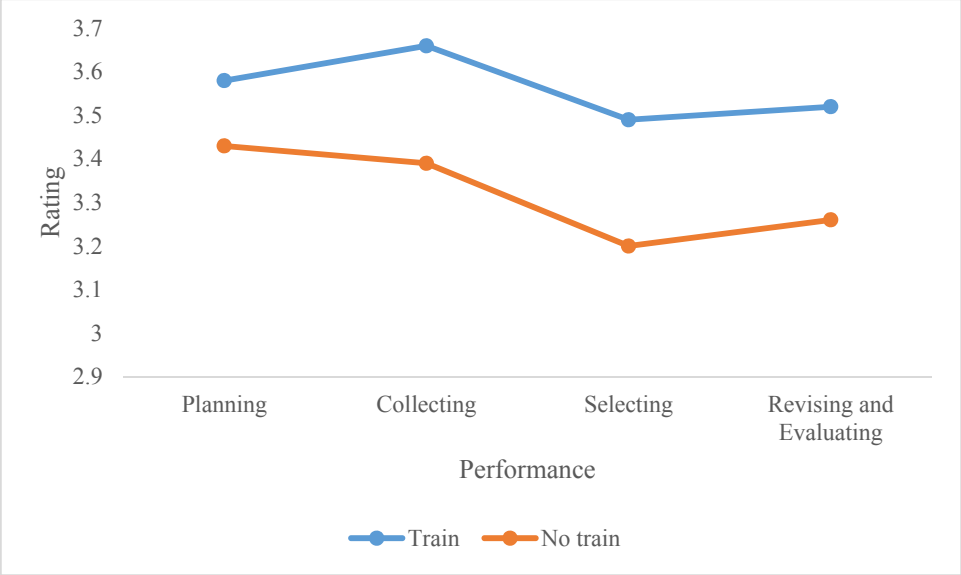

Figure 1. Teachers' performance rating of teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not.

DISCUSSION

Teachers' Misconceptions in Implementing Student Portfolio Assessment

The results of this study revealed that teachers in both groups had misconceptions in nine concepts concerning the principles of student portfolio assessment and the utilization of the results from student portfolio assessment. The most serious misconception concerning the principles of student portfolio assessment was that the portfolio is a container of all of the exercises done by students in a whole course. This is the most common misunderstanding among Thai teachers. The Thai teachers, generally, probably view that the portfolio is merely used to keep all of students' works together so that they do not get lost. Therefore, they do not pay enough attention to other steps of portfolio assessment, especially the reflection step which is essential. As for the misconception about the utilization of the results from student portfolio assessment, it was found that Thai teachers perceived portfolio to be better used for summative assessment than formative assessment. That resulted in teachers not putting enough emphasis on some important activities that provide students with learning feedback, such as encouraging students to do self-assessment, allowing students to revise the products in their portfolios. This indicated that the current training sessions concerning portfolio assessment could not change teachers' misconceptions in this regard. The findings of this study could help related public

sectors and personnel such as supervisors from the Ministry of Education and teacher trainers from universities change teachers' misconceptions on the issues more effectively.

Teachers' Current Performance in Implementing Student Portfolio Assessment

The findings of this study indicated that, overall, teachers in both groups (combining those who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment and those who had not) implemented the four main steps of student portfolio assessment in a medium to high level. Planning for portfolio assessment, and collecting created products were used more frequently than the other two steps (i.e., revising and evaluating products, and selecting products and reflecting on selected products). This is consistent with the previous finding of this study that teachers had a misconception that portfolio is better used for summative assessment rather than formative assessment. Therefore, they did not frequently perform the other two steps, which support the formative assessment of students' learning. The finding is consistent with other previous research studies (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015). It is also consistent with results from the study by Sripijitworasakul and Tangdhanakanond (2012), which indicated that the step of revising products, as well as the step of self-assessment and revising products was less frequently implemented by Thai language teachers. Similar findings were found in a previous research study of Kornketkamon (2001) which found that teachers had problems in some activities, such as giving students as well as parents a chance to express their opinion on students' artifacts. In addition, the present research findings are also consistent with research by Srirod (2002) which found that teachers have some difficulties in guiding students in selecting products for their portfolios, encouraging students to reflect on their products, as well as guiding them to evaluate their products and learning. Actually, those two steps (revising and evaluating products, as well as selecting products and reflecting on the selected products) are crucial to develop students' learning. While students are revising and evaluating the products in their portfolios, they could examine their strengths and weaknesses reflected by the quality of their products, as well as take responsibilities for their own learning (Priest & Robert, 1998 as cited in McMullan, 2006; Tangdhanakanond, 2006; Tangdhanakanond, 2016; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015).

It was also found that, overall, the performance in implementing the four main steps of student portfolio of teachers who had attended the training sessions concerning

student portfolio assessment was higher than those who had not attended training sessions. Teachers who had attended the training sessions had more opportunities to learn about the portfolio assessment process. Therefore, they performed the four main steps of student portfolio assessment at a higher level than the other group. However, it is noted that the two groups of teachers did not have significant differences in performing some specific activities in the four main steps of portfolio assessment, i.e., (a) reviewing the learning standards and indicators of the courses, (b) identifying numbers of products required to produce in the courses, (c) informing students at the beginning of the courses about the use of student portfolio assessment, (d) allowing students to participate in setting the purposes of creating portfolios, (e) encouraging students to collect their created products in their working folders, and (f) providing students with opportunities to revise or improve the products/evidences in their portfolios. That could be because those six activities are basic to the portfolio process and well-known among teachers in both groups. Therefore, teachers in both groups perform those activities equally well. It is also interesting to note that the only step of the portfolio process that teachers in both groups performed differently in every specific activity was the step of selecting products and reflecting on selected products, which is a very important step in the portfolio process (Tangdhanakanond & Wongwanich, 2015; Pasiphol, Koraneekij, & Sotthayakom, 2015; Tangdhanakanond & Wongwanich, 2012; Pearson Education Development Group, 2001; Poowipadawat, 2001; Prawarnpruek, 1997; Punngam, 2000; Saereerat, 1997; Siladech, 1997). This should not be surprising considering the fact that teachers who had attended the training session had more opportunities to learn and practice the complete process and the crucial step of the portfolio assessment.

Further Consideration

Only elementary school teachers were studied in this study. Further research with middle and high school teachers should be conducted. Examining their misconceptions and current performance in implementing student portfolio assessment would also be a helpful plan for changing the misconceptions of middle and high school teachers in this issue in the future.

CONCLUSION

Overall, teachers had misconceptions in nine concepts. Six concepts were about the principles of student portfolio assessment and three concepts were about the utilization of the results from student portfolio assessment. Performance which consisted of implementing four main steps of student portfolio assessment was higher for teachers who had attended the training sessions concerning student portfolio assessment, than for those teachers who had not attended the training sessions.

REFERENCES

Aschbacher, P. (1990). Performance assessment: State activity, interest and concerns. *Applied Measurement in Education*, *3*(4), 275-288.

Arter, J., & Paulson, P. (1990). *Composite portfolio work group summaries*. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.

Benson, B., & Barnett, S. (1999). *Students' led conferencing: Using showcase portfolios*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press Inc.

Birenbaum, M. (1996). Assessment 2000: Towards a pluralistic approach assessment. In M. Birenbaum & F. Dochy (Eds.), *Alternatives in assessment of achievements, learning process and prior knowledge* (pp. 319-340). Boston, MA: Kluwer Academic Publishers.

Burke, K., Forgerty, R., & Belgrad S. (1994). *The mindful school: The portfolio connection*. Palatine, IL: Skylight.

Chinnawong, S. (2000). *Effects of portfolio assessment on mathematics achievement, achievement motivation and attitude toward mathematics of prathomsuksa four students*. Unpublished master thesis, Prince of Songkla University, Pattani, Thailand.

Cole, D. J., Ryan, C. W., Kick, F., & Mathies, B. K. (2000). *Portfolio across the curriculum and beyond*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Danielson, C., & Abrutyn, L. (1997). *An introduction to using portfolios in the classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Educational Technique Department. (1996). *Authentic assessment*. Bangkok, Thailand: Office of National Education Commission.

Elango, S., Jutti, R. C., & Lee, L. K. (2005). Portfolio as a learning tool: Students' perspective. *Annals Academy of Medicine*, *34*(8), 511-514.

Epstein, A. (2001). The portfolio process. *Retrieved June 4, 2002, from http://www.teachervision.fen.com/lesson-plans/lesson-4537.html*

Fina, D. (1992). *Portfolio assessment: Getting started*. New York: Scholastic Inc.

Kingore, B. (1995). Introducing parents to portfolio assessment: A collaborative effort toward authentic assessment. *Gifted Child Today Magazine*, *18*(4), 12-13.

Koraneekid, P. (2007). *Development of electronic portfolio model using self-assessment to enhance student teachers' critical thinking*. Unpublished doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Kornketkamon, D. (2001). *A study of problems and opinions of teachers concerning portfolio assessment in basic expansion school in Bureerum province*. Unpublished master thesis, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand.

Lustig, K. (1996). *Portfolio assessment: A handbook of middle level teachers*. Columbus, OH: National Middle School Association.

McMullan, M. (2006). Students' perceptions on the use of portfolios in pre-registration nursing education: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, *43*(3), 333-343.

Moonkum, S. (2000). *Portfolio* (13th ed.). Bangkok, Thailand: Parppim Publishing.

Morin, A. (1995). *Portfolio: An effective tool used by prospective teachers to encourage self-evaluation and improvement*. Doctoral dissertation, California State University, Los Angeles, CA. (ERIC Document Reproduction Service)

Pasiphol, S; Koraneekij P., & Sotthayakom, P. (2015). Development of electronic portfolio model of reflective feedback through assessment of student learning development under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Research Methodology*, *28*(1), 1-26.

Pearson Education Development Group. (2001). *Portfolio assessment*. Retrieved January, 6, 2005, from http://www.teachervision.com/lesson-plans/;esson-5942.html

Poowipadawat, S. (2001). *Child-centered learning and authentic assessment* (2nd ed.). Chiangmai, Thailand: Knowledge Press.

Prawarnpruek, K. (1997). *Portfolio*. Bangkok, Thailand: Office of Private Education Commission.

Punngam, A. (2000). *A development of portfolio evaluation process and utilization of portfolio evaluation result: An application of meta-evaluation*. Unpublished doctoral dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Rudner, L. M., & Boston, C. (1994). Performance assessment. *ERIC Review*, *3*(1), 2-12.

Saereerat, C. (1997). *Portfolio assessment*. Bangkok, Thailand: The master group management.

Siladech, C. (1997). *The development of mathayomsuksa 3 English portfolio assessment*. Unpublished doctoral dissertation, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

Sootthipong, B. (2000). *Effects of teaching interior architecture by using portfolios on learning achievement of the first year student at the higher vocational education certificate level, the Division of Interior Architecture, Rajamangala Institute of technology*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Sripijitworasakul, A., & Tangdhanakanond, K. (2012). Development of a checklist for elementary school student portfolio assessment for Thai language subject area. *Online Journal of Education*, *7*(1), 1681-1692.

Srirod, W. (2002). *Condition and problems related to using student portfolio assessment under the jurisdiction of the Office of Doi Saket District Primary Education*, *Chiang Mai Province*. Unpublished master thesis, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand.

Sujarittanarugse, P. (2005). *A proposed web-based instructional model based on constructivist concept using electronic portfolio for creative thinking development of undergraduate students in social sciences, Chulalongkorn University*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Tangdhanakanond, K. (2006). Authentic assessment. *Journal of Eudcational Studies, 34*(3), 1-13.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2005). Constructionism: Student learning and development. *Academic Exchange Quarterly*, *9*(3), 259-266.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006a). A development of portfolio for learning assessment of students taught by full – scale constructionism approach at Darunsikkhalai school. *Research in the Schools*, *13*(2), 24-36.

Tangdhanakanond, K., Pitiyanuwat, S., & Archwamety, T. (2006b). Assessment of achievement and personal qualities under constructionist learning environment. *Education*, *126*(3), 495-503.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2012). Teacher attitude and needs assessment concerning the use of student portfolio assessment in Thailand's educational reform process. *International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach*, *10*, 71-88.

Tangdhanakanond, K., & Wongwanich, S. (2015). State, problems and guidelines for solving problems in implementing student portfolio assessment in elementary school in Thailand. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 171,* 1381-1387.

Tangdhanakanond, K. (2016). *Performance Assessment (2nd ed.).* Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Tomkins, M., & Quette-Frenette, D. (2010). Learning portfolio models in health regulatory Colleges of Ontario, Canada. *Journal of Continuing Education in the Health Professions, 30*(1), 57-64.

Wiengkamol, Y. (1999). *The effect of self-assessment by using portfolio on self-confidence of prathom suksa six students with low learning achievement*. Unpublished master thesis, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

ACKNOWLEDGEMENT

This study was supported by the TRF Research Career Development Grant, Thailand Research Fund (TRF) (RSA5880029) and Chulalongkorn University.

ภาคผนวก ฌ
รายงานสรุปการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

<u>รายงานสรุปการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</u>

สัญญาเลขที่ RSA5880029 **ชื่อโครงการ** การพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

หัวหน้าโครงการ รศ.ดร.กมลวรรณ ตังธนากานนท์ **หน่วยงาน** ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ

สถานะผลงาน ☐ ปกปิด ☑ ไม่ปกปิด

ความเป็นมาและความสำคัญ

การปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปการสอนและการเรียนรู้ และการปฏิรูปการวัดและประเมินผลเป็นนโยบายที่ประกาศขึ้นหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในด้านการปฏิรูปการวัดและประเมินผล สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการประเมินหลากหลายวิธีนอกเหนือจากการประเมินแบบประเพณีนิยม(traditional method) ดังจะเห็นได้จากมาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการและ ความประพฤติของผู้เรียน นอกจากนั้นยังกำหนดให้สถานศึกษาสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม ควบคู่ไปกับการทดสอบด้วย โดยดำเนินการควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษานำมาใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากวิธีการต่างๆ ในการประเมินตามสภาพจริงสามารถดำเนินการได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ต้องรอให้กิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงก่อนเหมือนเช่นการประเมินแบบประเพณีนิยมทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับสภาพ จุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ของตนเองซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองก่อนสิ้นสุดการเรียนการสอน นักการศึกษาและครูจำนวนมากไม่ยอมรับการประเมินแบบประเพณีนิยมที่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Cole, Ryan, Kick, &Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินแบบประเพณีนิยมไม่เอื้อให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ออกมาได้อย่างเต็มที่ และครูเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินที่ช่วยลดจุดอ่อนในเรื่องการขาดการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ หลากหลายด้านที่ได้จากการเรียนรู้ออกมาได้ (Cole, Ryan, Kick, &Mathies, 2000) เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพจริงหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ เข้าใจและทักษะต่างๆ นอกจากนี้ การประเมินตามสภาพจริงยังเป็นวิธีการที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างแท้จริงอีกด้วย (กมลวรรณ ตังธนากานนท์, 2549;ศิริชัยกาญจนวาสี, 2543; ทิศนา แขมมณี, 2545)

แฟ้มสะสมงานการเรียนรู้ (learning portfolio) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถและทักษะที่ซับซ้อนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง (กมลวรรณ ตังธนากานนท์, 2549;Benson & Barnett, 1999; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, &Archwamety, 2006a) ซึ่งสอดรับกับแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง แฟ้มสะสมงานเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมหลักฐานที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ คุณลักษณะ ความสามารถ เจตคติ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แฟ้มสะสมงานสามารถสะท้อนความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของผู้เรียน รวมถึงสะท้อนภาพรวมของความสามารถและทักษะในด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้นแฟ้มสะสมงานจึงเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความก้าวหน้า (formative assessment) และประเมินผลสรุปรวม (summative assessment) ได้ด้วย

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานคือกระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมงานเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญญา สุทธิพงศ์, 2543; ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543; Tangdhanakanond, Pitiyanuwat, &Archwamety, 2006b), แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ศิริมนตร์ ชิณวงศ์, 2543) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ประกอบ กรณีกิจ, 2544) การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Elango, Jutti, & Lee, 2005; Marianne & Denise, 2010) ความเชื่อมั่นในตนเอง (ยุพา เวียงกมล, 2542) และความคิดสร้างสรรค์ (ปวีณาสุจริตธนารักษ์, 2548) นอกจากนี้ กระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานยังประกอบด้วยขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ตนเองและตระหนักในจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง โดยเฉพาะขั้นตอนการคัดเลือก ขั้นตอนการสะท้อนกลับต่อผลงาน (Danielson &Abrutyn, 1997; Tangdhanakanond, 2005) ตลอดจนขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงผลงานในแฟ้มสะสมงาน (Priest &Rober, 1998 as cited in McMullan, 2006) แฟ้มสะสมงานยังเป็นเสมือนสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้และคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนด้วย (Kingore, 1995)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันไปขึ้นกับรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ดังนั้นกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานจึงมีลักษณะยืดหยุ่นในการนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Tangdhanakanond&Wongwanich, 2012; De Fina, 1992; Burke et al., 1994; Epstein, 2001; Pearson Education Development Group, 2001; ชัยพฤกษ์ และคณะ, 2540; อมรรัตน์ พันธ์งาม,2543; สุวิทย์มูลคำ, 2543; คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552; สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์,2544) พบว่า ขั้นตอนสำคัญและจำเป็นที่เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เสนอไว้สอดคล้องกันมี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมผลงาน ขั้นตอนการคัดเลือกผลงานและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงานในประเทศไทยเริ่มได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้ในสถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะหลังช่วงการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ภัทราวดี มากมี (2543) ได้ศึกษาสภาพการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของครูของสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2542-2551) หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในช่วงสั้นๆ พบว่า โดยภาพรวมครูใช้แฟ้มสะสมผลงานในทุกขั้นตอนเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างไรก็ตาม ครูยังมีความเข้าใจในความหมายของแฟ้มสะสมงานยังไม่ชัดเจน เช่น ครูส่วนใหญ่เข้าใจว่าแฟ้มสะสมงานเป็นแฟ้มที่รวบรวมผลงานของนักเรียน นำไปสู่การบรรจุชิ้นงานทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในแฟ้มสะสมงาน (เดลินิวส์, 2542) นอกจากนี้ Tangdhanakanond และ Wongwanich (2012) ได้ศึกษาเจตคติและความต้องการจำเป็นของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ในช่วงทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2552-2561) พบว่า ครูมีเจคติทางบวกต่อการใช้แฟ้มสะสมงาน แต่มีความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนของการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน อีกทั้ง งานวิจัยของ Tangdhanakanondและ Wongwanich (2014) ยังได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของครูในการใช้ แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า แม้ว่าครูจะใช้แฟ้มสะสมงานทุกขั้นตอน ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานที่พบมาก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และงานวิจัยดังกล่าวยังได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน การเสริมสร้างทักษะของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดทำคู่มือสำหรับครูเกี่ยวกับขั้นตอน หลักฐานและเครื่องมือการประเมินผลที่จำเป็นในการจัดทำแฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มโนทัศน์ (concept) เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยมโนทัศน์เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้ประสบ (อทิตยา สำราญอินทร์, 2553; Zirbel, 2004) หากบุคคลมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (misconception) เกี่ยวกับเรื่องใดหรือสถานการณ์ใดแล้วบุคคลนั้นจะมีความคิด ความเชื่อ หรือความเข้าใจที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งแตกต่างออกไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หรือตีความสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือแตกต่างจากความเป็นจริงที่ได้รับการยอมรับในทางวิทยาศาสตร์ (ศิริเดช สุชีวะ, 2537; สุกัญญา รัตน์ คงงาม, 2552) และอาจส่งผลต่อการกระทำหรือการปฏิบัติในสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้นได้ การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะเป็นการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจของบุคคลในเรื่องนั้นๆ และจะส่งผลต่อการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ได้ถูกต้องต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติในเรื่องการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนควรมีการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา โดยดำเนินการศึกษามโนทัศน์ที่ถูกต้องในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา แล้ววิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา และพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาต่อไป จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดในการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่าแนวคิดต่างๆ มีลักษณะเป็นหลักการกว้างๆ ซึ่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนารูปแบบหรือโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำจุดเด่นของขั้นตอนต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Ho, Watkins & Kelly, 2001; สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552;ศิริวรรณ แก้วฟอง, 2549) มาพัฒนาเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาทำให้ได้ขั้นตอนหลักในกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการวิจัยในครั้งนี้ 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มีอยู่เดิม ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่ การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงนำ 4 ขั้นตอนหลักดังกล่าวเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนในขั้นตอนต่างๆ แล้ว ยังได้สารสนเทศเกี่ยวกับมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาและได้กระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและการดำเนินการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ถูกต้องต่อไปซึ่งจะส่งผลให้ครูดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และนักเรียนได้รับการประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและการปฏิบัติของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย

1. โดยภาพรวม ครูมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด 9 มโนทัศน์ ในจำนวนนี้เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำนวน 6 มโนทัศน์ และเป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับการนำผลการประเมินแฟ้มสะสมงานไปใช้จำนวน 3 มโนทัศน์ ครูมีการปฏิบัติในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน (การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน การเก็บรวบรวมผลงาน การคัดเลือกและสะท้อนความรู้สึกต่อผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลงาน) ในระดับปานกลางถึงมาก
2. กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การวิเคราะห์ตนเอง ขั้นตอนที่สอง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ที่ถูกต้องและมโนทัศน์มี ขั้นตอนที่สาม การสร้างความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง และขั้นตอนที่สี่การปรับเปลี่ยนเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ผลการตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด
3. คะแนนมโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมก่อนการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์สูงกว่าหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงหลังการใช้กระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของครูในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น จำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับต่างๆ ทั้ง 4 ขั้นของแฟ้มสะสมงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจำนวนครูที่ปฏิบัติระดับสูงมีมากกว่าจำนวนครูที่ปฏิบัติในระดับกลางและระดับต่ำ คะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานสูงกว่าคะแนนมโนทัศน์โดยรวมของครูที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสืบค้น (Keywords)

การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แฟ้มสะสมงาน การประเมินผลการเรียนรู้ ประถมศึกษา

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
☐ ด้านนโยบาย โดยใคร
มีการนำไปใช้อย่างไร -

☐ ด้านสาธารณะ โดยใคร
มีการนำไปใช้อย่างไร -

☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ โดยใคร
มีการนำไปใช้อย่างไร -

☐ ด้านพาณิชย์ โดยใคร
มีการนำไปใช้อย่างไร -

☐ ด้านวิชาการ โดยใคร
มีการนำไปใช้อย่างไร -

☑ ยังไม่มีการนำไปใช้

ผลงานวิจัยมีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์
☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☑ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☑ ด้านวิชาการ
ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผลงานถูกนำไปใช้ประโยชน์
หน่วยงานที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์สามารถนำกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ไปใช้กับครูในโรงเรียนอื่นๆ ทั่วไป เพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมในการใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไปด้วย

การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์
1. สิ่งพิมพ์หรือสื่อทั่วไป
☐ หนังสือพิมพ์ ☐ วารสาร ☐ โทรทัศน์ ☐ วิทยุ ☐ เว็บไซต์ ☐ คู่มือ/แผ่นพับ ☐ จัดประชุม/อบรม ☐ อื่นๆ
2. สิ่งพิมพ์ทางวารสาร
กำลังรอผลการพิจารณาบทความจากวารสารระดับนานาชาติ

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย